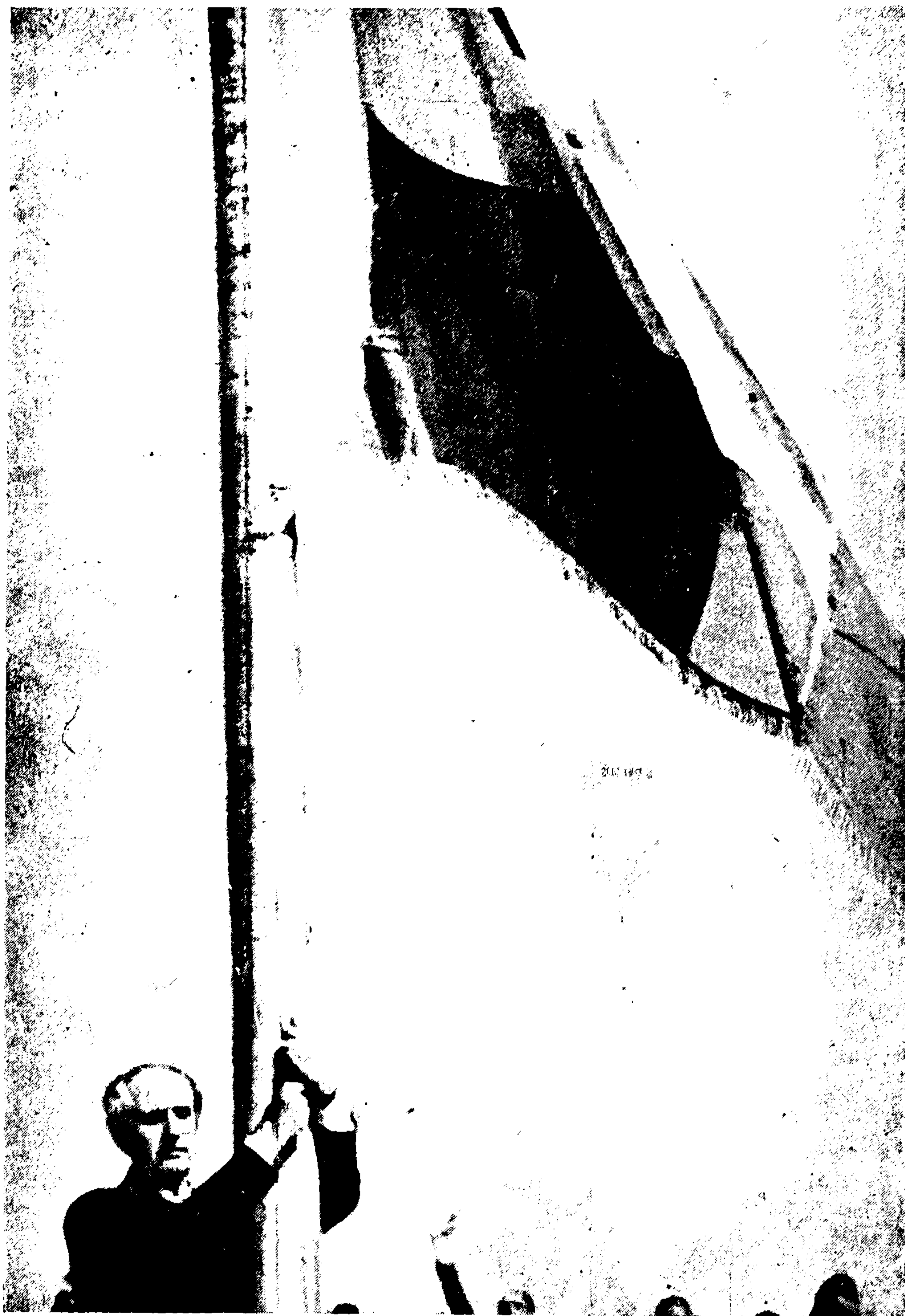
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΥΨΩΝΕΙ, ΤΗΝ 18ην ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1944, ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΡΙΤΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

ΑΘΗΝΑΙ
ΚΑΪΡΟΝ ΛΙΒΑΝΟΣ
ΚΑΪΡΟΝ ΙΤΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Α.Ε.

"Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ"
ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΕΞΕΤΥΠΩΘΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ
ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟΝ ΤΟΥ 1948 ΕΙΣ ΤΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ "ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ" Α. Ε.
(ΤΕΧΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ Ι. Μ. ΣΚΑΖΙΚΗ)
ΕΠΙ ΧΑΡΤΟΥ ΜΠΟΥΦΑΝ ΤΗΣ
"ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑΣ"

Τὸ ἔτος 1944 δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ τὰ κρισιμώτερα τῆς Νεοελληνικῆς Ἱστορίας. Κατ' αὐτὸ συνετελέσθη ἡ Ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν διπλῆν δουλείαν: τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς, τὸν Ὀκτώβριον, καὶ τῆς Κομμουνιστικῆς Τυραννίας, τὸν Δεκέμβριον.

Αἱ συνθῆκαι ὅμως ὑπὸ τὰς ὁποίας διεδραματίσθησαν τὰ γεγονότα ταῦτα, τὰ ὁποῖα τὸ Ἔθνος ἔζησεν εἰς ὅλην των τὴν τραγικότητα, δὲν εἶναι ἐπακριβῶς γνωσταί, λόγῳ τῆς ὑποδούλου τότε καταστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τῆς ἀπουσίας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἀπηυθύνθημεν ὡς ἐκ τούτου πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Ἀπελευθερώσεως Γεώργιον Παπανδρέου καὶ τὸν παρεκαλέσαμεν ὅπως θέσῃ εἰς τὴν διάθεσίν μας, πρὸς ἔκδοσιν, τὰ αὐθεντικὰ καὶ δημοσιεύσιμα σχετικὰ κείμενα τῆς ἱστορικῆς πρωθυπουργίας του, ἡ ὁποία καλύπτει ὁλόκληρον τὴν περίοδον τῆς διπλῆς Ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Γεώργιος Παπανδρέου ἀνταπεκρίθη εὐχαρίστως εἰς τὴν αἴτησίν μας καὶ παρεχώρησε τὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα καὶ δημοσιεύομεν μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἀποτελοῦν πολύτιμον συμβολὴν τόσον διὰ τὴν Ἱστορίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν πολιτικὴν διαφώτισιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἐπίσης ἐνέκρινε καὶ τὰς συντόμους εἰσαγωγικὰς σημειώσεις ἐπὶ ἑκάστου κειμένου, ὀφειλομένας εἰς ὑπευθύνους συνεργάτας του.

Ἐξαντληθείσης καὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως προβαίνομεν ἤδη εἰς τρίτην ἔκδοσιν, ἡ ὁποία ἔχει συμπληρωθῇ μὲ νέα σημαντικώτατα κείμενα.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ

Τὰ κείμενα τῶν ὁποίων προτάσσεται εἷς ἀστερίσκος (*) δὲν περιελαμβάνοντο εἰς τὰς προηγουμένας ἐκδόσεις. Ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα προτάσσονται δύο ἀστερίσκοι (**) ἔχουν συμπληρωθῆ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΓΡΑΜΜΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Σελ.
* ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ 13
** ΠΡΟΣ ΤΟ Κ.Κ.Ε. 26
ΠΡΟΣ ΤΟ Ε.Α.Μ. 30
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ 34
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ 37

ΚΑΪΡΟΝ (ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1944)

ΑΦΙΞΙΣ ΕΙΣ ΚΑΪΡΟΝ 49
ΣΧΕΔΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 51
ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ 54
ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ 57
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΒΡΕΤΤΑΝΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ . . . 59

ΛΙΒΑΝΟΣ (ΜΑΪΟΣ 1944)

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ 65
ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ 78
Η ΛΗΞΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ 82

ΚΑΪΡΟΝ (ΜΑΪΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1944)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ 85
ΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ . . 86
ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ 89
ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ 90
ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ . . . 92
Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ Ε.Α.Μ. 96
ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ 97
ΑΓΩΝ ΠΡΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΗΝ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 103
ΜΑΣ ΖΗΤΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΑΔΩΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ...—ΑΡΝΟΥΜΕΘΑ! 106

** Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ Ε.Α.Μ. 120
ΤΟ Ε.Α.Μ. ΑΞΙΟΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 125
ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΦΙΛ. ΔΡΑΓΟΥΜΗ . . . 127
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ 129
* Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 131
* ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΕΠΙΦΥΛΑΞΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ 132
** Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΕΝ ΡΩΜῌ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 134
ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΝ 142
ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ 148

ΙΤΑΛΙΑ (ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944)

ΑΙΤΗΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ 149
* Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ Ε.Α.Μ. 156
Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ 157
** ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΗΣ ΚΑΖΕΡΤΑ 159
ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ 164
* ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΕΙΣ ΛΟΝΔΙΝΟΝ 165
Η ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΙ 167
Η ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ 168
ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ 169
Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΡΙΜΙΝΙ 177
Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ 178

ΑΘΗΝΑΙ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1945)

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ (18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1944). . . . 185
Ο ΗΝΤΕΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ 199
ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ 202
ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΗΣ 204
«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ». 206
Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ. 207
ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ. 208
** ΔΙΑΣΠΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ. 211
ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΙ. 213

** ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΣΤΑΣΕΩΣ 216
«ΘΑ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ». 220
«ΚΑΤΗΓΟΡΩ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΑΚΡΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ» . 221
* ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΡΙΣΙΣ 228
Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΜΠΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ 235
ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΝ 236
ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ. 244
* Ο ΤΣΩΡΤΣΙΛ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ 252
«ΕΙΣ ΟΥΔΕΝΑ ΘΑ ΕΠΙΤΡΕΨΩΜΕΝ ΝΑ ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ» 257
«ΕΠΕΤΕΛΕΣΑΜΕΝ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΑΣ» 260
** ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ 264
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΩΣ. 280
Ο ΒΡΕΤΤΑΝΟΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ 281
Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ. 283
Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ 286
* Ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 292

ΓΡΑΜΜΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Π Ρ Ο Β Λ Ε Ψ Ε Ι Σ

'Αθῆναι, 'Ιούλιος 1943

Τὸν 'Απρίλιον τοῦ 1941 οἱ Γερμανοὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς 'Αθήνας, καὶ ἤρχισε διὰ τὴν 'Ελλάδα ἡ τραγικὴ περίοδος τῆς Κατοχῆς. Καθολικὴ ὑπῆρξεν ἡ 'Αντίστασις τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ. 'Ο Γεώργιος Παπανδρέου, συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν 'Ιταλικῶν 'Αρχῶν Κατοχῆς τὸν Μάρτιον τοῦ 1942, ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς «'Αβέρωφ», ἐπὶ τρίμηνον. Μετὰ τὴν ἀποφυλάκισίν του ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ ἀπεσταλμένους τοῦ Βρεττανικοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης 'Ανατολῆς, πρὸς τὸ ὁποῖον ἀπέστελλεν ἐκθέσεις ἐπὶ τῆς καταστάσεως εἰς τὴν 'Ελλάδα. Τὸν 'Ιούλιον τοῦ 1943, ἐνῷ ἀκόμη ἐξηκολούθει ἀδυσώπητος ὁ Συμμαχικὸς πόλεμος ἐναντίον τοῦ Ναζισμοῦ καὶ ἡ 'Ελλὰς ἐστέναζεν ὑπὸ τὸ πέλμα τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς, ὁ Γεώργιος Παπανδρέου, εἰς ἓν ἀληθῶς προφητικὸν κείμενον, προσδιώριζε τὸ μέλλον κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος εὗρε βραδύτερον πλήρη ἐπαλήθευσιν. Τὸ κείμενον αὐτό, τὸ ὁποῖον κατωτέρω δημοσιεύεται, ἀπεστάλη πρὸς τὸ Βρεττανικὸν Στρατηγεῖον τῆς Μέσης 'Ανατολῆς, καθὼς καὶ πρὸς τὴν 'Ελληνικὴν καὶ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν.

'Ανταποκρίνομαι εὐχαρίστως εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σας ὅπως σᾶς ἐκθέσω, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς γενικῆς καταστάσεως, τὴν ἐθνικὴν θέσιν τῆς 'Ελλάδος καὶ εἰδικώτερον τὴν κατάστασιν τοῦ 'Εθνικοῦ μας ἀγῶνος.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γνωμῶν μου διὰ τὴν ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν τῆς 'Ελλάδος ἀναχωρῶ ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ταυτότης τῶν συμφερόντων τῆς 'Αγγλίας καὶ τῆς 'Ελλάδος, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν των, εἶναι ἀπόλυτος.

Εἰς τὸ παρελθὸν ἡ πολιτικὴ τῆς 'Αγγλίας ἀπέναντι τῆς 'Ελλάδος, ἐπηρεαζομένη ἀπὸ τὰς σχέσεις της πρὸς

τὴν Τουρκίαν, ὅταν αὕτη ἀπετέλει τὸν κληρονομικόν μας ἐχθρόν, εἶχε ταλαντεύσεις καὶ ἀντιφάσεις.

Ἡ Ἀγγλία ἤθελεν ἰσχυρὰν Τουρκίαν ἀπέναντι τῆς Ρωσίας, ἀλλὰ δὲν ἐπεθύμει μεγάλην ἐνίσχυσιν τῆς Τουρκίας διὰ νὰ μὴ ἐνοχλῆται εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ οὔτε ἠδύνατο νὰ τίθεται ὁλοσχερῶς ἀντιμέτωπος τῆς Τουρκίας διὰ νὰ μὴ θίγῃ τὸν ἰνδικὸν φιλοτουρκισμόν. Τοιουτοτρόπως ἠναγκάζετο ν' ἀκολουθῇ πολιτικὴν συμβιβασμῶν, ἡ ὁποία ὡδήγει εἰς ταλαντεύσεις καὶ ἀντιφάσεις.

Σήμερον ὅμως σχηματίζεται νέα μορφὴ τοῦ παγκοσμίου ἀνταγωνισμοῦ. Δύο παγκόσμια μέτωπα διαμορφοῦνται: **Ὁ Κομμουνιστικὸς Πανσλαβισμὸς καὶ ὁ Φιλελεύθερος Ἀγγλοσαξονισμός.** Καὶ ἐνῷ τὸ περιεχόμενον τῆς ἀντιθέσεως τῶν κοινωνικῶν των καθεστώτων ὁσημέραι θὰ ἐλαττοῦται, ἐπειδὴ ἀμφότεραι αἱ παρατάξεις θὰ συγκλίνουν πρὸς τὸν Σοσιαλισμόν, θὰ παραμένῃ ὡς κύριον καί, βαθμιαίως, ὡς ἀποκλειστικὸν περιεχόμενον τῆς ἀντιθέσεως **τὸ μέγα θέμα τῆς Ἐλευθερίας: ἀτομικῆς, πολιτικῆς, ἐθνικῆς.**

Ἡ Γερμανία, ὡς παγκόσμιος ἀπειλή, ἔπαυσε πλέον ὑφισταμένη. Φαίνεται ἀκόμη εἰς τὸν ὁρίζοντα, ὅπως τὸ εἴδωλον τοῦ ἡλίου μετὰ τὴν δύσιν...

Καὶ εἰς τὴν νέαν αὐτὴν φάσιν τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας, τὴν πάλην τοῦ Φιλελευθέρου Ἀγγλοσαξονισμοῦ πρὸς τὸν Κομμουνιστικὸν Πανσλαβισμόν, **ὁλόκληρος βεβαίως ἡ Εὐρώπη**—μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τῶν σημερινῶν ἐχθρῶν, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐκρίζωσιν τοῦ Ἰταλικοῦ Φασισμοῦ, καθὼς καὶ τοῦ Παγγερμανισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ πλέον ἔξαλλος ἐκδήλωσις ὑπῆρξεν ὁ Χιτλερισμός—**θὰ εἶναι φυσικὸς σύμμαχος τῆς Ἀγγλίας**, διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐθνικήν της ἀνεξαρτησίαν καὶ τὰς πολιτικάς της ἐλευθερίας.

Κατ' ἐξοχὴν ὅμως **ὡς σύμμαχοι τῆς Ἀγγλίας προορίζονται ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία**, φυσικοὶ ἀντίπαλοι τῶν προχωρημένων φυλακίων τοῦ Πανσλαβισμοῦ

εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ φυσικοὶ φρουροὶ τῆς ἐξόδου πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ πεποίθησις ὅμως περὶ τῆς ἀπολύτου ταυτότητος τῶν συμφερόντων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος θ' ἀπετέλει βαρὺ πολιτικὸν σφάλμα ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ἐχθρότητος καὶ προκλήσεως τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ρωσίαν.

Ἐπειδή, καὶ ὑπὸ τὰς δυσμενεστέρας διὰ τὴν Ρωσίαν συνθήκας, μετὰ τὸ πέρας τοῦ σημερινοῦ πολέμου τερματίζεται ἡ ἀμυντική της περίοδος, ἀφοῦ ἀπὸ κανένα πλέον δὲν θ' ἀπειλῆται, διὰ νὰ καταστῇ αὐτὴ ἡ ἰσχυροτέρα ἐπιθετικὴ δύναμις, ἡ ἀπειλὴ τῆς Εὐρώπης.

Καὶ μόνον μωροὶ κυβερνῆται θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὁδηγήσουν ἕνα μικρὸν Κράτος, ὅπως ἡ Ἑλλάς, εἰς πολιτικὴν ἐχθρότητος καὶ προκλήσεως ἀπέναντι τῆς ἰσχυροτέρας Εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως, διὰ νὰ τὸ ἐκθέσουν εἰς κρισίμους κινδύνους, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ὁποίων δὲν θὰ εἶναι καθόλου βέβαιον ὅτι θὰ εἶχεν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν τὴν συμπαράστασιν τῆς Ἀγγλίας, ἡ ὁποία βεβαίως τὴν σύγκρουσιν πρὸς τὴν Ρωσίαν δὲν θὰ ἐξαρτήσῃ ἀπὸ τὰς περιπετείας οἱουδήποτε μικροῦ Κράτους, ὁσονδήποτε φιλικοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τὴν γενικωτέραν ἐκτίμησιν τῶν παγκοσμίων της συμφερόντων.

Δύο ἑπομένως πρέπει νὰ εἶναι, μετὰ τὸν πόλεμον, αἱ ἰθύνουσαι γραμμαὶ τῆς ἐθνικῆς μας πολιτικῆς:

α) Ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀπολύτου ταυτότητος τῶν συμφερόντων μας πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ β) ἡ ἐπίγνωσις ὅτι ἡ Ρωσία γίνεται τὸ ἰσχυρότερον Κράτος τῆς Εὐρώπης, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἐπιβάλλεται πολιτικὴ πλήρους προσοχῆς καὶ φρονήσεως.

Ἡ διπλῆ αὐτὴ ἐπίγνωσις πρέπει σταθερῶς νὰ ἐμπνέῃ τὴν ἐθνικήν μας πολιτικήν.

Ἐπὶ μίαν εἰκοσιπενταετίαν (1910 - 1936) ὁ πολιτικὸς βίος τῆς Ἑλλάδος δεσπόζεται θετικῶς καὶ ἀρνητικῶς ἀπὸ τὴν μεγάλην προσωπικότητα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Βενιζελισμὸς ὡς θέσις, Ἀντιβενιζελισμὸς ὡς ἄρνησις. Καὶ ὁ Ἀντιβενιζελισμὸς ἀργότερον γίνεται Κωνσταντινισμὸς καὶ Βασιλισμός, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν διαφωνίαν Βενιζέλου καὶ Βασιλέως Κωνσταντίνου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς γενεᾶς ὁ πολιτικὸς βίος τῆς Ἑλλάδος ἐξαντλεῖται εἰς τὰς δύο αὐτὰς μεγάλας παρατάξεις. Ὅ,τι παραμένει ἐκτὸς αὐτῶν εἶναι μεμονωμέναι προσωπικότητες καὶ ὁμάδες. Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν περίοδον ἀπετέλει μίαν θορυβώδη μέν, ἀσήμαντον ὅμως μειοψηφίαν. Εἰς τὴν μεγαλυτέραν του δύναμιν ἔφθασε κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1936, συγκεντρῶσαν 60.000 ψήφων ἐπὶ 1.200.000, ἤτοι 15 βουλευτὰς ἐπὶ 300. Τὸ 1936 ἀποτελεῖ τὸ κρίσιμον ἔτος τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς Χώρας. Οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῶν δύο μεγάλων κομμάτων (Βενιζέλος - Τσαλδάρης) ἀποθνήσκουν, δὲν παρέχεται ὅμως ὁ χρόνος εἴτε πρὸς φυσιολογικὴν ἐπιλογὴν διὰ τοῦ ἀγῶνος τῶν νέων ἡγετῶν τῶν δύο μεγάλων κομμάτων, εἴτε πρὸς δημιουργίαν νέων πολιτικῶν σχηματισμῶν, διότι κηρύσσεται ἡ Δικτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου 1936, τὰ κόμματα διαλύονται καὶ αἱ πρῶται πολιτικαὶ δυνάμεις τοῦ τόπου ἐκτοπίζονται βιαίως ἀπὸ τὸν δημόσιον βίον διὰ ν' ἀποσταλοῦν εἰς τὰς φυλακὰς καὶ τὴν ἐξορίαν.

Τοιουτοτρόπως ἐπηκολούθησε στασιμότης καὶ νέκρωσις τοῦ πολιτικοῦ βίου μέχρι τῆς Κατοχῆς, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδηλώθη ποιά τις ζωογόνησις καὶ συνεργασία τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Ἡ συνεργασία αὐτὴ ὡς κύριον θέμα εἶχε τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος ἐναντίον τῆς Κατοχῆς καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Λαοῦ πρὸς ἐξασφά-

λισιν τῆς ὑλικῆς του ὑπάρξεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας. Ἀλλ' εἶχεν ἐπίσης καὶ ὡς θέμα τὴν ὁμόφωνον πλέον ἀπόφασιν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν κομμάτων, ἐκτὸς μεμονωμένων — ἐντελῶς ἀσημάντων — ἐξαιρέσεων, ὅπως ἀπαρτίσουν τὸν Δημοκρατικὸν Συνασπισμὸν μὲ πρόγραμμα τὴν ὁριστικὴν λύσιν τοῦ Καθεστωτικοῦ ζητήματος τῆς Χώρας ὑπὸ τοῦ Λαοῦ διὰ δημοψηφίσματος, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὁποίου ἅπαντα τὰ πολιτικὰ κόμματα ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστηρίξουν τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα.

ΤΟ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΝ ΚΟΜΜΑ

Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀπὸ τὰ ὡριμώτερα κομμουνιστικὰ κόμματα τῆς Εὐρώπης, ἐμποτισμένον ἀπὸ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν τακτικὴν τοῦ κομμουνισμοῦ. Καὶ οἱ τρεῖς μεγαλοφυεῖς ἀρχηγοί του ὁδηγοῦν τὴν πορείαν του: Ὁ Μάρξ, ὁ μεγαλοφυὴς τῆς Θεωρίας, ὁ Λένιν, ὁ μεγαλοφυὴς τῆς Ἐπαναστατικῆς Ὀργανώσεως, καὶ ὁ Στάλιν, ὁ μεγαλοφυὴς τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Ρεαλισμοῦ.

Ὅταν ἡ Ἰταλία ἐπετέθη ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος (28 Ὀκτωβρίου 1940), τὸ Κ.Κ.Ε. ἔλαβε θέσιν ὑπὲρ τοῦ πολέμου ἐναντίον τοῦ Φασισμοῦ. Τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ σύμφωνον Ρωσίας - Γερμανίας δὲν εἶχεν ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὸν ἄλλον συνεταῖρον τοῦ Ἄξονος, τὴν Ἰταλίαν, ἡ ὁποία μάλιστα εἶχε στείλει καὶ σῶμα εἰς τὴν Φινλανδίαν ἐναντίον τῆς Ρωσίας.

[Βραδύτερον διεπιστώθη ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. εἶχε λάβει, διαδοχικῶς, ἀντιφατικὴν στάσιν ἔναντι τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κ.Κ.Ε., Ζαχαριάδης, μόλις ἤργισεν ἡ ἐπίθεσις τῆς Ἰταλίας ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ἀπέστειλε τὴν 2-11-40, ἀπὸ τὰς φυλακὰς ὅπου ἐκρατεῖτο, ἐπιστολὴν πρὸς τὸ Κ.Κ.Ε., εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραφε: «Στὸν πόλεμο αὐτό, ποὺ τὸν διευθύνει ἡ Κυβέρνηση Μεταξᾶ, ὅλοι μας πρέπει νὰ δώσουμε ὅλες μας τὶς δυνάμεις δίχως ἐπιφύλαξη.»

Ἔπειτα ὅμως ἀπὸ δύο περίπου μῆνας, εἰς τὰς 15-1-41, ἔγραψε

δευτέραν ἐπιστολήν, ἡ ὁποία ἀνήρει τὴν πρώτην.

Ἔγραψεν: «Ὁ Μεταξᾶς ἔκαμε φασιστικὸ κατακτητικὸ πόλεμο. Ἡ μοναρχοφασιστικὴ δικτατορία συνέχισε τὸν πόλεμο γιὰ λογαριασμὸ ὄχι τοῦ Λαοῦ τῆς Ἑλλάδας μὰ τῆς πλουτοκρατίας καὶ τοῦ Ἀγγλικοῦ Ἰμπεριαλισμοῦ. Μετὰ τὸ διώξιμο τῶν Ἰταλῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ αἷμα τῶν φαντάρων μας χύνεται ἄδικα. Σήμερα ὁ Ἐγγλέζικος Ἰμπεριαλισμὸς εἰσπράττει μὲ τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδας τοὺς τόκους τῶν κεφαλαίων του. Λαὸς καὶ Στρατὸς πρέπει νὰ πάρουνε στὰ χέρια τους τὴ διαχείριση τῆς χώρας καὶ τοῦ πολέμου μὲ σκοπὸ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, ἐσωτερικὸ λαϊκὸ ἀντιφασιστικὸ καὶ ἀντιπλουτοκρατικὸ καθεστώς, ὁλόπλευρη προσέγγιση στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. καὶ Βαλκανικὴ συνεργασία. Ὁ Λαὸς τῆς Ἑλλάδας εἶναι ξένος, ἐνάντιος στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο Ἀγγλίας, Γερμανίας καὶ Σία. Θέλει χωριστή, ἔντιμη, ἄμεση εἰρήνη μὲ τὴ μεσολάβηση τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. Οἱ Λαοὶ καὶ φαντάροι τῆς Ἑλλάδας καὶ Ἰταλίας δὲν εἶναι ἐχθροὶ μὰ ἀδέλφια, καὶ ἡ συναδέλφωσή τους στὸ μέτωπο θὰ σταματήση τὸν πόλεμο ποὺ κάνουν οἱ ἐκμεταλλευτὲς κεφαλαιοκράτες του. Κάθε μέλος-στέλεχος ὀργάνωσης αὐτὴ τὴ γραμμὴ πρέπει νὰ μπάση στὶς μάζες καί, ὀργανώνοντάς τες γύρω σ' αὐτή, νὰ τὴν ἐπιβάλει νικηφόρα.»

Καὶ αἱ δύο ἐπιστολαὶ ἔχουν δημοσιευθῆ εἰς τὸν «Ριζοσπάστην», ἐπίσημον ὄργανον τοῦ Κ.Κ.Ε.]

Μετὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν κατοχὴν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Γερμανίας (27 Ἀπριλίου 1941), τὸ Κ.Κ.Ε. ἐξεδήλωσεν ἀμέριστον συμπάθειαν ὑπὲρ τῶν Γερμανῶν. Εἶχε πιστεύσει ὅτι τὸ σύμφωνον Ρωσίας - Γερμανίας ἦτο πραγματικὸν καὶ διαρκές. Ὑπεστήριζεν ὅτι « ὁ κοινὸς ἐχθρὸς εἶναι ὁ Ἀγγλικὸς Ἰμπεριαλισμὸς καὶ Καπιταλισμός, διότι τὰ κοινωνικὰ καθεστῶτα Γερμανίας καὶ Ρωσίας ἦσαν συγγενῆ », ὑπ' αὐτὸ δὲ τὸ πνεῦμα συνέτασσεν ἄρθρα τὰ ὁποῖα, προσφερόμενα διὰ τοῦ κομμουνιστικοῦ γραμματέως του, υἱοθέτει ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἐδημοσίευε μὲ τὴν ὑπογραφήν του. Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ ἐνδείξεις ὅτι κατεβλήθησαν τότε προσπάθειαι ἀκόμη καὶ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως τῆς ἀριστερᾶς πρὸς συνεργασίαν μὲ τὴν Γερμανικὴν Κατοχήν. Ἀλλ' αἱ προσπάθειαι δὲν ἐπρόλαβαν νὰ εὐοδωθοῦν, διότι μετὰ δίμηνον ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῶν Γερμανῶν (27 Ἀπριλίου - 22 Ἰου-

νίου 1941) ἐξεδηλώθη ἡ αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεσις τῆς Γερμανίας κατὰ τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία διέλυσε τὰς παραισθήσεις καὶ ἐτοποθέτησεν ὁριστικῶς πλέον τὸ Κ.Κ.Ε. ἐναντίον τῆς Κατοχῆς. Ἔκτοτε ἀνέπτυξεν ὅλην τὴν συνωμοτικήν του δραστηριότητα ὑπὲρ τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον κατώρθωσε νὰ προβαδίσῃ χάρις εἰς τὴν μακρὰν ἐπαναστατικήν του παράδοσιν καὶ ὀργάνωσιν.

Οἱ ἀπώτεροι μετακατοχικοὶ πολιτικοὶ **σκοποὶ** τοῦ Κ.Κ.Ε. ἐπέρασαν ἀπὸ δύο στάδια. **Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον ἦσαν ἐπαναστατικοί.** Ἐπίστευεν ὅτι, ὅπως ὁ πρῶτος παγκόσμιος πόλεμος ἔφερε τὸν κομμουνισμὸν εἰς μίαν χώραν, τὴν Ρωσίαν, ὁ δεύτερος ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπεκτείνῃ, τοὐλάχιστον, εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Καὶ οἱ ἡγέται του ἡτοιμάζοντο νὰ παίξουν τὸν ἱστορικὸν ρόλον ἑνὸς μικροῦ Λένιν καὶ Τρότσκυ. Ἡ ἐπαναστατικὴ πρόθεσις τῆς πρώτης περιόδου ἀποδεικνύεται: Πρῶτον, ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμα τοῦ ΕΑΜ. «Ὁ Λαός, ἔγραφε, θὰ πάρῃ **καὶ θὰ κρατήσῃ** στὰ χέρια του τὶς ἐλευθερίες του.» Δεύτερον, ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν ὕπαιθρον τὰ ἀνταρτικὰ σώματα τοῦ ΕΛΑΣ κατήργουν τὰς τοπικὰς ἀρχάς, ἀκόμη καὶ τὴν εἰρηνοδικειακὴν δικαιοσύνην, καὶ **ἐγκαθίστων σοβιέτ.** Καθώς, ἐπίσης, καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι **ἀφώπλιζαν συστηματικῶς τὰ ἄλλα Ἐθνικὰ Σώματα** διὰ νὰ διατηρήσουν τὴν μονοπώλησιν τῆς ὑλικῆς ἐνόπλου δυνάμεως, τὴν ὁποίαν νὰ χρησιμοποιήσουν διὰ τὴν ἐπιβολὴν «τῆς Κυβερνήσεως τοῦ ΕΑΜ», δηλαδὴ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος.

Ἡ περίοδος αὕτη διήρκεσε μέχρι τῆς νίκης τῆς Τύνιδος. Τότε μόνον ἐπείσθησαν ὅτι ἡ ἀναμενομένη νίκη δὲν ἐπρόκειτο νὰ εἶναι Ρωσικὴ ἀλλὰ Συμμαχική, καὶ μᾶλλον Ἀγγλικὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα. Τότε ἔφθασε καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς καταργήσεως τῆς Γ΄ Διεθνοῦς, ἡ ὁποία τοὺς εἰδοποίησεν ὅτι αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ γνώμη τοῦ Στάλιν, ὅτι δηλαδὴ ἡ

πορεία τοῦ πολέμου δὲν ἐδικαίωσε τὰς ἀρχικὰς προσδοκίας των, ὅτι ἡ Ρωσία εἶναι καθημαγμένη καὶ ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ νέον πόλεμον κατὰ τῶν Συμμάχων πρὸς βιαίαν κατάκτησιν τῆς Εὐρώπης. Ἐπεβάλλετο ἐπομένως ἡ προσωρινὴ συνεργασία καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῶν πολεμικῶν ἐπαναστατικῶν μὲ εἰρηνικὰ πολιτικὰ μέσα πρὸς κατάκτησιν τῆς Εὐρώπης.

Μὲ τὴν ὡριμότητα ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα τῆς Ἑλλάδος προσδιωρίσθησαν ἀμέσως οἱ νέοι πολιτικοί του σκοποί: Ὄχι πλέον κυβέρνησις τοῦ ΕΑΜ ἀλλὰ συμμετοχὴ εἰς Οἰκουμενικήν, ἐνέργεια πολιτειακοῦ δημοψηφίσματος καὶ ἐκλογαὶ Συντακτικῆς Συνελεύσεως. Ὄχι πλέον ἀντίθεσις ἀλλὰ συνεργασία μὲ τὸ Ἀγγλικὸν Ἀρχηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τοὺς ἐκπροσώπους του. Ἐπὶ πλέον τὸ Κ.Κ.Ε. ἱδρύει τὸ «Ὁμοσπονδιακὸν Κόμμα τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας», τοῦ ὁποίου διατυπώνει ἕνα πρόγραμμα μίνιμουμ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ «Ἀστικοδημοκρατικοῦ Μετασχηματισμοῦ» τῆς Χώρας, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον καλεῖ πρὸς ἔνταξιν ὅλα τὰ κόμματα ὅσα θ' ἀπεδέχοντο τὸ μετριοπαθέστατον πρόγραμμά του.

Αὐτὴ εἶναι ἡ νέα πολιτικὴ τοῦ Κ.Κ.Ε., ἡ φαινομενικὴ ἐγκατάλειψις τῶν ἐπαναστατικῶν, δικτατορικῶν του σκοπῶν. Κάτω ἀπὸ τὴν ἀθώαν ἐπιφάνειαν ποῖος δόλος ὑποκρύπτεται;

Εἰς τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν τὸ Κ.Κ.Ε. ἔλαβε «παμψηφεὶ» διὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς καταργήσεως τῆς Γ' Διεθνοῦς (2 Ἰουνίου 1943) ὁ δόλος αὐτὸς ἀποκαλύπτεται σαφῶς: «Ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία, γράφει ἡ ἀπόφασις, θὰ ἔχῃ στὴν ἀρχὴ κοινοβουλευτικὴ μορφή.» «Μόνον ἐχθροὶ τοῦ Κ.Κ.Ε., προσθέτει, μποροῦν νὰ ὑποστηρίζουν πῶς ἐγκατέλειψε τοὺς σκοπούς του. Τελικὸς στρατηγικός μας σκοπὸς παραμένει πάντοτε ἡ κατάργηση τῶν τάξεων, ποὺ θὰ πραγματοποιηθῆ μὲ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Οἱ σημερινὲς καὶ οἱ ἀμέσως

μεταπολεμικὲς συνθῆκες μᾶς ἐπιβάλλουν νὰ περάσουμε ἀπὸ τὸ μεταβατικὸ σταθμὸ τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, γιὰ τὸν Ἀστικοδημοκρατικὸ Μετασχηματισμό, ἔπειτα ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ προχωρήσουμε στὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη στὸ συντομώτερο χρονικὸ διάστημα.»

Εἶναι λοιπὸν φανερὸν ὅτι θεωροῦν τὰς ἐκλογὰς τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως ὡς **τὰς πρώτας καὶ τελευταίας ἐκλογάς**, ἔπειτα ἀπὸ τὰς ὁποίας σχεδιάζουν νὰ προχωρήσουν «στὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη», ποὺ σημαίνει βεβαίως δικτατορίαν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος.

Ποῖα **μέσα** σχεδιάζουν νὰ χρησιμοποιήσουν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν των;

Θὰ προσπαθήσουν, πρῶτον, νὰ καταλάβουν βιαίως τὴν ἐξουσίαν μετὰ τὴν Κατοχήν, ὄχι διὰ νὰ ἐπιβάλουν ἀμέσως τὴν Σοβιετικὴν Δημοκρατίαν ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιδείξουν τὴν ὑλικήν των δύναμιν καὶ διὰ νὰ σχηματίσουν αὐτοὶ τὴν Οἰκουμενικὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ **ὑπαγορεύσουν τὴν σύνθεσίν της** κατὰ τὸ συμφέρον των. Θὰ ἐπιδιώξουν κυρίως **νὰ ἐπηρεάσουν τὴν σύνθεσιν τοῦ Στρατοῦ.** «Δὲν εἴμεθα, γράφουν εἰς τὴν τελευταίαν καταστατικήν των ἀπόφασιν, ἀντίπαλοι τοῦ Στρατοῦ. Θὰ ἀξιώσουμε ὅμως νὰ τὸν ξεκαθαρίσουμε ἀπὸ τὰ φασιστικά, ἀντιλαϊκὰ στοιχεῖα του, ὥστε νὰ μείνουν μόνον τὰ παιδιὰ τοῦ Λαοῦ.» Καὶ φυσικὰ θὰ χαρακτηρίζουν ὡς «ἀντιλαϊκὰ» στοιχεῖα ὅλα ὅσα δὲν θὰ ἀποδέχωνται τὰς διαταγάς των. Εἰς τὸ κείμενον ποὺ ἔστειλαν πρὸς τοὺς πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς διὰ τὴν συμμετοχήν των εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κυβέρνησιν προσθέτουν ὡς ὅρον «τὴν ἔμπρακτον καὶ μετὰ πάσης εὐρύτητος ἱκανοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας ἀγωνιστῶν». Καὶ βεβαίως δὲν ἐννοοῦν μόνον τὴν παροχὴν τῶν δικαιοτάτων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ἀμοιβῶν, ἀλλὰ τὴν ἀξίω-

σιν ὅπως πυρὴν τοῦ νέου στρατοῦ τῆς ἐλευθερουμένης Ἑλλάδος εἶναι τὰ ἀνταρτικὰ σώματα, ὥστε νὰ διατηρηθῇ ἡ ἐπαναστατικὴ σύνθεσις καὶ πολιτικὴ ἐξάρτησις τοῦ νέου Στρατοῦ ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε. Τὸ ἴδιον βεβαίως θὰ ἐπιδιώξουν καὶ διὰ τὰ Σώματα Ἀσφαλείας, Χωροφυλακὴν καὶ Ἀστυνομίαν. Καὶ εἰς τὴν ἐξωτερικήν των πολιτικήν, ἐπίσης, ὑπὸ τὸ ἴδιον πνεῦμα προσδιορίζουν τὴν πορείαν των. Γράφουν: «Θὰ κάμουμε τὴν Ἑλλάδα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἀνεξάρτητη ἀπὸ κάθε ξένη Ἰμπεριαλιστικὴ Δύναμη»—ὑπονοοῦντες, φυσικά, τὴν Ἀγγλίαν. Αὐτὰ εἶναι τὰ μέσα μὲ τὰ ὁποῖα σχεδιάζουν, χρησιμοποιοῦντες τὸν ὑπὸ τῆς πορείας τοῦ πολέμου ὑπαγορευθέντα μεταβατικὸν σταθμόν, νὰ φθάσουν εἰς τὴν πραγματοποίησιν «τοῦ τελικοῦ των στρατηγικοῦ σκοποῦ», ὁ ὁποῖος παραμένει πάντοτε, καὶ μάλιστα «στὸ συντομώτερο χρονικὸ διάστημα», ἐσωτερικῶς μὲν Σοβιετικὴ Δημοκρατία, ἤτοι δικτατορία τοῦ Κ.Κ.Ε., καὶ ἐξωτερικῶς ὑπαγωγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Ρωσικὸν σύστημα τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν.

ΤΙ ΔΕΟΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ

Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ ἔκβασις τοῦ σημερινοῦ πολέμου θὰ δημιουργήσῃ κατάστασιν ἄνευ προηγουμένου εἰς τὴν Εὐρώπην.

Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ναπολέοντος ἡ Γαλλία εἶχε πληθυσμὸν 30 ἑκατομμυρίων ἐπὶ Εὐρώπης 180 ἑκατομμυρίων, ἤτοι μόλις τὸ ἕκτον. Τὸ ἴδιον συνέβη βραδύτερον καὶ μὲ τὴν Γερμανίαν τοῦ Βίσμαρκ, τοῦ Κάϊζερ καὶ τοῦ Χίτλερ, ὅταν ὑποκατέστησε τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν ἡγεμονικὴν φιλοδοξίαν τῆς Εὐρώπης (Γερμανία 60-70 ἑκατομμύρια ἐπὶ Εὐρώπης 400-500 ἑκατομμυρίων). Σήμερον, διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Εὐρώπης, ὁ νέος πρωταγωνιστὴς τῆς εὐρωπαϊκῆς σκηνῆς, ἡ Ρωσία, ἔχει δύναμιν αὐτάρκη ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης. Ἐπὶ 500

ἑκατομμυρίων πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης ἡ Ρωσία ἔχει πληθυσμὸν 200-250 ἑκατομμύρια, μὲ ἐτησίαν αὔξησιν 5 περίπου ἑκατομμυρίων, εἰς ἕνα τόπον ποὺ ἀποτελεῖ τὸ ἕκτον τῆς Γῆς καὶ διαθέτει ἀπεριορίστους δημογραφικὰς καὶ οἰκονομικὰς δυνατότητας. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη, ἡ μοναδικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Εὐρώπης ἰδιοτυπία: **ἡ αὐτάρκεια τῆς δυνάμεως.** Καὶ ἡ δευτέρα ἰδιοτυπία εἶναι ὅτι, ἐνῷ εἰς τὸ παρελθὸν αἱ ἡγεμονικαὶ φιλοδοξίαι τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἐπροκάλουν τὴν φυσικὴν ἀντίδρασιν καὶ συνένωσιν τῶν ἀπειλουμένων, διὰ πρώτην φορὰν ἡ ἀπειλητικὴ δύναμις, ἀντὶ νὰ προκαλῇ δέος, τοὐναντίον **διαθέτει δύναμιν ἕλξεως**, χάρις εἰς τὸ κοινωνικόν της καθεστώς.

Μόνον ἡ καθολικὴ ἀμυντικὴ ὀργάνωσις ἔναντι τοῦ κολοσσοῦ ἠμπορεῖ νὰ θέσῃ φραγμοὺς εἰς τὴν κοσμοκρατορικὴν διάθεσιν ἡ ὁποία κατεῖχε καὶ τὸν Πανσλαβισμὸν καὶ τὸν Κομμουνισμόν, καὶ ἡ ὁποία καθίσταται ἀκάθεκτος μετὰ τὴν ἕνωσίν των. **Μόνον μία Ἐθνικὴ Κίνα καὶ μία Σοσιαλιστικὴ Πανευρώπη ἠμποροῦν ν' ἀποτελέσουν ἀποτελεσματικὰ μέσα ἀμύνης. Καὶ ἡ Πανευρώπη ὀφείλει νὰ εἶναι Σοσιαλιστική**, διότι μόνον τοιουτοτρόπως μετατίθεται τὸ κέντρον τῆς κοινωνικῆς ἀκτινοβολίας — ἡ δύναμις ἕλξεως — ἀπὸ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ρωσία νὰ παραμείνῃ ὑλικὴ ἀπειλὴ καὶ ὄχι ἠθικὴ δύναμις, κίνδυνος καὶ ὄχι προσδοκία.

Μόνον μέσα εἰς τὴν Σοσιαλιστικὴν Πανευρώπην, ἐπικουρουμένην ἀπὸ τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν δύναμιν τοῦ Φιλελευθέρου Ἀγγλοσαξονισμοῦ, **ἠμπορεῖ καὶ ἡ Ἑλλὰς νὰ εὕρῃ τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας της** ἀπέναντι τοῦ καταθλιπτικοῦ κινδύνου τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πανσλαβισμοῦ.

Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι θέμα καὶ γενικώτερον καὶ ἀπώτερον. Ἐκεῖνα ποὺ ἐπιβάλλονται σήμερον **διὰ τὴν πλήρη εὐόδωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος**, ὁ ὁποῖος ἀπο-

τελεῖ διὰ τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων τὸ ἅγιον θέμα, καθὼς καὶ διὰ τὴν προπαρασκευὴν ὁμαλοῦ πολιτικοῦ μέλλοντος τῆς Χώρας εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μας, τὰ ἀκόλουθα:

α) Νὰ ἐνισχυθῇ, παραλλήλως πρὸς τὸ ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ, καὶ ἡ ἀθρόα ἀνάπτυξις τῶν ἐθνικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς τὰς Ἀθήνας κέντρου διευθύνσεως τοῦ ἀγῶνος. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἐθνικὸς ἀγὼν ἐνισχύεται, καὶ διὰ τῆς ὑπάρξεως ἰσοδυνάμων ἀντιπάλων σωμάτων — ἐθνικῶν καὶ κομμουνιστικῶν —, «ἀντιπάλου δέους», παρέχονται πληρέστεραι, ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν πραγμάτων, ἐγγυήσεις διὰ τὴν ὁμαλὴν πορείαν τῆς πολιτικῆς μας ζωῆς.

β) Νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ὅπως πεισθῇ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὅτι δὲν συμφέρει οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα οὔτε εἰς τὸν ἐθνικόν μας ἀγῶνα, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὸν ἴδιον, ἡ ἄμεσος ἐπάνοδός του, ἀλλ' ὅτι ὀφείλει νὰ ἀναμείνῃ τὴν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος. Ἐφ' ὅσον ὁ Βασιλεὺς δὲν εἶχεν ἀποδεχθῆ τὴν ὕπαρξιν καθεστωτικοῦ ζητήματος καὶ τὴν λαϊκὴν λύσιν του, συζήτησις βεβαίως δὲν ἦτο δυνατή. Ἀφοῦ ὅμως, μὲ τὴν ραδιοφωνικὴν ὁμιλίαν του, ἐδέχθη νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Λαοῦ, ὀφείλει πλέον νὰ συναγάγῃ καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι πρέπει νὰ τὴν ἀναμείνῃ. Ἡ ἄμεσος ἐπιστροφή του θὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀνησυχίαν τῆς νοθεύσεως τοῦ πολιτειακοῦ ἀγῶνος καὶ θὰ παράσχῃ εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα τὴν παράκλητον εὐκαιρίαν, εἴτε τῆς ὑλικῆς ἀντιστάσεως, εἴτε ταραχῶν, εἴτε δημαγωγίας, ἡ ὁποία θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸν περισπασμὸν τῆς Κοινῆς Γνώμης ἀπὸ τὸ ἐθνικόν μας θέμα, ἐπὶ μεγάλῃ βλάβῃ καὶ τῆς ἑνότητος καὶ τῆς πληρότητος τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος.

γ) Νὰ ἐπέλθῃ ἐγκαίρως πλήρης συνεννόησις τῆς Κυβερνήσεως Καΐρου καὶ τῶν ἐνταῦθα πολιτικῶν ἀρχηγῶν ὄχι μόνον κατ' ἀρχὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν συγ-

κεκριμένων θεμάτων τῆς συνθέσεως καὶ τῆς πολιτικῆς τῆς μετακατοχικῆς Οἰκουμενικῆς Κυβερνήσεως.

Ἄνευ αὐτῆς τῆς πλήρους προσυνεννοήσεως εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ δημιουργηθοῦν **χάσματα χρονικὰ καὶ φθοραὶ προσωπικαί**, αἱ ὁποῖαι θὰ παράσχουν ἀσφαλῶς εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἐπικρατήσεως, ἡ **βαρυτάτη καὶ ἀληθῶς ἱστορικὴ εὐθύνη τῆς ὁποίας θὰ βαρύνῃ εἰς ἀκέραιον καὶ τὸν ἐνταῦθα πολιτικὸν κόσμον καὶ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Καΐρου.**

Π Ρ Ο Σ Τ Ο Κ. Κ. Ε.

'Αθῆναι, Δεκέμβριος 1943

Τὸν Μάϊον τοῦ 1943 ὁ τότε 'Αρχηγὸς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τῆς 'Ελλάδος Γ. Σιάντος κατὰ μίαν πολύωρον μυστικὴν συνάντησιν μὲ τὸν Γεώργιον Παπανδρέου, εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Κυψέλης, τοῦ ἐπρότεινε νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ΕΑΜ, τὸ ὁποῖον τότε περιεβάλλετο μὲ μεγάλην αἴγλην, διότι δὲν εἶχον ἀκόμη ἀποκαλυφθῆ οἱ ἀπώτεροι σκοποί του. 'Ο Γεώργιος Παπανδρέου, διαβλέπων ἔκτοτε τοὺς ἀληθεῖς του σκοποὺς—καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ προηγούμενον κείμενόν του—δὲν ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν. Εἰς τὰς 10 Δεκεμβρίου 1943 τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἀπηύθυνε μίαν ἀπὸ τὰς συνήθεις ἐκκλήσεις του πρὸς συνεργασίαν εἰς τὰ πολιτικὰ κόμματα. 'Ο Γεώργιος Παπανδρέου, ἀπαντῶν, κατελόγισε τὰς εὐθύνας τοῦ Κ.Κ.Ε.

'Αρχές μας εἶναι ἡ 'Ελευθερία καὶ ἡ Κοινωνικὴ Δικαιοσύνη. Πιστεύουμε στὴν 'Ελευθερία τοῦ 'Ατόμου, τοῦ Πολίτη, τοῦ 'Εθνους.

Γι' αὐτὸ θεωροῦμε ἱερὸ χρέος τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἐθνική μας ἀπελευθέρωση. Καὶ θεωροῦμε ἄξιους ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ὅλους τοὺς 'Αγωνιστὲς τῆς 'Ελευθερίας. Καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἀνοργάνωτων καὶ ἀνώνυμων ἡρώων καὶ μαρτύρων, καὶ τὶς ἐθνικὲς ὀργανώσεις μας ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΔΕΣ (ὀρεινῆς 'Ελλάδος), καθὼς καὶ ὅλες τὶς ἄλλες.

'Αλλὰ καὶ ὁ 'Ανταρτικός μας 'Αγώνας εἶναι πόλεμος, καὶ ὀφείλει νὰ διεξάγεται συντεταγμένα καὶ ὑπεύθυνα. 'Οφείλει ν' ἀκολουθῇ τὴ στοιχειώδη ἀρχὴ τοῦ Πολέμου, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται ἡ μεγαλύτερη ζημία τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὴ μικρότερη δυνατὴ θυσία. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητες οἱ ἀπερίσκεπτες ἐνέργειες, ὅσες μὲ ἀσήμαν-

τες ζημίες τοῦ ἐχθροῦ ὁδηγοῦν στὸ ὁλοκαύτωμα τῆς ὑπαίθρου.

Ὅσο τιμοῦμε τὸν Ἐθνικὸ Ἀγώνα τόσο καταδικάζουμε τὸν Ἐμφύλιο Πόλεμο. Ἔνοχοι **προδοσίας** δὲν εἶναι μόνον ὅσοι συνεργάζονται μὲ τὸν ἐχθρό. Εἶναι καὶ ὅσοι **σκοτώνουν Ἕλληνες ἀγωνιστὲς τῆς Ἐλευθερίας.** Ἐμφύλιο πόλεμο ὀνομάζουμε τὴ σύγκρουση μεταξὺ ἐθνικῶν ὁμάδων καὶ ἀγωνιστῶν ποὺ συνεργάζονται μὲ τοὺς Συμμάχους καὶ πολεμοῦν τὸν Καταχτητή.

Τὴ σύγκρουση μὲ ὁμάδες καὶ ἄτομα ποὺ ὀργανώνει ὁ Καταχτητὴς θεωροῦμε ὄχι ἐμφύλιο ἀλλ' ἀντικατοχικὸ πόλεμο. Καὶ θέλουμε νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀμέριστη συμμετοχή μας στὸ γενικὸ αἴσθημα τῆς ἀγανακτήσεως ὅλων τῶν ἀληθινῶν Ἑλλήνων γιὰ τὸν τρόπο τῆς μεταχειρίρίσεως τῶν ἱερῶν ἀναπήρων μας.

Τὸ Κ.Κ.Ε., ὡς ἡγετικὴ δύναμη τοῦ ΕΑΜ καὶ ΕΛΑΣ, πλάι στοὺς ἐθνικοὺς τίτλους του γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγώνα **βαρύνεται, δυστυχῶς, καὶ μὲ εὐθύνες ἐμφυλίου πολέμου.** Ἡ διάλυση πολλῶν ἐθνικῶν ὁμάδων — Κωστοπούλου, Παπαϊωάννου, Ψαρροῦ καὶ ἄλλων—ἀποτελοῦν εὐθύνες του. Ἂν ὅμως τὶς εὐθύνες αὐτὲς θεωρεῖ ἀμφισβητούμενες, παραμένει ἀναντίρρητη καὶ ἀκέραιη ἡ εὐθύνη του γιὰ τὴν τελευταία γενικὴ ἐπίθεση τοῦ Ὀκτωβρίου ἐναντίον τοῦ ΕΔΕΣ (ὀρεινῆς Ἑλλάδος). Καὶ εἶναι ἡ εὐθύνη του ἀναντίρρητη ἐπειδὴ τοῦ τὴν κατελόγισε ἡ ἁρμοδιότατη Ἀρχὴ — τὸ Συμμαχικὸ Στρατηγεῖο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Τὸ Κ.Κ.Ε., εἴτε παρασύρθηκε ἀπὸ «μέθη δυνάμεως» εἴτε ἡ μακρὰ θητεία του στὴ Σχολὴ τῆς Βίας ἔκαμε δύσκολη τὴν μετεκπαίδευση καὶ προσαρμογή του στὴ νέα πραγματικότητα, εἴτε ἀνησύχησε ἀπὸ τὴν ἀποτυχία του στὶς τοπικὲς ἐκλογές, γεγονὸς πάντως εἶναι ὅτι, μὲ τὴν πρόφαση τῆς ἀνακωχῆς τοῦ ΕΔΕΣ (ὀρεινῆς Ἑλλά-

δος), ἀπεφάσισε καὶ ἐκήρυξε τὸν ἐμφύλιο πόλεμο μὲ τὴ βαθύτερη πρόθεση νὰ ἐξαφανίση κάθε ἀντίπαλο δέος καὶ νὰ ἐξασφαλίση ἀπόλυτη καὶ ἀποκλειστικὴ δυναμικὴ κυριαρχία.

Τὸ ἀποτέλεσμα, ἀντίθετα μὲ τὶς προσδοκίες του, ὑπῆρξε καταστροφικό. Καὶ ὄχι μόνο γιὰ τὸ ἐθνικὸ γόητρο τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἑκατοντάδες παλικάρια, ποὺ ἀνέβηκαν στὰ βουνὰ γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸν Κατακτητή, σκοτώθηκαν ἀπὸ ἀδελφικὰ χέρια. Οἱ Γερμανοὶ ἐξασφάλισαν εὔκολη νίκη, ποὺ θὰ ἦταν ἀδύνατη ἂν οἱ ἐθνικὲς ὁμάδες ἦσαν ἀπερίσπαστες ἀπὸ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο καί, πολὺ περισσότερο, ἂν ἦσαν ἑνωμένες. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ποὺ παρακολουθοῦσε τὸν ἀγώνα τῶν βουνῶν μὲ θαυμασμὸ καὶ λατρεία, καὶ τὸν εἶχε κάμει μὲ τὴ φαντασία του Μύθο, ἐδοκίμασε βαθύτατη ἀπογοήτευση. Καὶ οἱ Σύμμαχοι μᾶς ἐτίμησαν μὲ τὶς δημόσιες ραδιοφωνικὲς ἐπικρίσεις τους καὶ μᾶς ἔδωσαν μαθήματα πατριωτισμοῦ καὶ Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Ἀλλὰ τὸ Κ.Κ.Ε. δὲν ἔχει μόνο τὶς εὐθύνες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τῶν βουνῶν. Ἔχει ἐπίσης καὶ τὶς εὐθύνες τῆς τρομοκρατικῆς δυναμικῆς Κατοχῆς τῆς Ὑπαίθρου. Ἔξω ἀπὸ τὸ σύντομο διάστημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Συμφωνητικοῦ — ποὺ δὲν ἴσχυσε καθόλου στὴν Πελοπόννησο — ἡ ὕπαιθρος στενάζει ἀπὸ τὴ βία τῶν δυναμικῶν ὀργανώσεων τοῦ Κ.Κ.Ε. Διώκονται πλέον σκληρότατα ὄχι οἱ ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος ἀλλὰ οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι τοῦ Κ.Κ.Ε.

Τὸ καθῆκον ὅλων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἀνέκαθεν ἀλλὰ πρὸ παντὸς τώρα ποὺ ἐγγίζει ἡ ἀπελευθέρωση, εἶναι νὰ συνταχθοῦμε σὲ Ἑνιαῖο Ἐθνικὸ Μέτωπο ἐναντίον τοῦ Κατακτητοῦ καὶ τῶν ὀργάνων του.

Ἀλλὰ ἡ πραγματοποίηση τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως δὲν θὰ εἶναι δυνατὴ ἐφ' ὅσον ἡ σημαία τοῦ ἐθνικοῦ ἀγώνα

χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν προετοιμασία τῆς μετακατοχικῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως.

Ἡ σύνταξη τοῦ Ἑνιαίου Ἐθνικοῦ Μετώπου θὰ εἶναι δυνατὴ μόνον ὅταν οἱ δυναμικὲς ὀργανώσεις τάξουν ὡς πραγματικοὺς σκοπούς των τὴν Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωση καὶ τὴ Λαϊκὴ Κυριαρχία.

Καὶ ἡ σύνταξη αὐτὴ ἐπείγει. Ἡ ὥρα εἶναι ἀληθινὰ τραγικὴ γιὰ τὸ Ἔθνος καὶ γιὰ τὸ Λαό μας.

Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μαίνεται. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑπαίθρου σφαγιάζεται κατὰ χιλιάδες, λιμοκτονεῖ καὶ ζητεῖ στέγη, στὴν καρδιὰ τοῦ χειμώνα, μέσα στὰ σπήλαια. Οἱ πόλεις καὶ τὰ χωριά μας παραδίδονται στὶς φλόγες. Ἡ ὑπόληψη τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγώνα διαρκῶς ἐλαττώνεται στὴ συνείδηση τῶν Συμμάχων μας, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὶς πρόσφατες δηλώσεις τοῦ Ἤντεν. Τί ἄλλο ἐπὶ τέλους θέλουμε γιὰ νὰ ἐξαρθοῦμε καὶ νὰ ἐπιτελέσουμε τὸ Ἐθνικό μας καθῆκον;

Γι' αὐτὸ ἀπευθύνουμε ἔκκληση στὸ Κ.Κ.Ε.

Ἂς ἀποδείξη μὲ ἔργα ὅτι ἐπιθυμεῖ πράγματι τὴν Ἐθνικὴ Ἕνωση. Ἂς συντάξη ὑπεύθυνα τὸν Ἀνταρτικὸν Ἀγώνα, ὥστε νὰ περιορισθῆ τὸ τραγικὸ ὁλοκαύτωμα τῆς Ὑπαίθρου. Ἂς συνεργασθῆ μὲ τὶς ἄλλες ἐθνικὲς δυναμικὲς ὀργανώσεις καὶ ἂς καταρτίσουν μαζί, καθὼς καὶ μὲ τοὺς Συμμάχους, ἕνα σύστημα δράσεως ποὺ νὰ βλάπτη πράγματι τοὺς πολεμικοὺς σκοποὺς τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ μὴν ὁδηγῆ στὴν ὁλοσχερῆ καταστροφὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἂς ἀπελευθερώση τὴ Χώρα ἀπὸ τὴ δυναμικὴ κατοχή του καὶ ἂς ἀποδώση ἀπὸ τώρα τὴν Ἐλευθερία ποὺ ὑπόσχεται γιὰ τὸ μέλλον. Ἂς παύση νὰ εἶναι Τρομοκρατικὴ καὶ ἂς καταστῆ, ὅπως ἐπαγγέλλεται, ἀληθινὰ Ἐθνική, Ἀπελευθερωτική, Δημοκρατικὴ Ὀργάνωση. Καὶ τότε αὐτόματα θὰ συνταχθῆ ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωση, ποὺ εἶναι ἐντολὴ τῆς Ἱστορίας καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τῶν τάφων αἴτημα τῶν ἀθανάτων νεκρῶν μας·

Π Ρ Ο Σ Τ Ο Ε. Α. Μ.

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1943

Εἰς τὰς 15 Δεκεμβρίου 1943 ἡ Γραμματεία τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΑΜ ἐπρότεινεν εἰς τὰ πολιτικὰ κόμματα τὸν σχηματισμὸν «ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τώρα» Κυβερνήσεως τῶν Κομμάτων καὶ τῶν Ὀργανώσεων. Ὁ Γεώργιος Παπανδρέου, ἀπαντῶν, ἀπορρίπτει τὴν πρότασιν καὶ χαράσσει τὰς γραμμὰς τῆς ἀληθοῦς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Προτείνετε, μὲ τὸ γράμμα σας τῆς 15 - 12 - 1943, νὰ σχηματισθῆ «ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τώρα Κυβέρνηση τῶν Κομμάτων καὶ τῶν Ὀργανώσεων, ποὺ εἰλικρινὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴ Λευτεριὰ καὶ τὶς Ἐλευθερίες τοῦ Λαοῦ».

Ἂν ἡ πρότασή σας ἐγίνετο δεκτὴ θὰ εἴχαμε, ὑποθέτω, τρεῖς Κυβερνήσεις καὶ δύο Ἀρχηγεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγώνα:

α) Τὴν Κυβέρνηση τοῦ Καΐρου, ποὺ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τοὺς Συμμάχους ὡς ἡ νόμιμη Κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδας.

β) Τὴν Κυβέρνηση ποὺ προτείνετε, καὶ ποὺ θὰ στηρίζεται, κυρίως, στὶς δυναμικὲς ὀργανώσεις τοῦ ΕΑΜ.

γ) Καί, πιθανότατα, τὴν Κυβέρνηση τοῦ ΕΔΕΣ (ὀρεινῆς Ἑλλάδος), μὲ τὸ ὁποῖο βρίσκεσθε σὲ ἐμφύλιο πόλεμο καὶ ποὺ δὲν θὰ εἶχε, φυσικά, κανένα λόγο νὰ ὑστερήση σὲ σχηματισμὸ δικῆς του Κυβερνήσεως.

Θὰ εἴχαμε, ἐπίσης, δύο τοὐλάχιστον Ἀρχηγεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγώνα:

α) Τὸ Ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΛΑΣ, καὶ

β) Τὸ Ἀρχηγεῖο τοῦ ΕΔΕΣ (ὀρεινῆς Ἑλλάδος).

Καὶ ρωτοῦμε: Εἶναι αὐτὸ Ἐθνικὴ Ἕνωση; Ἢ εἶναι ἐπισημοποίηση, διεθνὴς διακήρυξη ὄχι ἁπλῶς διχασμοῦ ἀλλὰ ἐθνικῆς ἀποσυνθέσεως; Καὶ δὲν ἀνοίγεται ἔτσι

τὸ βάραθρο καὶ γιὰ τὴ Δόξα καὶ γιὰ τὶς Ἐλπίδες τοῦ Ἔθνους;

Ἐθνικὴ Ἕνωση σημαίνει: ΜΙΑ Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση, καθολικῆς ἐμπιστοσύνης, καὶ ΕΝΑ Ἀρχηγεῖο τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγώνα. Καὶ ἡ ΜΙΑ Κυβέρνηση τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴ γνώμη μας, μὲ τὴ σημερινὴ κατάσταση τοῦ Ἀνταρτικοῦ Ἀγώνα μπορεῖ ἴσως νὰ ἐκπροσωπῆται καὶ στὴν Ἑλλάδα, οὐδέποτε ὅμως νὰ ἔχη ἐδῶ τὴν ἕδρα της. Ἕδρα της ὀφείλει νὰ εἶναι τὸ Ἐξωτερικό, μέχρις ὅτου εὐτυχέστερη πολεμικὴ κατάσταση ἐπιτρέψη τὴν παρουσία της στὴν Ἑλλάδα. Καὶ οἱ λόγοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι:

α) Στὸ ἐξωτερικό, στὸ κέντρο τῆς συμμαχικῆς ἡγεσίας, θὰ βρίσκεται μὲ τοὺς Συμμάχους σὲ καθημερινὴ καὶ ἄμεση ἐπαφή, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν εὐόδωση καὶ τῶν πολεμικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν μας σκοπῶν.

β) Στὴν ἑλληνικὴ ὕπαιθρο δὲν ὑπάρχει, ὅπως στὴ Σερβία, ἀληθινὸ πολεμικὸ μέτωπο, μὲ μεγάλη περιοχὴ ὁριστικὰ ἀπελευθερωμένη, ἀλλὰ περισσότερο κλεφτοπόλεμος, ποὺ ἐνοχλεῖ ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζει τὸν Κατακτητή.

γ) Ἡ ἀναγγελία τοῦ σχηματισμοῦ ἐδῶ, στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τώρα, Κυβερνήσεως ἴσως ν' ἀποτελοῦσε πρόφαση γιὰ σκληρότερα ἀκόμη ἀντίποινα τοῦ Κατακτητῆ ἐναντίον τῶν ἀτυχῶν πληθυσμῶν μας, χωρὶς ἡ παρουσία τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἔχη προσφέρει, ὡς ἀντιστάθμισμα, καμία οὐσιώδη ἐθνικὴ ἢ πολεμικὴ ὑπηρεσία.

Ι. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Στὴν ἑνιαία Ἐθνική μας Κυβέρνηση θὰ πρέπει βέβαια νὰ ἐκπροσωποῦνται, ἢ νὰ ἐκφράσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τους, ὅλα τὰ ἐθνικὰ πολιτικὰ κόμματα μὲ τὶς ἐθνικὲς δυναμικὲς ὀργανώσεις, ποὺ εἰλικρινὰ ἀγωνίζονται, ὅπως σωστὰ γράφετε, γιὰ τὴ Λευτεριὰ καὶ τὶς Ἐλευθερίες τοῦ Λαοῦ μας. Καὶ τὴν εἰλικρίνεια τοῦ ἀγώνα των θὰ πρέπει νὰ ἀποδείξουν μὲ ἔργα καὶ ὄχι μὲ λόγους —

ὥστε νὰ ἐμπνεύσουν γενικὰ τὴν πεποίθηση ὅτι εἶναι γνήσια πολιτικὰ κόμματα ποὺ ἀποβλέπουν στὴν Πειθὼ γιὰ τὴ μελλοντικὴ πολιτική τους ἐπικράτηση, καὶ δὲν εἶναι ἔνοπλες ἐπαναστατικὲς ὀργανώσεις ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴ σημαία τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγώνα γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ αἰφνιδιασμοῦ ἐναντίον τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν.

Ποῖα, συγκεκριμένως, εἶναι τὰ ἔργα πού, κατὰ τὴ γνώμη μας, νομιμοποιοῦν τὰ ἐθνικὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ τοὺς παρέχουν δικαίωμα συμμετοχῆς στὴν Ἐθνικὴ Ἕνωση προσδιορίσαμε στὸ γράμμα μας τῆς 15 - 12 - 43 πρὸς τὸ Κ.Κ.Ε., τοῦ ὁποίου παρακαλοῦμε νὰ λάβετε γνώση.

ΙΙ. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑνιαίας Ἐθνικῆς μας Κυβερνήσεως εἶναι αὐτονόητη: Ἐθνικὴ Ἀποκατάσταση καὶ Λαϊκὴ Κυριαρχία.

Ἡ Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωση εἶναι μόνο τὸ πρῶτο στάδιο, ἀλλὰ ἡ πλήρης Ἐθνική μας Ἀποκατάσταση, καθὼς καὶ ἡ στρατηγικὴ ἀσφάλεια τῶν νέων συνόρων μας, θὰ εἶναι ὁ σκοπός.

Καὶ ἐπίσης, ἡ Λαϊκὴ Κυριαρχία. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θ' ἀπαλλαγῆ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν κατοχὴ τοῦ Κατακτητῆ. Θ' ἀπαλλαγῆ καὶ ἀπὸ ὅλες τὶς ἐνδεχόμενες ἐσωτερικὲς Κατοχές. Θὰ γίνη πραγματικὰ ἐλεύθερος, καὶ τότε μόνο, σύμφωνα μὲ τὸν Χάρτη τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τὶς ἀποφάσεις τῆς Τεχεράνης, θ' ἀποφασίση κατὰ συνείδηση καὶ γιὰ τὸ Πολίτευμα καὶ γιὰ τὸ Κοινωνικὸ Καθεστὼς καὶ γιὰ τὴν Κυβέρνηση τοῦ μέλλοντος. Καὶ τὴν ἐλευθερία αὐτή, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνηση δὲν θὰ τὴν ὑποσχεθῆ, ἁπλῶς, γιὰ τὸ ἀόριστο μέλλον, ἀλλὰ θὰ ὀφείλη νὰ τὴν παρέχη ἀμέσως μόλις ἀπομακρύνεται ὁ Κατακτητής. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες θὰ εἶναι ἀμέσως ἐλεύθεροι—ἀπολύτως ἐλεύθεροι καὶ ἀνενόχλητοι—νὰ ἔχουν καὶ νὰ ἐκφράζουν τὰ πολιτικὰ φρονήματα τῆς ἀρεσκείας των.

III. ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Ὅπως θὰ ὑπάρχῃ ΜΙΑ Κυβέρνηση, ἔτσι θὰ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ΕΝΑ Ἀρχηγεῖο τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγώνα, ποὺ θὰ ὑπακούῃ στὴν Ἐθνικὴ Κυβέρνηση καὶ θὰ συνεργάζεται μὲ τὸ Συμμαχικὸ Στρατηγεῖο σὲ ὑπεύθυνο σχέδιο ποὺ νὰ βλάπτῃ τοὺς πολεμικοὺς σκοποὺς τοῦ ἐχθροῦ χωρὶς νὰ ὁδηγῇ καὶ στὴν καταστροφὴ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ δὲν θὰ ὑφίσταται πλέον λόγος νὰ ἐμφανίζωνται, ὅπως τώρα, χωριστὲς πολεμικὲς ὀργανώσεις. Ἀφοῦ τοὺς ἀποδοθοῦν οἱ τιμές, γιὰ τὶς ἐθνικές τους ὑπηρεσίες, καὶ τοὺς καταλογισθοῦν οἱ εὐθύνες, ὅπου ὑπάρχουν, θὰ πρέπῃ ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως ἡ σύνταξη τοῦ Ἑνιαίου, Τακτικοῦ, Ἐθνικοῦ Στρατοῦ μας, τοῦ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ.

Αὐτὴ εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἡ **Ἐθνικὴ Ἕνωση**, γιὰ τὴν εὐόδωση τῆς ὁποίας ὀφείλουν νὰ συνεργασθοῦν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ Ἕλληνες — καὶ τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ οἱ ἐθνικὲς ὀργανώσεις μας.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1943

Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1943 ὁ Γεώργιος Παπανδρέου ἀπηύθυνε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, μὲ τὴν παράκλησιν ὅπως ἀνακοινωθῇ καὶ εἰς τὰ συνεργαζόμενα κόμματα. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν χαράσσει τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν γνώμην του, θὰ ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ ὁ πολιτικὸς κόσμος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς διαμορφωθείσης κρισίμου καταστάσεως τῆς Χώρας.

Τὰ μεγάλα καθήκοντα, εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων ὀφείλει νὰ χωρήσῃ σήμερον ὁ πολιτικὸς κόσμος, εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὰ ἀκόλουθα:

I. Ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις. Ὁ πολιτικὸς κόσμος ὀφείλει νὰ διακηρύξῃ, πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν, ὅτι μετὰ τὴν εὐτυχῆ διευθέτησιν καὶ τοῦ Καθεστωτικοῦ ζητήματος ἐπιβάλλεται ἐπιτέλους ἡ Ἕνωσις. Ἐπείγει ἡ κατάπαυσις τοῦ θανασίμου ἐμφυλίου σπαραγμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ χαρὰν τοῦ Κατακτητοῦ καὶ συμφορὰν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐπείγει ἡ δημιουργία, μὲ τὴν καθολικὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ, τὰ μεγάλα συνθήματα τοῦ ὁποίου θὰ εἶναι: Ἐθνικὴ Ἀποκατάστασις, Λαϊκὴ Κυριαρχία, Κοινωνικὴ Δικαιοσύνη.

II. Ὁ πολιτικὸς κόσμος ὀφείλει ἐπίσης νὰ δηλώσῃ εἰς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον καὶ πάλιν, μὲ τὴν πρόσφατον ἐπιστολήν του, ζητεῖ συνεργασίαν, ὅτι ἡ συνεργασία εἶναι πράγματι ἐπιβεβλημένη, χάριν τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος. Ἀλλὰ θὰ καταστῇ δυνατὴ μόνον ἐὰν τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἀποδεχθῇ εἰλικρινῶς — μὲ ἔργα καὶ ὄχι λόγους — τὴν ἀρχὴν τῆς Λαϊκῆς Κυ-

ριαρχίας καὶ ἐγκαταλείψη τὴν βίαν ὡς μέσον πολιτικῆς ἐπικρατήσεως καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον. Νὰ δηλώση ἀκόμη εἰς τὸ Κ.Κ.Ε. ὅτι τοῦ καταλογίζει τὴν βαρυτάτην εὐθύνην τῆς ἀπερισκέπτου διεξαγωγῆς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ, δυστυχῶς, εἰς τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς ὑπαίθρου. Καὶ ν' ἀξιώση τὴν λελογισμένην καὶ ὑπεύθυνον διεξαγωγήν του, ὥστε νὰ πλήττωνται πράγματι οἱ πολεμικοὶ σκοποὶ τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ προληφθῇ ἡ ὁλοσχερὴς καταστροφὴ τῆς Ἑλλάδος.

III. Θὰ ὀφείλη ἐπίσης ὁ πολιτικὸς κόσμος ν' ἀπευθυνθῇ **πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τοῦ Καΐρου.** Νὰ τῆς ἐκθέση τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ ὁποῖος λιμοκτονεῖ, γυμνητεύει, στεγάζεται εἰς τὰ σπήλαια καὶ σφαγιάζεται κατὰ μάζας, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀπειλῆται πράγματι ἡ ὕπαρξις τῆς Φυλῆς μας. Καὶ ν' ἀξιώση τὴν αὔξησιν τῶν ἀποστολῶν καὶ τῶν τροφίμων καὶ τῶν φαρμάκων, πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἐπισιτισμοῦ καὶ τῆς περιθάλψεως τοῦ μαρτυρικοῦ μας Λαοῦ.

Ἀλλὰ καὶ νὰ γνωστοποιήση τὸν ἀπερίσκεπτον καὶ ἐγκληματικὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος, καὶ νὰ ὑποδείξη τὴν ἀνάγκην τῆς συνεννοήσεως μὲ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον πρὸς καταρτισμὸν καὶ ἐπιβολὴν σχεδίου τὸ ὁποῖον νὰ συνδυάζη τὴν βλάβην τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὴν ἐπιβίωσιν τοῦ Γένους.

IV. Καὶ τέλος, ὁ πολιτικὸς κόσμος ν' ἀπευθυνθῇ **πρὸς τοὺς μεγάλους Συμμάχους μας, καὶ ἰδίως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας,** ἡ ὁποία ἀμεσώτερον διαχειρίζεται τὸν Ἐθνικόν μας Ἀγῶνα.

Νὰ τῆς ἀπευθύνη θερμοτάτην ἔκκλησιν διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν καὶ τὴν περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ ὁποῖος σφαδάζει ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν φλογῶν...

Νὰ συστήση τὴν ἀμέριστον ἐνίσχυσιν τῶν ἐθνικῶν

μας ὀργανώσεων, καθὼς καὶ τὴν λελογισμένην καὶ ὑπεύθυνον διεξαγωγὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος.

Ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν παρακαλέσῃ ὅπως ἀσκήσῃ ὅλην τὴν ἐπιρροήν της ἐπὶ τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων, ἡ ἀνάπτυξις **τῶν ὁποίων ὀφείλεται εἰς τὴν ἠθικὴν** καὶ ὑλικήν **της ἐπικουρίαν**, διὰ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν Βίαν ὡς μέσον μετακατοχικῆς πολιτικῆς ἐπικρατήσεως καὶ ὑποταχθοῦν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐπιταγὴν τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας, διὰ τὴν πραγματικὴν καὶ πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς ὁποίας οἱ Σύμμαχοι — **ὅλοι** οἱ Σύμ**μαχοι** — ἔχουν ἐπίσης ἀνειλημμένην ὑποχρέωσιν, καθὼς καὶ διὰ τὴν Ἐθνικήν μας Ἀπελευθέρωσιν.

Αὐτὰ εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, **τὰ μεγάλα καθήκοντα**, τὰ ὁποῖα μᾶς καλοῦν, διὰ νὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν Ὕπαρξιν καὶ τὴν Ἐλευθερίαν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Λαοῦ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς κρισιμωτέρας ὥρας τῆς Ἱστορίας μας.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ

Ἀθῆναι, Ἰανουάριος 1944

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1944 ὁ Γεώργιος Παπανδρέου ἀπέστειλεν ἔκθεσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον. Εἰς τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν προσδιορίζεται μὲ πλήρη σαφήνειαν ἡ πολιτικὴ γραμμὴ τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος, μετὰ τρίμηνον, ἠκολούθησεν ὡς Κυβερνήτης τῆς Χώρας καὶ τῆς ὁποίας ἡ σταθερὰ ἐφαρμογὴ ὡδήγησε τελικῶς εἰς τὴν Ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Θεωροῦμεν ἐθνικὸν καθῆκον νὰ ἐκθέσωμεν τὴν κατάστασιν, ὅπως σήμερον ἐμφανίζεται, καὶ νὰ χαράξωμεν τὴν πολιτικὴν γραμμὴν ἡ ὁποία, κατὰ τὴν γνώμην μας, πρέπει ν' ἀκολουθηθῇ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Συμμαχικοῦ Ἀγῶνος, μὲ τὸν ὁποῖον ἀπολύτως συμπίπτουν τὰ συμφέροντα τῆς Πατρίδος μας.

Ποῖα εἶναι ἡ σημερινὴ πραγματικὴ κατάστασις τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος;

Ἀπίστευτος εἶναι ἡ τραγωδία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ πρὸ παντὸς τῆς ὑπαίθρου. Σφαδάζει ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν φλογῶν. Χίλια τοὐλάχιστον χωριὰ ἔχουν παραδοθῆ εἰς τὰς φλόγας, ἄνω τοῦ ἑκατομμυρίου Ἑλλήνων λιμοκτονοῦν, γυμνητεύουν καὶ στεγάζονται εἰς τὰ σπήλαια. Καθημερινῶς ἀναγγέλλονται ὁμαδικαὶ ἐκτελέσεις, ὅπως ἡ φρίκη τῶν Καλαβρύτων, ὅμηροι περισυλλέγονται, αἱ φυλακαὶ ἀσφυκτιοῦν, καθὼς καὶ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως. Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκει ἡ ἀπάνθρωπος βαρβαρότης τοῦ Κατακτητοῦ, ἔχομεν καὶ τὴν κόλασιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ὅσοι σωθοῦν ἀπὸ τὴν αἱμοβόρον μανίαν τοῦ Κατακτητοῦ κινδυνεύουν ἀπὸ τὴν

ἀδελφοκτόνον μανίαν τῶν κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων... Ἀλλόφρονες πλέον οἱ κάτοικοι ζητοῦν καταφύγια ἄλλοι εἰς τὰ σπήλαια, ἄλλοι εἰς γειτονικὰς πόλεις καί, ὅσοι δύνανται, εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, ὅπου μεταφέρουν τοὺς θρήνους καὶ τὰς οἰμωγὰς τῆς ὑπαίθρου.

Εὐνόητος ἑπομένως εἶναι, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἡ διαμορφωθεῖσα ψυχολογικὴ κατάστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Εὑρίσκεται εἰς κατάστασιν ἀπογνώσεως. Καὶ ἡ ἀπόγνωσις κινδυνεύει νὰ τὸν ὁδηγήσῃ εἰς σύγχυσιν.

Ἀγωνιῶν, διερωτᾶται:

Πῶς, καὶ πότε, θὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα τοῦ Κατακτητοῦ;

Καὶ πῶς, καὶ πότε, θὰ σωθῇ ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα καὶ τὴν κατατυράννησιν τῶν δυναμικῶν ὀργανώσεων τοῦ ΕΑΜ, «σπονδυλικὴ στήλη» τῶν ὁποίων, ἡγετικὴ δύναμις εἶναι τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, τὸ ὁποῖον, ἐνῷ ἀποτελεῖ ἐλαχίστην μειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀσκεῖ μολαταῦτα, διὰ τῶν ὀργανώσεών του, τρομοκρατίαν;

Διότι πρέπει νὰ γνωσθῇ ὅτι τὸ ΕΑΜ ἐπέρασεν ἀπὸ τρεῖς φάσεις. Κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξε, πράγματι, μεγάλη ἐθνική, ἠθική, λαϊκὴ δύναμις... Ἐπροκάλεσε, μὲ τὴν ἐμφάνισίν του, τὴν μέθην τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐστηρίχθη ὄχι ἁπλῶς εἰς τὴν συγκατάθεσιν ἀλλὰ εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν, εἰς τὴν ψυχικὴν κατάκτησιν τοῦ Λαοῦ, καὶ ἰδίως τῆς Νεότητος. Βαθμιαίως ὅμως ἔγινεν ἡ ἀποκάλυψις τῶν πολιτικῶν του σκοπῶν. Ὁ Λαὸς ἀντελαμβάνετο ὅτι ἡ σημαία τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας τοῦ ΕΑΜ διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς μετακατοχικῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως—διὰ τὴν βιαίαν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας ἐκ μέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Καὶ τότε ἤρχισεν ἡ δευτέρα φάσις, αἱ ἀμφιβολίαι καὶ αἱ ἐπικρίσεις τοῦ Λαοῦ, διὰ τὴν κατάπνιξιν τῶν ὁποίων ἡ

Κομμουνιστική ήγεσία τοῦ ΕΑΜ, ἀφοῦ εἶχε προνοήσει νὰ προβῇ, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, εἰς τὸν πλήρη ἀφοπλισμὸν τῶν κατοίκων, κατέφυγεν εἰς τὴν βίαν, εἰς τὴν καταδυνάστευσιν καὶ τὴν δίωξιν τοῦ Λαοῦ. Καὶ τότε τὸ ΕΑΜ εἰσῆλθεν εἰς τὴν τρίτην φάσιν, ἡ ὁποία πλέον ἔχει διαμορφωθῆ ὁριστικῶς. Ἔπαυσε νὰ εἶναι ἐθνική, ἠθική, λαϊκὴ δύναμις, ἔγινε λαομίσητον. Καὶ ἀποτελεῖ πλέον τὴν ἔνοπλον ὀργάνωσιν τῆς ἐλαχίστης μειοψηφίας, ἡ ὁποία ἀσκεῖ ἀπηνῆ, αἱματηρὰν τρομοκρατίαν ἐναντίον τῆς μεγάλης πλειοψηφίας.

Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν ψυχολογικὴν στιγμὴν ὁ Κατακτητὴς καὶ τὰ ὄργανά του προσφέρουν γενναιοφρόνως τὴν προστασίαν των. Λέγουν πρὸς τὸν Λαόν:

«Ὑπεύθυνοι διὰ τὴν δυστυχίαν σου εἶναι οἱ Σύμμαχοι. Αὐτοὶ χρηματοδοτοῦν καὶ αὐτοὶ ὁπλίζουν τὰ στίφη τῶν ἀνταρτῶν, τὰ ὁποῖα σὲ δυναστεύουν καὶ προκαλοῦν τὴν ἐρήμωσιν τῆς ὑπαίθρου. Ματαίως περιμένεις ἀπὸ τοὺς Συμμάχους βοήθειαν. Τοὐναντίον, μὲ τὴν πολιτείαν των ὁδηγοῦν εἰς τὴν καταστροφήν σου. Ἔλα νὰ πολεμήσωμεν μαζὶ τὸν κοινὸν ἐχθρὸν τῆς Εὐρώπης, τὸν Κομμουνισμόν.»

Εἰς τὴν ραδιοφωνικήν του προσφώνησιν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους 1944, ὁ Γερμανὸς Στρατιωτικὸς Διοικητὴς τῆς Ἑλλάδος εἶπε:

«Φρουροῦμεν τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος. Ὁ Γερμανὸς στρατιώτης προστατεύει κατ' ἄμεσον τρόπον τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν τάξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Γερμανὸς στρατιώτης προσδοκᾷ ὅτι ὁ ἐθνικὴν συνείδησιν ἔχων Ἕλλην θὰ τεθῇ παρὰ τὸ πλευρόν του εἰς τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ὁ βοηθῶν ἡμᾶς βοηθεῖ τὸν ἑαυτόν του. Ὁ ἀντιτιθέμενος πρὸς ἡμᾶς θὰ ἐξοντωθῇ.»

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τῆς Κατοχῆς εἶπεν:

«Οἱ ἐκ συστήματος ἐπιβουλευόμενοι τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος ἐπιδιώκουν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν περιπέτειαν τῆς Πατρίδος μας ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῶν «Ἀπελευθερωτῶν», διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐπιβάλουν τὴν εἰδεχθῆ τυραννίαν των. Εἰς τὴν πρόκλησίν των ἀπηντήσαμεν ὡς ἐμπρέπει, καὶ θὰ φέρωμεν τὸν ἀγῶνα εἰς πέρας. Ἔχομεν ἀσφαλῆ δεδομένα νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, κατανοήσασα τὴν σημασίαν τοῦ ἀγῶνος μας, περιβάλλει αὐτὸν μὲ ἀμέριστον ὑποστήριξιν...»

Καὶ εἰς μὲν τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, παρὰ τὰ «ἀσφαλῆ δεδομένα» καὶ τὴν ματαίαν ἐλπίδα τοῦ Ὀργάνου τῆς Κατοχῆς, τὰ κηρύγματα ταῦτα οὐδεμίαν εὐτυχῶς εὑρίσκουν ἀπήχησιν. Εἶναι ὅμως τόσον σκληρὰ ἡ δοκιμασία τοῦ Λαοῦ μας ὥστε νὰ μὴ προκαλοῦν καὶ τὴν περιφρόνησιν τὴν ὁποίαν μέχρι τοῦδε συνήντων. Καὶ μάλιστα μικρά, ἐλαχίστη μερὶς ἀρχίζει δυστυχῶς καὶ νὰ κάμπτεται. Παράδειγμα, τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας — εἰς τὰ ὁποῖα μέχρι πρό τινος οὐδεὶς ἐδέχετο νὰ καταταγῇ, ἐκτὸς εὐτελῶν μισθοφόρων — παρελάσαντα τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἐχειροκροτήθησαν ὑπὸ μερίδος τῶν θεατῶν. Καὶ συνέβη τοῦτο, καὶ διότι βεβαίως ἡ τιμία στολὴ τῶν εὐζώνων ἐνεθύμισεν ἡμέρας πατριωτικῆς δόξης — ἐνῷ θὰ ἔπρεπε νὰ καταθλίψῃ ἡ παρουσία των ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας — ἀλλὰ ἐπίσης διότι παρεῖχον τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας ἔναντι τῆς τρομοκρατίας τοῦ Κομμουνισμοῦ...

Καὶ ὁ κίνδυνος εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερος εἰς τὴν ὕπαιθρον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀρχίζουν ν᾽ ἀκούωνται ἐκκλήσεις πρὸς τὴν Κυβέρνησιν Κατοχῆς ὅπως σταλοῦν καὶ ἐκεῖ Τάγματα Ἀσφαλείας πρὸς κατάλυσιν τῆς κομμουνιστικῆς καταδυναστεύσεως...

Εἰς τὸ ἀπατηλὸν αὐτὸ κήρυγμα τοῦ Κατακτητοῦ καὶ τῶν ὀργάνων του ἡ Ἐθνικὴ Ἡγεσία ἀπαντᾶ: Προφυ-

λαχθῆτε ἀπὸ τὴν σύγχυσιν! Συγκρατήσατε τὴν ὀργήν σας. Ἀποτελεῖ προδοτικὸν παραλογισμὸν ἡ συνεργασία μὲ τὸν Κατακτητήν, ἔστω καὶ ἐναντίον τῆς Βίας τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ἐχθρὸς εἶναι ὁ Κατακτητής. Αὐτὸς εἶναι ὁ τύραννος, καὶ αὐτὸς ἐπίσης εἶναι ὁ δημιουργὸς τῆς ἐξαθλιώσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν παράγεται ἡ ἀπειλὴ τῆς ἀναρχικῆς τρομοκρατίας. Ἐναντίον αὐτοῦ καὶ μόνον πρέπει νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλαι αἱ ἐθνικαί μας δυνάμεις. Ἐναντίον αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων μας...

Καὶ εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ ἀγωνιῶντος Λαοῦ: Ἐναντίον τῆς σημερινῆς Κομμουνιστικῆς Κατοχῆς τῆς ὑπαίθρου, καὶ τῆς ἐγκληματικῆς δράσεως, καὶ ἐναντίον τῆς ἀπειλουμένης αὔριανῆς βιαίας καταλήψεως τῆς Ἐξουσίας ἐκ μέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ποῖος θ' ἀντιταχθῇ; Ἡ Ἐθνικὴ Ἡγεσία ἀπαντᾷ ἐπίσης: Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Σύμμαχοι! Ἡνωμένοι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ὅσοι ἀγαποῦν τὴν Ἐλευθερίαν — καὶ εἶναι ἡ μεγίστη πλειοψηφία — θ' ἀντιταχθοῦν ἐναντίον οἱασδήποτε τυραννίας καὶ θὰ ἐπικαλεσθοῦν τὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων μας — ὅλων τῶν Συμμάχων — οἱ ὁποῖοι καὶ μὲ τὸν Χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ μὲ τὰς ἀποφάσεις τῆς Τεχεράνης μᾶς ὑπεσχέθησαν ὄχι μόνον Ἐθνικὴν ἀλλὰ ἐπίσης καὶ Πολιτικὴν Ἐλευθερίαν, Λαϊκὴν Κυριαρχίαν, μετὰ τὴν πραγματικὴν ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας οἱ Λαοὶ θ' ἀποφασίσουν κατὰ συνείδησιν καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας των.

Ἀλλὰ οἱ λόγοι τῆς Ἐθνικῆς Ἡγεσίας, οἱ ὁποῖοι ἐπιστεύθησαν μέχρι τοῦδε, φοβούμεθα ὅτι δὲν ἀρκοῦν πλέον. Πρέπει νὰ ἐπικουρηθοῦν καὶ ἀπὸ τὰ πράγματα. Πρέπει καὶ οἱ Σύμμαχοι, μὲ τὴν πολιτείαν των, νὰ ἀποδείξουν ὅτι αὐτοὶ εἶναι πράγματι οἱ ἐγγυηταὶ ὄχι μόνον τῶν Ἐθνικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Λαϊκῶν Ἐλευθεριῶν μας, καὶ τώρα,

καὶ εἰς τὸ μέλλον... Καὶ εὐτυχῶς εἶναι ἀπολύτως εἰς θέσιν νὰ τὸ πράξουν...

Διότι εἶναι πλάνη — καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐφιστῶμεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχήν σας — εἶναι βαρεῖα πλάνη νὰ νομίζεται ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα αὐτοδύναμοι δυναμικαὶ ὀργανώσεις, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ὀνομάζωνται — εἴτε ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, εἴτε ΕΔΕΣ, εἴτε ἄλλως—, αἱ ὁποῖαι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ ἐπιζήσουν χωρὶς τὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων.

Φθάνει ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας τὸ Συμμαχικὸν ραδιόφωνον νὰ καταγγείλῃ μίαν ὀργάνωσιν ὡς ἀπειθοῦσαν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου καὶ ὡς ὑπεύθυνον βλάβης τοῦ Συμμαχικοῦ Ἀγῶνος, φθάνει τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν κατηγορίαν εἰς προκηρύξεις του ριπτομένας εἰς τὴν ὕπαιθρον, διὰ νὰ παραλύσῃ ἀμέσως ἡ καταγγελλομένη ὀργάνωσις καὶ νὰ διαλυθῇ ὑπὸ τὰς ἀρὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ...

Ἀντὶ λοιπὸν οἱ Σύμμαχοι νὰ δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ἀδυναμίας καὶ νὰ φαίνωνται ὅτι ἀναγκάζονται νὰ ἀναγνωρίσουν καὶ νὰ ἐνισχύσουν ὑφισταμένας δῆθεν πραγματικὰς καταστάσεις — τὰς ὁποίας, οὐσιαστικῶς, οἱ ἴδιοι ἐδημιούργησαν μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικήν των ἐπικουρίαν—, θὰ ἔπρεπεν, ἐν ἐπιγνώσει τῆς κυριαρχικῆς των δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἀκεραίας εὐθύνης των, νὰ ὑπαγορεύσουν αὐτοὶ ἐπιτακτικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς τοὺς ὅρους των εἰς τὰς δυναμικὰς ὀργανώσεις, ἐπὶ ἀπειλῇ ὄχι ἁπλῶς διακοπῆς ἐνισχύσεων ἀλλὰ καὶ δημοσίας καταγγελίας ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους...

Ἡ σημερινὴ στιγμὴ εἶναι πράγματι κρίσιμος. Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ σημεῖον τῆς καμπῆς:

Ἢ αἱ δυναμικαὶ — τρομοκρατικαὶ — ὀργανώσεις θὰ ἐξακολουθήσουν ἐνισχυόμεναι, ἄνευ ὅρων, ἀπὸ τοὺς Συμμάχους, καὶ τότε μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θὰ κινδυνεύσῃ νὰ παρασυρθῇ εἰς τὸν προδοτικὸν παραλογισμὸν

τῆς ἐπικλήσεως τῆς προστασίας τοῦ Κατακτητοῦ καὶ τῶν ὀργάνων του.

Ἢ οἱ Σύμμαχοι θὰ ἀναλάβουν ἀποφασιστικῶς οἱ ἴδιοι τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ θὰ τοῦ παράσχουν αὐτοὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον, ὁπότε ὁ Κατακτητὴς καὶ τὰ ὄργανά του θὰ περιέλθουν καὶ πάλιν εἰς τὴν σκληρὰν ἠθικήν των ἀπομόνωσιν καὶ θὰ συναντοῦν, ὅπως ἔκτοτε, ἀντιμέτωπον ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν...

Καὶ τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας θὰ παρασχεθῇ ἐκ μέρους τῶν Συμμάχων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἐάν, τῇ ἐπεμβάσει των, τερματισθοῦν ὁριστικῶς αἱ σημεριναὶ παρεκτροπαὶ καὶ δημιουργηθῇ νέα πραγματικὴ κατάστασις.

Αἱ ὑφιστάμεναι παρεκτροπαὶ τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων ἠμποροῦν νὰ συνοψισθοῦν εἰς τρεῖς κατηγορίας.

α) Ἀπερίσκεπτος διεξαγωγὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος.

β) Ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ τῶν δυναμικῶν ὀργανώσεων.

γ) Τρομοκρατικὴ κατοχὴ τῆς ὑπαίθρου ἐκ μέρους τῶν ὀργανώσεων τοῦ ΕΑΜ.

Πρέπει ἑπομένως καὶ αἱ τρεῖς παρεκτροπαὶ νὰ ἐκλείψουν, διὰ ν' ἀποκατασταθῇ τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ νὰ ὑπηρετηθῇ ὁμοθύμως ὁ Ἐθνικὸς Ἀγὼν ἐναντίον τοῦ Κατακτητοῦ...

Συγκεκριμένως:

α) Ἡ διεξαγωγὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος πρέπει νὰ καταστῇ λελογισμένη καὶ ὑπεύθυνος.

Καὶ ὁ ἀνταρτικὸς πόλεμος εἶναι ἐπίσης πόλεμος καὶ ὀφείλει νὰ διεξάγεται σύμφωνα μὲ τὴν στοιχειώδη ἀρχὴν τοῦ πολέμου, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται ἡ μεγίστη ζημία τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὴν μικροτέραν δυνατὴν θυσίαν. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται αἱ ἀπερίσκεπτοι ἐνέργειαι

δσαι, μὲ ἀσήμαντον ζημίαν τοῦ ἐχθροῦ, ὁδηγοῦν εἰς τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς ὑπαίθρου... Πρέπει ἑπομένως νὰ καταρτισθῇ, κατ' ἐντολὴν τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου, ὑπεύθυνον σχέδιον δράσεως, τὸ ὁποῖον νὰ τηρῆται αὐστηρῶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου θὰ πλήττωνται πράγματι οἱ πολεμικοὶ σκοποὶ τοῦ ἐχθροῦ καὶ θὰ ὑπηρετοῦνται θετικῶς οἱ σκοποὶ τοῦ Συμμαχικοῦ μας Ἀγῶνος.

β) **Πρέπει νὰ λήξῃ ὁριστικῶς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος** μεταξὺ τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων καί, ἰδίως, τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων. Οἱ Σύμμαχοι πρέπει νὰ ἀπειλήσουν ὅτι ἐν περιπτώσει ἐπαναλήψεως τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ὄχι μόνον θὰ διακόψουν πρὸς τοὺς ἐνόχους πᾶσαν ὑλικήν των ἐνίσχυσιν ἀλλὰ καὶ θὰ τοὺς θεωρήσουν ἐχθροὺς τοῦ κοινοῦ Συμμαχικοῦ Ἀγῶνος καὶ θὰ τοὺς καταγγείλουν ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους.

Καὶ πρέπει, φυσικά, νὰ γίνῃ ΕΝ τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος. Ὅπως μία εἶναι ἡ Πατρίς, μία ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ ἓν τὸ Ἀρχηγεῖον τοῦ Ἀγῶνος μας. Καὶ τὸ Ἑνιαῖον αὐτὸ Ἀρχηγεῖον ὀφείλει νὰ ἐξαρτᾶται πολεμικῶς μὲν ἀπὸ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον τῆς Μεσογείου καὶ πολιτικῶς ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ὅπως ὅλοι οἱ στρατοὶ τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν—πολιτικῶς—ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις των.

γ) **Πρέπει νὰ λήξῃ ἐπίσης ἡ τρομοκρατικὴ κατοχὴ τῆς ὑπαίθρου** ἐκ μέρους τῶν δυναμικῶν ὀργανώσεων τοῦ ΕΑΜ. Διότι σήμερον, μόλις καὶ ὅπου ἡ Γερμανικὴ Κατοχὴ ἀποσύρεται, δὲν πνέει ὁ ἄνεμος τῆς Ἐλευθερίας ἀλλὰ ἐγκαθίσταται ἀμέσως νέα, ἐπίσης σκληρά, Κατοχή: τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος...

Πρέπει λοιπὸν ν' ἀξιωθῇ ἡ ἄμεσος ἀπελευθέρωσις τῶν πληθυσμῶν τῆς ὑπαίθρου. Καὶ πρέπει τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα νὰ εἰδοποιηθῇ καὶ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ καταστῇ ἐθνικὸν πολιτικὸν κόμμα τὸ

ὁποῖον ἀποβλέπει, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα κόμματα, εἰς τὴν Πειθὼ τῆς πλειοψηφίας διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ δὲν δικαιοῦται νὰ εἶναι ἔνοπλος συνωμοσία, ἡ ὁποία δυναστεύει τὸν Λαὸν καὶ ἐνεδρεύει πρὸς βιαίαν κατάληψιν τῆς Ἀρχῆς... Διότι οἱ Σύμμαχοι — ὅλοι οἱ Σύμμαχοι — ἔχουν ἀνειλημμένην ὑποχρέωσιν νὰ καταλύσουν πᾶσαν Βίαν ἡ ὁποία ἐσκευωρήθη ὑπὸ τὸ σκότος τῆς Δουλείας καὶ ν' ἀποδώσουν εἰς τοὺς Λαοὺς πλήρη Ἐλευθερίαν.

Μόνον τοιουτοτρόπως ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ἀπελευθερούμενος ἀμέσως, ὅπου ὁ Καταχτητὴς ἀποσύρεται, θ' ἀποκτήσῃ ἐπίσης τὸ αἴσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ διὰ τὸ μέλλον.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πολιτικὴ ἡ ὁποία, κατὰ τὴν γνώμην μας, ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὸ γενικώτερον συμφέρον τοῦ Συμμαχικοῦ Ἀγῶνος, καθὼς καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτήν, φρονοῦμεν, ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ σταθερῶς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἐπιδιώκουσα τὴν ἀποδοχήν της, πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἐκ μέρους τῶν μεγάλων Συμμάχων μας.

Προτοῦ περάνωμεν τὴν ἔκθεσίν μας θεωροῦμεν ἱερὸν χρέος νὰ τονίσωμεν ἐπίσης τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην ηὐξημένων ἀποστολῶν τροφίμων καὶ φαρμάκων...

Εἶναι τόσον τραγικαὶ αἱ συμφοραὶ καὶ αἱ στερήσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ — τοῦ Ἥρωος καὶ τοῦ Μάρτυρος — ὥστε ἄμεσος καὶ ἀμέριστος πρέπει νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ βοήθεια τῶν Συμμάχων μας.

ΚΑΪΡΟΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1944

ΑΦΙΞΙΣ ΕΙΣ ΚΑΪΡΟΝ

Ἀπρίλιος 1944

Μὲ τὰς «γραμμὰς κατευθύνσεως», αἵτινες περιέχονται εἰς τὰ κείμενα τὰ ὁποῖα ἀπηύθυνε κατὰ Ἰούλιον καὶ Δεκέμβριον 1943 καὶ Ἰανουάριον 1944 πρὸς τὸ Κ. Κ. Ε., τὸ ΕΑΜ, τὸν Πολιτικὸν Κόσμον, τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν Καΐρου καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον, ὁ Γεώργιος Παπανδρέου εἶχε χαράξει τὴν πολιτικὴν μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε ν' ἀντιμετωπισθῇ ἡ κατάστασις καὶ εἶχεν ἐπίσης καταλήξει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι μόνον ἀπὸ τὸ Κάϊρον, μὲ τὴν διαφώτισιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Συμμάχων, ἡ πολιτικὴ αὐτὴ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογήν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ κατάστασις εἶχε σοβαρῶς ἐπιδεινωθῆ μὲ τὸν σχηματισμὸν εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως (Π.Ε.Ε.Α.), καθὼς καὶ μὲ τὴν ἔκρηξιν τοῦ στασιαστικοῦ κινήματος εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου 1944 τοῦ ἐπεδόθη τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα: «Κάϊρον παρακαλεῖ Παπανδρέου ἀναχωρήσῃ ἀμέσως». Κατόπιν τούτου, εἰς τὰς 8 Ἀπριλίου 1944 ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τοῦ Λαυρίου καὶ μετὰ περιπετειώδη πλοῦν ἔφθασε τὴν ἑσπέραν τῆς 10 Ἀπριλίου εἰς Τσεσμέν. Ἐκεῖθεν ἐταξίδευσεν εἰς Σμύρνην, Ἄγκυραν, Ἄδανα καὶ Κάϊρον, ὅπου ἔφθασε τὸ ἀπόγευμα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, 15 Ἀπριλίου. Ἐρωτηθεὶς διὰ τὴν κατάστασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις:

«Εἶναι ἀφάνταστος ἡ τραγῳδία τοῦ μαρτυρικοῦ μας Λαοῦ. Ὁ Κατακτητής, ἐφ' ὅσον ἡ ἡμέρα τῆς Ἀπελευθερώσεως προσεγγίζει, γίνεται περισσότερον σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος. Καὶ δὲν χρησιμοποιεῖ μόνον τὴν βίαν ὡς μέσον ἐξοντώσεως, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὸν λιμόν, ὁ ὁποῖος ἀποδεκατίζει τὴν Φυλήν μας.

»Ἐὰν ἔλειπεν ἡ στοργικὴ μέριμνα τῶν μεγάλων Συμμάχων μας, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται μὲ τὰς χορηγίας τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἡ Ἑλληνικὴ Φυλὴ θὰ εἶχεν ἤδη ὑποκύψει. Τοὺς ἐκφράζομεν διὰ τοῦτο τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην μας.

»Ἀλλὰ αἱ χορηγήσεις αὗται, σημαντικῶς αὐξηθεῖσαι ἐσχάτως, καὶ πάλιν δὲν ἐπαρκοῦν, κατόπιν τῆς πλήρους ἐξουθενώσεως τοῦ νομίσματός μας, ἡ δὲ ἀγορὰ τῶν τροφίμων ἔχει καταστῆ διὰ τὴν μεγάλην πλειονότητα τοῦ Λαοῦ μας ἀπολύτως ἀπρόσιτος, εἰς τρόπον ὥστε ἀποκλειστικὴ βάσις συντηρήσεως νὰ ἔχουν ἀπομείνει μόνον αἱ χορηγίαι τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἐπιβάλλεται διὰ τοῦτο νὰ αὐξηθοῦν ἀκόμη περισσότερον, ὥστε νὰ ἐπαρκοῦν διὰ τὸ ἐλάχιστον τῆς συντηρήσεώς του.

» Καί, ἐνῷ τόση εἶναι ἡ δυστυχία τοῦ Λαοῦ μας, παραμένει ἀκλόνητον καὶ ἡρωικὸν τὸ ἐθνικὸν φρόνημά του. Ἐξακολουθεῖ τὸν Ἐθνικὸν Ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ Κατακτητοῦ καὶ τῶν ὀργάνων του καὶ προσφέρει εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἐλευθερίας θυσίας καὶ ὁλοκαυτώματα ποὺ ἐνθυμίζουν καὶ ὑπερβάλλουν τὰς ἱερωτέρας σελίδας τοῦ Γένους. Ἄλλην μίαν φορὰν εἰς τὴν ἱστορίαν μας ἡ Ἑλληνικὴ Δόξα «περπατεῖ στὶς ὁλόμαυρες ράχες καὶ φορεῖ στεφάνι ἀπὸ λίγα χορτάρια τῆς ἔρημης γῆς.»

Εἰς ἐρώτησιν ποῖος ὁ λόγος τῆς ἐλεύσεώς του εἰς Κάϊρον, ἀπήντησεν:

«Ἔρχομαι σταυροφόρος τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως. Ἡ διαιώνισις τῶν ἐμφυλίων διαιρέσεων ἐπαυξάνει τὴν δυστυχίαν τοῦ Λαοῦ μας καὶ κινδυνεύει νὰ καταστήσῃ ματαίας τὰς ὑπερτάτας θυσίας του. Ἐπιβάλλεται διὰ τοῦτο ἡ ἄμεσος πραγματοποίησις τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως.»

ΣΧΕΔΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Κάϊρον, Ἀπρίλιος 1944

Ὁ Γεώργιος Παπανδρέου, ἅμα τῇ ἀφίξει του εἰς Κάϊρον, ἐθεώρησε καθῆκον νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς Πρεσβευτὰς τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐξέθεσε τὴν τραγικὴν κατάστασιν τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος. Εἰς τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐπέδωσε τὸ ἀκόλουθον ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον συνώψιζε τὰς ἀπόψεις του καὶ ἀπετέλει σχέδιον Κυβερνητικοῦ Προγράμματος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως. Τὸ ὑπόμνημα ἐπεδόθη τὴν 21 Ἀπριλίου 1944, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, τὴν 24 Ἀπριλίου, τοῦ ἀνετέθη ὁ σχηματισμὸς τῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ ΕΑΜ, τοῦ ὁποίου κεφαλὴ καὶ σπονδυλικὴ στήλη εἶναι τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα, ἀποτελεῖ σήμερον τὴν ὠργανωμένην ἔνοπλον μειοψηφίαν ἡ ὁποία τρομοκρατεῖ τὴν μεγάλην ἀφωπλισμένην καὶ ἀνοργάνωτον πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ὁ ἀνταρτικὸς στρατὸς τοῦ ΕΛΑΣ εἶναι ταξικὸς καὶ ὄχι ἐθνικός. Σκοπὸς τοῦ ΕΑΜ εἶναι ἡ μονοπώλησις τῆς ὑλικῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς κατάκτησιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ἐπιβολὴν ἀπροκαλύπτου ἢ συγκεκαλυμένης δικτατορίας ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς λαϊκῆς δημοκρατίας.

Ἡ τρομοκρατικὴ δρᾶσις τοῦ ΕΑΜ ἐδημιούργησε κατάστασιν ἐμφυλίου πολέμου μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὑπηρετοῦσα ἄριστα τοὺς Γερμανούς, οἱ ὁποῖοι τοιουτοτρόπως κατώρθωσαν νὰ μένουν ἀπερίσπαστοι. Ἑπομένως ἀποβαίνουν εἰς μάτην αἱ θυσίαι καὶ τῶν Συμμάχων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπετέλεσε μέγα σφάλμα τοῦ παρελθόντος ὅτι δὲν ἐπεδιώχθη ἡ δημιουργία Ἐθνικῶν Σωμάτων εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ δὲν ἔγινεν ἡ δέουσα ἐπαγρύ-

πνησις εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὥστε νὰ προληφθῇ ἡ ὑπαγωγή των ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ΕΑΜ.

Σήμερον ἡ κατάστασις εἶναι δυσχερεστάτη. Ἐν τούτοις πρέπει ν' ἀντιμετωπισθῇ χάριν καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν γνώμην μας, ὁ μόνος δυνατὸς τρόπος ἀντιμετωπίσεως σήμερον εἶναι ὁ ἑξῆς:

α) Νὰ σχηματισθῇ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ κληθοῦν νὰ μετάσχουν ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν κομμάτων καὶ ὀργανώσεων, ἐπομένως καὶ τοῦ ΕΑΜ, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μαχόμενον τμῆμα τοῦ Λαοῦ. Ἐὰν ἀρνηθῇ νὰ μετάσχῃ, νὰ δηλωθῇ διὰ προκηρύξεων πρὸς τὸ Ἔθνος ὅτι ἡ εὐθύνη τῆς ἀρνήσεως εἶναι ἰδική του.

β) Νὰ ἐξαγγελθῇ ἐθνικὸν πρόγραμμα διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον.

Διὰ τὸ μέλλον θὰ ἐξαγγελθῇ ἐπιδίωξις τοῦ Ἐθνικοῦ Μεγαλείου καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς Χώρας, ἡ ἐπιβολὴ κυρώσεων κατὰ τῶν συνεργατῶν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τοῦ Λαοῦ μας, καθὼς καὶ ἡ πλήρης ἀποκατάστασις τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας.

Διὰ τὸ παρὸν θὰ ἐξαγγελθῇ ἡ κατάπαυσις τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἡ ἑνοποίησις καὶ πειθάρχησις τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, καὶ ἰδίως ἡ ἄμεσος δημιουργία τακτικοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ διὰ κανονικῆς στρατολογίας εἰς τὴν ὕπαιθρον. Ἡ δημιουργία τοῦ τακτικοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ θὰ τερματίσῃ αὐτομάτως τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, διότι οὐδεὶς Ἕλλην δύναται νὰ στραφῇ κατὰ Ἕλληνος στρατιώτου, καὶ θὰ τάξῃ ὁλόκληρον τὸ μαχόμενον Ἔθνος ἀντιμέτωπον τοῦ Κατακτητοῦ.

γ) Νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ ἀμέριστος ἐπικουρία καὶ ἀλληλεγγύη τῶν μεγάλων Συμμάχων μας πρὸς τὴν Κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἑνώσεως καὶ τὸ πρόγραμμά της. Μόλις καταρτισθῇ ἡ νέα Κυβέρνησις, θὰ πρέ-

πει νὰ δηλωθῇ ἐπισήμως ὅτι οἱ Σύμμαχοι μόνον αὐτὴν ἀναγνωρίζουν ὡς Κυβέρνησιν τοῦ Λαοῦ καὶ ὅτι πᾶσα ἄλλη Κυβέρνησις, ὅπως ἡ Πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Βουνῶν (Π.Ε.Ε.Α.), διασπᾷ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, βλάπτει καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα.

Ἐὰν τὸ ΕΑΜ δὲν μετάσχῃ τῆς Κυβερνήσεως, εἴτε διότι θὰ ἀρνηθῇ ρητῶς εἴτε διότι θὰ προβάλῃ ἀπαραδέκτους ὅρους, οἱ Σύμμαχοι νὰ διακόψουν πρὸς αὐτὸ ἀπολύτως πᾶσαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἐνίσχυσιν, καὶ τοῦτο νὰ ἀνακοινωθῇ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν διὰ ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν καὶ διὰ προκηρύξεων ριπτομένων ἀπὸ ἀεροπλάνα.

δ) Οἱ Σύμμαχοι νὰ βοηθήσουν ἀποφασιστικῶς διὰ τὴν ἄμεσον δημιουργίαν τακτικοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ὕπαιθρον. Θὰ χρειασθῇ μετάβασις Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν πρὸς ὀργάνωσιν τῆς στρατολογίας. Οὗτοι θὰ πρέπει νὰ συνοδεύωνται ὑπὸ Συμμάχων ἀξιωματικῶν. Ἐὰν τὸ ΕΑΜ χρησιμοποιήσῃ ἐναντίον των ὑλικὴν βίαν διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, ν' ἀντιμετωπισθῇ καὶ εἰς τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον ὡς ἐχθρικὴ δύναμις τοῦ Συμμαχικοῦ ἀγῶνος.

ε) Νὰ κοινολογηθῇ πρὸς ἀναθάρρησιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ὅτι κατὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν ἡ Ἑλλὰς θὰ καταληφθῇ ὑπὸ Συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα θὰ ἐγγυηθοῦν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, ὥστε ὁ Λαὸς ν' ἀποφασίσῃ ἄνευ ὑλικῆς ἢ ψυχολογικῆς βίας καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

Ἐὰν ἐξακολουθήσουν ἐκ μέρους τῶν Συμμάχων τὰ ἡμίμετρα καὶ αἱ ταλαντεύσεις, θὰ εἶναι μάταιον νὰ ἐπιχειρηθῇ εἰς τὸ μέλλον οἱαδήποτε προσπάθεια. Ἡ κατάστασις θὰ ἔχῃ γίνει ἀνεπανόρθωτος.

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Κάϊρον, 'Απρίλιος 1944

Τὴν 23 'Απριλίου 1944 ὁ Σοφοκλῆς Βενιζέλος ὑπέβαλε παραίτησιν, καὶ τὴν ἑπομένην ἀνετέθη εἰς τὸν Γεώργιον Παπανδρέου ὁ σχηματισμὸς τῆς νέας Κυβερνήσεως. Τὴν 26 'Απριλίου ὡρκίσθη ὡς Πρωθυπουργὸς καὶ 'Υπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν, ἀναθέσας προσωρινῶς καθήκοντα 'Υπουργοῦ εἰς τοὺς γενικοὺς διευθυντὰς τῶν λοιπῶν ὑπουργείων. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἀπὸ τῆς 26 'Απριλίου μέχρι τῆς 24 Μαΐου ὁλόκληρος ἡ Κυβέρνησις ἀπηρτίζετο μόνον ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπον: τὸν Γεώργιον Παπανδρέου. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς Κυβερνήσεως προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους προγραμματικὰς δηλώσεις, αἱ ὁποῖαι μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἀπετέλεσαν τὸ 'Εθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου:

"Οταν πρὸ ἡμερῶν ἐξ 'Αθηνῶν ἐφθάσαμεν εἰς Κάϊρον, διεκηρύξαμεν ὅτι ἐρχόμεθα ὡς σταυροφόροι τῆς 'Εθνικῆς 'Ενώσεως. Σήμερον, ὁπότε ὁ Βασιλεὺς μᾶς ἀνέθεσε τὴν προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν αὐτὴν δήλωσιν.

Θεωροῦμεν ἀποστολήν μας τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως 'Εθνικῆς 'Ενώσεως, μὲ τὴν συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων.

Αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους των δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικαί, ἀλλὰ θ' ἀνακοινωθοῦν πρὸς τὸ "Εθνος. 'Εὰν εὐοδωθοῦν, τὸ "Εθνος θὰ πανηγυρίσῃ. 'Εὰν ματαιωθοῦν, τὸ "Εθνος θὰ γνωρίζῃ ποῖος ἔπταισε.

Τὸ σύνθημα θὰ εἶναι:

Μία Πατρίς, μία Κυβέρνησις, ἕνας Στρατός.

'Ηνωμένη, ἡ 'Ελλὰς θὰ βαδίσῃ πρὸς τὸ 'Εθνικὸν Μεγαλεῖον. Διῃρημένη, θὰ κρημνισθῇ εἰς τὸ βάραθρον τῆς καταστροφῆς. 'Ο ἐθνικός μας ποιητὴς τὸ ἔχει προφητεύσει: «"Αν μισῆσθε ἀνάμεσά σας, δὲν σᾶς πρέπει λευτεριά...»

Αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου ἀναμένει ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, εἶναι αἱ ἀκόλουθοι:

α) Ἡ ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν ἐνόπλων Ἑλληνικῶν δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

β) Ἡ ἑνοποίησις καὶ πειθάρχησις, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑνιαίας Κυβερνήσεως, ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ κινητοποίησις, ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρός, ὅλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους ἐναντίον τοῦ Κατακτητοῦ.

γ) Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὕπαιθρον καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ Κατακτητὴς ἀποσύρεται.

Ὑπουργοὶ τῆς Ἑνιαίας Κυβερνήσεως θὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀσκοῦντες τὴν διοίκησιν καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἀπελευθερουμένων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

δ) Ἡ συνεχὴς μέριμνα διὰ τὴν ἐπαρκῆ ἀποστολὴν τροφίμων καὶ φαρμάκων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα.

ε) Ἡ ἐξασφάλισις, κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων, τῆς τάξεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε, ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ν' ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

ς) Ἡ ἐπιβολὴ σκληρῶν κυρώσεων καὶ κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ Λαοῦ μας.

ζ) Ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν, μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν, τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἡ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως θὰ καταβάλλῃ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως, μὲ τὴν γενναίαν βοήθειαν τῶν μεγάλων Συμμάχων μας ἀνοικοδομηθοῦν τὰ ἐρείπια καὶ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων ἡ Ἐθνικὴ Οἰκονομία τοῦ μέλλοντος, εἰς τρόπον ὥστε τὸ ηὐξημένον ἐθνικόν μας εἰσόδημα, δικαίως κατανεμόμενον, νὰ ἐγγυᾶται ἀνώτερον ἐπίπεδον εὐημερίας καὶ πολιτισμοῦ τοῦ Λαοῦ μας.

η) Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων.

Αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι καὶ αἱ μεγάλαι θυσίαι μας, τὰ ὁλοκαυτώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν ἄλλην δικαίωσιν εἰμὴ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας, ἐλευθέρας καὶ Μεγάλης Ἑλλάδος.

Ἡ πλήρης ἐθνική μας ἀποκατάστασις καὶ ἡ πλήρης ἀσφάλεια τῶν νέων συνόρων μας ἀποτελοῦν τὸ πανελλήνιον αἴτημα.

Γνωρίζομεν πόσον κρίσιμοι εἶναι οἱ καιροὶ τοὺς ὁποίους ἀντιμετωπίζομεν. Ἀλλά, ὅσον δυσχερέστεραι εἶναι αἱ περιστάσεις, τόσον ἐπιτακτικώτερον γίνεται τὸ καθῆκον.

Ἀναλαμβάνοντες τὴν Ἀρχήν, ὑπακούομεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς ὅλους τοὺς μεγάλους Συμμάχους μας ἀπευθύνομεν θερμοτάτην ἔκκλησιν ὅπως μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ τὴν στοργήν των βοηθήσουν τὸ ἔργον μας.

Καὶ ζητοῦμεν ἀμέριστον τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἔθνους, διὰ νὰ τὸ ὑπηρετήσωμεν...

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Κάϊρον, Ἀπρίλιος 1944

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπανδρέου ἀπηύθυνε, ταυτοχρόνως μὲ τὰς προγραμματικάς του δηλώσεις, καὶ τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν πρὸς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις:

Ἀναλαμβάνοντες σήμερον τὴν Ἀρχὴν θεωροῦμεν ὡς κυρίαν ἀποστολήν μας τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Ὅπως μία εἶναι ἡ Πατρίς, μία ὀφείλει νὰ εἶναι καὶ ἡ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος, καὶ εἷς ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα, οὔτε εἰς ὀργανώσεις, οὔτε εἰς τάξεις. Ἀνήκει μόνον εἰς τὸ Ἔθνος.

Ὁ Στρατὸς δὲν βουλεύεται. Βουλεύεται μόνον ὁ κυρίαρχος Λαός, καὶ τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἐκφράζει ἡ νόμιμος Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας τὰς διαταγὰς ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ ὁ Στρατός.

Δυστυχῶς στρατιῶται καὶ ναῦται μας, τοὺς ὁποίους ὁ μεγαλομάρτυς Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀνέμενεν ἐλευθερωτάς, λησμονήσαντες τὰς μεγάλας των παραδόσεις καὶ τὸ ἐθνικὸν καθῆκον παρεσύρθησαν ἐν ὥρᾳ πολέμου εἰς ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι ἔβλαψαν τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ ὑπηρέτησαν τὸν ἐχθρόν.

Ἐχρειάσθη ἡ θερμὴ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῶν μεγάλων πολεμικῶν της ὑπηρεσιῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐνδόξου Ναυάρχου τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων τῆς Μεσογείου διὰ νὰ μὴ θρηνήσωμεν ἄπειρα θύματα καὶ νὰ μὴ καταστῇ ἀνεπανόρθωτος ἡ ἐθνικὴ συμφορά.

Πρὸς τὸν Ναύαρχον Βούλγαρην καὶ τοὺς γενναίους συντρόφους του, οἱ ὁποῖοι μὲ πατριωτισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν ἐπετέλεσαν τὸ θλιβερὸν καθῆκον τῆς καταστολῆς τῆς στάσεως, ἡ Πατρὶς ἀπονέμει δημόσιον ἔπαινον.

Καὶ συνοδεύομεν μὲ τὸν σπαραγμὸν τῆς ψυχῆς μας τὰ θύματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως θὰ τιμωρηθοῦν ἀναλόγως μὲ τὰς εὐθύνας των. Καὶ θὰ ἀρχίση ἀμέσως ἡ ἀνασύνταξις, ἡ πειθάρχησις καὶ ἡ ἔμπνευσις τῶν πολεμικῶν μας δυνάμεων. Θὰ κυματίση ἡ Κυανόλευκος καὶ θὰ καλέση τὰ τέκνα της.

Δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι, ἔπειτα ἀπὸ τὴν καταισχύνην τῶν τελευταίων ἑβδομάδων, γενικὴ θὰ εἶναι ἡ ἀνάνηψις.

Ἡ πνοὴ τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος θὰ πνεύση καὶ πάλιν.

Εἰς τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων Συμμάχων μας θὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ βαρβάρου Κατακτητοῦ.

Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Πατρίδος μας καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ Ἐθνικοῦ Μεγαλείου θὰ εἶναι ὁ ἱερός μας σκοπός.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΟΥ ΒΡΕΤΤΑΝΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Κάϊρον, Ἀπρίλιος 1944

Ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργὸς κ. Τσῶρτσιλ ἀπηύθυνε πρὸς αὐτόν, τὴν 30 Ἀπριλίου 1944, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι ἐδείξατε τὴν ἀπαιτουμένην σταθερότητα χαρακτῆρος ὅπως ἀναλάβετε τὴν Πρωθυπουργίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν παροῦσαν περίοδον, ὅτε ἡ λάμψις αὐτῆς μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν ἔχει ἀμαυρωθῆ. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος θὰ σᾶς παράσχῃ πᾶσαν ὑποστήριξιν εἰς τὸ ὑπέρτατον ἔργον καὶ καθῆκον σας τῆς κατευθύνσεως ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν Δυνάμεων ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, ὅστις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δύναται νὰ ἀρχίσῃ νὰ κλονίζεται ἢ νὰ ὑποχωρῇ.

»Ἔχω καθορίσει κατ' ἀπολύτως σαφῆ τρόπον τὴν θέσιν μας ὡς Συμμάχου τῆς Ἑλλάδος καὶ ὡς ἑνὸς τῶν παλαιοτέρων φίλων αὐτῆς. Ὁ Ναζὶ τύραννος πρέπει νὰ ἐξολοθρευθῇ ἢ νὰ ἐκδιωχθῇ ἀπὸ τὴν Χώραν. Ὅταν τοῦτο θὰ ἔχῃ συντελεσθῆ καὶ εὔλογος ἡσυχία θὰ ἔχῃ ἀποκατασταθῆ τὸ ἐνωρίτερον, τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ἐλεύθερον ἀπὸ ξενικὴν ἐπέμβασιν παντὸς εἴδους, θέλει ἐκλέξει τὴν μορφὴν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσῃ, εἴτε τοῦτο θὰ εἶναι Βασιλεία εἴτε Δημοκρατία. Ὁ Βασιλεὺς εἶναι ὑπηρέτης τοῦ Λαοῦ του. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οὗτος οὐδόλως ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιβάλῃ ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἔχων ἀρχίσει τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἰταλίας κατὰ τρόπον νικηφόρον, ἔχει τώρα δέσμευσιν τιμῆς νὰ εὐοδώσῃ τοῦτον

μέχρι τέλους κατὰ τῶν Γερμανῶν. Οὐδεὶς ἔχει τὸ συνταγματικὸν δικαίωμα νὰ σταθῇ μεταξὺ Αὐτοῦ καὶ τοῦ καθήκοντός του τούτου.

» Εἴμεθα ὑπεύθυνοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου νὰ διατηρήσωμεν καλὰς σχέσεις μετὰ τῆς κυριάρχου Αἰγυπτιακῆς Ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν ἐπροστατεύσαμεν ἐναντίον πασῶν τῶν Γερμανικῶν καὶ Ἰταλικῶν ἐπιθέσεων. Ἐπὶ τῇ προόψει βαρυσημάντων γεγονότων εἰς τὸ στρατιωτικὸν πεδίον, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτρέψωμεν ὅπως σποραδικαὶ ταραχαὶ ἐκρήγνυνται μεταξὺ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῶν Δυνάμεων, αἵτινες εἶχον νομίμως τεθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἀνωτάτου Συμμάχου Ἀρχηγοῦ ἐν τῇ Μεσογείῳ.

» Δὲν θὰ διστάσωμεν νὰ λάβωμεν πᾶν μέτρον ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός μας. Εἶναι ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, οὐχὶ δὲ μικραὶ ὁμάδες στρατιωτῶν, ναυτῶν καὶ πολιτευομένων διαβιούντων ὑπὸ τὴν ἀσπίδα μας, αἱ ὁποῖαι θὰ ἀποφασίσουν διὰ τὸ μέλλον. Μία ἐλευθέρα, ἀνεξάρτητος, εὐημεροῦσα καὶ εὐτυχὴς Ἑλλὰς θὰ ἦτο προσφιλὴς εἰς τὴν Βρεττανικὴν καρδίαν. Κρίνομεν ἕκαστον Ἕλληνα πάσης τάξεως καὶ κόμματος ἀναλόγως τῆς συμβολῆς του εἰς τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸν Χιτλερικὸν ἐχθρόν.

» Ἔχετε ἀναλάβει τὸ ἔργον νὰ ἀντιμετωπίσετε τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς μόχθους καὶ νὰ ἡγηθῆτε, ὡς Πρωθυπουργός, μιᾶς νέας ἐπιθέσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Γερμανίας, διὰ τῆς ὁποίας αἱ ἀρχαῖαι ἐκεῖναι δόξαι, αἱ ὁποῖαι τόσον προσφάτως ἀνέζησαν κατὰ τὸ 1941, δὲν θὰ παύσουν νὰ ἀκτινοβολοῦν. Εἰς τὸ ἔργον σας τοῦτο θὰ ἔχετε τὴν σταθερὰν καὶ κραταιὰν ὑποστήριξίν μας. Σύνθημά σας ἂς εἶναι:

» "Ἕνωσις πάντων κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Κάθαρσις τῆς Χώρας ἀπὸ τοὺς ξένους σφαγεῖς. Ἐλευθέρα ἐκλογὴ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ τὸ ὁποῖον θέλουν νὰ ζήσουν."»

«Εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τοὺς εὐμενεῖς λόγους Σας, οἱ ὁποῖοι μεγάλως μὲ ἐνισχύουν εἰς τὸ ἀναληφθὲν βαρὺ ἔργον. Τὸ καθῆκον τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν νὰ ὑπηρετοῦν τὴν πατρίδα των γίνεται ἐπιτακτικώτερον ὅταν οἱ καιροὶ εἶναι κρίσιμοι, καὶ εἶσθε Σεῖς δι' αὐτὸ ἐκ τῶν μεγαλυτέρων ὑποδειγμάτων τῆς Ἱστορίας.

»Ἀποτελοῦν δυστυχῶς σκιὰς τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος καὶ τὰ τελευταῖα θλιβερὰ γεγονότα τῆς Αἰγύπτου καὶ αἱ συγκρούσεις τῶν ἀνταρτῶν μας εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ αἱ σκιαὶ αὐταὶ θὰ ἦτο ἄδικον νὰ ἀμαυρώσουν τὴν αἴγλην τοῦ ἀγῶνος ὁλοκλήρου τοῦ Λαοῦ μας, ὁ ὁποῖος, ὑφιστάμενος τὴν ἀπάνθρωπον τυραννίαν καὶ τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Βουλγάρων, τῶν βαρβάρων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Βαλκανικῆς, προσφέρει ὁλοκαυτώματα θυσιῶν εἰς τὸν βωμὸν τοῦ κοινοῦ μετώπου τῆς Ἐλευθερίας καὶ διατηρεῖ ἀκλόνητον τὸ ἐθνικὸν φρόνημά του.

»Τὸ Πολιτειακὸν ζήτημα διὰ τοὺς Ἕλληνας ἔχει παύσει ὑφιστάμενον, διότι ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι θὰ λυθῇ μὲ ἐλευθέραν καὶ γνησίαν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλοι θὰ πειθαρχήσωμεν. Μόνον τὸ Ἐθνικὸν ζήτημα κατέχει σήμερον τὰς καρδίας μας καί, ἐνῷ ὅλοι εἴμεθα βέβαιοι πόσον ἡ Μεγάλη Βρεταννία, ἡ παλαιὰ φίλη καὶ σύμμαχος, θὰ εἶναι καὶ πάλιν ἀποφασιστικὴ συμπαραστάτις μας διὰ τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων, δονεῖται ἐν τούτοις ἀπὸ βαθυτάτην συγκίνησιν τὸ Ἔθνος ὅταν ἀκούῃ ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἡγέτην της ὅτι «μία ἐλευθέρα, ἀνεξάρτητος, εὐημεροῦσα καὶ εὐτυχὴς Ἑλλὰς θὰ ἦτο προσφιλὴς εἰς τὴν Βρεττανικὴν καρδίαν».

»Ἀποτελεῖ σήμερον σύνθημα ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἡ Ἐθνική μας Ἕνωσις διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς Χώρας ἀπὸ τὸ ἄγος τῶν κατακτητῶν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κυ-

ριαρχίας τοῦ Λαοῦ μας. Συναγείροντες τὰς ἐθνικάς μας δυνάμεις διὰ τὴν τελευταίαν φάσιν τοῦ ἀγῶνος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἱερᾶς μας γῆς, ἀποδεχόμεθα μὲ ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τὴν ὑπόσχεσιν τῆς σταθερᾶς καὶ κραταιᾶς Σας ὑποστηρίξεως καὶ διαδηλοῦμεν τὴν πίστιν μας ὅτι κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν καμπὴν τῆς Ἱστορίας τοῦ Κόσμου θὰ λάμψῃ καὶ πάλιν τὸ φῶς τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδος.»

Λ Ι Β Α Ν Ο Σ

ΜΑΪΟΣ 1944

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ

Μάϊος 1944

Τὴν 17 Μαΐου 1944 ἤρχισε τὸ Συνέδριον τοῦ Λιβάνου, τὸ ὁποῖον ἐπερατώθη τὴν 20 Μαΐου.
Κατ' αὐτὸ παρέστησαν καὶ ἔλαβον μέρος: ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπανδρέου· Σοφοκλῆς Βενιζέλος, Κ. Ρέντης, Γ. Ἐξηντάρης καὶ Γ. Βασιλειάδης, ἐκ μέρους τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων· Δ. Λόντος, ἐκ μέρους τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος· Σπ. Θεοτόκης, ἐκ μέρους τοῦ Ἐθνικοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος· Π. Ροῦσος, ἐκ μέρους τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος· Γ. Σακαλῆς, ἐκ μέρους τοῦ Προοδευτικοῦ Κόμματος· Ἀλ. Μυλωνᾶς, τοῦ Ἀγροτικοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος· Ἰ. Σοφιανόπουλος, τῆς Ἑνώσεως Ἀριστερῶν· Π. Κανελλόπουλος, τοῦ Ἐθνικοῦ Ἑνωτικοῦ Κόμματος· Φ. Δραγούμης, Ἀνεξάρτητος· Ἀ. Σβῶλος, Πρόεδρος τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως (Π.Ε.Ε.Α.)· Α. Ἀγγελόπουλος, μέλος τῆς Π.Ε.Ε.Α.· Ν. Ἀσκούτσης, μέλος τῆς Π.Ε.Ε.Α.· Μ. Πορφυρογένης, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ ΕΑΜ· Ὑποστράτηγος Σ. Σαράφης, ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ· Δημ. Στρατῆς, μέλος τοῦ ΕΑΜ· Κ. Πυρομάγλου, ὑπαρχηγὸς τοῦ ΕΔΕΣ· Ἀντισυνταγματάρχης Σ. Μεταξᾶς καὶ Λοχαγὸς Ἰ. Μεταξᾶς, μέλη τοῦ ΕΔΕΣ· Γ. Καρτάλης, ἀντιπρόσωπος τῆς Ε.Κ.Κ.Α.· Ὑποστράτηγος Κ. Βεντήρης καὶ Α. Σταθᾶτος, ἐκ μέρους τῶν Ἐθνικῶν δυναμικῶν ὀργανώσεων.
Τὸ κείμενον τοῦ λόγου τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου δημοσιεύεται εἰς τὴν παροῦσαν ἔκδοσιν πληρέστερον, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων στενογραφημένων πρακτικῶν:

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Συνεδρίου, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπανδρέου ἐχαιρέτισε τοὺς παρισταμένους ἐκπροσώπους τῶν πολιτικῶν κομμάτων καθὼς καὶ τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων:

«Τὸ γεγονός, εἶπεν, ὅτι συναντώμεθα εἰς τὴν μακρινὴν καὶ φιλόξενον αὐτὴν χώραν καὶ ὅτι ἐρχόμεθα ἀπὸ τόσον διαφόρους προελεύσεις, ἀποδεικνύει πόσον κρίσιμοι εἶναι αἱ περιστάσεις τῆς Πατρίδος μας. Ὁ Ἑλληνι-

κὸς Λαὸς στενάζει σήμερον ὑπὸ τὸν ζυγὸν δύο ἀπανθρώπων τυράννων, τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Βουλγάρων. Καὶ ὅμως εἰς καμμίαν ἄλλην ὥραν τῆς ἱστορίας του δὲν εἶχεν ἡρωικώτερον ἐθνικὸν φρόνημα καὶ μεγαλυτέραν προθυμίαν αὐτοθυσίας. Οἱ βάρβαροι Κατακτηταὶ πλήττουν τὸ σῶμα, ἀλλὰ γιγαντώνουν τὴν ψυχὴν τοῦ Λαοῦ μας. Δὲν εἶναι ὁ ξένος Κατακτητὴς ἀλλά, δυστυχῶς, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ὁ ὁποῖος ὑπονομεύει θανασίμως τὸ μέλλον μας. Διότι πλήττει τὴν ψυχὴν τοῦ Λαοῦ μας καὶ προσβάλλει τὴν τιμὴν τοῦ Ἔθνους. Ἡ κατάπαυσις τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἡ συνένωσις ὅλων τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων ἐναντίον τῶν βαρβάρων ἐπιδρομέων πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος ἀποτελεῖ τὸν λόγον τῆς συναντήσεώς μας.»

Ὁ Γ. Παπανδρέου ἀναπτύσσει κατόπιν ὅτι, ἀναλαβὼν τὴν προεδρίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἔταξεν ὡς κυρίαν ἀποστολήν του τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως καὶ ὅτι διετύπωσεν εἰς τὰς προγραμματικάς του δηλώσεις τὰς γενικὰς γραμμὰς τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὁποίου θὰ ἔπρεπε νὰ χωρήσῃ ἡ μέλλουσα Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Πρὸς θετικὴν διεξαγωγὴν τῶν συζητήσεων προτείνει νὰ τεθῇ ὡς βάσις τὸ Ἐθνικὸν τοῦτο Πρόγραμμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἕκαστος τῶν ἐκπροσώπων νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του.

Ὁ Γ. Παπανδρέου προβαίνει εἰς εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τῶν προγραμματικῶν του δηλώσεων.

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἀφορᾷ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Ὁ Πρωθυπουργὸς χαρακτηρίζει ὡς ἔγκλημα κατὰ τοῦ Ἔθνους τὴν τελευταίαν στάσιν.

«Θὰ παρακαλέσω τὸν Σοφ. Βενιζέλον, λέγει, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν καὶ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, νὰ δώσῃ μίαν πλήρη εἰκόνα τῆς ἐγκληματικῆς στάσεως, ἡ ὁποία ἔβλα-

ψε τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα, ἐξυπηρέτησε τὸν ἐχθρὸν καὶ ἐτραυμάτισε βαρύτατα τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος.»

Ὁ Γ. Παπανδρέου ἀνακοινοῖ ὅτι ἐνεργεῖται ἤδη σύντονος ἀνάκρισις πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ὑποκινητῶν τῆς στάσεως, οἱ ὁποῖοι θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς, καὶ προσθέτει:

«Ὑπεσχέθην μὲ τὴν προκήρυξίν μου ὅτι θὰ ἐπιδιωχθῇ ἀμέσως ἡ ἀνασύνταξις, ἡ πειθάρχησις καὶ ἡ ἔμπνευσις τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων. Εἶμαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ σᾶς πληροφορήσω ὅτι ἡ ἐπαγγελία μου πραγματοποιεῖται. Ἡ Κυανόλευκος κυματίζει καὶ πάλιν. Μονάδες τοῦ Στόλου μας ἤρχισαν ἤδη τιθέμεναι εἰς πολεμικὴν ἐνέργειαν. Καὶ ὁ Στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἀνασυντάσσεται, καὶ σύντομος εἶναι ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ εὑρεθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ διὰ νὰ ἀνανεώσῃ τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος.»

Ὁ Πρωθυπουργὸς εἰσέρχεται κατόπιν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀνταρτικοῦ ἀγῶνος εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος καθὼς καὶ τῆς τρομοκρατίας ἡ ὁποία ἀσκεῖται εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὕπαιθρον:

«Κόλασις εἶναι σήμερον ἡ κατάστασις τῆς Πατρίδος μας, λέγει. Σφάζουν οἱ Γερμανοί. Σφάζουν τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Σφάζουν καὶ οἱ Ἀντάρται. Σφάζουν καὶ καίουν...

»Τί θὰ ἀπομείνῃ ἀπὸ τὴν ἀτυχῆ αὐτὴν χώραν;

»Ἡ εὐθύνη τοῦ ΕΑΜ εἶναι ὅτι δὲν ἀπέβλεψε μόνον εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ ἠθέλησε νὰ προετοιμάσῃ τὴν μεταπολεμικὴν δυναμικήν του ἐπικράτησιν. Διὰ τοῦτο ἐπεδίωξε, πρῶτον, **τὴν μονοπώλησιν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνος**. Δὲν ἐπιτρέπει εἰς κανένα ἄλλον νὰ ἀνέβῃ εἰς τὰ βουνὰ καὶ νὰ πολεμήσῃ τὸν Κατακτητὴν — ἐμποδίζει μὲ ποινὴν θανάτου τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐκπληρώσουν τὸ πατριωτικόν των καθῆκον...

»Παλαιὸν παράδειγμα ὁ παριστάμενος συνταγματάρχης Σαράφης, καὶ πρόσφατον ὁ ἀπουσιάζων συνταγματάρχης Ψαρρός...

»Καὶ ἐπεδίωξε, δεύτερον, τὴν τρομοκράτησιν καὶ τὴν ἐξόντωσιν τῶν ἀντιπάλων του. Ἐταύτισεν ἑαυτὸ μὲ τὸ Κράτος. Οἱ ἀντίπαλοι τοῦ ΕΑΜ ἐθεωρήθησαν ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος. Ἀλλὰ τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ συμβαίνῃ μόνον εἰς τὸν Φασισμόν, ὅπου τὸ κόμμα ταυτίζεται μὲ τὸ Κράτος. Εἰς τὰς δημοκρατίας ὅμως — καὶ ἡμεῖς θέλομεν νὰ εἴμεθα δημοκρατία, καὶ ἀγωνιζόμεθα δι' αὐτὸ — εἰς τὰς δημοκρατίας τὸ κόμμα δὲν ὑποτάσσει, ἀλλ' ὑποτάσσεται εἰς τὸ Κράτος. Καὶ ὁ Στρατὸς δὲν ἀνήκει εἰς τὸ κόμμα, ἀλλὰ εἰς τὸ Ἔθνος.

»Μὲ τὴν τρομοκρατικὴν αὐτὴν δρᾶσιν τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ ἐδημιουργήθη, δυστυχῶς, τὸ ψυχολογικὸν κλῖμα τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸ τρίτον ἔτος τῆς δουλείας ὅ,τι δὲν εἶχαν κατορθώσει κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη — τὴν κατασκευὴν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, προορισμὸς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος...

»Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη πλέον φαῦλος κύκλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δοκιμάζεται ὁ Λαός μας. Ἀνταρτικὰ σώματα, ἐθνικαὶ ὀργανώσεις καὶ τάγματα ἀσφαλείας ἐξουδετερώνονται ἀμοιβαίως. Ἡ βοήθεια τὴν ὁποίαν παρέχουν οἱ Σύμμαχοι εἰς τὰς ἀγωνιζομένας ὁμάδας ἀποβαίνουν μάταιαι, καθὼς ἐπίσης ἀποβαίνουν μάταιαι καὶ αἱ ἀνιστόρητοι θυσίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Καὶ μόνον οἱ Γερμανοὶ κατορθώνουν νὰ μένουν ἀπερίσπαστοι, καγχάζοντες εἰς βάρος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Συμμάχων...

»Αὐτὸς εἶναι ὁ φαῦλος κύκλος ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν τὸ ταχύτερον νὰ ἐξέλθωμεν. Καὶ πρὸς τοῦτο εἷς μόνον ὑπάρχει τρόπος: Ἡ κατάργησις τοῦ ταξικοῦ καὶ ἡ δημιουργία Ἐθνικοῦ Στρατοῦ.

»Ποῖος θὰ εἶναι ὁ συγκεκριμένος τρόπος δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως θέμα δημοσίας συζητήσεως. Ὅταν ὅμως σχηματισθῇ Ἐθνικὸς Στρατός, ὅταν ἡ τρομοκρατία εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὕπαιθρον καταργηθῇ, καὶ ἀποκατασταθῇ πλή-

ρως ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, τότε ὄχι μόνον καθίσταται ἀδύνατος ἡ περαιτέρω αὔξησις τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, ἀλλὰ καθίσταται ἀσφαλὴς καὶ ἡ ἀχρήστευσις τῶν ὑφισταμένων. Διότι δὲν ὑπάρχει Ἕλλην ὁ ὁποῖος θὰ διενοεῖτο νὰ τεθῇ ἀντιμέτωπος Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ὑπακούοντος εἰς τὰς διαταγὰς ὄχι ὀργανώσεων, κομμάτων καὶ τάξεων, ἀλλὰ τῆς ἑνιαίας Πατρίδος. Αὐτὸ εἶναι τὸ συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ ἡ ἀντικειμενικὴ ἐκτίμησις τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

» Τὸ ἐθνικόν μας συμφέρον, καθὼς καὶ τὸ συμφέρον τοῦ κοινοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, ἐπιβάλλει τὴν ἄμεσον ἔξοδον ἀπὸ τὸν δημιουργηθέντα φαῦλον κύκλον καὶ τὴν δημιουργίαν Ἐθνικοῦ Στρατοῦ ὑπακούοντος εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

» Τοιουτοτρόπως οἱ Γερμανοὶ θὰ εὑρεθοῦν καὶ πάλιν, μόνοι καὶ ὀλίγοι ὅπως εἶναι, ἀντιμέτωποι ὁλοκλήρου τοῦ ἡρωικοῦ Ἔθνους.»

Τὸ πέμπτον κεφάλαιον τῶν προγραμματικῶν δηλώσεων ἀναγράφει τὴν «ἐξασφάλισιν, κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων Ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, τῆς τάξεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε, ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ν' ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα, καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν καθεστώς, καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

»Ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ Κυβέρνησις θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐγγυηθῇ καὶ νὰ τηρήσῃ τὴν Τάξιν καὶ τὴν Ἐλευθερίαν.

»Ἐὰν ὅμως ἐπρόκειτο νὰ εὑρεθοῦν οἱ Ἕλληνες εἰς κατάστασιν ἐμφυλίου πολέμου, ὑποστηρίζομεν ὅτι δὲν ἀποτελεῖ ἁπλῶς δικαίωμα, ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν τῶν Συμμάχων πρῶτον ν' ἀποκαταστήσουν τὴν Ἐλευθερίαν καὶ κατόπιν ν' ἀπομακρυνθοῦν. Διότι ἡ ἐπέμβασις ἀρχί-

ζει μόνον ἀπὸ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐλευθερία ὄντως ὑφίσταται...

» Καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ὄχι μόνον ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἀπέναντι ὅλων τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης. Πρέπει νὰ ἀναχθῇ εἰς θεμελιώδη καὶ γενικὴν ἀρχὴν τῶν Συμμάχων. Πιστεύω ὅτι ἡ Ἐλευθερία εἶναι ἀδιαίρετος — ἐθνικὴ καὶ πολιτική. Θὰ ἦτο προδοσία τῶν τυραννουμένων Λαῶν ἐὰν οἱ Σύμμαχοι τοὺς ἐξησφάλιζαν μόνον τὴν ἐκδίωξιν τῶν Γερμανῶν διὰ νὰ τοὺς παραδώσουν κατόπιν εἰς οἱανδήποτε ἐσωτερικὴν ἔνοπλον δύναμιν ἡ ὁποία νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἰδικήν της τυραννίαν.

» Οἱ Λαοὶ τῆς Εὐρώπης, εἰς ἀντάλλαγμα τῶν σκληροτάτων δοκιμασιῶν των, ἔχουν τὸ δικαίωμα ν' ἀξιώσουν τὴν πλήρη ἀπελευθέρωσιν. Καὶ μόνον μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν καὶ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀνακύπτει καὶ τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῶν ξένων νὰ μὴ ἀναμιγνύωνται εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῶν Λαῶν.»

Καὶ ὁ Πρωθυπουργός, ἀφοῦ ἀνέπτυξε συντόμως καὶ τὰ ἄλλα κεφάλαια τοῦ Ἐθνικοῦ του Προγράμματος, ἐπέρανεν:

«Ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις μεταξὺ ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Χώρας καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων ὑφίσταται ἤδη καὶ εἶναι πλήρης.

»Τὸ μόνον ζήτημα εἶναι ἂν εἰς αὐτὴν πρόκειται νὰ συμμετάσχῃ καὶ τὸ ΕΑΜ.

»Καὶ τὸ κύριον ἐπίμαχον θέμα εἶναι τὸ στρατιωτικόν, τὸ θέμα τῆς ὑλικῆς δυνάμεως. Ἡ ὥρα εἶναι ἱστορικὴ καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν εἰλικρινῶς καὶ ἀπεριφράστως. Ἐὰν τὸ ΕΑΜ — τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς μὲ τὸ σύνθημα τῆς Ἀπελευθερώσεως εἶχε συγκινήσει εὐρύτατα στρώματα τοῦ Λαοῦ καὶ εἶχε προκαλέσει τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς νεότητος, τὸ ὁποῖον ὅμως σήμερον, μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν πολιτικῶν του σκοπῶν καὶ τὴν χρησιμοποί-

ησιν τῶν μέσων τῆς τρομοκρατίας, ἀποτελεῖ μίαν μικρὰν ὠργανωμένην καὶ ἔνοπλον μειοψηφίαν ἀπέναντι τῆς μεγάλης ἀνοργανώτου καὶ ἀφωπλισμένης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ — ἐάν, λοιπόν, τὸ ΕΑΜ ἔχῃ τὴν πρόθεσιν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὑλικήν του δύναμιν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε χάρις εἰς τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Λαοῦ καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων μας, ὡς ὄργανον ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἐξοντώσεως τῶν ἀντιπάλων του καὶ αὔριον, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, ὡς ὄργανον δυναμικῆς ἐπικρατήσεως ἐπὶ τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τότε βεβαίως δὲν ὑπάρχει στάδιον συνεννοήσεως. Τὸ καθῆκον μας τότε εἶναι νὰ συναγείρωμεν τὸ Ἔθνος καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐπικουρίαν ὅλων τῶν μεγάλων Συμμάχων μας, καὶ τῶν κυβερνήσεων καὶ τῆς δημοσίας των γνώμης, εἰς τὸν διπλοῦν ἀγῶνα καὶ κατὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσβολέως καὶ κατὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ. Διότι ὁ **Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν Τυραννίαν...**

»Ἐὰν ὅμως τὸ ΕΑΜ ἔχῃ λάβει ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς σκοποὺς τῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως καὶ νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ μέσα τῆς πειθοῦς διὰ τὴν μελλοντικὴν πολιτικήν του ἐπικράτησιν, καὶ ἄν, κατὰ συνέπειαν, δέχεται ν' ἀποξενωθῇ πάσης ἐπιρροῆς ἐπὶ τῶν ἐνόπλων μας δυνάμεων, **ἐὰν δέχεται τὴν κατάργησιν καὶ τοῦ ΕΛΑΣ** καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν σωμάτων καὶ τὴν δημιουργίαν Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνήκῃ μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἡ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Ἐθνικήν μας Ἕνωσιν θὰ ἠμπορῇ νὰ θεωρῆται γεγονός.

»Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἀνέκυπτε τὸ ἐρώτημα: Ποία θὰ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς συνεργασίας καὶ ποῖαι θὰ εἶναι αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ παρελθόν;

»Φρονῶ ὅτι ἡ σημερινὴ ἐπίτευξις τῆς συνεργασίας μας δὲν ἠμπορεῖ νὰ σημαίνῃ **οὔτε ἀμνήστευσιν οὔτε λήθην τοῦ παρελθόντος**. Ἕκαστος θὰ διατηρήσῃ ἀκεραίους καὶ τοὺς τίτλους καὶ τὰς εὐθύνας του καὶ ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας καὶ ἐνώπιον τοῦ Λαοῦ. Καθὼς ἐπίσης καὶ ἐνώπιον τῆς Δικαιοσύνης, ὅταν πρόκειται δι' ἐγκλήματα κοινοῦ δικαίου.

»Ἡ σημερινὴ συνεργασία μας θὰ ἀφορᾷ τὸ μέλλον καὶ θὰ ἀποβλέπῃ εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν δύο μεγάλων σκοπῶν μας — τὴν Ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας.

»Ἀπὸ τὰς συνομιλίας αὐτῶν τῶν ἡμερῶν μὲ τοὺς παρισταμένους ἐκπροσώπους καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ τοῦ ΕΑΜ καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς ἔχω ἀποκομίσει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἔρχονται μὲ τὴν πρόθεσιν ὄχι νὰ ἀντιταχθοῦν ἀλλὰ νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὸ Ἔθνος.

»Ἐὰν αἱ προσωπικαί μου ἐντυπώσεις ἐπιβεβαιωθοῦν καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους των λόγους, καὶ ἐὰν οἱ λόγοι των μετουσιωθοῦν εἰς θετικὰς καὶ ὁριστικὰς πράξεις, τότε θὰ ἠμπορέσωμεν ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸν μακρινὸν αὐτὸν τόπον νὰ στείλωμεν εἰς τὴν δούλην Πατρίδα τὸ μέγα μήνυμα — ὅτι ἡ πλήρης Ἐθνική μας Ἕνωσις συνετελέσθη... Ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος παύει ὁριστικῶς, καὶ ἡνωμέναι αἱ Ἐθνικαί μας Δυνάμεις θὰ στραφοῦν ἐναντίον τῶν βαρβάρων κατακτητῶν διὰ νὰ τοὺς ἐκδιώξουν ἀπὸ τὴν πολυφίλητον γῆν μας... Καὶ ὅτι, ἀκόμη, ἡ προσεχὴς ἡμέρα τῆς Ἀπελευθερώσεως δὲν πρόκειται νὰ εἶναι ἐφιάλτης, ἀλλὰ Ἀνάστασις...

» Μὲ τὴν χαρμόσυνον αὐτὴν προσδοκίαν χαιρετίζω τὴν παρουσίαν σας.»

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΝ

Λίβανος, Μάϊος 1944

Τὸ ἀπόγευμα τῆς 20 Μαΐου 1944, ἀφοῦ ὡμίλησαν ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι, ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου Γεώργιος Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Κύριοι Ἀντιπρόσωποι,

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέρμα τῶν ἐργασιῶν μας.

Εἰς τὰς προγραμματικάς μου δηλώσεις εἶχον εἴπει ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ ἐθνικῶν ὀργανώσεων δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικαὶ ἀλλὰ θὰ ἀνακοινωθοῦν εἰς τὸ Ἔθνος. Ἐὰν εὐοδωθοῦν, τὸ Ἔθνος θὰ πανηγυρίσῃ. Ἐὰν ματαιωθοῦν, τὸ Ἔθνος θὰ γνωρίζῃ ποῖος ἔπταισε.

Φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ Ἔθνος θὰ πανηγυρίσῃ. Διότι ὅλα πείθουν ὅτι ἡ συμφωνία ἐπῆλθεν.

Ἀλλὰ πῶς θὰ ἀποκρυσταλλωθοῦν αἱ κοιναὶ ἀπόψεις;

Ὡς βάσις τῶν συζητήσεων ἐτέθη τὸ κείμενον τῶν προγραμματικῶν μου δηλώσεων. Περίπου τὸ σύνολον τῶν κεφαλαίων ἔγινεν ἀποδεκτόν. Διεπιστώθησαν μόνον ἐπεξηγήσεις. Νομίζω ὅτι θὰ ἔπρεπε κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν νὰ ἐπαναληφθοῦν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διαπιστωθῇ ἡ πλήρης ταυτότης τῶν ἀπόψεων.

ΠΡΩΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν ἐνόπλων Ἑλληνικῶν Δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.»

Ὅλοι ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι ἡ στάσις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ἀπετέλεσεν ἔγκλημα ἐναντίον τῆς Πατρίδος.

Ὅλοι ἐπίσης ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι ἡ ἀνάκρισις πρέπει νὰ συνεχισθῇ καὶ οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν ἀναλόγως πρὸς τὰς εὐθύνας των. Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἐκινήθησαν ἀπὸ τὸ αἴτημα τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ τῆς εὐθύνης. Διότι, ἐὰν εἰς καιρὸν πολέμου ἡ διαφωνία περὶ τὴν Κυβέρνησιν νομιμοποιῇ τὴν στάσιν, τότε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος θὰ ἔπρεπε νὰ μὴν εἶχε ὑπάρξει...

Ποῖον θὰ εἶναι τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ ἡ ἀνασύνταξις; Διεπιστώθη ὁμοφώνως ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ ἰσχύσουν πολιτικὰ κριτήρια. Θὰ ἰσχύσουν μόνον ἐθνικὰ καὶ στρατιωτικὰ κριτήρια. Καὶ μόνον μὲ αὐτὰ θὰ γίνῃ ἡ ἀνασύνταξις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἐμείναμεν ἐπίσης σύμφωνοι ὅτι ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συστάσεως τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως θὰ ἐκπορευθῇ πρὸς ὅλας τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, καὶ τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος, τὸ σύνθημα ὅτι ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία θὰ εἶναι ἀμείλικτος καὶ ὅτι πολιτικαὶ ἀπόψεις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν εἰς τὸν Στρατόν. Διότι ὁ Στρατὸς δὲν βουλεύεται. Ὁ Στρατὸς ἐκτελεῖ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἀνταποκρίνεται ἡ ἀνακεφαλαίωσις εἰς τὰς κοινὰς ἀπόψεις; (*Ἐπιδοκιμασίαι.*)

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ ἑνοποίησις καὶ πειθάρχησις ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑνιαίας Κυβερνήσεως ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, καθὼς καὶ ἡ κινητοποίησις, ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρός, ὅλων τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τοῦ Ἔθνους ἐναντίον τῶν κατακτητῶν.»

Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον νομίζω ὅτι ἡ σύμπτωσις εἶναι ἀπόλυτος. Διότι ὅλοι δεχόμεθα ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸ διηνεκὲς νὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον κατάστασιν ἡ ἀνταρτικὴ σύνθεσις, καὶ ὅτι πρέπει νὰ βαδίσωμεν τὸ ταχύτερον πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ,

ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος πάσης ἐπιρροῆς κομμάτων καὶ ὀργανώσεων, θὰ ἀνήκῃ μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλὰ ὅλοι ἐπίσης δεχόμεθα, ἰδίως μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου Μ. Ἀνατολῆς τὸ ὁποῖον ὑπενθυμίζει ὅτι πᾶσα μεταβολὴ δὲν πρέπει νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐλάττωσιν τῆς ἀντιστάσεως, ὅτι ἡ ἄμεσος ἐπιδίωξις τῆς ἀντικαταστάσεως δὲν θ' ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος. Καὶ ἡ μία πλευρὰ ἀποδέχεται ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον κατάστασιν ἡ ἀνταρτικὴ σύνθεσις, καὶ ἡ ἄλλη ἐπίσης ὅτι ἀδύνατον νὰ εἶναι τοῦτο ἄμεσος ἐπιδίωξις.

Ἑπομένως ἡ σημερινὴ κατάστασις θεωρεῖται μεταβατική, ἡ δὲ ρύθμισις θὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν πλήρη πρωτοβουλίαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Στρατηγείου Μ. Ἀνατολῆς. (Ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι: Σύμφωνοι, σύμφωνοι.)

ΤΡΙΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὕπαιθρον καὶ ἡ παγίωσις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ, ὅταν καὶ ὅπου ὁ κατακτητὴς ἀποσύρεται.»

Ὁ ὅρος τρομοκρατία ἐπεβεβαιώθη ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν, ἠμφισβητήθη ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δὲν μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν. Μᾶς ἀρκεῖ ἡ κοινὴ διαπίστωσις ὅτι εἰς τὴν ὕπαιθρον θὰ διασφαλισθῇ ἡ τάξις, ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία.

Καὶ εἰς τὰς πόλεις ἐπίσης θὰ καταβληθῇ προσπάθεια ὅπως ἐκλείψουν τρομοκρατικαὶ ἐκδηλώσεις.

Ὑπουργοὶ τῆς Ἑνιαίας Κυβερνήσεως θὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἀσκοῦντες τὴν διοίκησιν καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἀπελευθερωμένων ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Διεπιστώθη τελικῶς ἡ ἀπόλυτος ὁμοφωνία ὅτι ἀποστολὴ τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ καθοδήγη-

σις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἔχει τὴν φιλοδοξίαν νὰ μεταβληθῇ εἰς ὁμογενῆ καὶ μετανάστην. Ὅλοι φιλοδοξοῦμεν νὰ εἴμεθα συναγωνισταὶ καὶ ὁδηγοὶ τοῦ Λαοῦ μας. Ἐκεῖ εἶναι ἡ θέσις μας. Τὸ μόνον θέμα ποὺ ἐτέθη εἶναι ὁ χρόνος. Ὅλοι ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι, διαπιστουμένης μιᾶς πραγματικῆς καταστάσεως ἡ ὁποία θὰ καθίστα δυνατὴν τὴν παρουσίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἀπώλεια οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου χρόνου διὰ τὴν ταχυτάτην μετάβασίν μας.

Τὸ πνεῦμα τῆς νέας Κυβερνήσεως θὰ εἶναι ὄχι ἡ ἄρνησις ἀλλὰ ἡ θέσις, ὄχι ἡ ἀπουσία ἀλλὰ ἡ παρουσία.

ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ συνεχὴς μέριμνα διὰ τὴν ἐπαρκῆ ἀποστολὴν τροφίμων καὶ φαρμάκων εἰς τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα, ἐπίσης καὶ τὴν ὀρεινήν.»

Ἡ ὁμοφωνία ὑπῆρξε πλήρης.

ΠΕΜΠΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ ἐξασφάλισις, κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, τῆς τάξεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, εἰς τρόπον ὥστε, ἀπηλλαγμένος καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, νὰ ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.»

Θέμα πρῶτον: Ἐφ' ὅσον θὰ ὑφίσταται Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἡ ἐξασφάλισις καὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, κατὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, θὰ εἶναι ἔργον ἰδικόν της. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐγγυηθῇ τὰ μεγάλα αὐτὰ ἀγαθὰ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν.

Θέμα δεύτερον: Ἐγεννήθη ἔπειτα τὸ ζήτημα πότε ὁ Λαὸς θὰ πρέπῃ νὰ ἀποφασίσῃ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ τὴν

Κυβέρνησιν. Ὅλοι εἴμεθα σύμφωνοι ὅτι πρέπει ν' ἀποφασίσῃ εἰς τὸν συντομώτερον δυνατὸν χρόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν γνησιώτερον τρόπον, ὑπὸ συνθήκας πλήρους ἐλευθερίας.

Ἡ λαϊκὴ ἐτυμηγορία ἐπείγει διὰ τὴν Ἑλλάδα, διότι δὲν ἔχομεν οὔτε λαοπρόβλητον Κυβέρνησιν οὔτε ὁριστικὸν Πολίτευμα.

Θέμα τρίτον: Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἀνωτάτου Ἄρχοντος ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς χώρας ἔχει δεδηλωμένην γνώμην, τὴν ὁποίαν βεβαίως διατηρεῖ καὶ συμμετέχων εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος. Ἀνήκει ἑπομένως εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἡ ἀποσαφήνισις.

Ἀλλὰ ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω ὅτι, ἐνῷ ἀποδίδω μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ὑφισταμένην δήλωσιν, ἀποδίδω πολὺ μικρὰν εἰς τὴν νέαν ἡ ὁποία ζητεῖται.

ΕΚΤΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ ἐπιβολὴ σκληρῶν κυρώσεων κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ Λαοῦ μας.»

Εἴμεθα σύμφωνοι καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Τὸ ἕκτον ὅμως αὐτὸ κεφάλαιον ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐξέτασιν ἄλλου θέματος, διότι εἶναι κεφάλαιον «μεταπελευθερωτικόν», καὶ τίθεται ἑπομένως τὸ θέμα ἐὰν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἐπ' αὐτοῦ ἐπαγγελία τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο πείθει πόσον εἶναι ἀπαραίτητον νὰ μὴ δηλωθῇ ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως θὰ διαρκέσῃ μόνον μέχρι τῆς Ἀπελευθερώσεως. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχῃ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς Τάξεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τὴν κρίσιμον μετάβασιν ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, τὴν ὁποίαν ἀκριβῶς μὲ τόσην ἀγωνίαν ἀναμένει ὁ Ἑλληνικὸς Λαός.

Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ ἄλλαι ἀπόψεις ποὺ πρέπει νὰ

ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν. Καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι τὸ καλύτερον θὰ ἦτο νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τῆς νέας Κυβερνήσεως τὸν χρόνον τῆς διαρκείας της.

ΕΒΔΟΜΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ

«Ἡ πρόνοια διὰ τὴν ἄμεσον ἱκανοποίησιν, μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν, τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.»

Ἐλέχθη ὅτι πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν προετοιμασίαν τοῦ σχεδίου τῆς μεταπολεμικῆς μας οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως. Ἀπόλυτος ὁμοφωνία. Ἐλέχθη ὅτι πρέπει νὰ κινητοποιηθοῦν ὅλαι αἱ ἠθικαί μας δυνάμεις πρὸς διαφώτισιν τῶν Συμμάχων μας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλίσωμεν προτεραιότητα ἀνοικοδομήσεως. Ἀπόλυτος ὁμοφωνία.

Ἐλέχθη ὅτι ἡ ἀνοικοδόμησις θὰ ἔπρεπε νὰ ζητηθῇ ὡς προσφορὰ καὶ ὄχι ὡς δανεισμός.

Ἡ Ἑλλὰς διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔπους ἢ ἔσωσε τὸν πόλεμον ἢ τὸν ἐσυντόμευσε κατὰ ἓν ἔτος τοὐλάχιστον. Ἐάν, ἀπέναντι τῆς ὑπηρεσίας αὐτῆς, ἐζήτει ὡς ἀντάλλαγμα τὰς συμμαχικὰς πολεμικὰς δαπάνας ἔστω καὶ μιᾶς ἡμέρας διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων της, θὰ ἦτο ὑπερβολή;

Ἐλέχθη ὅτι ἡ ἀνοικοδόμησις πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἀσφαλῆ τοποθέτησιν τῶν πολυτίμων προϊόντων μας.

Καὶ ἐλέχθη ἀκόμη ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀνόρθωσις τοῦ Ἔθνους πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν ἐλευθέραν μετάβασιν τῶν Ἑλλήνων οὐχὶ εἰς μακρινοὺς τόπους, ὅπου ἡ δευτέρα γενεὰ ἐξαφανίζει τὰς ἀναμνήσεις, ἀλλὰ εἰς τόπους γειτονικοὺς οἱ ὁποῖοι τοὺς εἶναι γνώριμοι ἀπὸ αἰώνων καὶ ὅπου ἡ παρουσία των τοὺς μεταβάλλει εἰς δεξαμενὰς τοῦ Ἔθνους ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀντλοῦνται αἱ δυνάμεις τοῦ Κράτους.

Ἀπόλυτος ὁμοφωνία.

«Ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων. Αἱ μεγάλαι ὑπηρεσίαι καὶ αἱ μεγάλαι θυσίαι μας, τὰ ὁλοκαυτώματα τῆς Πατρίδος μας δὲν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν ἄλλην δικαίωσιν εἰμὴ τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας, ἐλευθέρας καὶ Μεγάλης Ἑλλάδος.»

Ὑποθέτω ὅτι ἡ δευτέρα περικοπὴ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀποσαφηνίζει τὴν πρώτην. Θὰ εἶναι δυνατὸν ἐπομένως νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ ὅλους ὡς ἡ συγκεκριμένη διατύπωσις τῶν ἐθνικῶν μας αἰτημάτων: «Ἡ πλήρης ἐθνική μας *ἀποκατάστασις καὶ ἡ πλήρης ἀσφάλεια* τῶν νέων συνόρων μας ἀποτελεῖ τὸ πανελλήνιον αἴτημα.»

Κύριοι Ἀντιπρόσωποι,

Ἀποκομίζω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐπῆλθε πλήρης σύμπτωσις ἀπόψεων ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης νὰ σχηματισθῇ Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Ἐὰν οὕτως ἔχῃ, προτείνω ὅπως τὸ κείμενον τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος, καθὼς ἐπεξηγήθη, θεωρηθῇ ὡς τὸ Ἐθνικόν μας Συμβόλαιον καὶ ὑπογραφῇ ὑπὸ πάντων τῶν Ἀντιπροσώπων.

(Ἕπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν Ἀντιπροσώπων).

Κύριοι Ἀντιπρόσωποι,

Ὅταν ἀνέλαβον τὴν Ἀρχὴν ἐδήλωσα ὅτι θεωρῶ ἀποστολήν μου τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως μὲ τὴν συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων.

Ἡ κοινὴ ἀποδοχὴ ἐθνικοῦ προγράμματος ἐγένετο ἤδη. Ὑπολείπεται ὁ σχηματισμὸς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ ἀποστολή μου ἔληξε. Ἐπανερχόμενος εἰς Κάϊρον θὰ ἀνακοινώσω εἰς τὸν Βασιλέα ὅτι εἶμαι εὐτυχὴς διότι ἡ ἐντολὴ τὴν ὁποίαν ἔλαβον εὐωδώθη κατὰ τόσον αἴσιον τρόπον καὶ θὰ ὑποβάλω τὴν παραίτησίν μου. Ἡ πρωτοβουλία διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυ-

βερνήσεως θὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα.

Κατὰ τὴν πρώτην μου ὁμιλίαν εἶπα ὅτι ἡ ἐποχή μας θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῇ μὲ τὸ ἐπίγραμμα: «Ἕνας Λαὸς ἄξιος τῆς ἱστορίας του. Μία Ἡγεσία ἀναξία τοῦ Λαοῦ.» Διότι μία Ἡγεσία, ἡ ὁποία δὲν κατορθώνει εἰς τὰς κρισίμους ὥρας τῆς Ἱστορίας νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐθνικὴν ἑνότητα, εἶναι πράγματι ἀναξία τοῦ μεγάλου Λαοῦ μας.

Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτήν, ἡ ὁποία εἶναι πράγματι ἱστορική, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὑμᾶς ἔχω τὴν χαρὰν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ διακηρύξω ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἡγεσία κατέστη ἀνταξία τοῦ Λαοῦ. Πραγματοποιοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν ἐξήρθητε εἰς τὸ ὕψος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τοῦ Ἥρωος καὶ τοῦ Μάρτυρος, ὁ ὁποῖος στενάζει κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ τῶν δύο ἀπανθρώπων τυράννων καὶ ὅμως ἀγωνίζεται καὶ προσφέρει σκληροτάτας θυσίας καὶ διατηρεῖ ἀκλόνητον τὸ ἐθνικὸν φρόνημά του.

Ὑπήρξατε ἄξιοι τῆς Ἑλλάδος.

Εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου μας. Καὶ διὰ νὰ πανηγυρίσωμεν τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν ὥραν σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀναφωνήσωμεν: Ζήτω ἡ αἰωνία Ἑλλάς...

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΕΛΙΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ ΤΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ ΜΕ ΤΑΣ ΥΠΟΓΡΑΦΑΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

'Αποκομίζω τήν έντύπωσιν, ότι έπήλθε πλήρης σύμπτωσις άπόψεων έπί τοῦ έθνικοῦ προγράμματος τῆς μελλούσης νά σχηματισθῆ Κυβερνήσεως 'Εθνικῆς Ένώσεως.

'Εάν οὕτως έχη, προτείνω, όπως τό κείμενον τοῦ 'Εθνικοῦ μας προγράμματος, καθώς έπεξηγήθη, θεωρηθῆ ώς <u>τό 'Εθνικόν μας Συμβόλαιον</u>, καί ύπογραφῆ ύπό πάντων τῶν 'Αντιπροσώπων.

Οἱ ὑπογράψαντες: Γ. Παπανδρέου, Κ. Ρέντης, Γ. Σακαλῆς, Σοφ. Βενιζέλος, Δ. Λόντος, Ι. Σοφιανόπουλος, 'Αλ. Μυλωνᾶς, 'Αλ. Σβῶλος, Μ. Πορφυρογένης, Π. Κανελλόπουλος, Ν. 'Ασκούτσης, Π. Ροῦσος, Α. Σταθάτος, Φ. Δραγούμης, Α. 'Αγγελόπουλος, Κ. Βεντήρης, Σ. Μεταξᾶς, Ι. Μεταξᾶς, Χ. Σγουρίτσας, Κ. Πυρομάγλου, Σ. Σαράφης, Γ. 'Εξηντάρης, Γ. Καρτάλης, Γ. Βασιλειάδης, Θ. Τσάτσος, Σ. Θεοτόκης, Λ. Λαμπριανίδης, Δ. Στρατῆς.

Η ΛΗΞΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Βηρυττός, Μάϊος 1944

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ Συνεδρίου ἐξεδόθη εἰς τὴν Βηρυττὸν τὴν 21 Μαΐου 1944 τὸ ἀκόλουθον ἐπίσημον ἀνακοινωθέν:

«Χθές, 20 Μαΐου 1944, ἐτερματίσθησαν αἱ συσκέψεις τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβον μέρος οἱ ἀντιπρόσωποι ὁλοκλήρου τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μαχητικῶν ὀργανώσεων.

»Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ὡμίλησε τελευταῖος. Ὑπεγράμμισε τὸ ἐθνικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ὁμοθύμως ἐγένετο δεκτὸν ὡς Ἐθνικὸς Χάρτης καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ὅλων τῶν μελῶν.

»Ἡ συνεργασία τῆς μελλοντικῆς Πανελληνίου Κυβερνήσεως Συνασπισμοῦ θὰ βασισθῇ εἰς αὐτὸν τὸν Χάρτην.

»Ἀφοῦ ὑπέγραψαν ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι, ἀνεξαιρέτως, ἐν μέσῳ γενικῶν χειροκροτημάτων ἐξέφρασαν τὸν θαυμασμόν των πρὸς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν διὰ τὴν ἱκανότητα μὲ τὴν ὁποίαν διηύθυνε τὸ ἔργον τῆς διασκέψεως, τὸ ὁποῖον ὡδήγησεν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος.

»Κατὰ τὴν λῆξιν τῆς συνεδριάσεως ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι, ὄρθιοι, ἐκράτησαν σιγὴν ἑνὸς λεπτοῦ εἰς μνήμην τῶν νεκρῶν τοῦ πολέμου καὶ τῶν τραγικῶν ἀλληλοκτόνων ταραχῶν — κατόπιν ἐξητωκραύγασαν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν Συμμάχων.»

ΚΑΪΡΟΝ

ΜΑΪΟΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1944

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Κάϊρον, Μάϊος 1944

Τὴν 22 Μαΐου 1944 ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη τὸν ἐπανελθόντα ἐκ Λιβάνου Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου. Οὗτος, ἀφοῦ ἐξέθηκεν εἰς τὴν Α.Μ. τὰ τῆς Διασκέψεως, ὑπέβαλε κατὰ τὰ νενομισμένα τὴν παραίτησίν του. Ὁ Βασιλεύς, ἀφοῦ ηὐχαρίστησε τὸν Γ. Παπανδρέου διὰ τὴν ἐπιτυχῆ διεξαγωγήν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν του, τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως, ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐντολὴν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, τοῦ ἀπηύθυνε δὲ καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν:

Φίλε Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς πολιτικῆς συνδιασκέψεως τοῦ Λιβάνου, ἧς, ἐμπνεόμενος ὑπὸ ἁγνοῦ πατριωτικοῦ αἰσθήματος καὶ γνώμονα ἔχων τὸ ἐθνικὸν καὶ μόνον συμφέρον, τόσον ἐπιτυχῶς προηδρεύσατε, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω ὑμῖν τὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν Μου.

Ἡ ὁμόφωνος ἀποδοχὴ πάντων τῶν κεφαλαίων τοῦ ὑφ' ὑμῶν χαραχθέντος ἐθνικοῦ προγράμματος ἀποτελεῖ ἐχέγγυον ὅτι ἡ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως θὰ δυνηθῇ, ἀπερίσπαστος, νὰ συνεχίσῃ καὶ ἐντείνῃ τὸ κύριον ἔργον της, τὴν ἐξακολούθησιν δηλονότι, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, τοῦ ἀγῶνος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἀγαπητῆς Πατρίδος, τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν αὐτῆς καὶ τὴν κατοχύρωσιν, εἶτα, τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων.

Ἂς εὐχηθῶμεν ὅτι ἡ ἐπελθοῦσα συμφωνία σημειοῖ οὐ μόνον ἓν τέρμα, ἀλλὰ καὶ μίαν ἀφετηρίαν.

Μετ' ἐξαιρέτου ἐκτιμήσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β'

ΟΙ ΔΕΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Κάϊρον, Ἰούνιος 1944

Τὴν 7 Ἰουνίου 1944 ὁ Βρεττανο - Ἑλληνικὸς Σύλλογος ἑώρτασεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ξενακείου Σχολῆς τοῦ Καΐρου τὴν τρίτην ἐπέτειον τῆς συνεχίσεως ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἀγῶνος εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Κατὰ τὴν τελετὴν ὡμίλησεν ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Νέας Ζηλανδίας Πῆτερ Φρέϋζερ, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου καὶ ὁ μόνιμος ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐστραλιανῆς Κυβερνήσεως Τζέημς Πέην. Ὁ λόγος τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἶμαι εὐτυχὴς διὰ τὴν σημερινήν μας συνάντησιν. Ὅταν οἱ Ἕλληνες συναντῶνται μὲ τοὺς Βρεττανούς, μὲ τοὺς ἐλευθέρους πολίτας τῆς Μεγάλης Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας, αἱ καρδίαι ἀμέσως πληροῦνται ἀπὸ ἐμπιστοσύνην καὶ αἰσιοδοξίαν. Ἀλλά, μαζὶ μὲ τὴν χαράν μας διὰ τὴν συνάντησιν, ἐπιθυμῶ ἐπίσης νὰ σᾶς ἐκφράσω, Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ Κύριε Ἀντιπρόσωπε τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐστραλίας, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην μας.

Οἱ δεσμοὶ τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἶναι παλαιοὶ καὶ ἐγκάρδιοι. Ἀλλὰ ὑπάρχει ἕνα πρόσφατον γεγονός, τὸ ὁποῖον ἔχει προστεθῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν παλαιῶν μας δεσμῶν καὶ τοὺς ἔχει καθαγιάσει. Εἶναι ὁ Ἰούνιος τοῦ 1940 ἕως τὸν Ἰούνιον τοῦ 1941. Εἶναι τὸ κρίσιμον ἔτος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν αἰωνίαν δόξαν τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τοῦ μεγάλου της Ἀρχηγοῦ. Τότε ὑπεσχέθη εἰς τὸν Λαόν του «αἷμα, μόχθον καὶ δάκρυα». Καὶ ἤρχισεν ἡ σκληρὰ πάλη. Μόνοι ἐτέθητε τότε ἀντιμέτωποι τῆς

θυέλλης... Καὶ αἴφνης, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς Εὐρώπης, ἕνας μικρὸς Λαός, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὴν τραγικότητα τῆς καταστάσεως, μολαταῦτα ἐπρόβαλε, καὶ ἐνώπιον τῆς θυέλλης ἐστάθη εἰς τὸ πλευρόν σας... Καὶ ἐπὶ ἕξ μῆνας, ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας, ἐνώπιον τῆς μοίρας τοῦ κόσμου, ἐμείναμεν μόνοι, σεῖς καὶ ἡμεῖς, ἡ Βρεττανικὴ Αὐτοκρατορία καὶ ἡ μικρὰ Ἑλλάς...

Μόνοι σεῖς εἰς τὸν Κόσμον καὶ μόνοι ἡμεῖς εἰς τὴν Εὐρώπην, νικῶντες, ὅπως ἄλλοτε εἰς τὸν Μαραθῶνα...

Καί, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐπαίσχυντον ἧτταν τῆς μιᾶς Αὐτοκρατορίας, ἦλθεν ἡ ἀνανδρία τῆς ἄλλης, νὰ πλήξῃ τὸν Δαυΐδ ἐκ τῶν νώτων. Τότε ἐσπεύσατε...

Συνηγείραμεν ἡμεῖς ὅλας μας τὰς δυνάμεις, πολὺ ὀλίγας. Καὶ μᾶς ἐστείλατε σεῖς ὅλας τὰς διαθεσίμους δυνάμεις σας, ἐπίσης ὀλίγας... Καὶ ἐπαλαίσαμεν. Διότι δὲν ἐξηρτήσαμεν τὸν ἀγῶνα, οὔτε σεῖς οὔτε ἡμεῖς, ἀπὸ τὴν πρόβλεψιν τῆς Νίκης. Τὸν ἐξηρτήσαμεν μόνον ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος...

Τότε, Κύριοι Ἀντιπρόσωποι τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, συνηντήθημεν μὲ τοὺς στρατιώτας σας, Ἄγγλους, Νεοζηλανδοὺς καὶ Αὐστραλούς. Τότε ἐθαυμάσαμεν τὴν γενναιότητα τῶν παιδιῶν σας καὶ συνεκινήθημεν ἀπὸ τὴν ἀγάπην των. Εἶχον ἔλθει ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς γῆς διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν ἐλευθερίαν μας, διὰ νὰ μὴν εἴμεθα μόνοι εἰς τὰς Θερμοπύλας. Τότε ἡνώθησαν αἱ καρδίαι τῶν δύο Λαῶν μας.

Ὅταν οἱ στρατιῶται σας μετέβαιναν εἰς τὴν μάχην, τοὺς συνώδευαν αἱ εὐχαὶ τοῦ Λαοῦ μας. Ὅταν ἐπέστρεφαν, τοὺς συνώδευεν ἡ στοργή του. Καὶ ὅταν ἐγκατέλειπαν τὰς ἀκτάς μας, ὁ πόνος...

Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε ποτὲ ἡ ἀνησυχία τοῦ ὁριστικοῦ χωρισμοῦ. Μέσα εἰς τὴν γενικὴν κατάθλιψιν τῆς Εὐρώπης ἀπετέλεσε φαινόμενον ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἀμφέβαλε διὰ τὴν νίκην...

Ἀπὸ τότε ἔχουν περάσει τρία σκοτεινὰ χρόνια. Ἡ

ἐπαγγελία τοῦ Ἀρχηγοῦ σας ἐπραγματοποιήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἷμα, μόχθοι καὶ δάκρυα. Οἱ μηχανοκίνητοι βάρβαροι ἐκδικοῦνται, σφάζουν καὶ καίουν... Εἰς ἐρείπια κατάκειται ἡ ὡραία χώρα τὴν ὁποίαν ἠγάπησαν οἱ στρατιῶται σας...

Ἀλλὰ ἡ ψυχή της ἀντέχει, καὶ κάθε ἡμέραν ὑψώνεται περισσότερον, ὅπως ἡ φλόγα ἀπὸ τὸν ἄνεμον.

Οἱ βάρβαροι ἀπηγόρευσαν τὴν σημαίαν μας. Καὶ ὁ γαλανὸς οὐρανός μας, μὲ τὰ ἄσπρα του σύννεφα, ἐσχημάτισε τὴν Γαλανόλευκον. Καὶ ἡ ἀντίστασις ἐγενικεύθη εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ βουνά μας. Ἡ πολυφίλητος χώρα μας ἔχει γεμίσει «ἀπὸ ὁλόμαυρες ράχες ὅπως τῶν Ψαρῶν».

Ἀλλὰ ἡ αὐγὴ ἔχει ἀνατείλει. Ἀπὸ χθὲς ὑπάρχει τὸ δεύτερον μέτωπον. Καὶ μία ἀπὸ τὰς αἰωνίας πόλεις, ἡ ἔνοχος, ἔχει ἐλευθερωθῆ. Ἡ ἄλλη, ἡ πρώτη, ἡ Σύμμαχος ἀναμένει... Δι' αὐτὸ σᾶς εἶπα, Κύριε Πρόεδρε τῆς Κυβερνήσεως, Κύριοι Ἀντιπρόσωποι τῆς Μεγάλης Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας, ἀγαπητοί μας φίλοι καὶ Σύμμαχοι: Σᾶς ἀναμένομεν.

Οἱ στρατιῶται σας, ὅταν ἔφευγαν, ἔδωκαν εἰς τὸν Λαόν μας τὸν λόγον των ὅτι θὰ ἐπανέλθουν ἐλευθερωταί. Τοὺς ἀναμένουν αἱ καρδίαι παλλόμεναι. Καὶ ἡ αὖρα τοῦ Φαλήρου πνέει εἰς τὴν Ἀκρόπολιν διὰ νὰ ἀδελφώσῃ τὰς δύο σημαίας μας...

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Κάϊρον, 'Ιούνιος 1944

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τὸν Λίβανον, ὁ Γεώργιος Παπανδρέου ἀνέλαβε τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως. Τὴν 24 Μαΐου, ὡρκίσθησαν: Γεώργιος Παπανδρέου, Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὑπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν καὶ προσωρινῶς τῶν Στρατιωτικῶν, Σοφοκλῆς Βενιζέλος, 'Αντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, Πέτρος Ράλλης, ὑπουργὸς 'Αεροπορίας, 'Αλέξ. Μυλωνᾶς, ὑπουργὸς Ναυτικῶν, Γ. Σακαλῆς, ἄνευ χαρτοφυλακίου, Φίλιππος Δραγούμης, ὑφυπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν, καὶ Λάμπρος Λαμπριανίδης, ὑφυπουργὸς Πολιτικοῦ Γραφείου.
Τὴν 8 'Ιουνίου ἡ Κυβέρνησις συνεπληρώθη. 'Ωρκίσθησαν οἱ ὑπουργοὶ Γερ. Βασιλειάδης, 'Εμπορικῆς Ναυτιλίας, Σπ. Θεοτόκης, 'Επισιτισμοῦ, Παν. Κανελλόπουλος, 'Ανασυγκροτήσεως καὶ προσωρινῶς Οἰκονομικῶν, Δημ. Λόντος, Προνοίας, Θεμ. Τσάτσος, Δικαιοσύνης, Χρ. Σγουρίτσας, Παιδείας, Γ. Καρτάλης, Τύπου καὶ Πληροφοριῶν, καὶ Κ. Ρέντης, ἄνευ χαρτοφυλακίου.
'Ο Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, μετὰ τὴν ὁρκωμοσίαν τῶν νέων ὑπουργῶν, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις :

'Η Κυβέρνησις τῆς 'Εθνικῆς 'Ενώσεως, ἡ ὁποία κατηρτίσθη σήμερον, δὲν πρόκειται νὰ προβῇ εἰς νέας προγραμματικὰς δηλώσεις. Πρόγραμμα αὐτῆς εἶναι τὸ «'Εθνικὸν Συμβόλαιον» τοῦ Λιβάνου, εἰς τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν τοῦ ὁποίου θὰ ἐπιδοθῇ μὲ ὅλας της τὰς δυνάμεις.

Λυπούμεθα διότι δὲν συμμετέχουν ἀπὸ σήμερον εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς 'Εθνικῆς 'Ενώσεως καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, τοῦ ΕΑΜ καὶ τῆς Πολιτικῆς 'Επιτροπῆς. 'Αλλά, ὅπως συνάγεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν μᾶς ἀπηύθυναν, ἐλπίζομεν ὅτι σύντομος θὰ εἶναι ὁ χρόνος καὶ τῆς ἰδικῆς των συμμετοχῆς, διὰ νὰ συνεργασθῶμεν πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ 'Εθνικοῦ μας Συμβολαίου, τὸ ὁποῖον ἐπίσης ἔχουν ἀνεπιφυλάκτως συνυπογράψει ὡς ἀρχηγοὶ καὶ ἐξουσιοδοτημένοι ἀντιπρόσωποι τῶν ὀργανώσεών των.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Κάϊρον, Ἰούνιος 1944

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπηύθυνε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν:

«Πρὸς τοὺς Κυρίους: Ἀλ. Σβῶλον Πρόεδρον τῆς Π.Ε.Ε.Α., Μ. Πορφυρογένην Γενικὸν Γραμματέα τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Ἀρχηγὸν τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ ΕΑΜ., Π. Ροῦσον Μέλος τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Ἀντιπρόσωπον τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος.

Φίλοι Κύριοι,

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Συμβολαίου εἰς τὸν Λίβανον καὶ τὴν ἀπόφασιν πρὸς σχηματισμὸν Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐθνικοῦ μας προγράμματος, ἐξεφράσατε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως σᾶς δοθῇ χρόνος διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα θὰ μετεῖχον ἐκ μέρους σας εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Παρῆλθον ὅμως ἔκτοτε 17 ἡμέραι, καὶ συμμερίζεσθε, ὑποθέτω, τὸ κοινὸν αἴσθημα, ὅτι ἡ παράτασις τῆς ἐκκρεμότητος ὑπῆρξεν ἴσως ὑπέρμετρος.

Ἀναγκάζομαι διὰ τοῦτο νὰ σᾶς παρακαλέσω ὅπως μὴ βραδύνῃ περισσότερον ἡ ὑπόδειξις τῶν ἀντιπροσώπων σας οἱ ὁποῖοι θὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Μετὰ τιμῆς καὶ φιλίας
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Πρόεδρος Κυβερνήσεως

Κάϊρον, 5 Ἰουνίου 1944

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

Ἡ ἀπάντησις τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Πολιτικῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Κάϊρο, 7-6-44

Κύριε Πρόεδρε,

Ἀπαντοῦμε στὸ χθεσινό Σας γράμμα.

Συμμεριζόμεθα κ' ἐμεῖς τὸ δυσάρεστο αἴσθημα ἀπ' τὴν παράταση τῆς ἐκκρεμότητος. Θὰ εὐχόμαστε νὰ εἶχεν ἐπιτευχθῆ κιόλας ἡ ὑπόδειξις ἀντιπροσώπων τῶν ὀργανώσεών μας γιὰ τὴ συμμετοχὴ στὴν Κυβέρνηση, ὥστε νὰ ἐνσαρκώση, αὐτή, τὴν ἰδέα τῆς ἐθνικῆς ἕνωσης καὶ νὰ καταπιαστῆ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τῆς ἑνότητος μὲ ὅλες τὶς ἀναγκαῖες ἐγγυήσεις.

Ἐφόσον ὅμως οἱ συνεννοήσεις ποὺ ἦσαν ὁπωσδήποτε ἀπαραίτητες δὲν κατέληξαν ἀκόμη στὸ ἀποτέλεσμα ποὺ ὅλοι ἐπιθυμοῦμε, ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι τὴ στιγμὴ αὐτὴ δὲ μποροῦμε παρὰ νὰ ἀναμένουμε, ἐλπίζοντας πάντα στὴν αἰσία κατάληξη.

Διατελοῦμε, κ. Πρόεδρε, μὲ ἐξαιρετικὴ τιμὴ

Γιὰ τὴν ΠΕΕΑ: Α. ΣΒΩΛΟΣ
Γιὰ τὸ ΕΑΜ: Μ. ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΗΣ
Γιὰ τὸ ΚΚΕ: Π. ΡΟΥΣΟΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Κάϊρον, Ἰούνιος 1944

Διὰ τὸν πολιτικὸν κόσμον τῆς Χώρας τὸ Πολιτειακὸν ζήτημα, καὶ εἰδικώτερον ἡ μὴ ἐπιστροφὴ τοῦ Βασιλέως πρὸ τοῦ Δημοψηφίσματος, ἀπετέλει τὸ μέγιστον θέμα, ἀπὸ τὴν διευθέτησιν τοῦ ὁποίου ἐθεώρει ἐξαρτωμένην τὴν ὁμαλὴν πορείαν τοῦ δημοσίου βίου τῆς Χώρας.
Τὸ ζήτημα τοῦτο διηυθετήθη ὁριστικῶς τὴν 12 Ἰουνίου, ὁπότε συνῆλθεν εἰς πρώτην συνεδρίασιν τὸ νέον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἐχαιρέτησε τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως:

«Τελῶ, εἶπεν, ὑπὸ τὸ κράτος ἀληθοῦς συγκινήσεως κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν συνεδρίασιν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Ἔπειτα ἀπὸ ὀκτὼ ἔτη ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὸν δημόσιον βίον, συναντώμεθα σήμερον διὰ πρώτην φορὰν ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Χώρας—ἐκτὸς ἑνὸς—καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων—ἐκτὸς μιᾶς—διὰ νὰ κυβερνήσωμεν τὸ Ἔθνος.

»Σπανίως Κυβέρνησις εὑρέθη εἰς κρισιμωτέρας ἐθνικὰς περιστάσεις. Ἡ Μοῖρα τῆς Ἑλλάδος μᾶς ἐνεπιστεύθη μίαν μεγάλην ὥραν τῆς Ἱστορίας της, καὶ ὀφείλομεν νὰ τῆς φανῶμεν ἄξιοι.

»Δὲν ἔχομεν ὅμως μόνον εὐθύνας ἀπέναντι τοῦ Ἔθνους. Ἔχομεν ἐπίσης εὐθύνας καὶ ἀπέναντι τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν, ἀπέναντι τοῦ ἐλευθέρου πολιτικοῦ βίου. Διότι ἡ Κυβέρνησις σήμερον συγκροτεῖται ἀπὸ τὰς ἀρίστας πολιτικὰς δυνάμεις τῆς Χώρας καὶ πρόκειται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ πολιτικὴ ἡγεσία εἶναι ἡ ἀρίστη δυνατὴ ἡγεσία τοῦ Ἔθνους. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως καὶ

τὸ ἔργον τῆς Διοικήσεως πρέπει νὰ διεξαχθῇ κατὰ τρόπον ἄψογον, κυριολεκτικῶς ἰδεώδη, διὰ νὰ καταστῇ ὑπόδειγμα εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Χώρας.

»Μόνον τοιουτοτρόπως θὰ καταστῶμεν ἄξιοι τῆς ἱστορικῆς εὐθύνης καὶ ἀποστολῆς μας.»

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰσέρχεται κατόπιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως :

«Ἡ Κυβέρνησις, λέγει, ἔχει σαφὲς καὶ συγκεκριμένον πρόγραμμα τὸ ὁποῖον νὰ πραγματοποιήσῃ — τὸ «Ἐθνικὸν Συμβόλαιον» τοῦ Λιβάνου.

»Ὁ πρῶτος σκοπός μας εἶναι «ἡ ἀνασύνταξις καὶ πειθάρχησις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Μέσης Ἀνατολῆς ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος».

»Τὸ παρελθὸν ἐκκαθαρίζεται. Τὴν προσεχῆ Δευτέραν ἀρχίζει ἡ λειτουργία Στρατοδικείου καὶ Ναυτοδικείου, διὰ τὸν δίκαιον κολασμὸν τῶν πρωταιτίων τῆς στάσεως, τὴν ὁποίαν ἡ ἐθνικὴ συνείδησις, διὰ τῆς ὁμοφώνου γνώμης τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λιβάνου, ἐχαρακτήρισεν ὡς «ἔγκλημα κατὰ τῆς Πατρίδος».

»Καὶ ἡ ἀνασύνταξις προχωρεῖ ραγδαίως. Σᾶς παρέχω τὴν εὐχάριστον πληροφορίαν ὅτι ὅλαι ἀνεξαιρέτως αἱ ναυτικαί μας μονάδες εὑρίσκονται εἰς ἐνέργειαν. Αἱ δυνάμεις τῆς Ἀεροπορίας εὑρίσκονται ἐπίσης ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ καὶ δρέπουν δάφνας.

»Καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ Στρατοῦ, ὑπὸ ἐμπνευσμένην ἐθνικὴν ἡγεσίαν, ἀνασυντάσσονται, καὶ ἐλπίζω ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς μηνὸς νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς, διὰ νὰ συνεχίσουν τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος.»

Ὁ Πρωθυπουργὸς ἀναπτύσσει κατόπιν τὰ λοιπὰ κεφάλαια τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος. Τὴν ἀνάγκην δημιουργίας Ἐθνικοῦ Στρατοῦ τελοῦντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς

παγιώσεως τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὕπαιθρον.

Ὁμιλεῖ ἐπίσης διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ πληρεστέρου ἐπισιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐπιβίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς καὶ ὑπενθυμίζει εὐγνωμόνως τὸ τηλεγράφημα τοῦ Πρωθυπουργοῦ τοῦ Καναδᾶ, ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται αὔξησιν τῶν ἀποστολῶν τροφίμων.

Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων τοῦ Ἐθνικοῦ Προγράμματος, εἰσέρχεται εἰς τὸ Καθεστωτικὸν ζήτημα καὶ ἀναγινώσκει ἀπὸ κειμένου τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

«Τὸ 5ον κεφάλαιον τοῦ «Ἐθνικοῦ Συμβολαίου» ἀφορᾷ τὸ Πολιτειακὸν ζήτημα.

»Ὅπως ἐτηλεγράφουν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Μ. Βρεττανίας, ὅταν ἀνέλαβον τὴν Κυβέρνησιν, «τὸ πολιτειακὸν ζήτημα διὰ τοὺς Ἕλληνας ἔχει παύσει ὑφιστάμενον, διότι ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι θὰ λυθῇ μὲ ἐλευθέραν καὶ γνησίαν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλοι θὰ πειθαρχήσωμεν».

»Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς ἐπανόδου τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν Ἑλλάδα μέχρι τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, μὲ τὴν ἐπιστολὴν τῆς 8 Νοεμβρίου 1943 ὁ Βασιλεὺς ἐδήλωσε: «Θέλω ἐξετάσει ἐκ νέου τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου τῆς ἐπιστροφῆς μου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῆς Κυβερνήσεως.»

»Ἐξήρτησεν, ἑπομένως, τὴν ἐπιστροφὴν ἀπὸ τὴν ὑπεύθυνον γνώμην τῆς Κυβερνήσεως.

»Σαφέστερον ὅμως ἐρρυθμίσθη τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συνέδριον τοῦ Λιβάνου.

»Τὸ 5ον κεφάλαιον τοῦ «Ἐθνικοῦ μας Συμβολαίου» ἀναγράφει: «Ἐπὶ τοῦ Πολιτειακοῦ ζητήματος ὁλόκληρος ὁ πολιτικὸς κόσμος τῆς Χώρας ἔχει δεδηλωμένην γνώμην, τὴν ὁποίαν βεβαίως διατηρεῖ καὶ μετέχων εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως».

»Ἡ «δεδηλωμένη γνώμη» τοῦ πολιτικοῦ μας κόσμου εἶναι, ὡς γνωστόν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς πρέπει νὰ ἀναμείνῃ τὴν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν, μεριμνῶν ἕως τότε παρὰ τοῖς Μεγάλοις Συμμάχοις μας, ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

»Καὶ τὴν γνώμην ταύτην, συμφώνως πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, ἔχει καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

»Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον σαφὴς ἐπὶ τοῦ θέματος ἡ γνώμη τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.

»Ἔχει ἐπίσης «ἀποσαφηνισθῆ» καὶ ἡ σύμφωνος γνώμη τοῦ Βασιλέως. Διότι ὁ Βασιλεύς, λαβὼν γνῶσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου, ἐνέκρινε τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀποστολὴ τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου Προγράμματος.

»Ἐπομένως ἔχει προκαταβολικῶς ἀποδεχθῆ τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος γνώμην τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.»

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν προσκαλεῖ τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου νὰ ὑπογράψουν τὴν δήλωσίν του, εἰς διαπίστωσιν πλήρους ὁμοφωνίας. Ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων ἅπαντες οἱ Ὑπουργοὶ συνυπογράφουν καὶ ἐκφράζουν πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως τὰ θερμότατα συγχαρητήρια καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην των διὰ τὴν θαυμασίαν διαχείρισιν καὶ ρύθμισιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου διὰ τὴν χώραν ζητήματος.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ Ε.Α.Μ.

Κάϊρον, Ἰούνιος 1944

Τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθὲν ἐξεδόθη τὴν 13 Ἰουνίου 1944 ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὑπουργείου Πληροφοριῶν :

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου ἐρωτηθεὶς ἐὰν πρόκειται τελικῶς νὰ μετάσχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ε.Α.Μ. ἀπήντησε:

«Προσκαλοῦνται νὰ συμμετάσχουν καὶ ἀκόμη καθυστεροῦν. Θὰ ἀναμείνω ἐπὶ ὀλίγας ἀκόμη ἡμέρας, καὶ κατόπιν θὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς τὸ Ἔθνος. Διότι τὸ Ἔθνος πρέπει νὰ γνωρίζῃ ποῖος ἔπταισε.»

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΘΝΟΣ

Κάϊρον, Ἰούνιος 1944

Τὴν 28 Ἰουνίου 1944 ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπανδρέου ὡμίλησε πρὸς τὸ Ἔθνος ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Καΐρου, εἰπὼν τὰ ἑξῆς :

Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως χαιρετίζω τὸ Ἔθνος.

Ἀνηγγείλαμεν, μετὰ τὸ αἴσιον πέρας τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου εἰς τὸν Λίβανον, ὅτι ἡ Ἐθνική μας Ἕνωσις συνετελέσθη διὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ κοινὸν πρόγραμμα: τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου.

Καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως πράγματι κατηρτίσθη. Μετέχουν σήμερον οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀπελευθερωτικῶν ὀργανώσεων, δηλαδὴ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἀλλὰ δὲν μετέχουν ἀκόμη οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς δυναμικῆς μειονότητος τοῦ ΕΑΜ.

Διατί;

Τὸ Ἐθνικόν μας Συμβόλαιον, εἰς τὸν Λίβανον, ὑπεγράφη ἀπὸ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου. Καὶ συνέπεσεν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, οἱ ὁποῖοι τὸ ὑπέγραψαν, νὰ μὴν εἶναι ἁπλῶς μέλη ἀλλὰ αὐτοὶ οἱ ἀρχηγοί της, ὅπως ὁ κ. Σβῶλος, ὁ κ. Πορφυρογένης, γενικὸς γραμματεὺς τοῦ ΕΑΜ, καὶ ὁ στρατηγὸς Σαράφης, ἀρχηγὸς τοῦ ΕΛΑΣ.

Καὶ ἐπανηγυρίσαμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν. Ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἀνηγγείλαμεν καὶ πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ πρὸς τοὺς Συμμάχους. Δὲν ὑπελείπετο εἰμὴ ὁ καταρτισμὸς τῆς Κυβερνήσεως.

'Αλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ διαπραγματεύσεις εἶχον εὐοδωθῆ. 'Ενδίδοντες εἰς τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν μας ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ 'Εθνικὴ "Ενωσις, ἐδέχθημεν νὰ ὑποσχεθῶμεν εἰς τὴν ἄκραν ἀριστερὰν πέντε σημαντικὰ ὑπουργεῖα, δηλαδὴ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔλαβε καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ εἰς τὴν νέαν 'Ιταλικὴν κυβέρνησιν, ὅπου διέθετε δύναμιν ἀσυγκρίτως μεγαλυτέραν. Καὶ ἤλθαμεν εἰς τὸ Κάϊρον μὲ τὴν χαρμόσυνον πεποίθησιν ὅτι ὅλα πλέον εἶχον αἰσίως διευθετηθῆ.

'Αλλὰ παρῆλθον μέχρι σήμερον τεσσαράκοντα ἡμέραι, καὶ ἀκόμη δὲν ἐπραγματοποιήθη ἡ συμμετοχὴ τοῦ ΕΑΜ.

Διατί;

Ὑπεσχέθημεν μὲ τὰς ἀρχικὰς προγραμματικάς μας δηλώσεις ὅτι αἱ διαπραγματεύσεις δὲν θὰ τηρηθοῦν μυστικαὶ ἀλλὰ θὰ ἀνακοινωθοῦν πρὸς τὸ "Εθνος. Διότι τὸ "Εθνος πρέπει νὰ γνωρίζῃ ποῖος ἔπταισεν.

Θέλομεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι δὲν πρόκειται ἀκόμη περὶ ματαιώσεως ἀλλὰ μόνον περὶ παρελκύσεως. Καὶ διὰ τὴν παρέλκυσιν αὐτὴν πταίει τὸ ΕΑΜ.

Θὰ ἤμεθα ἄδικοι πρὸς τὴν 'Αντιπροσωπείαν τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς Κάϊρον, ἐὰν δὲν ἀνεγνωρίζαμεν τὴν εἰλικρινῆ προσπάθειαν τὴν ὁποίαν καταβάλλει διὰ τὴν ἀποδοχὴν τοῦ 'Εθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Αἱ ἀντιρρήσεις ἐμφανίζονται ἀπὸ τὴν 'Επιτροπὴν τῶν Βουνῶν. 'Απὸ τὴν πρώτην ἡμέραν τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λιβάνου ἐξεδηλώθησαν διαφωνίαι. Ὑπήρξαμεν πρόθυμοι καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποί των νὰ παράσχωμεν ἐξηγήσεις, νὰ διαλύσωμεν δυσπιστίας καὶ νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν τὴν καλήν μας θέλησιν διὰ τὴν πλήρη συνεργασίαν.

Δυστυχῶς εἰς μάτην! Καὶ ἐκρίθη τότε ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως ὁ στρατηγὸς Σαράφης, πρὸς δια-

φώτισιν καὶ μετάπεισιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ μετάβασις τοῦ στρατηγοῦ Σαράφη δὲν ὠφέλησεν. «Ἡ ἄφιξίς του», ἀπήντησεν ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Βουνῶν, «οὐδὲν νέον προσέθεσεν εἰς ὅσα ἐγνωρίζαμεν»!

Ἀπεφασίσθη κατόπιν νὰ μεταβῇ καὶ ὁ κ. Πορφυρογένης, ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ ΕΑΜ. Καὶ διηυκολύναμεν ἀμέσως τὴν μετάβασίν του. Ἀλλὰ καὶ πάλιν εἰς μάτην! Ἀντὶ νὰ τηλεγραφηθῇ ὁ κατάλογος τῶν προσώπων τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ μετάσχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐκ μέρους τοῦ συγκροτήματος τοῦ ΕΑΜ, ἀντιθέτως ἐδημιουργήθησαν νέα ζητήματα. «Ὁ ΕΛΑΣ, λέγουν, ὑπέστη ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τοῦ Ζέρβα. Καί, ἐφ' ὅσον ὁ Ζέρβας ἐδήλωσεν ὅτι ὑπακούει εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, ὑπεύθυνος εἶναι ἡ Κυβέρνησις. Καί, ἑπομένως, ἡ συμμετοχὴ ματαιοῦται.» Ἀπηντήσαμεν εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους των ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη ἡ πληροφορία ἦτο ἀκριβής, ὁ καλύτερος τρόπος διὰ νὰ ἀνακοπῇ σήμερον καὶ ματαιωθῇ εἰς τὸ μέλλον πᾶσα ἐπίθεσις θὰ ἦτο ἀσφαλῶς ἡ ἄμεσος συμμετοχή των εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

Ἐζητήσαμεν ταυτοχρόνως ἁρμοδίας πληροφορίας. Καὶ μᾶς ἐδόθη ἡ ἀπάντησις, τὴν ὁποίαν ἀνεκοινώσαμεν καὶ εἰς τοὺς ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους των, ὅτι ἔχει συμβῆ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον: Ὁ ΕΛΑΣ ἔχει ἐπιτεθῆ ἐναντίον τοῦ Ζέρβα! Ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐπίσης ἐπρόκειτο μόνον περὶ ἀσημάντου τοπικοῦ ἐπεισοδίου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη διευθετηθῆ...

Ὁμιλοῦμεν ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ ὀφείλομεν ὁλόκληρον τὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ τὰς διαπραγματεύσεις τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἔχομεν ἀποκομίσει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰ Βουνὰ μία μερὶς ἀδιάλλακτος, ἡ ὁποία ἀντιδρᾷ ἐναντίον τῆς καθολικῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως καὶ ἐφευρίσκει προφάσεις διὰ νὰ τὴν ματαιώσῃ. Εὐχόμεθα νὰ πλανώμεθα. Καὶ ἀπόκειται εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν νὰ διαλύσῃ ἀμέσως τὴν πλάνην

μας. Αἱ διαπραγματεύσεις, βεβαίως, δὲν ἠμποροῦν νὰ παραταθοῦν ἐπ' ἄπειρον... Καὶ οἱ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ ἀναγνωρίζουν ὅτι ἐντὸς τῶν ἡμερῶν πρέπει νὰ λήξουν ὁριστικῶς.

Καὶ διὰ τοῦτο, ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους, προσκαλοῦμεν τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν νὰ λάβῃ καὶ νὰ ἀνακοινώσῃ τὰς ὁριστικὰς ἀποφάσεις της. Καί, ἂν μὲν ἐγκρίνῃ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἔχει καλῶς. Ἀλλὰ ἐάν, τελικῶς, ἡ μερὶς τῶν ἄκρων ἐπικρατήσῃ καὶ ἀπαγορεύσῃ τὴν συμμετοχήν, ἀνακύπτει τότε ἠθικὸν θέμα διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς εἰς τὸν Λίβανον.

Κάτω ἀπὸ τὸ Ἐθνικόν μας Συμβόλαιον ἔθεσαν τὰς ὑπογραφάς των. Καὶ ὑπέγραψαν ὅλα τὰ διαγγέλματα τὰ ὁποῖα ἀπηυθύναμεν καὶ πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ πρὸς τοὺς Συμμάχους, ἀναγγέλλοντες τὸ εὐτυχὲς γεγονὸς τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως. Δι' αὐτοὺς ἑπομένως τίθεται ζήτημα ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ἠθικῆς τάξεως.

Δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παραβοῦν τὸν λόγον των καὶ νὰ ἀθετήσουν τὰς ὑπογραφάς των. Διὰ τοῦτο τοὺς προσκαλοῦμεν, προσκαλοῦμεν τὸν κ. Σβῶλον καὶ τοὺς ἄλλους ἀντιπροσώπους, νὰ μετάσχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ ἐφαρμόσωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου.

Μόνον τοιουτοτρόπως, μὲ τὸ παράδειγμά των, θὰ δείξουν εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ΕΑΜ τὸν δρόμον τοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος.

Καὶ ἡ μεγαλυτέρα μερὶς τοῦ ΕΑΜ, παραδειγματιζομένη, θὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ. Καὶ θὰ ἀναγκάσῃ τελικῶς καὶ αὐτὴν τὴν μερίδα τῶν ἄκρων νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Ἔθνους.

Ὁποιαδήποτε ὅμως καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ ΕΑΜ, καὶ τῶν Ἀδιαλλάκτων καὶ τῶν Ἀντιπροσώπων τοῦ Λιβάνου, ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἡ ὁποία

ἔχει ἤδη καταρτισθῆ καὶ ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, θ᾽ ἀκολουθήση τὸν δρόμον της. Ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἔχη ὡς πρόγραμμα τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου, καὶ τηρεῖ τὸν λόγον της·

Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, συμφώνως πρὸς τὴν πρώτην ἐπαγγελίαν τοῦ ἐθνικοῦ μας προγράμματος, ἀνασυντάσσονται. Καὶ τὸ Ναυτικὸν καὶ ἡ Ἀεροπορία μας εὑρίσκονται εἰς πλήρη ἐνέργειαν καὶ ἐπιτελοῦν μὲ γενναιότητα καὶ αὐτοθυσίαν τὸ πατριωτικόν των καθῆκον. Καὶ αἱ μονάδες τῆς Ξηρᾶς θὰ εὑρίσκωνται συντόμως ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, διὰ ν᾽ ἀνανεώσουν τὴν Ἑλληνικὴν δόξαν.

Γνωρίζομεν τὰς στερήσεις καὶ τοὺς σκληροὺς διωγμοὺς τοῦ ὑποδούλου Λαοῦ μας. Μεριμνῶμεν συνεχῶς διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἀποστελλομένων τροφίμων καὶ φαρμάκων, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐπιβίωσις τῆς Φυλῆς. Καὶ μεριμνῶμεν ἐπίσης, συνεργαζόμενοι μὲ τοὺς Συμμαχικοὺς Ὀργανισμούς, διὰ τὴν ἄμεσον ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων, διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς χώρας ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ὁ συναγερμὸς τῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων εἰς τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων Συμμάχων μας καὶ ἐναντίον τῶν βαρβάρων κατακτητῶν, ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας καὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἡ ἀποκατάστασις τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, διὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, καὶ ἡ πλήρης ἱκανοποίησις τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων ἀποτελοῦν τοὺς μεγάλους σκοπούς, διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῶν ὁποίων ἀγωνίζεται ἡ Κυβέρνησις.

Τὸ δεύτερον μέτωπον, ὁ ἐφιάλτης τῶν Γερμανῶν, ὑπάρχει σήμερον. Καὶ ἡ μεγάλη Ρωσικὴ ἐπίθεσις ἀκολουθεῖ καὶ πάλιν τὴν νικηφόρον πορείαν της.

Ἡ αὐγὴ τῆς Ἐλευθερίας ἔχει ἀνατείλει. Μὲ τὴν βα-

θυτάτην αὐτὴν συγκίνησιν, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, χαιρετίζω τὸ δοκιμαζόμενον, ἀκατάβλητον, ἡρωικὸν Ἔθνος.

Γνωρίζομεν πόσον ἀμέριστος εἶναι ἡ προσδοκία μὲ τὴν ὁποίαν τὸ Ἔθνος μᾶς περιβάλλει. Τοῦ παρέχομεν τὴν βεβαίωσιν ὅτι καταβάλλομεν ὅλας μας τὰς δυνάμεις ὅπως τὴν δικαιώσωμεν.

ΑΓΩΝ ΠΡΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΗΝ ΤΟΥ ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Κάϊρον, Ἰούλιος 1944

Ἡ ἀποτροπὴ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς «διπλῆς» Ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀπετέλεσεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τὴν ἐπίμονον καὶ ἀποφασιστικὴν προσπάθειαν τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου. Ἀποκαλυπτικὸν τῆς πολιτικῆς του γραμμῆς εἶναι τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημά του, τῆς 2 Ἰουλίου 1944, ἀπὸ τὸ Κάϊρον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν τοῦ Λονδίνου. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ ἐστάλη τὴν 2 Ἰουλίου, δηλ. εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ΕΑΜ δὲν εἶχε μετάσχει εἰς τὴν Κυβέρνησιν (μετέσχε τὴν 2 Σεπτεμβρίου). Ἔπρεπεν ἐπομένως νὰ προετοιμασθῇ ἡ Ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος ἐν ὄψει ἀντιθέσεως τοῦ ΕΑΜ. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τοῦ τηλεγραφήματος.

Ἀνέγνωσα μὲ κατάπληξιν σημερινὸν τηλεγράφημά σας. Κατάπληξίς μου ὀφείλεται εἰς ἀμφιβολίας, ἐὰν κατὰ στιγμὴν ἀπελευθερώσεως Ἑλλάδος προλάβουν συμμαχικαὶ δυνάμεις ὅπως φθάσουν ἐγκαίρως, καθὼς καὶ περαιτέρω ἀμφιβολίας, ἐὰν μετὰ ἐνδεχομένην ἐπικράτησιν ΕΑΜ θὰ ἦτο δυνατὸν εἰς συμμαχικὰς δυνάμεις τεθῶσιν ἀντιμέτωποι.

Ἀπόψεις Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Ζήτημα τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἁπλῶς ἓν ζήτημα. Ἀποτελεῖ τὸ πᾶν.

Ὅ,τι ἐπράξαμεν μέχρι τοῦδε ἀπετέλει ἁπλῶς τὴν προπαρασκευὴν πρὸς εὐτυχῆ λύσιν αὐτοῦ τοῦ ζητήματος, ἤτοι τῆς πλήρους καὶ ἀναιμάκτου Ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ζήτημα τίθεται ὡς ἑξῆς:

Ὡς ἔχει σήμερον πραγματικὴ κατάστασις ἐν Ἑλλάδι,

ἅμα τῇ Ἀπελευθερώσει θὰ σχηματισθοῦν αὐτομάτως τρία μέτωπα ἐμφυλίου πολέμου. Πρῶτον: Ζέρβας, Ἐθνικαὶ Ὀργανώσεις, Χωροφυλακὴ καὶ Ἀστυνομία. Δεύτερον: ΕΑΜ, ΕΛΑΣ. Καὶ τρίτον: Τάγματα Ἀσφαλείας. Ἑπομένως ἐμφύλιος πόλεμος θὰ εἶναι σκληρότατος. Μόνον ἡ ἄμεσος παρουσία ἐπαρκῶν συμμαχικῶν δυνάμεων ἀποτελεῖ τὴν μόνην προληπτικὴν λύσιν.

Ἐφιστῶμεν προσοχήν σας ἐπὶ θέσεως ζητήματος: **Δὲν ζητοῦμεν βοήθειαν Συμμάχων ἵνα πολεμήσωμεν ΕΑΜ.** Ἔχομεν μάλιστα γνώμην ὅτι, μὲ σημερινὴν ὑφισταμένην ἀναλογίαν δυνάμεων, δὲν θὰ εἶναι τὸ ΕΑΜ ὁ τελικὸς νικητὴς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. **Ζητοῦμεν τὴν παρουσίαν τῶν Συμμάχων πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἀναίμακτον Ἀπελευθέρωσιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς Τάξεως.**

Ἑλληνικὸς Λαὸς ἔχει δικαίωμα παρακαλέσῃ Συμμάχους του ὅπως τὸν προφυλάξουν ἀπὸ τὴν κατάραν τοῦ αἱματηροτάτου ἐμφυλίου πολέμου καὶ ὅπως ἡ Ἀπελευθέρωσις ἀπὸ τοὺς βαρβάρους κατακτητὰς καταστῇ καὶ δι' αὐτὸν ἡμέρα χαρᾶς καὶ ὄχι κολάσεως.

Σᾶς παρεσχέθη ἡ βεβαίωσις ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ ἐπίσης σφοδρὰν ἐπιθυμίαν Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ τοῦτο καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει εὐτυχῶς ἐνώπιον ἡμῶν ἀπαιτούμενος χρόνος, ὀφείλομεν, **ἀντὶ ἀποκαρδιώσεως καὶ ἡττοπαθείας**, προβῶμεν ἀμέσως ἐπιβαλλομένας σχετικὰς ἐνεργείας.

Ἐπείγει ὅπως Στρατηγεῖον Μέσης Ἀνατολῆς προετοιμάσῃ σχέδιον ἀμέσου καταλήψεως Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως Ἀττικῆς, καὶ ἔχῃ ἑτοίμους τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας δυνάμεις, πρὸ παντὸς ἀλεξιπτωτιστάς. Εἶναι ἐπίσης ἀνάγκη Βρεττανικὸν Στρατηγεῖον νὰ ἑτοιμάσῃ προκηρύξεις, αἱ ὁποῖαι θ' ἀνακοινωθοῦν ἀπὸ τοὺς ραδιοφωνικοὺς σταθμοὺς καὶ θὰ ριφθοῦν ἀπὸ ἀεροπλάνα καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι ἀναλαμβάνει ἅμα τῇ Ἀπελευ-

θερώσει τὴν πλήρη εὐθύνην τῆς τάξεως, τῆς ὁποίας ἡ διατάραξις θὰ τιμωρηθῇ αὐστηρῶς ὑπ' αὐτοῦ, καθὼς καὶ ὅτι πᾶσαι αἱ ἀπελευθερωτικαὶ ὀργανώσεις θεωροῦνται στρατιωτικὰ συμμαχικὰ τμήματα, ὀφείλοντα πειθαρχοῦν, παραμένουν ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ ἀναμένουν διαταγάς. Προκηρύξεις δέον τονίζουν ὅτι Σύμμαχοι θεωροῦν ἱερὰν ὑποχρέωσίν των ἀπέναντι ἀγώνων καὶ θυσιῶν Ἑλλάδος ὅπως προφυλάξουν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἀπὸ κατάραν ἐμφυλίου πολέμου καὶ τοῦ ἐξασφαλίσουν τάξιν, προσωπικὴν ἀσφάλειαν καὶ πολιτικὴν ἐλευθερίαν.

Ἅμα παγιώσει τάξεως ὑπὸ Συμμαχικῶν στρατευμάτων Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μεταβῇ ἀμέσως Ἀθήνας καὶ προβῇ τακτικὴν ἐπιστράτευσιν πρὸς δημιουργίαν Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηριζόμενον θὰ καταστῇ αὐτοδύναμον Ἑλληνικὸν Κράτος.

Ταῦτα πάντα δέον ἀποφασισθοῦν καὶ ὀργανωθοῦν ἀμέσως. Οἱοσδήποτε δισταγμὸς καὶ ἀπώλεια χρόνου ὁδηγοῦν εἰς καταστροφήν. Δὲν ἔχομεν κανένα λόγον ὑπάρξεως ὡς Κυβέρνησις ἐὰν δὲν ἐπιτύχωμεν τὴν πλήρη καὶ ἀναίμακτον ἀπελευθέρωσιν τοῦ Λαοῦ μας.

Ἐὰν νομίζετε ὅτι διευθέτησις ζητήματος συναντᾷ δυσχερείας καὶ ὅτι προσωπικὴ παρουσία μου Λονδῖνον εἶναι ἀπαραίτητος, εἶμαι πρόθυμος ἔλθω ἀμέσως. Ἀπὸ εὐτυχῆ λύσιν ζητήματος τούτου ἐξαρτᾶται σωτηρία καὶ μέλλον Ἑλλάδος.

ΜΑΣ ΖΗΤΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΑΔΩΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ... — ΑΡΝΟΥΜΕΘΑ!

Κάϊρον, Ἰούλιος 1944

Τὴν 6 Ἰουλίου 1944 συνῆλθε τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ ἠσχολήθη μὲ τὴν στάσιν τοῦ ΕΑΜ ἔναντι τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου. Τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως ταύτης ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου ἀνακοινοῖ ὅτι εἰς ἀπάντησιν τῆς ραδιοφωνικῆς ὁμιλίας του πρὸς τὸ Ἔθνος (28 Ἰουνίου) ἐλήφθησαν δύο τηλεγραφήματα. Τὸ πρῶτον ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς Πορφυρογένην καὶ Στρατηγὸν Σαράφην καὶ ἀναφέρει μερικὰς δῆθεν «παραβιάσεις» τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ὁποίων ζητοῦν τὴν ἄρσιν διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ «συνέχεια» τῶν διαπραγματεύσεων.

Τὸ δεύτερον τηλεγράφημα ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς Μπακιρτζῆν, Σιάντον καὶ Χατζῆν, καὶ εἶναι πράγματι σοβαρόν. Θέτει νέους ὅρους πρὸς ἀποδοχήν, ἀξιοῖ τὴν ὑπογραφὴν πρωτοκόλλου συμπληροῦντος τὰς συμφωνίας τοῦ Λιβάνου καί, ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς τῶν νέων αὐτῶν ὅρων ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, διατάσσει τοὺς ἐνταῦθα ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΑΜ νὰ διακόψουν τὰς διαπραγματεύσεις καὶ νὰ ἐπιστρέψουν.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προβαίνει εἶτα εἰς ἀνακοίνωσιν τῶν κειμένων τῶν τηλεγραφημάτων. Ἀνὰ πᾶσαν παράγραφον τοῦ τηλεγραφήματος Πορφυρογένη καὶ Στρατηγοῦ Σαράφη δίδει καὶ τὴν ἀπάντησιν τῆς Κυβερνήσεως.

I. Ἡ πρώτη παράγραφος τοῦ τηλεγραφήματος Πορφυρογένη - Σαράφη ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ κάμωμεν τὰς κάτωθι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς προσφάτου ραδιοφωνικῆς ὁμιλίας σας.

»Τὸ Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ὁριστικῶς ἀπέρριψε τὴν ἰδέαν τῆς καταργήσεως τοῦ ΕΛΑΣ. Παρὰ τοῦτο, μεταγενέστεραι δηλώσεις ὑμῶν καὶ μάλιστα ὁ λόγος σας κατὰ τὸ πρῶτον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον ὡμιλήσατε «περὶ καταργήσεως τοῦ ΕΛΑΣ», ἔδειξαν μίαν καθαρὰν τάσιν ὅπως παραβιασθῇ τὸ Συμβόλαιον.

»Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἐκ μέρους σας παράβασις τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Ἡ περικοπὴ τῶν σχετικῶν μου δηλώσεων εἰς τὸ πρῶτον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ὁ Πρωθυπουργὸς ἀναπτύσσει κατόπιν τὰ λοιπὰ κεφάλαια τοῦ Ἐθνικοῦ Προγράμματος. Τὴν ἀνάγκην τῆς καταργήσεως τοῦ ταξικοῦ Στρατοῦ καὶ δημιουργίας Ἐθνικοῦ Στρατοῦ τελοῦντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.»

Ἀλλὰ ἡ περικοπὴ αὐτὴ ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου. Διότι δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι τὸ Ἐθνικόν μας Συμβόλαιον «ἀπέρριψε τὴν ἰδέαν τῆς καταργήσεως τοῦ ΕΛΑΣ». Ἀναγράφει ἁπλῶς (2ον κεφάλαιον) ὅτι «ἡ ἄμεσος ἐπιδίωξις τῆς ἀντικαταστάσεως δὲν θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος, καὶ ὅτι πᾶσα μεταβολὴ δὲν πρέπει νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ἐλάττωσιν τῆς ἀντιστάσεως». Διατηρεῖ ὅμως σαφέστατα ὡς ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν κατάργησιν. Γράφει: «Ὅλοι δεχόμεθα ὅτι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸ διηνεκὲς νὰ ἀποτελέσῃ μόνιμον κατάστασιν ἡ ἀνταρτικὴ σύνθεσις, καὶ ὅτι πρέπει νὰ βαδίσωμεν τὸ ταχύτερον πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος πάσης ἐπιρροῆς κομμάτων καὶ ὀργανώσεων, θὰ

ἀνήκῃ μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.»

Καὶ καταλήγει: «Ἑπομένως ἡ σημερινὴ κατάστασις θεωρεῖται μεταβατική, ἡ δὲ ρύθμισις θὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν πλήρη πρωτοβουλίαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Στρατηγείου τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.»

Εἶναι ἑπομένως προφανὲς ὅτι ὑφίσταται πλήρης ταυτότης μεταξὺ τῶν δηλώσεών μου εἰς τὸ πρῶτον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ τοῦ κειμένου τοῦ Ἐθνικοῦ μας Συμβολαίου.

II. «Ἐπίσης κατὰ τὴν σύσκεψιν τοῦ Λιβάνου ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ ἐξαλειφθοῦν οἱ ἰσχυρισμοὶ «τρομοκρατίας», καθότι οὗτοι ἀπετέλουν προσβολὴν πρὸς τὸν ἀγωνιζόμενον Λαὸν τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἦτο πλήρως ἐνήμερος ὁποίαν ἀβάσιμον συκοφαντίαν ἀπετέλουν οὗτοι. Παρ᾽ ὅλα ταῦτα ἡ Κυβέρνησις ἐσκεμμένως ἔχει σχηματίσει μίαν ἀτμόσφαιραν συκοφαντίας διὰ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ Ζέρβα, καθ᾽ ἣν στιγμὴν οὗτος ἐσχεδίαζε μίαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ΕΛΑΣ. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ δευτέρα παράβασις τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου. Ἀποτελεῖ ἐπίσης σοβαρὸν κώλυμα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τελικῆς συμφωνίας.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν «τρομοκρατίαν» περικοπὴ τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὁ ὅρος «τρομοκρατία» ἐπεβεβαιώθη ἀπὸ τὴν μίαν πλευράν, ἠμφισβητήθη ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δὲν μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν. Μᾶς ἀρκεῖ ἡ κοινὴ διαπίστωσις ὅτι εἰς τὴν ὕπαιθρον θὰ διασφαλισθῇ ἡ τάξις, ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία.»

Ἡ δευτέρα αὐτὴ παράγραφος ὁμιλεῖ περὶ «ἀτμοσφαίρας συκοφαντίας», ἐφ᾽ ὅσον ὅμως οὐδὲν συγκεκριμένον ἀναφέρει, δὲν εἶναι δυνατὴ συγκεκριμένη ἀπάντησις. Ἀναφέρει μόνον «ἐνίσχυσιν Ζέρβα». Ἀλλὰ τοιαύτη

ἐνίσχυσις, ἂν τυχὸν ἔλαβε χώραν, εἶναι ὑπόθεσις τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου καὶ ὄχι τῆς Κυβερνήσεως.

III. «Ἡ τρίτη καὶ πραγματικῶς «μνημειώδης» παράβασις τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου εἶναι ἡ τελείως ἀπρόκλητος ἐπίθεσις τοῦ Ζέρβα κατὰ τῶν μονάδων τοῦ ΕΛΑΣ. Τοῦτο ἔλαβε χώραν εὐθὺς ὡς ὁ Ζέρβας ἔθεσεν ἑαυτὸν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, καὶ εἶναι φανερὸν ὅτι μειώνει σοβαρῶς τὰς πιθανότητας συμφωνίας. Αἱ μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ προσβληθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ζέρβα ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν προσωρινῶς.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ :

Εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς τρίτης αὐτῆς παραγράφου ἀπήντησα ἤδη μὲ τὴν ραδιοφωνικὴν ὁμιλίαν μου. Οἱ ἁρμόδιοι κύκλοι μᾶς ἀνεκοίνωσαν ὅτι εἶχε συμβῆ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον. Ὁ ΕΛΑΣ ἐπετέθη ἐναντίον τοῦ Ζέρβα. Καὶ ὅτι «ἐπρόκειτο περὶ ἀσημάντου τοπικοῦ ἐπεισοδίου, τὸ ὁποῖον εἶχε λήξει».

Καὶ προσεθέσαμεν εἰς τὴν ὁμιλίαν μας ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθοῦν εἰς τὸ μέλλον τοιαῦται συγκρούσεις εἶναι, προφανῶς, συμμετοχὴ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν.

IV. «Τετάρτη παράβασις τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου, καθὼς καὶ εἰδικῆς ὑποσχέσεώς σας, ἦτο ἡ ἄρνησις ὑμῶν νὰ καταγγείλετε καὶ νὰ καταδικάσετε τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας.»

V. «Τὰ ἔργα τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ἐπιδεινοῦνται καθ' ἑκάστην καὶ φθάνουν εἰς ἀφάνταστον βαθμὸν αἱματοχυσίας. Ἄρα, εἶναι λίαν ὕποπτον καὶ συνεπάγεται τὴν πλέον οἰκτρὰν ἐντύπωσιν ὅτι ἐν τῷ λόγῳ σας ἀπεφύγατε πᾶσαν μνείαν περὶ Ταγμάτων Ἀσφαλείας.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ :

Ποία εἶναι ἡ γνώμη μου διὰ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας

συνάγεται ἀπὸ τὸν ἐναρκτήριον λόγον μου εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συνέδριον τοῦ Λιβάνου. «Μὲ τὴν τρομοκρατικὴν δρᾶσιν τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, εἶπα, ἐδημιουργήθη δυστυχῶς τὸ ψυχολογικὸν κλῖμα τὸ ὁποῖον ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὸ τρίτον ἔτος τῆς δουλείας ὅ,τι δὲν εἶχον κατορθώσει κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη: τὴν κατασκευὴν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, προορισμὸς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Τοιουτοτρόπως ἐδημιουργήθη πλέον ὁ φαῦλος κύκλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δοκιμάζεται ὁ Λαός μας. Ἀνταρτικὰ Σώματα, Ἐθνικαὶ Ὀργανώσεις καὶ Τάγματα Ἀσφαλείας ἐξουδετεροῦνται ἀμοιβαίως. Καὶ μόνον οἱ Γερμανοὶ κατορθώνουν νὰ μένουν ἀπερίσπαστοι, καγχάζοντες εἰς βάρος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Συμμάχων...»

Τὸ Ἐθνικὸν Συνέδριον τοῦ Λιβάνου ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ θέσιν ἀπέναντι τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Καὶ κατήρτισεν ἐπιτροπήν, μὲ συμμετοχὴν καὶ τοῦ κ. Σβώλου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη ἡ διατύπωσις τοῦ σχετικοῦ ψηφίσματος, ὅπερ ἐδημοσιεύθη. Οὐδεμία ὅμως ἀνελήφθη ὑποχρέωσις πρὸς οἱανδήποτε ἄλλην, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, ἀποδοκιμασίαν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Δὲν ὑπάρχει, ἑπομένως, ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως καμμία «παραβίασις» συμφωνίας ἢ ὑποσχέσεως.

VI. «Οἱ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι δικάζονται διὰ τὴν στάσιν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ἐμάχοντο ἐπὶ τέλους διὰ μίαν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν ἐπίστευαν πατριωτικὴν καὶ ὀρθήν. Ἡ παραπομπή των ἐνώπιον Στρατοδικείων κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τῶν διαπραγματεύσεων παρουσιάζεται ὡς λίαν ἄδικος. Καὶ ἐὰν συνδυασθῇ μὲ ὅλας τὰς παραβάσεις ταύτας τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου καὶ μὲ τὰς συχνὰς ἐκκαθαρίσεις ἀξιωματικῶν, ἔχει περισσότερον αὐξήσει τὴν δυσπιστίαν τοῦ Λαοῦ.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Εἰς τὸν Λίβανον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ ἦσαν κα-

τάπληκτοι ἀπὸ τὴν στάσιν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὴν κατεδίκαζαν καὶ ἀπέστελλον τηλεγραφήματα πρὸς τοὺς κυρίους Τσῶρτσιλ καὶ Ροῦσβελτ μὲ τὰ ὁποῖα ἐχαρακτήριζαν τὴν στάσιν «ἄφρονας πράξεις ἀνευθύνων προσώπων, αἱ ὁποῖαι ὡδήγησαν εἰς ἀξιοθρήνητα καὶ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, ποὺ πρέπει νὰ καταδικασθοῦν ἀπὸ ὅλους».

Ἡ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ Ἐθνικοῦ μας Συμβολαίου, τὸ ὁποῖον φέρει καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀποστολέων τοῦ τηλεγραφήματος, ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ὅλοι ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι ἡ στάσις τῆς Μ. Ἀνατολῆς ἀπετέλεσεν ἔγκλημα ἐναντίον τῆς Πατρίδος. Ὅλοι ἐπίσης ἐμείναμεν σύμφωνοι ὅτι ἡ ἀνάκρισις πρέπει νὰ συνεχισθῇ καὶ ὅτι οἱ ὑποκινηταὶ τῆς στάσεως πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν ἀναλόγως πρὸς τὰς εὐθύνας των. Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἐκινήθησαν ἀπὸ τὸ αἴτημα τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ τῆς εὐθύνης.»

Ἡ Κυβέρνησις ἑπομένως, παραδίδουσα τοὺς ὑπευθύνους τῆς στάσεως εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς Πατρίδος, ἐκτελεῖ πιστῶς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου.

VII. «Ἐδώσατε μίαν ἐπίσημον ὑπόσχεσιν, ὅτι τὸ σύνολον τῶν ὑπουργῶν, μετὰ τὴν συμμετοχήν μας εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δὲν θὰ ὑπερέβαινε τοὺς 15. Τώρα ἔχετε σχηματίσει ἄνευ τῆς συμμετοχῆς μας μίαν πλήρη Κυβέρνησιν ἀποτελουμένην ἀπὸ ἀντιπροσώπους οἱ ὁποῖοι δεικνύουν φανερὰν ἔχθραν πρὸς ἡμᾶς καὶ οὐδὲν ἀντιπροσωπεύουν.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Εἰς τὸν Λίβανον εἴχομεν δώσει τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἐπὶ συνόλου 15 ὑπουργῶν ἡ συμμετοχὴ τοῦ ΕΑΜ θὰ ἀνελόγει εἰς 4 ὑπουργούς. Διότι ὅμως τελικῶς τὸ σύνολον θὰ ἀνήρχετο εἰς 20, διετηρήσαμεν τὴν ἀναλογίαν καὶ ὑπεσχέθημεν εἰς τὸ ΕΑΜ πέντε Ὑπουργεῖα. Ὑπάρχει ἑπομένως πλήρης τήρησις τοῦ λόγου μας. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν Ὑπουργείων, εὐλό-

γως εἶναι ηὐξημένος, διότι εἰς μίαν Κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἑνώσεως πρέπει νὰ ἐκπροσωποῦνται ὅλαι αἱ ἀποχρώσεις τῆς κοινῆς γνώμης. Τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν Κυβέρνησιν συμμετέχουν καὶ ἀντίπαλοι τοῦ ΕΑΜ εἶναι φυσικόν, διότι αὐτὸ σημαίνει Ἐθνικὴ Ἕνωσις: ὅτι οἱ ἀντίπαλοι ἀποφασίζουν νὰ συνεργασθοῦν πρὸς τὸ καλὸν τῆς Πατρίδος. Τὰ μέλη τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξαν καὶ μέλη τοῦ Ἐθνικοῦ Συνεδρίου τοῦ Λιβάνου, ἑπομένως καὶ ἐξ αὐτοῦ συνάγεται ὅτι «ἀντιπροσωπεύουν» πολιτικὰς δυνάμεις τῆς χώρας.

VIII. «Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν σαφῶς ὅτι παραβιάζεται ἐσκεμμένως τὸ Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου. Τὰ συμφέροντα τοῦ Ἔθνους καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ πολέμου ἀπαιτοῦν ὅπως ἐπανορθώσετε τὰς παραβιάσεις ταύτας καὶ οὕτω δημιουργήσετε συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ Ἕνωσις νὰ δύναται νὰ συντελεσθῇ. Θὰ ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι τοιαύτη ἐνέργεια ἐκ μέρους σας θὰ καταστήσῃ αὐτομάτως δυνατὴν τὴν συνέχισιν τῶν διαπραγματεύσεων, ἵνα διευθετηθοῦν «αἱ πρακτικαὶ δυσχέρειαι» αἱ ὁποῖαι παραμένουν ἐκκρεμεῖς ἀπὸ τῆς συσκέψεως τοῦ Λιβάνου.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Ἀλλὰ εἶναι προφανὲς ὅτι, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν «παραβιάσεις», δὲν ὑπάρχει ἐπίσης καμμία δυνατότης «ἐπανορθώσεων»...

IX. «Ἡμεῖς τοὐλάχιστον ἐπράξαμεν ἅπαντες ὅ,τι ἠδυνήθημεν, ἀκόμη καὶ ὑπογράφοντες τὸ Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, χάριν τῆς Ἑνώσεως. Θὰ ἀναγνωρίσετε ὅμως ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδεχθῶμεν παραβιάσεις του πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν συμφωνιῶν μας.»

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Ἀναγνωρίζομεν εὐχαρίστως ὅτι εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ

Λιβάνου ἅπαντες οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ κατείχοντο πράγματι ἀπὸ ἐθνικὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον καὶ τοὺς ὡδήγησεν εἰς συναδέλφωσιν μὲ τοὺς ἄλλους ἀντιπροσώπους καὶ εἰς τὴν ἀνεπιφύλακτον ὑπογραφὴν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Συμβολαίου. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐθεώρησαν, ἐν συνεχείᾳ, καθῆκον των νὰ μείνουν πιστοὶ εἰς τὰς ὑπογραφάς των καὶ νὰ ὀρθώσουν τὸ ἀνάστημά των ἀπέναντι τῆς μερίδος τῶν Ἄκρων διὰ νὰ ἐπιβάλουν τὰς ἀπόψεις των. Ἐπροτίμησαν νὰ ὑποκύψουν εἰς τὰς ἐντολὰς τῶν Ἀδιαλλάκτων, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζαν ὀπαδούς, καὶ ὅμως ἀπεδείχθησαν ἀμείλικτοι Ἀρχηγοί των. Ἐπροτίμησαν νὰ ἐγκαταλείψουν ἔκθετον τὴν τιμὴν τῆς ὑπογραφῆς των, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὁδηγηθῶμεν πρὸς ματαίωσιν τῆς συμμετοχῆς τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Ἐθνικήν μας Ἕνωσιν...

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως προβαίνει κατόπιν εἰς ἀνακοίνωσιν τοῦ δευτέρου «ἀποφασιστικοῦ» τηλεγραφήματος, τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ ἀρχικῶς ἐπαναλαμβάνει τὰ θέματα Ζέρβα καὶ Ταγμάτων Ἀσφαλείας, συνεχίζει:

«Διατυπώνομεν τοὺς τελικούς μας ὅρους διὰ τὴν συμμετοχήν, οἵτινες ἐπανορθώνουν τὰς παραβάσεις, ἐξασφαλίζουν τὰς οὐσιώδεις ἐγγυήσεις καὶ δημιουργοῦν ἀτμόσφαιραν ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, βασιζομένης ἐπὶ ἰσότητος δικαιωμάτων.

»Οὐσιώδης ὅρος τῆς συμφωνίας εἶναι ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ ζητήματος Ζέρβα, ὅστις δέον νὰ ἐπανέλθῃ ἀμέσως εἰς τὰς θέσεις τὰς ὁποίας κατεῖχε κατὰ τὴν συμφωνίαν τῆς Πλάκας, καὶ ἡ δημοσία καταγγελία τῶν Ταγμάτων Ράλλη καὶ τῆς Εἰδικῆς Ἀσφαλείας.

»Σχετικῶς μὲ τὸ Καθεστωτικὸν ζήτημα, κατόπιν τῆς προσφάτου δηλώσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν πρακτικῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, δεχόμεθα νὰ γίνῃ μία προσωπικὴ δήλωσις ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εὐθὺς μετὰ τὴν προσχώρησίν μας εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἵνα ἐκτελεσθῇ

ἡ συμφωνία τοῦ Λιβάνου μὲ τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπιστοσύνην ὅλων τῶν συμμετεχόντων, διὰ τὴν ἐπίτευξιν λύσεως τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.

»Ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων οἱ τελικοὶ ὅροι μας εἶναι:

»Πρῶτον: Ἡ ἐπανόρθωσις, πρὸς ὄφελος τοῦ ἀγωνιζομένου Ἔθνους, τῶν δηλώσεων τῶν γενομένων περὶ τρομοκρατίας, αἵτινες ἦσαν μία παράβασις τῆς Συμφωνίας τοῦ Λιβάνου.

»Δεύτερον: Ὁριστικὴ διευκρίνισις τῶν συμφωνηθέντων ἐν Λιβάνῳ, συμφώνως μὲ τὰς δηλώσεις τοῦ Σαράφη καὶ τοῦ Πορφυρογένη, ὅτι ὁ σημερινὸς χαρακτὴρ καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ ΕΛΑΣ θὰ παραμείνουν ὡς ἔχουν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως, γεγονὸς ὅπερ ἐξυπηρετεῖ τὴν παροῦσαν μορφὴν τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς διατηρήσεως τοῦ μαχητικοῦ πνεύματος.

»Φυσικὰ τὸ ΕΛΑΣ θὰ τεθῇ ἀμέσως ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Ἡνωμένης Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ θὰ συγχωνευθῇ μὲ τὰς ἄλλας ἀνταρτικὰς ὁμάδας.

»Τρίτον: Δεχόμεθα τὸν διορισμὸν ὡρισμένου Ἀρχιστρατήγου. Ἐὰν παραμείνῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὁ διοριζόμενος Ἀρχηγὸς τῶν ἀνταρτῶν νὰ εἶναι ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ. Ἐὰν ὁ Ἀρχιστράτηγος ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ Ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ὁ διοριζόμενος Ἐπιτελάρχης τῶν ἀνταρτῶν νὰ εἶναι ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΛΑΣ.

»Τέταρτον: Πᾶσα ἐκτέλεσις λόγῳ τῆς ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ στάσεως νὰ ἀποφευχθῇ καὶ νὰ δοθῇ ἀμνηστία μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς Κυβερνήσεως. Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς νὰ ἀνασχηματισθοῦν ὑπὸ τὴν Ἡνωμένην Κυβέρνησιν, μὲ τὸ κριτήριον ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ἕνας ἀξιόμαχος στρατὸς διὰ τοὺς ἐθνικοὺς καὶ συμμαχικοὺς πολεμικοὺς σκοπούς, ἀποκλειομένων τῶν ἤδη ἐμφανῶς πεμπτοφαλαγγιτῶν καὶ φασιστῶν.

»Πέμπτον: Ἐπὶ δεκαπέντε Ὑπουργείων καὶ Ὑφυπουργείων θὰ εἶναι: πέντε Ὑπουργεῖα καὶ ἓν

Ὑφυπουργεῖον δι' ἡμᾶς, ἐπίσης ἓν Ὑπουργεῖον διὰ τὴν Δημοκρατικὴν Ἕνωσιν. Ἤτοι, Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν καὶ Ὑφυπουργεῖον Στρατιωτικῶν διὰ τὴν Π.Ε.Ε.Α. Ἐπίσης Ὑπουργεῖα Δικαιοσύνης, Παιδείας, Γεωργίας, Ἐργασίας καὶ Κοινωνικῆς Προνοίας. Ἓν ἐξ αὐτῶν θὰ δοθῇ εἰς τὴν Δημοκρατικὴν Ἕνωσιν.

»Ἕκτον: Ὁριστικὴ συμφωνία ὅτι Κυβερνητικὸν κλιμάκιον θὰ σταλῇ ἀμέσως εἰς τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ὁπότε ἡ Π.Ε.Ε.Α. καὶ τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον θὰ διαλυθοῦν.

»Παρακαλοῦμεν, τὸ ἀνωτέρω νὰ καταγραφῇ εἰς Πρωτόκολλον τῆς Συμφωνίας τοῦ Λιβάνου καὶ νὰ ραδιοφωνηθῇ.

»Ἐὰν οἱ ὅροι μας γίνουν δεκτοί, μηνύσατέ μας ὅπως στείλωμεν ὁμάδα Ὑπουργῶν. Ἐὰν ὄχι, παρακαλοῦμεν διακόψατε διαπραγματεύσεις καὶ ἐπιστρέψατε.

»Ἀντιπρόεδρος Π.Ε.Ε.Α.: ΜΠΑΚΙΡΤΖΗΣ
» Γραμματεὺς Κ.Κ.Ε.: ΣΙΑΝΤΟΣ
» Γραμματεὺς Ἐπιτροπῆς ΕΑΜ: ΧΑΤΖΗΣ»

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως παρακαλεῖ τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου νὰ ἐκφέρουν τὴν γνώμην των ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος. Ἅπαντες οἱ Ὑπουργοὶ ἐν ἀπολύτῳ ὁμοφωνίᾳ διαπιστώνουν ὅτι πρόκειται περὶ νέων ὅρων οἱ ὁποῖοι ἀνατρέπουν τὰς βάσεις τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου καὶ ἑπομένως εἶναι ἀπαράδεκτοι. Καὶ ὅτι καθίσταται τοιουτοτρόπως ἀναπόφευκτος ἡ διακοπὴ τῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἡ ματαίωσις τῆς συμμετοχῆς τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, συνοψίζων τὴν ὁμόφωνον γνώμην τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, λέγει τὰ ἑξῆς:

Πρόκειται προφανῶς περὶ νέων ὅρων.

Τοῦτο ἄλλωστε ὁμολογοῦν καὶ οἱ ἴδιοι, προτείνοντες

τὴν ὑπογραφὴν συμπληρωματικοῦ Πρωτοκόλλου. Καὶ οἱ νέοι ὅροι δὲν ἀποτελοῦν ἁπλῆν τροποποίησιν ἢ συμπλήρωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου. Ἀνατρέπουν τὰς βάσεις του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀπαράδεκτοι.

Βάσις τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου εἶναι ἡ δημιουργία ἐθνικοῦ στρατοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τῶν κατακτητῶν καὶ ταυτοχρόνως νὰ κατοχυρώσῃ τὴν προσωρινὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν τοῦ Λαοῦ μας. Νὰ εἶναι ἐγγυητὴς τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας.

Οἱ προτεινόμενοι νέοι ὅροι ἀνατρέπουν αὐτὴν τὴν βάσιν. Μέχρι τῆς Ἀπελευθερώσεως προτείνεται νὰ παραμείνῃ ἀμετάβλητος ἡ σημερινὴ σύνθεσις καὶ ὀργάνωσις τοῦ ΕΛΑΣ. Ἀλλὰ τοῦτο σημαίνει ὅτι θὰ ἔχωμεν ἕνα Στρατὸν ὁ ὁποῖος ἐξωτερικῶς μὲν θὰ φαίνεται ὑπακούων εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ μίαν ὀργάνωσιν ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μικρὰν μειονότητα. Τοιουτοτρόπως ὅμως δὲν ἐντάσσεται ἡ ὀργάνωσις εἰς τὸ Ἔθνος. Τὸ Ἔθνος ὑποτάσσεται εἰς τὴν ὀργάνωσιν...

Καὶ δὲν εἶναι μόνον τοῦτο. Μὲ τοὺς νέους ὅρους ζητεῖται ἡ Κυβέρνησις νὰ ἀπαρτισθῇ ἀπὸ 15 μέλη, καὶ ἐκ τούτων τὰ 7 νὰ ἀνήκουν εἰς τὸ ΕΑΜ.

Ἀλλὰ σημασίαν δὲν ἔχει μόνον ὁ ἀριθμός. Ἀκόμη μεγαλυτέραν ἔχει τὸ εἶδος τῶν Ὑπουργείων. Ζητοῦνται: Ὑφυπουργεῖον Στρατιωτικῶν καὶ Ὑπουργεῖα Ἐσωτερικῶν, Δικαιοσύνης, Παιδείας, Ἐργασίας, Κοινωνικῆς Προνοίας. Ὁ Στρατὸς λοιπόν, μὲ τὴν ἀμετάβλητον διατήρησιν τοῦ ΕΛΑΣ, θὰ εἶναι ἰδικός των.

Ἀλλὰ δὲν θὰ εἶναι μόνον ὁ Στρατὸς ἰδικός των. Μὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸ ὁποῖον διεκδικοῦν, θὰ ἔχουν ἐπίσης τὸν ἔλεγχον τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Ἀστυνομίας. Θὰ ἔχουν ἐπίσης τὸν ἔλεγχον ὅλης τῆς

Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύσης. Καὶ θὰ ἔχουν προσθέτως τὴν ἡγεσίαν τῆς Παιδείας, διὰ νὰ ἐμπνέουν διδασκάλους καὶ νέαν γενεὰν μὲ τὰς ἰδικάς των ἰδέας. Καὶ ἐπὶ πλέον: «Κυβερνητικὸν κλιμάκιον θὰ σταλῇ ἀμέσως εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα...» Καὶ φυσικά, ὡς ἐκ τοῦ εἴδους των, τὰ ἰδικά των Ὑπουργεῖα πρέπει νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα...

Ἀποδοχὴ ἑπομένως τῶν νέων ὅρων καὶ ὑπογραφὴ τοῦ συμπληρωματικοῦ «Πρωτοκόλλου», ὅπως προτείνεται, σημαίνει κατ' οὐσίαν: Ἄμεσον σχηματισμὸν Κυβερνήσεως τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἑλλάδα. Στρατὸν τοῦ ΕΑΜ. Ἔλεγχον τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Χωροφυλακῆς, τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Καὶ ἔμπνευσιν τῆς Παιδείας μας ἀπὸ τὸ ΕΑΜ.

Ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν, διότι ἐγκατέλειψεν ἐπὶ τέλους τὰς ὑπεκφυγὰς καὶ τὰς προφάσεις καὶ ἀπεκάλυψε τοὺς ἀληθινούς της σκοπούς. Τώρα πλέον ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ πλήρης ἐξήγησις. Γνωρίζομεν τί μᾶς ζητοῦν. Καὶ ἀπέναντι τῶν αἰτημάτων των λαμβάνομεν ἐπίσημον, ὑπεύθυνον θέσιν: Ἀρνούμεθα!

Μᾶς ζητοῦν νὰ παραδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα. Ἀρνούμεθα!

Ἡ ἀποστολή μας εἶναι ὄχι νὰ παραδώσωμεν ἀλλὰ νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸν Λαόν μας. Ἡ ἀποστολή μας εἶναι νὰ ἐντάξωμεν τὰς ὀργανώσεις εἰς τὸ Ἔθνος, ὄχι νὰ ὑποτάξωμεν τὸ Ἔθνος εἰς τὰς ὀργανώσεις.

Διατηροῦμεν τὴν πίστιν μας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν. Ὅπως εἴπαμεν καὶ εἰς τὸν Λίβανον, ἡ πραγματοποίησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, εἰς τὰς κρισίμους ἰδίως περιστάσεις ὅπως αἱ σημεριναί, ἀποτελεῖ ἅγιον χρέος. Ἀλλὰ ἡ πραγματοποίησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως εἶναι δυνατὴ μόνον μὲ τὴν ὑποταγὴν ὅλων — καὶ τῶν προσώπων καὶ τῶν κομμάτων καὶ τῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν τά-

ξεων — εἰς τὴν καθολικὴν καὶ ἱερὰν ἰδέαν τοῦ Ἔθνους. Δὲν ἠμπορεῖ, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συντελεσθῇ μὲ τὴν ὑποταγὴν τοῦ Ἔθνους...

Τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου καθιερώνει αὐτὴν τὴν ἀρχήν. Ὅλοι ὑποτασσόμεθα εἰς τὸ Ἔθνος. Δημιουργεῖται Ἐθνικὸς Στρατός, ὁ ὁποῖος ἐγγυᾶται τὴν προσωπικὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, τὴν Λαϊκὴν Κυριαρχίαν...

Ὁ Λαός μας στενάζει καὶ πάσχει καὶ ἀγωνίζεται. Ἀπὸ ἡμᾶς ἀναμένει, ὡς ἐλάχιστον τίμημα τῶν θυσιῶν καὶ τῶν ἀγώνων του, τὴν Ἐλευθερίαν. Ἀναμένει τὴν πλήρη Ἀπελευθέρωσιν, ἐθνικὴν καὶ πολιτικήν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἴδιος, κυριάρχως, ὅταν ἐπιστῇ ὁ καιρὸς νὰ ἀποφασίσῃ διὰ τὸ μέλλον του. Καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του. Ὁ Λαός μας ἀναμένει ἀπὸ τὴν Κυβέρνησίν του νὰ τὸν προστατεύσῃ ἀπὸ κάθε αἰφνιδιασμὸν τὸν ὁποῖον δυναμικαὶ ὀργανώσεις θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιχειρήσουν ἐναντίον τῆς ἐλευθερίας του.

Καθὼς εἶπα καὶ εἰς τὸν Λίβανον: «Ὁ Λαός μας δὲν κάμνει ἐπιλογὴν Τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν Τυραννίαν!...»

Τὴν προσδοκίαν αὐτὴν τοῦ Λαοῦ μας ὀφείλομεν νὰ δικαιώσωμεν. Στηριζόμενοι εἰς τὴν ἰδικήν του ἀμέριστον ἐμπιστοσύνην. Καί, στηριζόμενοι ἐπίσης εἰς τὴν θερμὴν συμπαράστασιν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης μάχονται διὰ τὰ αὐτὰ ἰδεώδη, διὰ τὴν πλήρη ἐλευθερίαν τῶν Λαῶν, θὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ τὴν Ἐθνικήν μας Ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοὺς βαρβάρους κατακτητάς, οἱ ὁποῖοι μολύνουν τὴν ἱερὰν γῆν μας. Καὶ θὰ ἐπιδιώξωμεν ἐπίσης τὴν κατοχύρωσιν τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας, τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας.

Τὸ Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ἀποτελεῖ τὸ Ἐθνικόν μας Πρόγραμμα.

Ὅσοι τὸ ἀποδέχονται ἀποτελοῦν μέλη τῆς ἐθνικῆς μας οἰκογενείας καὶ ἔχουν θέσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ὅσοι τὸ ἀπαρνοῦνται εὑρίσκονται μακράν, ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος.

Ἐπράξαμεν τὸ πᾶν διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Ἐθνικήν μας Ἕνωσιν. Ἐξηντλήσαμεν ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην ὑπομονήν μας καὶ προέβημεν εἰς ὅλας τὰς δυνατὰς ὑποχωρήσεις. Περαιτέρω ὑποχωρήσεις θὰ εἶναι εἰς βάρος τοῦ Ἔθνους. Καὶ δι᾽ αὐτὸ τὰς ἀρνούμεθα.

Τὸ Ἔθνος, πλέον, γνωρίζει ποῖος ἔπταισεν!...

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΑΧΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ Ε. Α. Μ.

Κάϊρον, Ἰούλιος 1944

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1944 ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ Κάϊρον (Ε. Τσουδερὸς) ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς συναδέλφους του ὅτι εἶχε σοβαρὰς ἀνησυχίας μήπως οἱ Σύμμαχοι ἀναγνωρίσουν τὴν Ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν τῶν Βουνῶν (Π.Ε.Ε.Α.).

Ἡ κατάστασις αὔτη ἤρχισε νὰ μεταβάλλεται μὲ τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως Παπανδρέου, καὶ ἀνετράπη ὁριστικῶς μετὰ τὸ Συνέδριον τοῦ Λιβάνου καὶ τὴν συνυπογραφὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΑΜ. Ἔκτοτε ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις περιεβλήθη μὲ πλήρη συμμαχικὴν ἐμπιστοσύνην, τὸ δὲ ΕΑΜ, ἀρνούμενον νὰ συμμετάσχῃ, καθίστατο ὑπεύθυνον διὰ τὴν διάσπασιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος καὶ περιήρχετο βαθμιαίως εἰς ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν ἀπομόνωσιν.

Ὁ Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπανειλημμένως συνέστησεν εἰς τὴν Ἀντιπροσωπεἰαν τῶν Βουνῶν νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου τοῦ Λιβάνου. Ἐπίσης καὶ ἡ Πρεσβεία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, διὰ τοῦ πρώτου συμβούλου της, ἀνέθεσεν εἰς τὸν Ἄγγελον Ἀγγελόπουλον ὅπως διαβιβάσῃ εἰς τὴν Ἀντιπροσωπείαν τοῦ ΕΑΜ τὴν σύστασιν νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν Παπανδρέου. Καὶ τὴν σύστασιν ταύτην ἐπανέλαβε καὶ διὰ τοῦ Λ. Λαμπριανίδη, ὑφυπουργοῦ τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

Εἰς παρομοίας συστάσεις προέβαινεν ἐπιμόνως καὶ ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Μ. Βρεττανίας, ὁ ὁποῖος ἄλλως τε, εὑρισκόμενος εἰς τὸν Λίβανον, εἶχε καταστῆ πολύτιμος συντελεστὴς τῆς ἐπελθούσης συμφωνίας.

Τὴν νέαν αὐτὴν πολιτικὴν διὰ πρώτην φορὰν καθώρισεν ἐπισήμως εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 27 Ἰουλίου, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας εἰπὼν ὅτι, «ἐὰν τὸ ΕΑΜ ἐπέμενεν εἰς τὴν ἄρνησίν του ὅπως μετάσχῃ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Συμφωνίας τοῦ Λιβάνου, τότε θὰ καθίστατο ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Ἑνότητος εἰς τὴν ἑλληνικὴν πολιτικὴν κατὰ τὴν ὑπερτάτην στιγμὴν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος».

Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὴν 2 Αὐγούστου, ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργὸς ἐπανέλαβε τὴν δήλωσιν, προσθέσας ὅτι «διὰ τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἔχει

ἀπόφασιν ν' ἀγωνισθῇ, θέτουσα ἐν ἀνάγκῃ καὶ ζήτημα ἐμπιστοσύνης».

Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς αὐτῆς ἀπομονώσεως, καθὼς καὶ τῆς πλήρους σχεδὸν διακοπῆς πάσης ὑλικῆς ἐνισχύσεως, τὸ ΕΑΜ ἠναγκάσθη τελικῶς νὰ ἀποσύρῃ τὰς ἐπιφυλάξεις του καὶ νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΗΝΤΕΝ

Τὴν 27 Ἰουλίου 1944 ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μ. Βρεττανίας Ἄντονυ Ἤντεν προέβη ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις:

«Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μεγαλειότητος ἔχει συχνάκις τονίσει τὴν ἐπιθυμίαν της νὰ ἴδῃ τὸν σχηματισμὸν Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία θὰ ἦτο πλήρως ἀντιπροσωπευτικὴ πάσης πατριωτικῆς γνώμης ἐν Ἑλλάδι. Τὸν τελευταῖον Μάϊον, κατὰ τὸ Συνέδριον Ἑλλήνων Ἀντιπροσώπων εἰς τὸν Λίβανον, εἶχεν ἐπιτευχθῆ συμφωνία, ἡ ὁποία εἶχεν ὑπογραφῆ ὑπὸ τῶν δεόντως ἐξουσιοδοτημένων ἐκπροσώπων ὅλων τῶν κυρίων ἑλληνικῶν πολιτικῶν κομμάτων, περιλαμβανομένου τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν ἄλλων ἀριστερῶν κομμάτων.

Τὸ Σύμφωνον τοῦ Λιβάνου παρέσχε πᾶσαν ὑπόσχεσιν ὅτι τοιαύτη Κυβέρνησις θὰ ἐσχηματίζετο, καὶ ὁ κ. Παπανδρέου ἔχει ἔκτοτε καταβάλει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τὸ θέσῃ εἰς ἐφαρμογήν. Εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον του ἔχει λάβει καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ λαμβάνῃ τὴν πλήρη ὑποστήριξιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος.

»Οἱ Ἡγέται τοῦ ΕΑΜ ἐν Ἑλλάδι ἔχουν ἐν τούτοις ἀρνηθῆ νὰ ἐπικυρώσουν τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀντιπροσώπων των εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λιβάνου καὶ νὰ ὁρίσουν Ὑπουργοὺς εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὰ Ὑπουργεῖα τὰ ὁποῖα συνεφωνήθη νὰ κρατηθοῦν δι' αὐτούς. Ἀντιθέτως, ἐπρόβαλον νέας καὶ παραλόγους ἀξιώσεις, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων θὰ ἦτο νὰ τοὺς δώσουν τὸν ἔλεγχον ἐπὶ ὅλων τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος, κα-

θῶς καὶ ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ μίαν ἐκπροσώπησιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐκτὸς πάσης ἀναλογίας πρὸς τὴν σημερινήν των δύναμιν.

»Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. δὲν θεωρεῖ ὅτι, εἰς τὸν παρόντα χρόνον, οἱονδήποτε Ἑλληνικὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰλικρινῶς εἰς τὴν καρδίαν του τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος, ἠμπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ ἄρνησιν συμμετοχῆς εἰς μίαν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν, ἢ νὰ θέτῃ ὅρους τοῦ εἴδους τῶν προβληθέντων ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ.

»Ἐπὶ πλέον, αἱ ληφθεῖσαι πληροφορίαι δὲν ἀφήνουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. καμμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι ἡ καταθλιπτικὴ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἐχαιρέτισε τὸ Σύμφωνον τοῦ Λιβάνου καὶ ὑποστηρίζει τὸν κ. Παπανδρέου εἰς τὰς προσπαθείας του νὰ σχηματίσῃ μίαν δημοκρατικὴν καὶ ἀντιπροσωπευτικὴν Κυβέρνησιν. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. εἶναι ἐπίσης ἱκανοποιημένη, διότι μία εὐρεῖα ἀναλογία μελῶν τοῦ ΕΑΜ ἀντιτίθεται εἰς τὴν ἀρνητικὴν καὶ ἀδιάλλακτον στάσιν ὡρισμένων ἐκ τῶν Ἀρχηγῶν του. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. ἐλπίζει ἀκόμη ὅτι, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐσχάτην ὥραν, τὸ ΕΑΜ θὰ μετάσχῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Συμφώνου τοῦ Λιβάνου καὶ τοιουτοτρόπως θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς Ἕνωσιν, τὴν ὁποίαν τόσον συχνάκις διεκήρυξεν. Ἐὰν ἐμμείνῃ εἰς τὴν ἄρνησίν του νὰ τὸ πράξῃ, θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἀποτυχίαν πρὸς ἐπίτευξιν ἑνότητος τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἐνόπλων της δυνάμεων κατ' αὐτὴν τὴν ὑπερτάτην στιγμὴν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος.

»Ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω ὀλίγας λέξεις διὰ τὰ στρατοδικεῖα τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν τώρα εἰς τὴν Αἴγυπτον ὅπως δικάσουν ὅσους ἀνεμίχθησαν εἰς τὰς ἑλληνικὰς στάσεις τοῦ τελευταίου Ἀπριλίου. Ὑπεδείχθη ὅτι αὐτὰ τὰ στρατοδικεῖα ἀποτελοῦν σοβαρὸν πρόσκομμα διὰ τὴν Ἕνωσιν. Συνεφωνήθη, ἐν τούτοις, εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λιβάνου, ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν κομμάτων,

ὅτι θὰ συνεκροτοῦντο στρατοδικεῖα, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἦτο δι' αὐτὸ ὑποχρεωμένη νὰ τὸ πράξῃ. Αἱ δίκαι συνεχίζονται ἀκόμη, καὶ ἂν καὶ εἷς ἀριθμὸς καταδικῶν εἰς θάνατον ἐξεδόθη οὐδεὶς ἔχει ἐκτελεσθῆ. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ ληφθῇ τελικῶς ἀπόφασις μέχρις ὅτου αἱ δίκαι περατωθοῦν, ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. ἔχει εἰδοποιήσει τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι, κατὰ τὴν ἄποψίν της, ἡ ἐπίτευξις τῆς Ἑλληνικῆς Ἑνότητος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ὑπερτάτη σκέψις. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συμμερίζεται αὐτὴν τὴν ἄποψιν, διότι ὁ κ. Παπανδρέου ὁ ἴδιος ἔχει καταβάλει πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν Ἑνότητα ἡ ὁποία καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ βάσις τῆς πολιτικῆς του.»

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων τῆς 2 Αὐγούστου 1944 ὁ Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ εἶπε τὰ ἑξῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἑλλάδα:

«Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν προέβη κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα εἰς δήλωσιν περὶ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία τυγχάνει τῆς πλήρους ἐγκρίσεως τῆς πολεμικῆς Κυβερνήσεως καὶ καθορίζει τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦμεν ἐν Ἑλλάδι. Διὰ τὴν γραμμὴν ταύτην εἴμεθα ἀποφασισμένοι ν' ἀγωνισθῶμεν ἐν τῇ Βουλῇ ὅσον θὰ χρειασθῇ. Εἶμαι διατεθειμένος ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ ἀγῶνος τούτου νὰ συζητήσω καί, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, νὰ προσφύγω εἰς ψηφοφορίαν.

»Ἔχομεν σαφῆ ἀντίληψιν τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν προτιθέμεθα νὰ ἀκολουθήσωμεν, καὶ θὰ πράξωμεν πᾶν τὸ δυνατὸν ἵνα τὴν φέρωμεν εἰς πέρας, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν πρόκειται νὰ ἔχωμεν τὴν ἱκανοποίησιν μιᾶς ὁμοφώνου συμφωνίας.

»Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον μᾶς ἔχει τύχει νὰ διαχειρισθῶμεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἀγῶνος. Ἀπω-

λέσαμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὰς 30.000 ἀνδρῶν. Ἔχομεν ἀκαταλύτους δεσμοὺς μὲ τὴν ἱστορικὴν ταύτην χώραν. Κρατοῦμεν σταθερῶς ἐνημέρους τοὺς Συμμάχους μας ἐπὶ παντὸς τὸ ὁποῖον πράττομεν, ἐπιδιώκομεν δὲ — ἐπιτυχῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον — νὰ ἔχωμεν τὴν συγκατάθεσίν των.

»Ἤδη ἔχουν στέψει ὡρισμέναι ἐπιτυχίαι—πιστεύω— τὰς προσφάτους προσπαθείας μας. Τὸ Ἑλληνικὸν Ναυτικὸν εὑρίσκεται πάλιν ἐν ὑπηρεσίᾳ. Ἡ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία θὰ λάβῃ ταχέως τὴν θέσιν της εἰς τὴν γραμμὴν τῆς μάχης ἐν Ἰταλίᾳ. Τὰ Ἑλληνικὰ Ἀεροπορικὰ Σμήνη ἐπίσης ἐπιτελοῦν χρήσιμον ἔργον.

»Ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Παπανδρέου ἀντιπροσωπεύει εὐρέως ὅλας τὰς κυρίας δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ νέα αὐτὴ προσωπικότης, ἡ ὁποία ἀναδεικνύεται, φαίνεται νὰ ὑπενθυμίζῃ πολλαπλῶς τὸ σθένος καὶ τὴν δυναμικότητα ἡ ὁποία τόσον ἐξετιμήθη ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεγάλου Βενιζέλου, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς συμμετέχει ἐπίσης τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.»

ΤΟ Ε. Α. Μ. ΑΞΙΟΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Κάϊρον, Αὔγουστος 1944

Οἱ Ἀδιάλλακτοι τῶν Βουνῶν, περιελθόντες εἰς πλήρη ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν ἀπομόνωσιν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου καὶ τὴν δραματικὴν πάλην ἡ ὁποία ἐπηκολούθησε δημοσίᾳ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐγκατέλειψαν πλέον τὴν ἀξίωσιν πρὸς τροποποίησιν τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λιβάνου ἀλλὰ ἔθεσαν νέον ὅρον: τὴν παραίτησιν τοῦ Γεωργίου Παπανδρέου. Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκτάκτου συνεδριάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς 4 Αὐγούστου 1944:

Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀνεκοίνωσε τηλεγράφημα τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Βουνῶν, εἰς τὸ ὁποῖον δηλώνουν ὅτι ἀποδέχονται πλέον εἰς ἀκέραιον τὸ Σύμφωνον τοῦ Λιβάνου ἀλλὰ ζητοῦν μεταβολὴν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Πρωθυπουργός, ἀφοῦ ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τοὺς ἀγῶνας του ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ εἶναι εὐτυχὴς ἄν, ἔστω καὶ τόσον ἀργά, συντελεσθῇ ἐπὶ τέλους ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις, καὶ προσέθεσεν ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει τὸ πρόσωπον τοῦ σημερινοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως θ' ἀπετέλει πρόσκομμα διὰ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς.

Ἔλαβον εἶτα τὸν λόγον διαδοχικῶς τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως. Πάντες οἱ ὑπουργοί, ὁμοφώνως, ἐξέφρασαν τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου διὰ τὸ ἔξοχον ἐθνικὸν ἔργον τὸ ὁποῖον, ἐπικουρούμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, ἐπετέλεσε καὶ τὸ ὁποῖον εὗρε τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ἀναγνώρισιν κατὰ τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα μὲ τὰς δηλώσεις τοῦ Ὑπουργοῦ

των Εξωτερικών καθὼς καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας, ὁ ὁποῖος ὁμιλῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων παρωμοίασε τὸν Γ. Παπανδρέου πρὸς τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλον. Ὁμοφώνως ἐπίσης ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀνενέωσαν τὴν πλήρη ἐμπιστοσύνην των πρὸς τὸν Πρωθυπουργόν.

Ὁ Γ. Παπανδρέου, βαθέως συγκεκινημένος, ηὐχαρίστησε θερμῶς τοὺς συναδέλφους του διὰ τὴν ἀμέριστον ἐκδήλωσιν τῆς ὁμοθύμου ἐμπιστοσύνης των.

Παρεκλήθη, τέλος, ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ὅπως ἀπαντήσῃ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν ὅτι ἡ συμμετοχή της εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἶναι εὐπρόσδεκτος, πάντοτε ὅμως ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λιβάνου, πρωτεργάτης καὶ ἐμπνευστὴς τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Γ. Παπανδρέου.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΦΙΛ. ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Κάϊρον, Αὔγουστος 1944

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἐκτάκτου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς 4 Αὐγούστου 1944 ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ προσωρινὸς Ὑπουργὸς τοῦ Τύπου καὶ τῶν Πληροφοριῶν Φίλιππος Δραγούμης προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις:

«Σύσσωμον τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀποκρούει τὴν παραίτησιν τοῦ Προέδρου Γεωργίου Παπανδρέου.

»Εἴμεθα κατασυγκινημένοι, καθὼς καὶ ὁ στρατὸς καὶ ἡ κοινὴ γνώμη, ἀπὸ τὴν γενναίαν αὐτὴν ἔξαρσιν καὶ αὐτοθυσίαν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασεν εἰς τοιαύτην στιγμὴν ἀναγνωρίσεως παρὰ πάντων τῆς ἱκανότητος καὶ εἰλικρινείας του νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν ἀδικαιολόγητον καὶ παράλογον ἀξίωσιν ὅπως ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς Κυβερνήσεως.

»Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι ἡ φιλοπατρία τῶν ἐκπροσώπων τοῦ ΕΑΜ θὰ τοὺς ἀγάγῃ νὰ μὴ ἐπιμείνουν εἰς τὸ νὰ στερήσουν εἰς τοιαύτην στιγμὴν τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν ἀπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐμπνευστοῦ καὶ πρωτεργάτου τῶν συμφωνιῶν τοῦ Λιβάνου καθὼς καὶ τοῦ ἀναδιοργανωτοῦ τοῦ Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπίκειται νὰ μετάσχῃ μὲ ἀνανεωμένον, χάρις εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τὴν ὁποίαν τρέφει πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἐνθουσιασμὸν εἰς τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις.

»Ἐγὼ προσωπικῶς πιστεύω ὅτι ἐνώπιον τῆς ἑνότητος, τὴν ὁποίαν ἄνευ οὐδενὸς δισταγμοῦ καὶ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως παρουσιάζει ὁλόκληρον τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ ἐκπροσώπους τόσων κομματικῶν ἀποχρώσεων καὶ ἀγωνιζομένων ὀργανώσεων, οἱ

ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ θὰ θελήσουν ν' ἀποσύρουν τὴν ἀξίωσίν των, ὡς καταβιβάζουσαν εἰς προσωπικὸν ἐπίπεδον θέμα αὐτόχρημα πανελληνίου, θὰ τολμοῦσα νὰ εἴπω καὶ διασυμμαχικῆς, σημασίας. Καὶ τοῦτο τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς καθ' ἣν ἐκ Μεγάλης Βρεττανίας ἔρχεται κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν ἡ ἀναγνώρισις τῆς προσωπικότητος τοῦ Πρωθυπουργοῦ.»

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Κάϊρον, Αὔγουστος 1944

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γεώργιος Παπανδρέου ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα, συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τὴν ληφθεῖσαν εἰς τὸ ἔκτακτον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον τῆς 4 Αὐγούστου 1944.

«Σβῶλον, Σιάντον, Παρτσαλίδην,

»Ἀνεκοίνωσα τὸ τηλεγράφημά σας εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ εἶμαι ἐξουσιοδοτημένος διὰ τὴν ἀκόλουθον ἀπάντησιν:

»Εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι ὑπερνικᾶτε τὴν παράλογον ἀδιαλλαξίαν τῶν ἡγετῶν σας καὶ ἀποφασίζετε νὰ μετάσχετε εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν πιστὴν τήρησιν τῶν ὅρων τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου.

»Παρακαλοῦμεν ἀποστείλατε τοὺς ἀντιπροσώπους σας ἵνα ἀναλάβουν τὰ συμπεφωνημένα πέντε Ὑπουργεῖα: Οἰκονομικῶν, Συγκοινωνίας, Γεωργίας, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ Ἐργασίας.

»Σᾶς παρέχω προσωπικῶς τὴν βεβαίωσιν ὅτι, παρὰ τὴν ἀντίθετον ὁμόφωνον ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τὸ πρόσωπον τοῦ σημερινοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως δὲν πρόκειται νὰ ἀποτελέσῃ πρόσκομμα τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

»Μᾶς ἐζητήσατε ἐπανειλημμένως καταγγελίαν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Εἰς τὴν καταγγελίαν αὐτῶν ἔχομεν προβῆ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λιβάνου, ὅπου τὰ ἐχαρακτηρίσαμεν ὡς ὄργανα τῶν Γερμανῶν πρὸς ἐνέργειαν ἐμφυλίου πολέμου. Δὲν εἶναι ὅμως αἱ καταγγελίαι αἱ ὁποῖαι

ἠμποροῦν νὰ φέρουν ἀποτέλεσμα, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ὁ σημερινὸς φαῦλος κύκλος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ὅπως εἴπαμεν καὶ εἰς τὸν Λίβανον, μόνον ἡ πραγματοποίησις τῆς πλήρους Ἐθνικῆς Ἑνώσεως μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἡ ἀντικατάστασις τοῦ στρατοῦ τοῦ ΕΛΑΣ μὲ ἐθνικὸν στρατὸν ἀνήκοντα εἰς τὴν Πατρίδα καὶ ὑπακούοντα εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως θὰ ὁδηγήσῃ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας εἰς αὐτόματον διάλυσιν, ἐπειδὴ δὲν θὰ εὑρεθοῦν Ἕλληνες τολμῶντες νὰ ὑψώσουν τὰ ὅπλα ἐναντίον τοῦ τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

»Ὁ Ζέρβας καταγγέλλει τὴν τραγωδίαν τῆς Ἀμφιλοχίας, ὅπου τμήματα τοῦ ΕΛΑΣ ἐξώντωσαν οἰκογενείας τῶν ἀνταρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ. Συμμεριζόμενοι τὴν ἐθνικὴν ἀγανάκτησιν, ἀξιοῦμεν παραδειγματικὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων τῆς φρικτῆς ἀδελφοκτονίας καὶ ἔκδοσιν αὐστηρῶν διαταγῶν πρὸς τὰς δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ὅπως τοῦ λοιποῦ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου, ὑπαγορεύοντος κατοχύρωσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, ἀσχέτως πολιτικῶν φρονημάτων.

»Ἀναμένομεν Ὑπουργούς σας.»

Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΣ ΤΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Κάϊρον, Αὔγουστος 1944

Τὴν 8 Αὐγούστου 1944, ἡ ἐν Καΐρῳ Βρεττανικὴ Πρεσβεία ἐπέδωκε τὴν ἀκόλουθον ἐμπιστευτικὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Γεώργιον Παπανδρέου :

«1. Κατόπιν τῆς πληροφορίας ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου, ἀπαντῶν εἰς τὸ ΕΑΜ, ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ παραιτηθῇ μᾶλλον παρὰ νὰ γίνῃ πρόσκομμα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν, ὁ κ. Ἦντεν ἐτηλεγράφησεν ἐπειγόντως τὰς ἀπόψεις τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως.

»2. Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἔχει ὑποσχεθῆ τὴν ὑποστήριξίν της εἰς τὸν κ. Παπανδρέου, διότι δὲν θεωρεῖ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀποστολήν της εἰς αὐτοὺς τοὺς κρισίμους καιροὺς ὑπὸ ἕνα ὀλιγώτερον ἰσχυρὸν Ἡγέτην. Ἐπὶ πλέον αἰσθάνεται ὅτι ἡ πολιτικὴ τοῦ Λιβάνου, χαραχθεῖσα ἀπὸ τὸν κ. Παπανδρέου, πρέπει νὰ ἀχθῇ εἰς πέρας ἀπὸ τὸν ἴδιον ὡς Πρωθυπουργόν, καὶ ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις εἶναι πρόθυμος νὰ τοῦ παράσχῃ πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν ὅλην τὴν ὑποστήριξίν της.

»3. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α.Μ., διὰ ταῦτα, ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ πλέον ζήτημα παραιτήσεως τοῦ κ. Παπανδρέου.»

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΕΠΙΦΥΛΑΞΙΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ

Κάϊρον, Αὔγουστος 1944

Ἐπικειμένης τῆς ἀφίξεως τῆς ὀρεινῆς Ταξιαρχίας εἰς Ἰταλίαν, περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου 1944, ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἐπροτίθετο ν' ἀπευθύνῃ, ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Καΐρου, Διάγγελμα πρὸς τὸ Ἔθνος. Διότι ὅμως τὸ ΕΑΜ ἠρνεῖτο ἀκόμη νὰ μετάσχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἶχεν αὐξήσει τὴν τρομοκρατίαν μὲ τὴν ὁποίαν προητοίμαζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν μετακατοχικὴν δυναμικήν του ἐπικράτησιν, ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν ὅτι ἐθεώρει ἀναγκαῖον ὅπως, καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσιν τοῦ Ἔθνους καὶ πρὸς ἀποθάρρυνσιν τοῦ ΕΑΜ, διακηρύξῃ ὅτι «οἱ Σύμμαχοι ἐγγυῶνται τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι οἱοσδήποτε θὰ ἐτόλμα νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐμφύλιον πόλεμον θὰ ἦτο ὑπεύθυνος ὄχι μόνον ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν Μ. Συμμάχων». Ἡ ἐν Καΐρῳ Βρεττανικὴ Πρεσβεία, εἰς ἀπάντησιν, ἐπέδωκε τὴν 12 Αὐγούστου 1944 εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου τὴν ἀκόλουθον διακοίνωσιν, ἡ ὁποία ἀποδεικνύει πόσον δύσκολος ἦτο τότε διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Μ. Βρεττανίας — λόγῳ Συμμαχικῶν ἀντιθέσεων — ὄχι μόνον ἡ ἀνεπιφύλακτος ἀντιμετώπισις τοῦ ΕΑΜ ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ὁ ὑπαινιγμὸς περὶ ἀποστολῆς Βρεττανικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν.
Εἰς τὴν αὐτὴν διακοίνωσιν γίνεται ἐπίσης λόγος καὶ διὰ τὰ τάγματα ἀσφαλείας. Εἰς τὸν Λίβανον ὁ Γ. Παπανδρέου εἶχε λάβει ἀπέναντι αὐτῶν σαφῆ θέσιν. Ἀλλὰ τὸ ΕΑΜ ἐζήτει συνεχῶς ἐπανάληψιν τῆς ἀποδοκιμασίας των ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Καὶ ὁ Βρεττανὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπωφελεῖται τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐχὴν πρὸς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν ὅπως προβῇ εἰς νέαν ἀποδοκιμασίαν των.

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ

Κάϊρον, 12 Αὐγούστου 1944.

«Τὴν 7 Αὐγούστου ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐξέφρασε τὴν πρόθεσιν νὰ ἀπευθύνῃ ραδιοφωνικῶς Διάγγελμα πρὸς τὴν Ἑλλάδα, μόλις θὰ ἐπετρέ-

πετο ἡ ἀνακοίνωσις τῆς εἰδήσεως διὰ τὴν ἄφιξιν εἰς Ἰταλίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας. Ἡ Ἐξοχότης του ἐπροτίθετο νὰ ἀνασκοπήσῃ τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεώς του καὶ νὰ προβῇ εἰς πολιτικὰς δηλώσεις. Ὁ κ. Ἦντεν χαιρετίζει εὐχαρίστως μίαν τοιαύτην ραδιοφωνικὴν ὁμιλίαν καὶ ἐλπίζει ὅτι θὰ περιέχῃ μίαν σαφῆ δήλωσιν διὰ τὴν θέσιν τῆς Κυβερνήσεως ἀπέναντι τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Λυπεῖται, ἐν τούτοις, διότι δὲν δύναται νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ τὴν ἀνακοίνωσιν ὅτι «οἱ Σύμμαχοι θὰ ἐγγυηθοῦν τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι οἱοσδήποτε τολμήσῃ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐμφύλιον πόλεμον εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἐθεωρεῖτο ὑπεύθυνος ὄχι μόνον ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν Μεγάλων Συμμάχων». Ὁ κ. Ἦντεν τονίζει ὅτι ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὅπως ὁμιλήσῃ διὰ τὰς προθέσεις τῶν Συμμάχων. Ἐπίσης τονίζει ὅτι εἶναι οὐσιῶδες ὅτι οὔτε κἂν ὑπαινιγμὸς θὰ ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὴν δημοσιότητα περὶ οἱασδήποτε προθέσεως νὰ σταλοῦν Βρεττανικὰ Στρατεύματα εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν Γερμανικὴν ἀποχώρησιν. Οἱαδήποτε δήλωσις, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γραμμῆς τὴν ὁποίαν ἐπρότεινεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τοιοῦτον ὑπαινιγμόν.»

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΕΝ ΡΩΜΗ ΤΣΩΡΤΣΙΛ – ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Αὔγουστος 1944

Τὴν 21 Αὐγούστου 1944 ἔλαβε χώραν ἐν Ρώμῃ συνάντησις μεταξὺ τοῦ Ἄγγλου καὶ τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ. Οἱ δύο Πρωθυπουργοὶ ἔσχον μακρὰν καὶ ἐγκάρδιον συνομιλίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐξεδόθη τὸ κάτωθι ἀνακοινωθέν:

«Ἀνακοινοῦται ὅτι σήμερον συνηντήθησαν ἐν Ρώμῃ ὁ Ἄγγλος Πρωθυπουργὸς κ. Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Παπανδρέου.

»Κατὰ τὴν συνάντησιν ἐξητάσθησαν ἅπαντα τὰ ζητήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν Ἑλλάδα. Οἱ δύο Πρωθυπουργοὶ εὑρέθησαν ἀπολύτως σύμφωνοι ἐπὶ ὅλων τῶν συζητηθέντων θεμάτων.

»Ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησιν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος τῶν Ἑλλήνων. Ἐπίσης ὁ κ. Τσῶρτσιλ συνεζήτησε μετὰ τοῦ κ. Παπανδρέου τὰ μέσα δι' ὧν θὰ καταστῇ ἀποτελεσματικωτέρα ἡ στρατιωτικὴ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν συντριβὴν τοῦ ἐχθροῦ.»

«Τὴν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας παρετέθη εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ Βρεττανικὴν Πρεσβείαν ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Παπανδρέου. Κατ' αὐτὸ ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργὸς ἤγειρε πρόποσιν δι' ἧς ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ, οὗτινος ἐξῇρε τὴν ἰσχυρὰν ἡγετικὴν προσωπικότητα, ἥτις ἀποτελεῖ μεγάλην ἐγγύησιν διὰ τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος του, καὶ διηρμήνευσε συγχρόνως τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν ἡρωικὸν

Ἑλλ. Λαὸν καὶ τὴν θερμὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

»Ὁ κ. Παπανδρέου ἀπήντησεν εὐχαριστῶν θερμότατα τὸν κ. Τσῶρτσιλ διὰ τοὺς εὐμενεῖς λόγους του, ἐξέφρασε δὲ τὸν ἀμέριστον θαυμασμόν του πρὸς τὴν ἱστορικὴν προσωπικότητα τοῦ μεγάλου Ἡγέτου τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας, ὡς καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρὸς τοὺς μεγάλους Συμμάχους, ἡ πολύτιμος συμπαράστασις τῶν ὁποίων ἐγγυᾶται τὴν ταχεῖαν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν καὶ ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἑλλάδος.»

ΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Ἡ μετάφρασις τοῦ ἐπισήμου κειμένου τῆς συνομιλίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΓΕΝΙΚΑ

«Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἐχαιρέτισε τὴν παρουσίαν τοῦ κ. Παπανδρέου τὸν ὁποῖον εἶπεν ὅτι ἦτο εὐτυχὴς νὰ βλέπῃ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων κατὰ μίαν λεπτὴν καὶ δύσκολον περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἀκολούθως προσεκάλεσε τὸν κ. Παπανδρέου νὰ κάμῃ ἔναρξιν τῆς συζητήσεως.

»Ὁ κ. Παπανδρέου εἶπεν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Αὐτοῦ Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Μ. Βρεττανίας, προσωπικῶς, διὰ τὴν ὑποστήριξιν ἥτις παρεσχέθη καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ παρέχηται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπικειμένη προσχώρησις τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος ὠφείλετο εἰς τὴν σταθερὰν πολιτικὴν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Παπανδρέου ἐπεθύμει νὰ ἐκφράσῃ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ διὰ τὴν σταθερὰν ταύτην πολιτικὴν οὐχὶ μόνον εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Μ. Βρεττανίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ εἰς τὸν Πρεσβευτὴν κ. Λῆπερ.

»Ὁ κ. Παπανδρέου ἀκολούθως ἐστράφη πρὸς τὸ μέλλον: Ἐὰν ἡ Βρεττανικὴ πολιτικὴ ἐξηκολούθει νὰ εἶναι σταθερά, τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἐξησφαλισμένον. Τὸ πρόγραμμά του, εἶπε, διὰ τὸ ἄμεσον μέλλον ἦτο νὰ ἐξασφαλίσῃ ὅπως ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἀντίστασις εἶναι ἡνωμένη ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ ὅπως ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μὴ ἐπαναληφθῇ. Βραδύτερον, ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, νέα προβλήματα ἔμελλον νὰ ἀναφανοῦν. Ἡ Ἑλλὰς ἔζη ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑπὸ προσωρινὸν Σύνταγμα, καὶ ἦτο οὐσιῶδες νὰ γίνουν ἐκλογαὶ τὸ ταχύτερον, ἵνα ὑπάρξῃ μία σταθερὰ βάσις διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὅπως συχνάκις συμβαίνει ἐν καιρῷ πολέμου, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἦτο ἄοπλον καὶ τὰ ὅπλα εὑρίσκοντο εἰς τὰς χεῖρας ὀργανώσεων ἀντιπροσωπευουσῶν μόνον μίαν μειονότητα. Τὸ πρόγραμμά του ἦτο νὰ ἀνατρέψῃ τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἔλεγχον τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων, τουτέστι τοῦ Στρατοῦ, τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῆς Ἀστυνομίας. Ἦτο ἀνάγκη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν νὰ δημιουργηθῇ ἐθνικὸς στρατὸς καὶ ἀστυνομία, καὶ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο ἡ ἔνοπλος βοήθεια τῶν Βρεττανῶν θὰ ἦτο ἀναγκαία.»

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΝ ΤΗΣ ΕΔΡΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

»Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Τσῶρτσιλ εἶπεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. εἶχεν ἐξετάσει τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Παπανδρέου εἶχεν ἐγείρει, περὶ τῆς ἀποστολῆς Βρεττανικῶν δυνάμεων μὲ τὸν σκοπὸν νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ὁμαλῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐτόνισεν ὅτι δὲν ἠδυνάμεθα νὰ παράσχωμεν ὑποσχέ-

σεις καὶ νὰ ἀναλάβωμεν ὑποχρεώσεις. Τοῦτο, εἶπεν, εἶναι θέμα πρὸς μελέτην (à étudier), ὡς συνήθιζε νὰ λέγῃ ὁ μέγας Βενιζέλος. Ἐπὶ πλέον, ἦτο ἐκτάκτως σημαντικὸν νὰ μὴ λάβῃ χώραν καμμία ἀπολύτως δημοσία συζήτησις οὐδὲ κἂν περὶ ἁπλῆς δυνατότητος ἀποστολῆς Βρεττανικῆς βοηθείας εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐπίστευεν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἀμέσως ἕνα χρήσιμον μέτρον διὰ τῆς μεταφορᾶς τῆς ἕδρας της ἀπὸ τοῦ Καΐρου καὶ τῆς δηλητηριώδους ἐκεῖ ἀτμοσφαίρας ἑλληνικῶν ραδιουργιῶν, εἰς μέρος τι ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Στρατηγείου τοῦ Ἀνωτάτου Συμμάχου Διοικητοῦ. Τοιαύτη μεταφορά, χωρὶς νὰ δοθῇ καμμία συγκεκριμένη ἔνδειξις ἐνδεχομένων διαθέσεων, θὰ ἀπετέλει μίαν προειδοποίησιν πρὸς τὸν ΕΛΑΣ καὶ θὰ ἐνεθάρρυνε τὸν νομιμόφρονα πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος.»

«Ὁ κ. Παπανδρέου ἀπήντησεν ὅτι ἐδέχετο μετ' εὐγνωμοσύνης καὶ ἱκανοποιήσεως τὴν πρότασιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Οὐδὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ περισσότερον τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τὴν μεταφορὰν τῆς ἕδρας αὐτῆς εἰς Ἰταλίαν.

»Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεταννίας προσέθεσεν ὅτι δὲν εἶχεν ἀντίρρησιν ὅπως ὁ κ. Παπανδρέου ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησίν του τὴν ὡς ἄνω πρότασιν εὐθὺς ἅμα ἐπανέλθῃ εἰς Κάϊρον, ἀλλὰ ἐτόνισεν ἅπαξ ἔτι ὅτι οὐδεμία ὑπόσχεσις ἠδύνατο νὰ παρασχεθῇ ἢ ὑποχρέωσις νὰ ἀναληφθῇ ὅσον ἀφορᾷ ἐνδεχομένην Βρεττανικὴν βοήθειαν. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς προτεινομένης μεταφορᾶς τῆς Κυβερνήσεως ἤθελον καθορισθῆ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. Λῆπερ.»

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

«Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεταννίας ἐδήλωσεν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, οὐδεμία νέα δήλωσις τοῦ Βα-

σιλέως περὶ τῆς θέσεώς του ἦτο ἀναγκαία. Ὁ Βασιλεὺς εἶχεν ἤδη προβῆ εἰς μίαν καλὴν δήλωσιν ἀναλαμβάνων νὰ συμμορφοῦται πρὸς τὰς συμβουλὰς τῆς Κυβερνήσεώς του ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ὑπῆρχεν ἀντίρρησις εἰς τὴν μετάβασιν τοῦ Βασιλέως εἰς Λονδῖνον πρὸς ἐπίσκεψιν, ἐὰν τὸ ἐπεθύμει. Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Τσῶρτσιλ ἐτόνισε μετ' ἐμφάσεως τὰ φιλικὰ καὶ ἱπποτικὰ αἰσθήματα τοῦ Βρεττανικοῦ Ἔθνους ἔναντι τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, ὅστις ἐστάθη ἀκλόνητος κατὰ μίαν δύσκολον καμπὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν δύο Χωρῶν. Αὐτὸ τὸ αἴσθημα θὰ παραμείνῃ μεθ' ἡμῶν (τῶν Ἄγγλων), καὶ δὲν θὰ τὸ ἀποβάλωμεν προθύμως. Συγχρόνως ὅμως δὲν ἔχομεν τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπέμβωμεν εἰς τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ νὰ καθορίσῃ τὰ πεπρωμένα του καὶ νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ Μοναρχίας καὶ Δημοκρατίας. Ἀλλὰ πρέπει ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὁλόκληρος καὶ οὐχὶ μία δρὰξ δογματιστῶν (doctrinaires) νὰ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τόσον σοβαροῦ ζητήματος. Ἂν καὶ προσωπικῶς ὁ ἴδιος (ὁ κ. Τσῶρτσιλ) ἐθαύμαζε τὸν τύπον τῆς Συνταγματικῆς Μοναρχίας ὅστις ἐξειλίχθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐφ' ὅσον τὸ ζήτημα ἤθελε καθορισθῆ διὰ γνησίου δημοψηφίσματος ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. θὰ παρέμενε πολιτικῶς ἀδιάφορος εἰς αὐτό.

»Ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἀκολούθως ἐστράφη πρὸς ὡρισμένα σημεῖα τὰ ὁποῖα ὁ κ. Παπανδρέου εἶχεν ἀνακοινώσει εἰς τὸν κ. Λῆπερ ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ ἐγείρῃ.»

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

«Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας παρετήρησεν ἐν συνεχείᾳ ὅτι τώρα ὁπότε τὸ ΕΑΜ εἶχεν ἀποσύρει τὴν ἀξίωσίν του διὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κ. Παπανδρέου ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν, καὶ εἶχε ζητήσει νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὁ κ. Παπανδρέου ἦτο Ἀρχηγὸς μιᾶς

Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως. Ὁ κ. Τσῶρτσιλ διεβεβαίωσε τὸν κ. Παπανδρέου ὅτι θὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ ὑποστηρίζωμεν τὴν Βασιλικὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Ἡ παροῦσα συνάντησις ἦτο μία ἔνδειξις τῶν στενῶν σχέσεων τῶν ὑφισταμένων μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μ. καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

»Ὁ κ. Τσῶρτσιλ προσέθεσεν ὅτι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου ἐπίστευεν ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, θὰ ἠδύνατο αὕτη νὰ λάβῃ ὡρισμένα μέτρα διὰ τὸν σχηματισμὸν ἐθνικοῦ στρατοῦ.

»Ὁ κ. Παπανδρέου ὑπέδειξεν ὅτι σχετικαὶ διευθετήσεις ἠδύναντο νὰ λάβουν χώραν μεταξὺ τοῦ ἐν Καΐρῳ Στρατηγείου καὶ τοῦ Στρατηγείου ἐν Ἀθήναις.»

ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

«Ὁ κ. Τσῶρτσιλ εἶπεν ὅτι ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου ἐπεθύμει ὡρισμένας διαρρυθμίσεις, πρὸς ὄφελος τῆς Ἑλλάδος, τῶν συνόρων αὐτῆς μετὰ τῆς Βουλγαρίας. Προσέθεσεν ὅτι ζητήματα ὡς τὰ τῶν ἐδαφικῶν ἀξιώσεων τῆς Ἑλλάδος ἔναντι τῆς Βουλγαρίας, ὡς καὶ ἐπίσης τὸ ζήτημα τῆς Δωδεκανήσου, πρέπει νὰ περιμένουν τὸν γενικὸν διακανονισμὸν μετὰ τὸν πόλεμον.

»Ὁ κ. Παπανδρέου ἐδήλωσεν ὅτι παρεδέχετο τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ἐπίστευεν ὅτι ἡ ἐκκένωσις ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῶν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν, τὰ ὁποῖα οὗτοι εἶχον καταλάβει, δὲν θὰ ἀφίνετο νὰ περιμένῃ τὸν ὡς ἄνω γενικὸν διακανονισμόν.

»Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας ἀπήντησεν ὅτι οἱ Βούλγαροι θὰ διετάσσοντο νὰ ἐπανέλθουν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν συνόρων των εὐθὺς ἅμα εὑρεθῶμεν εἰς τὴν θέσιν νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὅτι θὰ πράξουν τοῦτο.»

«Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας εἶπεν ὅτι ἐγνώριζεν ὅτι ὁ κ. Παπανδρέου ἦτο τῆς γνώμης ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἀπαίτησιν νὰ τῆς ἀναγνωρισθῇ **μία ἀπόλυτος προτεραιότης** εἰς τὰ σχέδια περιθάλψεως καὶ ἀνοικοδομήσεως τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Προσέθεσεν ὅτι τὰ μέτρα περιθάλψεως καὶ ἀνοικοδομήσεως εὑρίσκοντο εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πραγματοποιήσεως καὶ ὅτι θὰ ἐπράττομεν ἀσφαλῶς ὅ,τι μᾶς εἶναι δυνατὸν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Χωρὶς νὰ ἐκτεθῇ εἰς ὑπόσχεσιν, ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ὑποφέρει πολὺ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ εἶχε δικαίωμα εἰς τὴν ἀρίστην δυνατὴν μεταχείρισιν.»

ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΔΙΑ ΝΑ ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

«Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας εἶπεν ὅτι θὰ ἦτο σφάλμα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀφίσῃ τὴν περισσοτέραν ἐργασίαν εἰς ἡμᾶς (τοὺς Ἄγγλους). Πρέπει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ συμβάλῃ καὶ ἐκείνη. **Προέτρεψε μετ' ἐμφάσεως, ὡς ἐκ τούτου, τὸν κ. Παπανδρέου νὰ πράξῃ ὅ,τι δυνατὸν διὰ νὰ ἑδραιώσῃ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐν Ἑλλάδι.**

»Ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἠρώτησεν ἐν τέλει τὸν κ. Παπανδρέου ἐὰν εἶχεν ἄλλας τυχὸν ἐρωτήσεις.

»Ὁ κ. Παπανδρέου ἀπήντησεν ὅτι αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας εἰς τὰ μέχρι τοῦδε θιγέντα ζητήματα ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικαί. Ἐπεθύμει ὅμως νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχήν του ἐπὶ τῶν παθημάτων τῆς Ἑλλάδος κατὰ τρεῖς πολέμους ἐν διαστήματι μιᾶς γενεᾶς, καὶ **ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τῆς χώρας διὰ στρατηγικὰ σύνορα δυνάμενα νὰ κατοχυρώσουν τὴν μέλλουσαν ἀσφάλειάν της.** Ἡ ἐμπιστοσύνη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Α. Μ. καὶ

εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν αὐτῆς, προσωπικῶς, ἦτο ἀπόλυτος.

»Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας ἐπανέλαβεν ὅτι ἅπαντα τὰ ζητήματα συνόρων πρέπει νὰ ἀναμείνουν τὸν γενικὸν διακανονισμόν. Ὁμιλῶν γενικῶς, εἶπεν ὅτι ἐθεώρει ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῶν μικρῶν κρατῶν ἐξηρτᾶτο ἐκ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μ. ἦτο σταθερῶς ἀποφασισμένη νὰ κρατηθοῦν εἰς χεῖρας της μετὰ τὸν πόλεμον τὰ ὑλικὰ μέσα τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης. Τοιουτοτρόπως ζητήματα συνόρων ἤθελον καταστῇ ὀλιγώτερον σημαντικά.»

Η ΠΡΟΠΟΣΙΣ ΤΟΥ κ. ΤΣΩΡΤΣΙΛ

Ἡ πρόποσις τοῦ Βρεττανοῦ Πρωθυπουργοῦ κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν αὐτὴν συγκέντρωσιν ἔχομεν ὡς συνδαιτυμόνα τὸν κ. Παπανδρέου, Ἕλληνα Πρωθυπουργόν, τοῦ ὁποίου τὰς μεγάλας πολιτικὰς ἀρετὰς μᾶς ἐδόθη ἤδη ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσωμεν. Χάρις εἰς τὴν ἀποφασιστικότητά του καὶ τὴν μετὰ πίστεως καὶ φανατισμοῦ ἀφοσίωσίν του εἰς τὸ μέγα καὶ δυσχερὲς ἔργον, τὸ ὁποῖον κατὰ κρισιμωτάτας στιγμὰς ἀνέλαβε, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν Ἑλληνικὴν ἑνότητα ἡ ὁποία ἤδη ἀποτελεῖ πραγματικότητα. Ἡ Ἑλλὰς προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα, τὰς ὁποίας οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν, καὶ ἤδη, ἐκ νέου, μετὰ τὰ θλιβερὰ γεγονότα, ἡ πιστή μας Σύμμαχος εἶναι ἑτοίμη νὰ συμβάλῃ εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπαθείας καὶ τὴν ἀκάματον ἐργασίαν ἑνὸς μεγάλου Ἡγέτου. Ὁ Ἡγέτης οὗτος εἶναι ὁ ἀγαπητὸς συνδαιτυμών μας κ. Παπανδρέου, ὅστις διὰ τῶν ἔργων ἀπέδειξεν ὅτι κατέχει ὅλας τὰς ἀρετὰς αἱ ὁποῖαι διακρίνουν τοὺς μεγάλους Ἀρχηγούς. Ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἀντάξιος τῶν περιστάσεων καὶ ὅτι εἶναι ἱκανὸς νὰ ὁδηγήσῃ τὴν χώραν του εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὑψηλῆς της ἀποστολῆς. Θὰ συναντήσῃ ἴσως ἀκόμη δυσχερείας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ τὸν ἐπηρεάσῃ. Συνετέλεσεν ἤδη τὴν ἑνότητα· ἂς ἀκολουθήσῃ τὴν χαραχθεῖσαν ὁδὸν ἄνευ οὐδενὸς ἐνδοιασμοῦ. Θὰ ἔχῃ ὡς συμπαραστάτην τὴν ἀπόλυτον ὑποστήριξίν μας, τὴν ὁποίαν θὰ τοῦ παράσχωμεν ὁλοψύχως.

»Εἴμεθα εὐτυχεῖς ὅτι ἡ μικρά, ἀλλὰ ἡρωικὴ Σύμμαχός μας Ἑλλὰς ἐκπροσωπεῖται ἐδῶ σήμερον ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν πολιτικὴν προσωπικότητα τοῦ κ. Παπανδρέου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκφράζομεν τὸν θαυμασμόν μας. Ἔστε βέβαιος, κύριε Παπανδρέου, ὅτι μὲ εἰλικρινῆ χαρὰν σᾶς ἐδεξιώθημεν σήμερον, καὶ ὅτι ὅλαι αἱ εὐχαί μας ἀπευθύνονται πρὸς τὴν ἀγαπητήν μας Σύμμαχον Ἑλλάδα.»

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑΝ

Κάϊρον, Αὔγουστος 1944

Μετὰ τὸ στασιαστικὸν κίνημα τῆς Μ. Ἀνατολῆς ὑπῆρξε πλήρης σχεδὸν ἡ διάλυσις τῶν στρατιωτικῶν μας δυνάμεων. Ὁ Γεώργιος Παπανδρέου, ὡς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, κατέβαλεν ὑπερανθρώπους προσπαθείας διὰ τὴν ἀνασύνταξιν, καί, παρὰ τὰς μεγάλας ἀντιδράσεις, βοηθούμενος ἀπὸ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον καὶ ἐμπνευσμένους Ἕλληνας στρατιωτικοὺς ἡγέτας, κατώρθωσε τελικῶς νὰ εὐοδώσῃ τὸ ἔργον. Τὴν 17 Αὐγούστου 1944 προέβη εἰς τὴν ἀκόλουθον ἀνακοίνωσιν:

«Ἔχω νὰ ἀναγγείλω μίαν εὐχάριστον εἴδησιν εἰς τὸ Ἔθνος. Τὸ ἐκστρατευτικὸν Σῶμα μας δὲν εὑρίσκεται πλέον εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν. Εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὸ μέτωπον. Καὶ κατέχεται ἀπὸ τὴν ἱερὰν ἀπόφασιν ὅπως ἀποπλύνῃ τὴν ἐντροπὴν τῆς Στάσεως καὶ ἀνανεώσῃ τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος.

»Ἐκφράζω τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, εἰς τὴν θερμὴν στοργὴν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ταχίστη ἐπίτευξις τοῦ εὐχαρίστου ἀποτελέσματος. Καὶ ἀπευθύνω δημόσιον ἔπαινον πρὸς τοὺς ἡγήτορας τοῦ Στρατοῦ μας.

»Ὡς Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, πρὸ δύο μηνῶν, παρελάβομεν ἐρείπια καὶ ὑπεσχέθημεν τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀνοικοδόμησις ἤρχισε.»

Πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα ἀπέστειλε τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Ἑλληνικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα, Ἰταλίαν.

» Πάλλονται αἱ καρδίαι μας εἰς τὸ ἄγγελμα ὅτι ἡ Κυανόλευκος κυματίζει εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπέναντι τῶν ἀκτῶν μας. Εἰς τὴν πορείαν σας πρὸς τὴν Δόξαν καὶ τὴν Ἐλευθερίαν σᾶς συνοδεύουν αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ προσδοκίαι τοῦ Ἔθνους.»

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Κάϊρον, Σεπτέμβριος 1944

Οἱ ἡγέται τοῦ ΕΑΜ, μετὰ ὁμόφωνον ἐκδήλωσιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καθὼς καὶ τὴν ἀνανέωσιν τῆς ἀμερίστου ἐμπιστοσύνης τῶν Συμμάχων, ἀπέσυραν τὴν ἀξίωσίν των πρὸς παραίτησιν τοῦ Γ. Παπανδρέου καὶ ἀπεδέχθησαν νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἀγγλικὴ ἀνακοίνωσις ἔδωκε τὸν ἀκόλουθον χαρακτηρισμὸν τῆς ἀποφάσεως: «Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ εἰς τὸν Λίβανον εἶχον δεχθῆ καὶ τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον καὶ τὴν Πρωθυπουργίαν Παπανδρέου. Κατόπιν ἐζήτησαν τὴν τροποποίησιν τῶν συμφωνιῶν, ἀποδεχόμενοι τὴν Πρωθυπουργίαν Παπανδρέου. Ἔπειτα ἀπεδέχθησαν τὰς συμφωνίας, ἀλλὰ ἐζήτησαν τὴν παραίτησιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Καὶ τώρα ἐπανέρχονται, ἀποδεχόμενοι καὶ τὰς συμφωνίας τοῦ Λιβάνου καὶ τὴν Προεδρίαν τοῦ Παπανδρέου.» Τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1944 ὡρκίσθησαν οἱ Ὑπουργοὶ Σβῶλος Οἰκονομικῶν, Ἀγγελόπουλος Ὑφυπουργὸς Οἰκονομικῶν, Ζεῦγος Γεωργίας, Πορφυρογένης Ἐργασίας, Τσιριμῶκος Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, καὶ Ἀσκούτσης Δημοσίων Ἔργων. Τὴν Δευτέραν, 4 Σεπτεμβρίου, συνῆλθεν εἰς πρώτην συνεδρίασιν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν νέων Ὑπουργῶν ὡς ἀντιπροσώπων τοῦ ΕΑΜ, τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ τῆς Π.Ε.Ε.Α. Μετὰ μακρὰν συζήτησιν, κατὰ τὴν ὁποίαν διεπιστώθη γενικὴ ἱκανοποίησις διὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν πλήρη Ἐθνικὴν Ἕνωσιν, ἀπεφασίσθη ὁμοφώνως ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἀπευθύνῃ τὸ ἀκόλουθον διάγγελμα:

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

I. Ἀναγγέλλοντες πρὸς τὸ Ἔθνος τὴν πραγματοποίησιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς πλήρους Ἐθνικῆς Ἑνώσεως εἴμεθα βέβαιοι ὅτι μεταδίδομεν χαρμόσυνον εἴδησιν, διότι ἀπετέλει αὕτη πάγκοινον πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

II. Πολιτικὸν πρόγραμμα τῆς Κυβερνήσεως ἀποτελεῖ τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου. Δύο εἶναι οἱ μεγάλοι σκοποί μας: Ἡ Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωσις καὶ Ἀποκατάστασις καὶ ἡ Λαϊκὴ Κυριαρχία.

III. Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἀπελευ-

θερώσεως ὁ Λαός μας παλαίει καὶ πάσχει. Ἐν μέσῳ σκληροτάτων στερήσεων, ὠργανωμένοι καὶ ἀνοργάνωτοι, εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ βουνά, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ πρὸ παντὸς οἱ νέοι μας, κατέχονται ἀπὸ φλογερὸν πάθος ἐλευθερίας καὶ ἀπαράμιλλον προθυμίαν αὐτοθυσίας. Ὑπάρχουν μορφαὶ ἀγῶνος τοῦ Λαοῦ μας ἐναντίον τῶν βαρβάρων κατακτητῶν αἱ ὁποῖαι θὰ ἀνήκουν ὄχι μόνον εἰς τὰς ἐνδόξους σελίδας τῆς Ἱστορίας μας ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἐθνικῶν μύθων. Ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἔθνους ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ καθῆκον νὰ ἐκφράσῃ πρὸς τὸν ἥρωα καὶ μεγαλομάρτυρα Ἑλληνικὸν Λαὸν θαυμασμὸν καὶ εὐγνωμοσύνην, καὶ νὰ ὑποκλιθῇ εὐλαβῶς ἐνώπιον τῶν χιλιάδων θυμάτων τοῦ Ἐθνικοῦ μας Ἀγῶνος.

IV. Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ σκιαί. Ὑπάρχουν, πρῶτον, τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Ἕλληνες ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κατακτητῶν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων. Τὸ Ἐθνικὸν Συνέδριον τοῦ Λιβάνου κατήγγειλε τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Καὶ ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, σήμερον, ἐπαναλαμβάνει τὴν καταδίκην των. Ἡ ὕπαρξις ἐνόπλων σωμάτων ὑπὸ οἱονδήποτε ὄνομα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐχθροῦ ἀποτελεῖ ἔγκλημα κατὰ τῆς Πατρίδος.

Παραγγέλλομεν εἰς τοὺς ἄνδρας τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ὅπως ἐγκαταλείψουν ἀμέσως τὰς θέσεις των. Ἔπειτα ἀπὸ τὸν σχηματισμὸν τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως δὲν ὑπάρχει πλέον, διὰ τὸ μέλλον, οὔτε κἂν ἡ πρόφασις τῆς παραμονῆς των. Ὅσοι καὶ μετὰ τὴν σημερινὴν ἐντολήν μας ἐξακολουθήσουν παραμένοντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐχθροῦ, ὀφείλουν νὰ γνωρίζουν ὅτι θὰ ὑποστοῦν ἀμείλικτον τιμωρίαν.

V. Καὶ ὑπάρχει καὶ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἐθνικαὶ ὀργανώσεις εὑρίσκονται ἀντιμέτωποι ἄλλων ἐθνικῶν ὀργανώσεων, καὶ συχνὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔνοπλος σύγκρουσις. Ἡ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ἀπὸ σήμερον παραγγέλ-

λει: «Παύσατε τὴν διαμάχην. Συνεργασθῆτε ἐναντίον τῶν βαρβάρων κατακτητῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς ἱερᾶς μας Πατρίδος.» Καὶ παραγγέλλει ἐπίσης: «Παύσατε τὴν αὐτοδικίαν. Ἡ ἀπόδοσις δικαιοσύνης δὲν εἶναι δικαίωμα τῶν ὀργανώσεων καὶ τῶν ἀτόμων. Εἶναι δικαίωμα τοῦ Κράτους.»

Τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ἐπαγγέλλεται σκληρὰς κυρώσεις κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ Λαοῦ. Ἡ Κυβέρνησις ἐπαναλαμβάνει σήμερον, μὲ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον, τὴν ἰδίαν ὑπόσχεσιν: «Ἡ Ἐθνικὴ Νέμεσις θὰ εἶναι ἀδυσώπητος.» Καὶ ἐφ᾿ ὅσον ἡ Κυβέρνησις τῆς καθολικῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον τῆς τιμωρίας, ἡ αὐτοδικία δὲν ἔχει καμμίαν δικαίωσιν.

VI. Ἔπειτα ἀπὸ τὴν Ἐθνικήν μας Ἀπελευθέρωσιν ἡ Λαϊκὴ Κυριαρχία εἶναι ὁ δεύτερος μεγάλος σκοπός μας. Δὲν θὰ ἐπιτραπῇ εἰς κανένα νὰ ἀσκήσῃ οὔτε ὑλικὴν οὔτε ψυχολογικὴν βίαν ἐπὶ τοῦ Λαοῦ μας. Ἐλεύθερος καὶ κυρίαρχος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς θὰ ἀποφασίσῃ καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του. Ἡ τάξις, ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία κατοχυρώνονται πλέον ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

VII. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ μία βαθυτάτη ἀγωνία τοῦ Λαοῦ μας. Εἶναι ἡ Ἀγωνία διὰ τὴν σύντομον μεταβατικὴν περίοδον ἀπὸ τῆς Δουλείας εἰς τὴν Ἀπελευθέρωσιν. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως δὲν θὰ εἶχε λόγον ὑπάρξεως ἐὰν δὲν ἐθεώρει καθῆκον τιμῆς καὶ ἐὰν δὲν ᾐσθάνετο καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δύναμιν ν᾿ ἀξιώσῃ καὶ νὰ ἐπαγγελθῇ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν **Τάξιν καὶ Ἐλευθερίαν.** Εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀντιπροσωπεύονται ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα καὶ ὅλαι αἱ ἐθνικαὶ μαχόμεναι ὀργανώσεις, ἤτοι τὸ σύνολον

τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἔχει ἑπομένως καὶ τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθῆκον ἡ Κυβέρνησις νὰ προσδοκᾷ συμμόρφωσιν πρὸς τὰς ἐντολάς της. Καὶ ἐντολαί της εἶναι ἡ πλήρης τήρησις τῆς τάξεως καὶ ἡ ἀπόλυτος πειθαρχία πρὸς τὰς διαταγάς της. Ὅσοι παραβοῦν τὰς ἐντολάς, ὀφείλουν νὰ γνωρίζουν ὅτι θὰ κριθοῦν ὡς ἐχθροὶ τοῦ Λαοῦ.

Ἡ ἡμέρα τῆς Ἀπελευθερώσεως θὰ εἶναι καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας ἡμέρα χαρᾶς καὶ ὄχι κολάσεως.

VIII. Ἀπετέλεσεν ἀτύχημα ἡ βραδύτης διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς πλήρους ἐθνικῆς μας ἑνώσεως. Ἀλλά, διότι δυστυχῶς ἐβραδύναμεν, αἰσθανόμεθα σήμερον τὸ καθῆκον νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰς προσπαθείας μας διὰ νὰ δημιουργήσωμεν **τὸ κλῖμα τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως,** ἐντὸς τοῦ ὁποίου, μὲ νέα κριτήρια, θὰ ἐκτιμηθῇ τὸ παρελθὸν καὶ θὰ ρυθμισθῇ τὸ μέλλον.

IX. Πρὸς τοὺς μεγάλους Συμμάχους μας ἐκφράζομεν **τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μας.** Ἐγίναμεν παραστάται των εἰς σκοτεινὰς ὥρας ὑπερτάτης δοκιμασίας. Καὶ εἴμεθα σήμερον εὐτυχεῖς διότι οἱ σκληρότατοι κοινοὶ ἀγῶνες ὁδηγοῦν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν θερμήν των συμπαράστασιν στηρίζομεν τὰς προσδοκίας μας διὰ τὴν πλήρη ἐθνικήν μας ἀποκατάστασιν καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Πατρίδος μας.

X. Καὶ θέλομεν ν' ἀπευθύνωμεν **χαιρετισμὸν Ἐλευθερίας** πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Ἐπὶ τέσσαρα ἔτη παλαίει καὶ πάσχει. Ἡ ὕλη πλέον, τὸ σῶμα, ἔχει ἐνδώσει. Ἡ ψυχή του ὅμως εἶναι ἀνένδοτος. Καὶ διαρκῶς μεγαλύνεται ἀπὸ τὴν δίωξιν καὶ λάμπει καὶ φλέγεται περισσότερον, ὅπως ἡ φλόγα ἀπὸ τὸν ἄνεμον.

Ἀλλά, εὐτυχῶς, οἱ καιροὶ τῶν δεινῶν ἔχουν λήξει. Ἡ αὐγὴ τῆς Ἐλευθερίας ἀνατέλλει. Καὶ δι' αὐτό, μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν, ἀπευθύνομεν σήμερον πρὸς τὸν Λαόν μας τὸν ἐγκάρδιον ἐθνικόν μας χαιρετισμόν...

Ι Τ Α Λ Ι Α

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944

ΑΙΤΗΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Κατὰ τὴν συνάντησιν τῆς Ρώμης ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργὸς εἶχε προτείνει τὴν μετάθεσιν τῆς ἕδρας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τὸ Κάϊρον εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὴν πρότασιν ταύτην εὐγνωμόνως ἀπεδέχθη ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργός.

Τὴν 7 Σεπτεμβρίου 1944, πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν συμμετοχὴν καὶ τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὸ Κάϊρον καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Κάβα ντεῖ Τιρέννι, ἀπέχουσαν μίαν περίπου ὥραν ἀπὸ τὴν Νεάπολιν. Εἰς τὴν μικρὰν ταύτην πόλιν εἶχε προηγουμένως ἐγκατασταθῆ ἡ προσωρινὴ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις, ὑπὸ τὸν Μπαντόλιο, ἡ ἔπαυλις τοῦ ὁποίου παρεχωρήθη εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Ἐκεῖ ὑψοῦτο καθ' ἡμέραν ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία καὶ συνήρχετο εἰς συνεδρίασιν τὸ Ἑλληνικὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ἐκτὸς τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν συνεχῆ ἀπασχόλησιν μετὰ τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν τῶν Συμμάχων, δύο ἦσαν τὰ κύρια καὶ ἀγωνιώδη θέματα τῆς Κυβερνήσεως: Ἡ δυστροπία τῶν Βουλγάρων νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ ἡ βαθμιαία ἐπέκτασις τῆς Τρομοκρατικῆς Κατοχῆς τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ, καθ' ὃν χρόνον συνετελεῖτο ἡ ἀποχώρησις τῶν Γερμανῶν.

Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς διπλῆς ταύτης καὶ βαρυτάτης ἀνησυχίας ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εὑρίσκετο εἰς συνεχῆ ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον τῆς Μεσογείου καὶ τὸν Ἀρχιστράτηγον Οὐΐλσον, ἀπηυθύνετο δὲ ἐπανειλημμένως πρὸς τὰς Συμμαχικὰς Κυβερνήσεις καὶ διὰ τὴν ἄσκησιν πιέσεως ἐπὶ τῶν Βουλγάρων, πρὸς ἄμεσον ἐγκατάλειψιν τῶν Ἑλληνικῶν ἐδαφῶν, καὶ διὰ τὴν ἀποστολὴν Συμμαχικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ οἱ μὲν Βούλγαροι, βαυκαλιζόμενοι μὲ ἐλπίδας καὶ μηχανευόμενοι συνεργασίας μὲ τὸ ΕΑΜ, ἐβράδυναν νὰ ἀναχωρήσουν, ἐξ ἄλλου δὲ Συμμαχικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις δὲν ὑπῆρχον διαθέσιμοι. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ρώμης ἐπροτιμήθη τελικῶς, ἀντὶ τοῦ Βαλκανικοῦ, τὸ Νοτιογαλλικὸν μέτωπον, τὸ ὁποῖον ἐκρίθη ὡς περισσότερον ἀποφασιστικὸν διὰ τὴν συντόμευσιν τῆς Νίκης. Κατόπιν ὅμως τούτου αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις τῶν Συμμάχων καὶ τὰ μέσα μεταφορᾶς ἀπερροφήθησαν

εἰς τὰ τρία μέτωπα, τὰ δύο τῆς Γαλλίας καὶ τὸ ἓν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐπίσης ἐμάχετο καὶ ἡ Ὀρεινή μας Ταξιαρχία, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τοὺς δύο κρισίμους μῆνας, Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον, νὰ μὴν ὑπάρχουν διαθέσιμοι Συμμαχικαὶ στρατιωτικαὶ δυνάμεις διὰ τὴν Ἑλλάδα. Χαρακτηριστικὰ τῶν σχετικῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ εἶναι τὰ ἀκόλουθα τηλεγραφήματά του:

I. Τὴν 10 Σεπτεμβρίου 1944, τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Ἰταλίαν, ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλεν εἰς τὴν Πρεσβείαν τοῦ Λονδίνου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«...Χθὲς ἐπεσκέφθημεν στρατηγὸν Οὐΐλσον, μὲ τὸν ὁποῖον ὡμιλήσαμεν διὰ μακρῶν καὶ κατόπιν ἐγευματίσαμεν. Ἐξεφράσαμεν Στρατηγὸν εὐγνωμοσύνην Ἑλληνικοῦ Ἔθνους δι' ἀγῶνας του Ἀπρίλιον 1940 καὶ προσεθέσαμεν ὅτι Ἑλληνικὸς Λαὸς τὸν ἀναμένει τώρα Ἐλευθερωτήν. Ἠλπίζαμεν ὅτι ἀφάνταστα δεινὰ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θὰ ἐτερματίζοντο συντομώτερον μὲ τὴν ἔγκαιρον ἀπελευθέρωσίν του, ὁποία τώρα φαίνεται δυστυχῶς ὅτι πρόκειται συντελεσθῇ τελευταία.

»Ἐξεφράσαμεν βαθυτάτην ἀγωνίαν μας ἀπὸ νέαν διαμόρφωσιν Βαλκανικῆς καταστάσεως καὶ κήρυξιν πολέμου ἐκ μέρους Βουλγαρίας κατὰ Γερμανίας. Ὅπως διαμορφοῦται κατάστασις, εἶναι ἐνδεχόμενον Βούλγαροι πολεμήσουν Γερμανοὺς ἐντὸς ἑλληνικοῦ ἐδάφους καὶ ἐμφανισθοῦν ὡς ἐλευθερωταὶ Ἑλλάδος... Τοῦτο θὰ ἀπετέλει θανάσιμον ὕβριν ἐναντίον μας, καὶ εἶναι ἐθνικῶς καὶ ἠθικῶς ἀπαράδεκτον.

»Ἐν συμπεράσματι διετυπώσαμεν ἀκόλουθα δύο συγκεκριμένα αἰτήματα:

»Πρῶτον: Νὰ διαταχθῇ Βουλγαρία πρὸς ἄμεσον ἐκκένωσιν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν πρὸ τῆς ὑπογραφῆς οἱασδήποτε ἀνακωχῆς.

»Δεύτερον: Νὰ ἀναληφθῇ ἄμεσος πολεμικὴ ἐνέργεια Συμμάχων πρὸς ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος καὶ συμμετο-

χὴν ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς περαιτέρω ἀγῶνα ἐναντίον Γερμανίας.

»Κατόπιν διαμορφωθείσης καταστάσεως λόγοι καὶ διακοινώσεις δὲν ἀρκοῦν πλέον. Εἰς δρᾶσιν δέον ἀπαντῶμεν μὲ δρᾶσιν, καὶ εἰς παρουσίαν μὲ παρουσίαν. Οἱ ἀπόντες ἔχουν ἄδικον. Ἄλλως κινδυνεύει διαμορφωθῇ ἀνεπανόρθωτος πραγματικὴ κατάστασις.

»Στρατηγὸς Οὐΐλσον, κατόπιν μακρᾶς συζητήσεως, ἐφάνη τελικῶς ἀναγνωρίζων ἀπολύτως ἀπόψεις μας καὶ ἐπρόκειτο τηλεγραφήσῃ ἀμέσως Λονδῖνον. Φαίνεται ὅμως ὅτι διεξαγομένη ἤδη σκληρὰ μάχη εἰς Ρίμινι Ἰταλίας, ὅπου μετέχει ἀγῶνα καὶ Ἑλληνικὴ Ταξιαρχία μετὰ Καναδῶν, δὲν τοῦ ἐπιτρέπει διαθεσίμους δυνάμεις, καὶ κάμνει λόγον περὶ ἐνεργείας μετά τινας ἑβδομάδας. Πάροδος ὅμως ἑβδομάδων θέλει καταστήσει ὁριστικὴν καὶ ἴσως ἀνεπανόρθωτον κατάστασιν εἰς Βαλκάνια.

»Συμπέρασμα ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐπιβάλλεται ἀπολύτως ἄμεσος πολιτικὴ καὶ πολεμικὴ ἐνέργεια Συμμάχων πρὸς ἐξασφάλισιν Ἑλληνικῶν συμφερόντων. Οἱαδήποτε ἀδράνεια ἢ ἀναβολὴ πιθανὸν καταστῇ θανάσιμος.

»Ὑπὸ ἔννοιαν ταύτην παρακαλῶ ὅπως προβῆτε ἐπειγόντως εἰς ἐπιβαλλόμενα διαβήματα ἐκ μέρους Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Κατάστασις ἐξελίσσεται κατὰ τρόπον ἐπικίνδυνον εἰς τὸ Ἔθνος καὶ ἐπιβάλλει ἄμεσον Συμμαχικὴν ἐνέργειαν, πολιτικὴν καὶ πολεμικήν.»

II. Τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1944 ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλεν εἰς τὴν Πρεσβείαν τοῦ Λονδίνου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Δὲν ἔχομεν καμμίαν ἀμφιβολίαν διὰ προστασίαν ἐθνικῶν μας δικαίων ὑπὸ τῆς Μ. Βρεττανίας. Ἔχομεν ὅμως τὴν γνώμην ὅτι ἀπετέλεσεν ἀτύχημα ἡ μεγάλη βραδύτης, ἡ ὁποία ἐπέτρεψε τὴν δημιουργίαν τῆς σημερινῆς καταστάσεως.

»Ἀλλὰ ὑπάρχει δυστυχῶς καὶ ἄλλο, πολὺ δυσάρεστον, γεγονός. Εἶμαι εὐγνώμων πρὸς Ἀρχιστράτηγον Οὔϊλσον δι' ἀγάπην του πρὸς Ἑλλάδα, ὑπὲρ ὁποίας πρὸ τριετίας ἐπολέμησε καὶ ἡ ὁποία τὸν ἀναμένει σήμερον Ἐλευθερωτήν.

»Δυστυχῶς κατὰ συναντήσεις μας διεπιστώθη ἀπίστευτον γεγονός, ὅτι δὲν ὑπάρχουν σήμερον καθόλου διαθέσιμοι Συμμαχικαὶ δυνάμεις, ὅπως ἐνεργήσουν Ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος, ἐκτὸς μικροῦ τμήματος προοριζομένου ἀποκλειστικῶς δι' Ἀθήνας. Περισυλλέγομεν πρὸς τοῦτο ἀσημάντους Ἑλληνικὰς δυνάμεις, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὴ Ταξιαρχία μας ἔχει ἐμπλακῆ εἰς Ἰταλικὸν Μέτωπον, μαχομένη ἡρωικῶς.

»Εἶναι ἄπειρος ἡ στενοχωρία μου ἐκ τοιαύτης καταστάσεως, ὁποίαν δὲν ἀνεκοίνωσα Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἵνα μὴ ἐνσπείρω ἀπογοήτευσιν. Μία ἐκ τῶν συνεπειῶν τοιαύτης καταστάσεως πρόκειται νὰ εἶναι ὅτι Κυβέρνησις, μεταβαίνουσα Ἀθήνας καὶ στερουμένη καὶ ἰδίας καὶ Συμμαχικῆς δυνάμεως, θὰ εἶναι οὐσιαστικῶς αἰχμάλωτος τοῦ ΕΑΜ.

»Τοιουτοτρόπως ἀνατρέπεται ἡ εὐτυχὴς πολιτικὴ κατάστασις τὴν ὁποίαν κατόπιν μεγάλων μόχθων εἴχομεν δημιουργήσει, καὶ παραδιδόμεθα οὐσιαστικῶς εἰς αὐθαιρεσίαν ΕΑΜ πρὸς πλήρη ἐξασθένησιν γοήτρου Κυβερνήσεως.

»Ἐξέφρασα βαθυτάτην πικρίαν μου Στρατηγὸν Οὔϊλσον διὰ τοιαύτην σκληρὰν ἐγκατάλειψιν Ἑλλάδος, ἥτις φαίνεται ὁλοσχερῶς λησμονηθεῖσα κατόπιν προτιμήσεως ἄλλων μετώπων.

»Θεωρῶ ἐθνικὸν καθῆκον μου ὅπως ἐκ μέρους μαρτυρικοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ἐκφράσω βαθυτάτην πικρίαν μου καὶ πρὸς Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν καὶ προσωπικῶς πρὸς Πρωθυπουργὸν κ. Τσῶρτσιλ, καὶ παρακαλέσω θερμότατα ὅπως διὰ πάσης θυσίας εὑρεθοῦν αἱ ὀλίγαι ἀπαιτούμεναι Συμμαχικαὶ δυνάμεις πρὸς

ἄμεσον ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος ὑπὸ Συμμαχικῶν στρατευμάτων.»

III. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Βουλγαρίαν ἔφθαναν ἀγωνιώδεις πληροφορίαι.

Ἀνεκοινοῦτο ὅτι οἱ Βούλγαροι συνεργάζονται μὲ τὸ ΕΑΜ, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως ἡ διοίκησις τῆς ἐκτεινομένης μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ Ἕβρου ζώνης θὰ ἀφεθῇ εἰς χεῖρας τοῦ ἐντοπίου πληθυσμοῦ καὶ ὅτι ἡ τάξις θὰ τηρηθῇ ἀπὸ τὰς βουλγαρικὰς δυνάμεις!

Κατόπιν τῶν εἰδήσεων τούτων ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε πρὸς τὸν Στρατηγὸν Μάντακαν, ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν τῆς ΠΕΕΑ, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Φθάνουν μέχρις ἡμῶν πληροφορίαι ὅτι ΕΑΜ Μακεδονίας καὶ Θράκης συνεργάζεται μετὰ Βουλγάρων παρτιζάνων. Ἀδυνατοῦμεν πιστεύσωμεν πληροφορίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θεωροῦμεν ἐπιβαλλόμενον ὅπως προβῆτε ἄμεσον ἔκδοσιν διαταγῶν πρὸς διακοπὴν πάσης συνεργασίας καὶ ἐκτόπισιν ἀπὸ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἀνεξαιρέτως παντὸς Βουλγάρου, ὑπὸ οἱανδήποτε ἰδιότητα ἐμφανιζομένου. Ἑλληνικὸς Λαὸς ἀποκρούει μετ' ἀγανακτήσεως δῆθεν συμβολὴν Βουλγάρων πρὸς ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδος. Διατάξατε ἐπίσης ὀργανώσεις ΕΑΜ Μακεδονίας-Θράκης πειθαρχήσουν ἀπολύτως διαταγὰς ἀντιπροσώπων Κυβερνήσεως μεταβαινόντων πρὸς ἀποκατάστασιν λειτουργίας ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους.»

IV. Ἡ κατάστασις ὅμως, κατὰ τὰς πληροφορίας ποὺ ἔφθαναν, ἐξηκολούθει νὰ ἐπιδεινοῦται εἰς τὴν Βαλκανικὴν καὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1944 τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν Λονδίνου:

«Κατάστασις ἐπιδεινοῦται ραγδαίως Βαλκανικὴν καὶ Ἑλλάδα, καὶ εὑρίσκομαι ἐδῶ μὲ ἐσταυρωμένας τὰς χεῖ-

ρας. Μοῦ εἶναι ἀκατανόητος ἡ πλήρης ἐγκατάλειψις. Τὸ ΕΑΜ καταλαμβάνει βαθμιαίως ἅπασαν ἐκκενουμένην Ἑλλάδα. Βούλγαροι ὑπουργοὶ κατέρχονται Θράκην καὶ Μακεδονίαν πρὸς συνεννόησιν μὲ ΕΑΜ. Καὶ ἀνεγράφη πληροφορία Ρόϋτερ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἣν ἀδυνατῶ πιστεύσω, ὅτι βουλγαρικὸς στρατὸς βαδίζει Θεσσαλονίκην.

»Ἑλληνικὸς Λαὸς εἰς μάτην μᾶς ἀπευθύνει ἀγωνιώδεις ἐκκλήσεις πρὸς ἀποστολὴν ἑλληνικῶν καὶ βρεττανικῶν στρατευμάτων. Τοῦ προσφέρω μόνον προκηρύξεις καὶ λέξεις. Ἀρχιστράτηγος Οὐΐλσον μᾶς ἀπαντᾷ ὅτι εὑρίσκεται ἀπόλυτον ἀδυναμίαν διαθέσῃ καὶ ἐλαχίστας ἀκόμη δυνάμεις. Καθημεριναὶ διαμαρτυρίαι μας ἐνταῦθα ἀποτελοῦν φωνὴν βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.

»Αἰσθάνομαι ὅτι προδίδω τὴν Χώραν μας. Μόνη μου ἐλπὶς ἔχει ἀπομείνει Λονδῖνον. Μόνον Βρεττανικὴ Κυβέρνησις καὶ ἰδίως Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ δύναται μεταβάλῃ κατάστασιν ἐξευρίσκων καὶ διατάσσων ἄλλοθεν δυνάμεις ἐνεργήσουν ἀμέσως Ἑλλάδα. Παρακαλῶ ἐνεργήσατε δι' ὅλων δυνάμεών σας.»

V. Εἰς ἀπάντησιν, τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1944, ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἔλαβε «προσωπικὸν μήνυμα» τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας Οὐΐνστον Τσῶρτσιλ, ἀπὸ τὸ Κουημπέκ, ὅπου εὑρίσκετο τότε:

«Δύνασθε νὰ εἶσθε βέβαιος ὅτι τὰ προβλήματά σας, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ζητήματος τῆς Βουλγαρίας, ἀπασχολοῦν τὴν φροντίδα καὶ τὴν σκέψιν μας, καὶ ὅτι ἐξακολουθεῖτε νὰ ἔχετε τὴν πλήρη ὑποστήριξίν μας. Ἐν τῷ μεταξὺ εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι θὰ συγκρατήσετε ἰσχυρῶς τὴν Κυβέρνησίν σας κατὰ τὰς ἐπικειμένας κρισίμους ἡμέρας.»

VI. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ «προσωπικοῦ μηνύματος» τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Μ. Βρεττανίας Οὐΐνστον Τσῶρτσιλ ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε τὴν 22 Σεπτεμβρίου 1944 τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Ἀπὸ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἀπὸ δεκαπενθημέρου εὑρίσκεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις χάρις εἰς τὴν ἐμπνευσμένην προσφοράν Σας, παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μου διὰ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι μεριμνᾶτε καὶ σκέπτεσθε τὰ ἑλληνικὰ προβλήματα καὶ ὅτι ἐξακολουθῶ νὰ ἔχω τὴν πλήρη ὑποστήριξίν Σας.

»Ἠμπορῶ νὰ Σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι ἡ σταθερότης τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως θὰ διατηρηθῇ ἀκλόνητος ἐνώπιον τῶν κρισίμων καιρῶν τοὺς ὁποίους ἀντιμετωπίζομεν. Μᾶς ἐμπνέει ὅμως σοβαρὰς ἀνησυχίας ἡ κατάστασις ὅπως διαμορφοῦται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου αἱ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐκκενούμεναι περιφέρειαι καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

»Δὲν γνωρίζω τοὺς λόγους τῆς Βρεττανικῆς ἀπουσίας. Ἀλλὰ θεωρῶ καθῆκον νὰ Σᾶς ἀνακοινώσω τὴν πεποίθησίν μου ὅτι ἐνώπιον τῆς διαμορφωθείσης κρισίμου καταστάσεως τὰ πολιτικὰ μέσα πρὸς ἀντιμετώπισίν της δὲν εἶναι πλέον ἐπαρκῆ. Μόνον ἡ ἄμεσος παρουσία ἐπιβλητικῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μέχρι τῶν Τουρκικῶν ἀκτῶν ἠμπορεῖ νὰ μεταβάλῃ τὴν κατάστασιν.

»Ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνίαν μου μὲ τὸν Ἀρχιστράτηγον τῶν Συμμαχικῶν Δυνάμεων γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο δυσχέρειαι. Ἀλλὰ κατωρθώσατε κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον τόσα πράγματα τὰ ὁποῖα ἀπὸ ὅλους ἐθεωροῦντο ἀδύνατα, ὥστε νὰ δικαιοῦται καὶ ἡ μαρτυρικὴ Ἑλλὰς νὰ ἐλπίζῃ ὅτι διὰ τῆς ἀμέσου καὶ ἀποφασιστικῆς Σας ἐπεμβάσεως θὰ ἐπανορθωθῇ ἡ κατάστασις.»

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΕΑΜ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Ἰταλίαν ὁ Πρωθυπουργὸς ἐπληροφορεῖτο ὅτι εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς στρατιωτικοὺς κύκλους τοῦ Καΐρου ἐξεδηλοῦτο δυσφορία διὰ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν Ἐθνικῆς Ἑνότητος. Αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ λόγος τοῦ κατωτέρω τηλεγραφήματος — ἀποσταλέντος τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1944 — εἰς τὸ ὁποῖον, μὲ ὀλίγας λέξεις, ὁ Γεώργιος Παπανδρέου συνοψίζει ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς πολιτικῆς του:

Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν Καΐρου

Διὰ Στρατηγὸν Βεντήρην

Εὐχαριστῶ διὰ τηλεγράφημά σας. Γνωρίζω καὶ δυσχερείας καὶ κινδύνους συνεργασίας μὲ ΕΑΜ. Ἀλλὰ ἐφρόνουν καὶ φρονῶ ὅτι κίνδυνοι μὴ συνεργασίας ἦσαν μεγαλύτεροι. Εὑρίσκομαι εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ Ἐπιτροπὴν Ἀθηνῶν καὶ δίδω ὁδηγίας.

Η ΑΓΩΝΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Σεπτέμβριος 1944

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1944 ἡ κατάστασις εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤρχισε νὰ καθίσταται τραγική. Εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἔφθαναν αἱ κραυγαὶ τῆς ἀγωνίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα δύο τηλεγραφήματα τοῦ «Κόδρου» (μυστικῆς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν) πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως:

«21 Σεπτεμβρίου. Ἡ τρομοκρατία τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐξακολουθεῖ καὶ βαίνει αὐξανομένη. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς προηγουμένας καλὰς ἐλπίδας διὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν, ὁ Λαός, μετὰ τὰς τραγωδίας τοῦ Πύργου καὶ τῶν Καλαμῶν, ἀναμένει πλέον ἀνηλεῆ σφαγήν. Ταυτοχρόνως ὁ ἀνταγωνισμὸς ἐναντίον Σας ηὐξήθη, καὶ θεωροῦμεν καθῆκον ν' ἀπευθύνωμεν ἔκκλησιν πρὸς Ὑμᾶς, ὡς τὴν μόνην ἐλπίδα τῆς Χώρας, ἵνα λάβετε ἀμέσως ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα.»

«22 Σεπτεμβρίου. Ἐπεβεβαιώθη ἀπὸ τοὺς Ἀρχηγοὺς τοῦ ΕΑΜ ὅτι μονάδες τοῦ ΕΛΑΣ συγκεντρώνονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. ΕΛΑΣ ἔλαβε διαταγὰς νὰ ἀποφύγῃ σύγκρουσιν μὲ τοὺς Γερμανοὺς καὶ προπαρασκευάζεται πρὸς δρᾶσιν ἀπὸ τῆς 23 Σεπτεμβρίου.»

Τὴν 24 Σεπτεμβρίου οἱ τέως Πρωθυπουργοὶ Σοφούλης καὶ Καφαντάρης ἀπηύθυναν τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως: «Ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν κατάστασιν τῆς ἀπομονώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ πολιτικοὶ Ἀρχηγοὶ ἔχουν καταδικασθῆ κατ' αὐτὴν τὴν κρίσιμον περίοδον, εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ σᾶς ζητήσωμεν νὰ διευκρινίσετε ὡρισμένα σημεῖα: Ποῖοι εἶναι οἱ λόγοι ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεσθε ὅταν λέγετε εἰς τὸν Λαόν, μὲ τὰ πλέον ρόδινα χρώματα, ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι εἰς θέσιν νὰ διατηρήσῃ τὴν τάξιν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν; Ἡμεῖς, ζῶντες εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν μεγίστης ἀγωνίας καὶ συγχύσεως, δὲν δυνάμεθα νὰ συμμερισθῶμεν τὰς αἰσιοδόξους γνώμας σας. Ἐνῷ οἱ ἀδελφοκτόνοι ἀγῶνες συνεχίζονται σκληρότατα, αἱ διαβεβαιώσεις σας ἀναγκάζουν τὸν πολιτικὸν κόσμον νὰ ἀπόσχῃ πάσης ἐνεργείας, ἡ ὁποία ἐνδείκνυται, πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλυτέρας συγχύσεως. Δεδομένου ὅτι οἱ ἐπικρεμάμενοι κίνδυνοι εἶναι θανάσιμοι καὶ ἀνεπανόρθωτοι, οὐδεὶς δύναται νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸν μόνον καὶ ἀνεξέταστον ρυθ-

μιστὴν τῆς τύχης τῆς Χώρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιμένομεν εἰς τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ζητήσωμεν ἄμεσον ἀπάντησιν.»
Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, εἰς ἀπάντησιν, ἀπέστειλε τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

Εἰς προηγούμενα τηλεγραφήματά μου σᾶς ἀνέπτυξα ἐκτενῶς τὰς ἀπόψεις καὶ ἐνεργείας μου. Γνωρίζω τὴν ὑφισταμένην κατάστασιν. Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον μία πολιτικὴ πρὸς ἀντιμετώπισίν της: Ἡ προσπάθεια τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως καὶ ἡ βοήθεια τῶν Συμμάχων μας. Καὶ κάμνω πᾶν τὸ δυνατὸν πρὸς ἀξιοποίησιν ἀμφοτέρων.

Ἐὰν σεῖς φρονῆτε ὅτι ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς ἄγουσα ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Λαοῦ, σᾶς παρακαλῶ νὰ μᾶς τὴν ὑποδείξετε, καὶ σᾶς βεβαιῶ ὅτι θὰ τὴν ἐξετάσωμεν μὲ ὅλον τὸν σεβασμὸν ποὺ σᾶς ὀφείλομεν.

ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΗΣ ΚΑΖΕΡΤΑ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Κατόπιν συνεννοήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως μὲ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον τῆς Μεσογείου ἐκλήθησαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνταρτικῶν δυνάμεων στρατηγοὶ Σαράφης καὶ Ζέρβας εἰς σύσκεψιν, ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν εἰς Καζέρτα (ἐγγὺς τῆς Νεαπόλεως) τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1944. Πρὸ τῆς γενικῆς συσκέψεως ἔγινεν εἰδικὴ συνεδρίασις ἀποκλειστικῶς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον ἐπίσης μέρος καὶ οἱ ὑπουργοὶ Σβῶλος, Ζεῦγος, Τσάτσος καὶ Σγουρίτσας. Ὁ κομμουνιστὴς πολιτικὸς σύμβουλος τοῦ στρατηγοῦ Σαράφη ὑπεστήριξεν ὅτι δὲν χρειάζεται ἡ παρουσία τῶν Βρεττανικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἑπομένως δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὰς προσκαλέσωμεν καὶ νὰ θέσωμεν τὰς ἀνταρτικὰς δυνάμεις ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς Βρεττανοῦ Ἀρχηγοῦ. Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἐξέφρασε τὴν κατάπληξίν του διὰ τὴν ἐκφρασθεῖσαν γνώμην καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ὑφίσταται πλέον θεμελιώδης διαφωνία, κατόπιν τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει στάδιον συνεργασίας. Μετὰ σφοδρὰν συζήτησιν ἡ πρότασις ἀπεσύρθη καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ὑπογραφῇ τὸ Σύμφωνον, διὰ τοῦ ὁποίου «αἱ ἀνταρτικαὶ δυνάμεις τίθενται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία τὰς θέτει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι».

Δημοσιεύονται κατωτέρω τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ τῶν ἀποφάσεων αἱ ὁποῖαι ἐλήφθησαν κατὰ τὴν γενικὴν σύσκεψιν, ὑπογραφέντα ἀπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον Οὐΐλσον, τὸν Βρεττανὸν Ὑπουργὸν Μακμίλλαν, τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν καὶ τοὺς στρατηγοὺς Σαράφην καὶ Ζέρβαν:

Κατὰ σύσκεψιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀνωτάτου Συμμαχικοῦ Ἀρχιστρατήγου Μεσογείου, εἰς τὸ Σ. Στρατηγεῖον, καθ' ἣν παρευρέθησαν ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς μετ' ἄλλων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καθὼς καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν στρατηγοὶ Σαράφης καὶ Ζέρβας, αἱ κάτωθι ἀποφάσεις κατεκυρώθησαν εἰς τὰ πρακτικὰ ὡς γενόμεναι παρὰ πάντων ἀποδεκταί.

1. Ὅλαι αἱ ἀνταρτικαὶ δυνάμεις αἱ δρῶσαι ἐν Ἑλλάδι τίθενται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος.

2. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέτει τὰς δυνάμεις ταύτας ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι, ὅστις ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Συμμαχικοῦ Ἀρχιστρατήγου ὡς Στρατηγὸς Διοικῶν τὰς δυνάμεις ἐν Ἑλλάδι.

3. Συμφώνως πρὸς τὴν προκήρυξιν τὴν ἐκδοθεῖσαν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν ὑπόσχονται ὅτι θὰ ἀπαγορεύσουν πᾶσαν ἀπόπειραν τῶν ὑπ' αὐτοὺς μονάδων νὰ ἀναλάβουν τὴν Ἀρχὴν ἀνὰ χεῖρας. Τοιαύτη πρᾶξις θὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἔγκλημα καὶ θὰ τιμωρηθῇ ἀναλόγως.

4. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς Ἀθήνας, οὐδεμία ἐνέργεια θὰ ἀναληφθῇ ἐκτὸς ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι, Στρατηγοῦ Διοικητοῦ διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι δυνάμεις.

5. Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας θεωροῦνται ὄργανα τοῦ ἐχθροῦ. Θὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐχθρικοὶ σχηματισμοί, ἐκτὸς ἐὰν παραδοθοῦν συμφώνως πρὸς διαταγὰς ἐκδοθησομένας παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ Διοικητοῦ τῶν ἐν Ἑλλάδι δυνάμεων.

6. Ὅλαι αἱ Ἑλληνικαὶ ἀνταρτικαὶ δυνάμεις, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως τεθῇ τέρμα εἰς τὰς διαμάχας τοῦ παρελθόντος, δηλοῦν ὅτι θὰ σχηματίσουν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν, ἵνα συντονίσουν τὴν δρᾶσιν των διὰ τὸ καλύτερον συμφέρον τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος.

7. Κατόπιν τῆς ἐξουσίας τῆς παραχωρηθείσης εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Συμμαχικοῦ Ἀρχιστρατήγου καὶ ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι ἐξέδωσε τὰς κάτωθι διαταγὰς ἐπιχειρήσεων:

Α. Ὅσον ἀφορᾶ τὰς ἐν Ἑλλάδι δρώσας σήμερον δυνάμεις, ἡ στρατιωτική των ὀργάνωσις θέλει εἶναι ἡ κάτωθι:

α) Ὁ στρατηγὸς Ζέρβας θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ δρᾷ ἐντὸς τῶν ἐδαφικῶν ὁρίων τῆς Συμφωνίας τῆς Πλάκας καὶ θὰ συνεργάζεται μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Σαράφη διὰ

τὴν παρενόχλησιν τῆς γερμανικῆς ὑποχωρήσεως ἐντὸς τῆς περιοχῆς μεταξὺ τῶν βορείων ὁρίων τῆς Συμφωνίας Πλάκας καὶ τῆς Ἀλβανίας.

β) Ὁ στρατηγὸς Σαράφης θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ δρᾷ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἑλλάδα, ἐξαιρέσει:

I. **Περιφερείας Ἀττικῆς.** Ὅλα τὰ στρατεύματα εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην θὰ διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Σπηλιωτοπούλου, δρῶντος ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως καὶ βοηθουμένου ὑπὸ ἀξιωματικοῦ συνδέσμου ὀνομασθησομένου παρὰ τοῦ στρατηγοῦ Σαράφη.

II. **Πελοπόννησος.** Τὰ στρατεύματα εἰς τὴν περιφέρειαν ταύτην θὰ διοικοῦνται ὑπὸ ἀξιωματικοῦ ὑποδειχθησομένου ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Σαράφη ἐγκρίσει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὅστις θὰ βοηθῆται ὑπὸ συνδέσμου Ἀγγλικῆς Ἀποστολῆς.

III. Βραδύτερον ἡ Θράκη (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Θεσσαλονίκης) θὰ εἶναι ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἀξιωματικοῦ ὀνομασθησομένου ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

B. **Σκοποί:** α) Ἀμφότεροι οἱ Διοικηταὶ θὰ παρενοχλοῦν τὴν γερμανικὴν ὑποχώρησιν καὶ θὰ ἐξουδετερώνουν τὰς γερμανικὰς φρουράς.

β) Καθ' ὃν χρόνον θὰ ἀπελευθεροῦται τὸ ἔδαφος, ἀμφότεροι οἱ Διοικηταὶ θὰ εἶναι ὑπεύθυνοι προσωπικῶς διά:

I. τὴν τήρησιν τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως εἰς τὰ ἐδάφη ὅπου δροῦν αἱ δυνάμεις των·

II. τὴν ἀποφυγὴν ἐμφυλίου πολέμου καὶ τῶν φόνων Ἑλλήνων παρ' Ἑλλήνων·

III. τὴν πρόληψιν ἐπιβολῆς οἱασδήποτε ποινῆς καθὼς καὶ ἀδικαιολογήτων συλλήψεων καὶ προχείρου διαδικασίας.

IV. τὴν συνδρομήν των εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ τὴν διανομὴν περιθάλψεως.

Γ. Χάρτης δεικνύων τὰ ὅρια τῶν ἐπιχειρήσεων ἐδόθη εἰς ἀμφοτέρους τοὺς διοικητάς.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Σύσκεψις ἔλαβε χώραν τελευταίως εἰς τὸ Σ. Στρατηγεῖον, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀνωτάτου Συμμαχικοῦ Ἀρχιστρατήγου, καθ' ἣν παρέστησαν ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι, Στρατηγὸς Διοικῶν τὰς ἐν Ἑλλάδι Δυνάμεις, ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργὸς κ. Παπανδρέου μετ' ἄλλων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ οἱ δύο Ἕλληνες Ἀρχηγοὶ τῶν Ἀνταρτῶν, Στρατηγοὶ Σαράφης καὶ Ζέρβας.

Οἱ δύο Στρατηγοὶ διοικοῦντες τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων ἀνταρτῶν ἐδήλωσαν ὅτι ἀποδέχονται πλήρως τὰς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰς τοῦ Ἀνωτάτου Συμμαχικοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὁποίου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔθεσεν ὅλας τὰς ἐν Ἑλλάδι δρώσας Ἑλληνικὰς Δυνάμεις.

Ἐλήφθησαν ἀποφάσεις, συμφωνούντων ἁπάντων, πρὸς συντονισμὸν τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ταχυτέραν δυνατὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.

ΦΩΤΟΤΥΠΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΚΑΖΕΡΤΑ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

Σύσκεψις έλαβε χώραν τελευταίως εις το AFHQ, υπό την προεδρίαν του Ανωτάτου Συμμαχικού Αρχιστρατήγου, και ήν παρέστησαν Στρατηγός SCOBIE, Στρατηγός Διοικών τας εν Ελλάδι Δυνάμεις, ο Έλλην Πρωθυπουργός, κος ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ, μετ' άλλων μελών της Ελληνικής Κυβερνήσεως και οι δύο Έλληνες Αρχηγοί των Ανταρτών, Στρατηγοί ΣΑΡΑΦΗΣ και ΖΕΡΒΑΣ.

Οι δύο Στρατηγοί διοικούντες τας δυνάμεις των Ελλήνων ανταρτών, εδήλωσαν ότι υποδέχονται ασμένως τας διαταγάς της Ελληνικής Κυβερνήσεως και τας του Ανωτάτου Συμμαχικού Αρχιστρατήγου, υπό τας διαταγάς του οποίου η Ελληνική Κυβέρνησις έθεσε όλας τας εν Ελλάδι δρώσας Ελληνικάς Δυνάμεις.

Ελήφθησαν αποφάσεις, συμφωνούντων απάντων, διά τον συντονισμόν του αγώνος ~~προς~~ διά την ταχυτέραν δυνατήν απελευθέρωσιν της Ελλάδος.

Γ.Π.

Henry Maitland Wilson General
Supreme Allied Commander Med. Theatre
Harold Macmillan
British Resident Minister AFHQ

Ν. Ζέρβας   Γ. Παπανδρέου   Σ. Σαράφης

Οι υπογράψαντες: Μαίητλαντ Ουΐλσον, Χάρολντ Μακμίλλαν, Γ. Παπανδρέου, Ν. Ζέρβας, Σ. Σαράφης.

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Συμφώνου τῆς Καζέρτα ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον ὅπως μετὰ τῶν στρατηγῶν Σαράφη καὶ Ζέρβα ἀναχωρήσουν ἐπίσης διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μεταβοῦν εἰς Ἀθήνας δύο μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Κατόπιν συσκέψεως ἀπεφασίσθη ὅπως ἀναχωρήσουν οἱ ὑπουργοὶ Θεμ. Τσάτσος καὶ Ι. Ζεῦγος. Τὰς ἀποφάσεις ταύτας ἀνεκοίνωσεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ἀττικῆς στρατηγὸν Σπηλιωτόπουλον διὰ τοῦ ἀκολούθου τηλεγραφήματος ἀπὸ 26 Σεπτεμβρίου 1944:

Χθὲς καὶ σήμερον εἴχομεν συσκέψεις εἰς Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον μὲ Ζέρβαν καὶ Σαράφην. Εἶμαι εὐχαριστημένος καὶ αἰσιόδοξος. Ἐντὸς ἑβδομάδος θὰ εὑρίσκωνται εἰς Ἀθήνας μὲ σαφεῖς ὁδηγίας δύο Ὑπουργοί, οἵτινες μετὰ Φιλίππου Μανουηλίδου θὰ ἀποτελέσουν τριμελῆ ἐπιτροπὴν συντονισμοῦ καὶ διευθύνσεως ἀγῶνος Ἀθηνῶν καὶ ἀμέσου καταλήψεως ἐξουσίας ἐπ' ὀνόματι Κυβερνήσεως. Παραμένετε Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀττικῆς. Θὰ ἔλθῃ καὶ ἀνώτερος Βρεττανὸς ἀξιωματικός. Καλὴν ἐπιτυχίαν καὶ καλὴν ἀντάμωσιν.

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΕΙΣ ΛΟΝΔΙΝΟΝ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀναγγελίαν τοῦ Συμφώνου τῆς Καζέρτα εἰς Ἀθήνας ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἐν Λονδίνῳ Πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος, τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1944, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

Παρακαλῶ ἀνακοινώσατε Α. Μ. Βασιλέα ἀκόλουθα:

«Προχθὲς καὶ χθὲς εἴχομεν συσκέψεις εἰς Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον μὲ στρατηγοὺς Ζέρβαν, Σαράφην. Εἶμαι εὐχαριστημένος διότι ΕΛΑΣ ἐδέχθη πειθαρχήσῃ διαταγὰς Κυβερνήσεως καὶ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου. Εὔχομαι οἱ καλοὶ λόγοι Νεαπόλεως νὰ πραγματοποιηθοῦν εἰς Ἑλλάδα. Ἀποστέλλομεν Ἀθήνας δύο Ὑπουργοὺς πρὸς ἀποτροπὴν ἐμφυλίου πολέμου.

»Ἀπεφάσισα προβῶ ἐπιστράτευσιν τεσσάρων ἡλικιῶν ἵνα γίνῃ ἀπαρχὴ δημιουργίας Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ ἐζήτησα ἐκ μέρους Συμμαχικοῦ Στρατηγείου ἀνάλογον ἱματισμὸν καὶ ὁπλισμόν. Δυστυχῶς καὶ εἰς αἴτησιν ταύτην συνήντησα ἄρνησιν. Μοῦ ἐδόθη ἀπάντησις ὅτι δὲν ὑπάρχει διαθέσιμος καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπεν ἀποβλέψω εἰς ὁπλισμὸν Ταγμάτων Ἀσφαλείας καὶ ἐνδεχομένως Γερμανῶν μετὰ παράδοσίν των. Εἶναι θλιβερώτατον ὅτι ἀτυχὴς Ἑλλὰς εἰς κρισιμωτάτην στιγμὴν ἐγκαταλείπεται παντελῶς ἀβοήθητος ὑπὸ Συμμάχων.

»Κατάστασις εἰς Ἑλλάδα ἐξελίσσεται πρὸς πλήρη κατοχὴν ἐκκενουμένων περιφερειῶν ὑπὸ ΕΑΜ. Πρέπει διὰ πάσης θυσίας νὰ εὑρεθοῦν Βρεττανικαὶ δυνάμεις πρὸς ἀποστολὴν Ἑλλάδα. Ὀλίγον κατόπιν θὰ εἶναι ἀργά. Ἐπίσης ἀπόλυτος ἀνάγκη μᾶς δοθῇ ἀπαραίτητος ὁπλισμὸς καὶ ἱματισμὸς δι' ἐπιστράτευσιν

τεσσάρων ἡλικιῶν. Χορήγησις ἄλλωστε δὲν πρόκειται εἶναι ἄμεσος ἀλλὰ βαθμιαία. Μόνον διὰ συγκροτήσεως Ἐθνικοῦ Στρατοῦ θὰ δυνηθῇ Κυβέρνησις στηριχθῇ ἐπὶ ἰδίας δυνάμεως καὶ διαφύγῃ αἰχμαλωσίαν ΕΑΜ.

»Ἐπιμένω μεταβῇ Κυβέρνησις τὸ ταχύτερον εἰς ἀπελευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα, ἴσως Πελοπόννησον.»

Η ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΙ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Ἐν μέσῳ τῆς ἀγωνίας τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἀνεμένετο ἡ «ἀνηλεὴς σφαγὴ» καὶ ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ἔφθασεν ἡ εἴδησις τοῦ Συμφώνου τῆς Καζέρτα καὶ ἀμέσως κατόπιν ἡ διαταγὴ τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι, τὴν ὁποίαν ἀπὸ συμφώνου μὲ τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν ἀπηύθυνε τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1944 πρὸς τὸν Στρατιωτικὸν Διοικητὴν Ἀττικῆς στρατηγὸν Σπηλιωτόπουλον. Ἡ διαταγὴ αὕτη τοιχοκολληθεῖσα εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπροκάλεσεν ἐνθουσιασμὸν καὶ αἰσιοδοξίαν διὰ τὸ μέλλον. Οἱ κύκλοι τοῦ ΕΑΜ ἀρχικῶς ἠμφισβήτησαν τὴν γνησιότητα, ἀλλὰ κατόπιν ἀπεφάσισαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν διαταγήν, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἑξῆς:

1. Διωρίσθητε Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς καὶ περιοχῆς αὐτῶν ὑπὸ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐτέθητε ὑπὸ τὰς διαταγάς μου. Θὰ εἶσθε ὑπεύθυνος διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ θὰ ἀναλάβετε τὸν ἔλεγχον τῶν περιοχῶν αὐτῶν μέχρις ἀφίξεως τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων.

2. Ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἀποχωρήσουν ἢ παραδοθοῦν, τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας θὰ λάβουν ὁδηγίας σας ἢ νὰ λιποτακτήσουν πρὸς τὰς οἰκίας των ἢ νὰ παραδοθοῦν εἰς ὑμᾶς. Θὰ ἐργασθῆτε ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω ζητήματος, καὶ θὰ ἀποφασίσετε ἐν καιρῷ ποία ἐκ τῶν δύο περιπτώσεων εἶναι προτιμητέα. Εἰς περίπτωσιν ὁμαδικῆς παραδόσεως, τὸ προσωπικὸν τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας θὰ ἀφοπλισθῇ καὶ θὰ κρατηθῇ αἰχμάλωτον μέχρις ὅτου ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις λάβῃ ἀποφάσεις ὡς πρὸς τὴν διάθεσίν των.

3. Τὸ ΕΛΑΣ διετάχθη ὅπως κρατήσῃ τὰς δυνάμεις του ἐκτὸς τῆς περιοχῆς Ἀττικῆς, ἵνα ἀποφευχθῇ ἡ σύγχυσις.

Η ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Παραλλήλως πρὸς τὴν διαταγὴν τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς Σαράφην, Ζέρβαν καὶ Σπηλιωτόπουλον τὴν ἀκόλουθον διαταγήν:

Ἐπληροφορήθημεν ὅτι γίνονται ἐκτελέσεις συλλαμβανομένων πολιτῶν. Καθιστῶμεν προσωπικῶς ὑπευθύνους τὰς ὀργανώσεις καὶ τὰ ἄτομα ποὺ προβαίνουν εἰς ἐκτελέσεις προσώπων, ἔστω καὶ πραγματικῶς ἐνόχων.

Ἡ δικαιοσύνη θ' ἀποδοθῇ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἐγκαθισταμένης εἰς Ἀθήνας ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.

Ἐπληροφορήθημεν ὅτι ΕΑΜ-ΕΛΑΣ Ἀθηνῶν ἐζήτησαν ἀπὸ πολιτικοὺς ἀρχηγοὺς νὰ ὑπογράψουν ἐπαναστατικὴν προκήρυξιν ἐναντίον Γερμανῶν. Λαμβάνοντες ἐκ τούτου ἀφορμὴν διατάσσομεν συγκεκριμένως τὰ ἀκόλουθα διὰ τὴν περιοχὴν τῶν Ἀθηνῶν: Ἡ ἡγεσία τοῦ Ἀγῶνος Ἀπελευθερώσεως, καθ' ὅσον ἀφορᾷ Ἀθήνας, ἔχει ἀναληφθῆ κατὰ τρόπον ἄμεσον καὶ εἰς ἀκέραιον ὑφ' ἡμῶν. Οὐδεμίαν ἐπιτρέπομεν ἐπιθετικὴν πρωτοβουλίαν ἐναντίον Γερμανῶν καὶ Ταγμάτων Ἀσφαλείας, καὶ οὐδεμίαν ἐπίσης ἐπαναστατικὴν ἐνέργειαν πρὸς κατάληψιν ἐξουσίας ἄνευ εἰδικῆς διαταγῆς μας.

Παραγγέλλομεν ὅπως ἅπασαι ἐθνικαὶ δυνάμεις Ἀθηνῶν συνεργασθοῦν εἰς ἑνιαῖον ἐθνικὸν μέτωπον ὑπὸ καθοδήγησιν Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ Ἀθηνῶν, τελοῦντος ὑπὸ διαταγάς μας.

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως Γεώργιος Παπανδρέου ἀπηύθυνε τὴν 28 Σεπτεμβρίου 1944, ἐκ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ ἕδρας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὸ ἀκόλουθον Διάγγελμα πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν:

Ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεως χαιρετίζω τὸ Ἔθνος.

1. Αἱ μεγάλαι συμμαχικαὶ νίκαι εἰς ὅλα τὰ μέτωπα καὶ ἡ πίεσις τῆς ἐσωτερικῆς ἀντιστάσεως ἀναγκάζουν τοὺς Γερμανοὺς νὰ ἀποχωροῦν βαθμιαίως ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Περισσότερον ἀπὸ πάντοτε, κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν καὶ κρίσιμον φάσιν τοῦ Ἀγῶνος τῆς Ἀπελευθερώσεως, ἡ σύνταξις τοῦ Ἑνιαίου Ἐθνικοῦ μας Μετώπου ἦτο ἀπαραίτητος. Ἡ σύνταξις αὕτη συνετελέσθη εὐτυχῶς μὲ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος.

Ἀλλὰ τὸ Ἑνιαῖον Ἐθνικὸν Μέτωπον δὲν ἐπρόκειτο νὰ συνταχθῇ μόνον εἰς τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος, ἔπρεπε νὰ καταστῇ πραγματικὸν καὶ καθολικόν. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη ἐπιβεβλημένον ὅπως κληθοῦν ἐνταῦθα καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἀνταρτικῶν ἐθνικῶν μας δυνάμεων στρατηγοὶ Σαράφης καὶ Ζέρβας. Ἀγγέλλομεν σήμερον τὴν εὐχάριστον εἴδησιν ὅτι ἐπῆλθε πλήρης καὶ πραγματικὴ συμφωνία. Ὑπεγράφησαν κοιναὶ ἀποφάσεις, μὲ τὰς ὁποίας οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων ἀνέλαβον προσωπικὴν εὐθύνην ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου διὰ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος, διὰ τὴν κατάργησιν τῆς αὐτοδικίας, τὴν τήρησιν τῆς τάξεως

καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς Ἀρχῆς ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀποτελεῖ καθῆκον μας νὰ ἀπονείμωμεν ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους δημόσιον ἔπαινον πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως καὶ νὰ τοὺς παρακαλέσωμεν ὅπως τὸν ἔπαινον τοῦτον διαβιβάσουν καὶ πρὸς τοὺς συναγωνιστάς των. Ἐπέδειξαν ἀμφότεροι πνεῦμα ἀληθοῦς πατριωτικῆς ἐξάρσεως τεθέντες ἀνεπιφυλάκτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου.

Οἱ παριστάμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν μεγάλων Συμμάχων μας ἐξέφρασαν τὴν εὐχάριστον ἔκπληξιν καὶ τὸν ἀνεπιφύλακτον θαυμασμόν των διὰ τὴν τόσον πραγματικὴν καὶ πλήρη ἐπίτευξιν τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος.

Τοιουτοτρόπως οἱ Ἐθνικοί μας Ἀγῶνες καθίστανται γόνιμοι. Μὲ ἡνωμένας δυνάμεις ἀντιμετωπίζομεν πλέον τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς πάλης διὰ τὴν ἀποκάθαρσιν τῆς ἱερᾶς μας γῆς ἀπὸ τὸ ἄγος τῶν βαρβάρων κατακτητῶν.

2. Ὁ ἐθνικός μας ἀγὼν δὲν διεξάγεται μόνον ἐντὸς τῆς δούλης Πατρίδος. Τὸ ἔνδοξον Πολεμικὸν Ναυτικόν μας ἐπιτελεῖ ὑπεράνθρωπον ἆθλον. Ἐπὶ τέσσαρα ἔτη παλαίει χωρὶς ἀνάπαυσιν καὶ λαμπρύνει τὸ Ἔθνος. Ἀνήκει ἐπίσης μεγάλη τιμὴ καὶ εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικὸν διὰ τὰς ἐξόχους ὑπηρεσίας καὶ τὰς βαρυτάτας θυσίας του. Αἱ Μοῖραι τῆς Ἀεροπορίας μας εὑρίσκονται σήμερον ὅλαι εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ ἀγῶνος καὶ τιμῶνται κατ' ἐπανάληψιν μὲ τὰς ἡμερησίας διαταγὰς τῶν Συμμάχων ἀρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι τὰς ἐμφανίζουν ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησιν. Ἔχουν πλέον ἐμπνεύσει καθολικὴν ἀναγνώρισιν. Ὑψώνουν μὲ τὰ πτερά των τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἔχομεν ἀκόμη τὸν Ἱερόν μας Λόχον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἐκστρατευτικὸν Σῶμα εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς στάσεως τοῦ Ἀπριλίου ἀνέθαλεν ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία μας. Καὶ προχθὲς μᾶς ἔδωκε τὴν μεγάλην δόξαν τοῦ Ρίμινι, ἡ ὁποία ἀνενέωσε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος καὶ ἐπανέφερε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς παγκοσμίου συμπαθείας.

Τὸ Ἔθνος ὑποκλίνεται εὐλαβῶς ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς μνήμης τῶν θυμάτων καὶ ἐκφράζει πρὸς τὰ ἡρωικὰ τέκνα του, τὰ ὁποῖα μὲ τόσην αὐτοθυσίαν τιμοῦν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ αὐξάνουν τοὺς τίτλους διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων, τὴν βαθεῖαν στοργὴν καὶ εὐγνωμοσύνην του.

3. Οἱ ἐθνικοί μας σκοποὶ ἔχουν προσδιορισθῆ εἰς τὸν χάρτην τοῦ Λιβάνου καὶ ἀποτελοῦν κοινὴν πολιτικὴν ὅλων τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Ἐπιδιώκομεν, συμφώνως πρὸς τὴν διατύπωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου, «τὴν πλήρη ἐθνικήν μας ἀποκατάστασιν καὶ τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν νέων συνόρων μας».

Καὶ εἶναι τόσον μεγάλαι αἱ ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας τὸ Ἔθνος προσέφερεν εἰς τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ τόσον σκληραὶ αἱ θυσίαι μας ὥστε νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι οἱ μεγάλοι μας Σύμμαχοι θὰ ἱκανοποιήσουν τὰ δίκαια αἰτήματα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ δὲ πραγματοποίησις τῆς ἐθνικῆς μας ἑνώσεως ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς πρόσθετον τίτλον ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ μέλλον τῆς χώρας μας.

Γνωρίζομεν ὅτι ἡ τελευταία στροφὴ τῆς Βουλγαρίας ἐνέπνευσεν ἀνησυχίας εἰς τὸν Λαόν μας. Προσβάλλει ἀληθῶς, καθὼς ἔγραψα καὶ εἰς ἕνα ἐπίσημον κείμενον, τὸ ἠθικὸν συναίσθημα τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἡ βουλγαρικὴ στάσις, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ προδοσίαν τῶν φίλων της καὶ ἐμπαιγμὸν τῶν ἐχθρῶν της, καὶ ἡ ὁποία ἐπιδιώκει μὲ μίαν εἰκονικὴν στροφὴν τῆς τελευταίας στιγμῆς νὰ διαφύγῃ τὰς δικαίας κυρώσεις τῶν βαρυτάτων της εὐθυνῶν. Εὐτυχῶς εἶμαι εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ πληροφορήσω τὸ Ἔθνος ὅτι ἀποτελεῖ ἀπόφασιν

ὅλων τῶν μεγάλων Συμμάχων μας ὅπως οἱ Βούλγαροι, ἀμέσως καὶ ἄνευ ὅρων, ἐγκαταλείψουν τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη.

Ὁ Βούλγαρος πρωθυπουργὸς κάμνει προτάσεις συνεργασίας τῶν βαλκανικῶν λαῶν. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα εἰρηνόφιλος καὶ τίποτε δὲν ἐπιθυμεῖ περισσότερον ἀπὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν λαῶν. Ἀλλὰ διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ συνεργασία μὲ τὴν Βουλγαρίαν ὑπάρχουν ὡρισμέναι προϋποθέσεις. Πρέπει προηγουμένως νὰ ἐξοφληθῇ ὁ λογαριασμὸς τοῦ πολέμου. Πρέπει πρῶτον ἡ Ἑλλὰς νὰ κατοχυρώσῃ τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν νέων συνόρων της, ὥστε ἡ εὔκολος εἰσβολὴ νὰ μὴ ἀποτελῇ πειρασμὸν διὰ τοὺς «πατριώτας» τῆς Βουλγαρίας. Δεύτερον, νὰ γίνῃ πλήρης ἐπανόρθωσις τῶν ζημιῶν μας. Δὲν ὑπάρχει καμμία δικαιοσύνη ἡ ὁποία νὰ ἐπιτρέπῃ ὅπως οἱ ἔνοχοι εὐημεροῦν καὶ ὅπως τὰ θύματα κατάκεινται εἰς ἐρείπια. Καὶ τρίτον, θὰ πρέπῃ ἡ Βουλγαρία νὰ ἀναγνωρίσῃ ἀνεπιφυλάκτως τὰ νέα σύνορα καὶ ἐν γένει τὴν κατάστασιν ἡ ὁποία θὰ προκύψῃ ἀπὸ τὸν σημερινὸν πόλεμον. Χωρὶς τὴν πλήρη πραγματοποίησιν αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων αἱ προτάσεις συνεργασίας ἀποτελοῦν ἁπλῶς τεχνάσματα διαφυγῆς εὐθυνῶν.

4. Ἀλλὰ ἐκτὸς τῆς ἐθνικῆς ὑπάρχει καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἀνησυχία τοῦ Λαοῦ μας. Ὑπάρχει ἡ ἀγωνία τῆς **αὐτοδικίας**. Ἄτομα καὶ ὀργανώσεις διεκδικοῦν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλουν κυρώσεις ἐναντίον ἐκείνων τοὺς ὁποίους, κατὰ τὴν κρίσιν των, θεωροῦν ἐνόχους. Ἀνεκοινώσαμεν μὲ τὸ πρῶτον διάγγελμα τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπαναλαμβάνομεν σήμερον: Ἡ αὐτοδικία εἶναι ἀδίκημα καὶ θὰ τιμωρῆται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ποινικοῦ Νόμου. Οὔτε τὰ ἄτομα οὔτε αἱ ὀργανώσεις ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλουν ποινάς. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀποδόσεως δικαιοσύνης ἀνήκει μόνον εἰς τὸ Κράτος καὶ θὰ ἀσκῆται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τῶν νομίμων δικαστηρίων.

5. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας. Καὶ πρέπει ὁριστικῶς νὰ διαλυθῇ ἡ σύγχυσις. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅσα εἴπομεν εἰς τὸ πρῶτον διάγγελμα: Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, ἐφ' ὅσον εὑρίσκονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐχθροῦ, θὰ ἀντιμετωπίζωνται ὡς ἐχθρικὰ τμήματα. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ σύγκρουσις δὲν εἶναι οὔτε αὐτοδικία οὔτε ἐμφύλιος πόλεμος. Εἶναι ἁπλῶς σύγκρουσις μὲ τὸν ἐχθρόν. Εἶναι μάχη. Καὶ διὰ τοῦτο παραγγέλλομεν καὶ πάλιν εἰς τοὺς ἄνδρας τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας ὅπως ἐγκαταλείψουν τὰς θέσεις των.

6. Καὶ τώρα μᾶς τίθεται τὸ ἐρώτημα: Τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ἀποτελοῦν τὸ ἀντίπαλον δέος· ἔπειτα ὅμως ἀπὸ τὴν διάλυσίν των, τὴν ὁποίαν παραγγέλλετε, ἡ ὑλικὴ δύναμις γίνεται ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς μιᾶς πλευρᾶς: Ποῖος τότε θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὸν αἰφνιδιασμόν της; Ἀπαντῶμεν: Δύο δρόμοι ὑπάρχουν ἐνώπιόν μας. Ὁ πρῶτος ὁδηγεῖ εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως καὶ εἰς τὴν συμπαράστασιν τῶν μεγάλων Συμμάχων μας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος καὶ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων μας. Ὁ ἄλλος ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, εἰς τὴν συνεργασίαν μὲ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, εἰς τὴν λανθάνουσαν ἀλληλεγγύην μὲ τὸν κατακτητήν. Ὁ δεύτερος δρόμος εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἀκόμη περισσότερον, εἶναι ἀνύπαρκτος.

Δὲν ὑπάρχει ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους παρὰ μόνον ὁ πρῶτος. Καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν ἡνωμένοι, ὁμόφωνοι, καταβάλλοντες ὅλας τὰς προσπαθείας μας διὰ νὰ τὸν καταστήσωμεν ὀλιγώτερον δύσκολον. Γνωρίζομεν ὅτι ἐξερχόμεθα ἀπὸ ἕνα ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀλλὰ γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους ὑπαγορεύει τὸν τερματισμόν του. Καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ἀποδύεται ἡ Κυβέρνησις. Τὰ κηρύγματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου συνήθως εὐχαριστοῦν περισσότερον, διότι ἀπευ-

θύνονται πρὸς τὰ πάθη. Τὰ κηρύγματα τῆς συναδελφώσεως εἶναι ψυχρά, ἰδίως ὅταν ἀπευθύνωνται τὴν ἐπομένην μιᾶς μακρᾶς καὶ σκληρᾶς διαμάχης. Ἀλλὰ αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ εὐθύνη τῆς Ἡγεσίας: Νὰ ὑπερνικᾷ τὰ ἀνθρώπινα πάθη καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸ πρόσταγμα τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

Γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουν καχυποψίαι, ἀλλὰ δὲν τὰς συμμεριζόμεθα. Εἴμεθα ἀπολύτως πεπεισμένοι διὰ τὴν πλήρη εἰλικρίνειαν ὅλων τῶν συναδέλφων μας εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ συγκεκριμένως τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Καταβάλλουν καὶ αὐτοί, ὅπως καὶ ἡμεῖς, εἰλικρινῶς πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ εὐοδωθοῦν οἱ κοινοί μας σκοποί.

Ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν συγκεκριμένως καὶ διὰ τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἐπαναστατικῆς καταλήψεως τῆς ἐξουσίας. Ἐκδηλοῦται ὁ φόβος μήπως ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ἐπιδιώξῃ ἁρπαγὴν τῆς Ἀρχῆς. Ὁ φόβος εἶναι ἀσύστατος. Εἶμαι ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς συναδέλφους εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ παράσχω τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι πᾶσαι αἱ δυναμικαὶ ὀργανώσεις, καὶ τὸ ΕΑΜ καὶ τὸ ΕΛΑΣ καὶ τὸ ΕΔΕΣ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐθνικαὶ ὀργανώσεις μας, θὰ πειθαρχήσουν ἀπολύτως εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου.

Γνωρίζομεν τὸ βάρος τῆς ὑποσχέσεως τὴν ὁποίαν παρέχομεν. Ἀλλὰ θεωροῦμεν καθῆκον μας ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους νὰ ἀναλάβωμεν ὁλόκληρον τὴν εὐθύνην. Μόνον τοιουτοτρόπως ἐλπίζομεν ὅτι θὰ διαλυθοῦν αἱ καχυποψίαι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν πρόσθετον παράγοντα συγχύσεως τῆς καταστάσεως.

7. Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Ἀττικῆς ἔχει ὁρισθῆ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον ὁ στρατηγὸς Σπηλιωτόπουλος. Τὸν διορισμόν του ἀνεγνώρισαν ἐπίσης ὁμοφώνως καὶ οἱ στρατηγοὶ

Σαράφης καὶ Ζέρβας. Τὸ Ἑνιαῖον Ἐθνικὸν Μέτωπον εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὀφείλει νὰ τεθῇ ἀνεπιφυλάκτως ὑπὸ τὰς διαταγάς του. Μόνον τοιουτοτρόπως θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ εὐοδωθῇ ἡ ἀποστολή του, ἡ ὁποία συνίσταται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τοῦ Συμμάχου Ἀρχιστρατήγου, εἰς τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἐξουσίας ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία ὀλίγον μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν θὰ εὑρίσκεται εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἀπευθυνόμεθα διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως πρὸς τὰ μέλη ὅλων τῶν δυναμικῶν μας ὀργανώσεων. Τοὺς ἐθαυμάσαμεν εἰς τὸ παρελθὸν διὰ τὸ θάρρος των, διὰ τὴν πίστιν των εἰς τὸν Ἀγῶνα, διὰ τὴν αὐτοθυσίαν των ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ. Τοὺς ζητοῦμεν σήμερον νὰ μᾶς δώσουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τοὺς θαυμάσωμεν καὶ διὰ τὴν πειθαρχίαν των, διὰ τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχουν οἱ ἀρχηγοί των. Αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπηρεσία τὴν ὁποίαν σήμερον ἡ Πατρὶς τοὺς ζητεῖ. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ τὴν παράσχουν.

Γνωρίζομεν τὴν ἐπαναστατικήν των ὁρμήν. Γνωρίζομεν ὅτι τὰ ἠθικὰ αἰτήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ σήμερον εἶναι ἀκόμη σφοδρότερα καὶ ἀπὸ τὰς σκληρὰς ὑλικάς του ἀνάγκας. Καὶ διὰ τοῦτο εἴπαμεν εἰς τὸν Λίβανον: «Ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ γίνῃ. Τὸ ζήτημα μόνον εἶναι ἂν θὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν Λαὸν ἐναντίον τοῦ Κράτους ἢ ἀπὸ τὸ Κράτος ἐν ὀνόματι τοῦ Λαοῦ.» Τὸ χρέος μας εἶναι νὰ γίνωμεν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἡ ὁποία, ἐν ὀνόματι τοῦ Λαοῦ, θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν εἰρηνικὴν ἐπανάστασιν. Καὶ τὰ συνθήματα θὰ εἶναι: «Ἐλευθερία, Ἐθνικὴ Νέμεσις καὶ Κοινωνικὴ Δικαιοσύνη». Καὶ αὐτὴ εἶναι σήμερον ἡ ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Ἀλλὰ θέλομεν ἐπίσης ν' ἀπευθυνθῶμεν καὶ πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι βυσσοδομοῦν, ἐνεδρεύουν καὶ ἑτοιμάζον-

ται νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς σωτῆρες. Τοὺς εἰδοποιοῦμεν, πρὸς τὸ συμφέρον των, ν' ἀποσυρθοῦν τὸ ταχύτερον εἰς τὴν ἀφάνειαν. Κάθε ἐγχείρημα βίας θὰ συντριβῇ.

Εἶναι σήμερον, ἀπὸ τὴν Ξένην, ἡ τελευταία φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπευθυνόμεθα πρὸς τὸ Ἔθνος. Εὑρισκόμεθα εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅπου κυματίζει ἡ Κυανόλευκος. Ἀλλὰ ἐλάχιστος εἶναι ἀκόμη ὁ χρόνος ὁ ὁποῖος μᾶς χωρίζει. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως θὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν Πατρίδα. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βαθυτάτης αὐτῆς συγκινήσεως ἀπευθύνομεν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τὸ Ἔθνος.

Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΡΙΜΙΝΙ

Ἰταλία, Σεπτέμβριος 1944

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Γεώργιος Παπανδρέου ἀπέστειλε τὰ ἀκόλουθα τηλεγραφήματα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρεινὴν Ταξιαρχίαν, τὸ πρῶτον μετὰ τὰς ἀρχικάς της ἐπιτυχίας καὶ τὸ δεύτερον μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ρίμινι:

I

Παρακολουθοῦμεν μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας σας εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας. Τὸ Ἔθνος εἶναι ὑπερήφανον διὰ τὰ ἡρωικὰ τέκνα του. Ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπολογισμοῦ διὰ τὸν σημερινὸν ἐπικὸν ἀγῶνα τῆς Ἀνθρωπότητος ἐναντίον τῶν Βαρβάρων, ἡ Ὀρεινὴ Ταξιαρχία μας θὰ εὑρίσκεται μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰς δέλτους τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

II

Ἐκρατήσατε τὸν λόγον σας. Ἀνενεώσατε τὸ Ἀλβανικὸν ἔπος. Ἡ δόξα τοῦ Ρίμινι στεφανώνει τὰ λαμπρὰ μέτωπά σας. Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ ἀπονέμομεν εἰς τὰς ἐνδόξους σημαίας σας τὸν Ταξιάρχην τοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας. Ζήτω ἡ Αἰωνία Ἑλλάς.

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

'Ιταλία, 'Οκτώβριος 1944

Τὴν 8 'Οκτωβρίου 1944 ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ καὶ ὁ 'Υπουργὸς τῶν 'Εξωτερικῶν "Ηντεν, μεταβαίνοντες εἰς Μόσχαν, ἦλθον εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς 'Ιταλίας, ὅπου συνηντήθησαν μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς 'Ελληνικῆς Κυβερνήσεως. 'Ο "Ελλην Πρωθυπουργὸς εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράση καὶ προφορικῶς τὴν ἀγωνίαν τοῦ "Εθνους διὰ τὴν δυστροπίαν τῶν Βουλγάρων ὅπως ἐγκαταλείψουν τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν ἄμεσον αὐτῶν ἐπέμβασιν. Οἱ Βρεττανοὶ 'Ηγέται παρέσχον καὶ πάλιν τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι τὸ ζήτημα θὰ ἐρρυθμίζετο ὁριστικῶς καὶ ἀμέσως. "Οντως δέ, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν συνάντησιν τῶν 'Ηγετῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ἐδόθησαν κατηγορηματικαὶ διαταγαὶ διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν, πρὸς τὰς ὁποίας καὶ ἠναγκάσθησαν οἱ Βούλγαροι νὰ συμμορφωθοῦν. Μεταξὺ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα συνεζητήθησαν κατὰ τὴν συνάντησιν, ὁ "Ελλην Πρωθυπουργός, ἀφοῦ ἔδωκε τὴν εἰκόνα τῆς ἐσωτερικῆς μας καταστάσεως, ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην τῆς ἀποστολῆς Συμμαχικῶν δυνάμεων εἰς τὴν 'Ελλάδα, τῆς δημιουργίας 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ, καθὼς καὶ τῆς ἐπαρκοῦς βοηθείας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ. Κατὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν ἔγινεν ἐπίσης ἀποφασιστικὴ συζήτησις ἐπὶ τοῦ Πολιτειακοῦ ζητήματος.
Δημοσιεύομεν κατωτέρω περικοπὰς τοῦ σχετικοῦ 'Υπομνήματος, τὸ ὁποῖον ἐπέδωκεν εἰς τοὺς Βρεττανοὺς 'Ηγέτας ὁ "Ελλην Πρωθυπουργὸς καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐξαιρετικὴ σημασία ἔγκειται ὄχι μόνον εἰς τὴν πλήρη διαπίστωσιν τῆς ὑφισταμένης πραγματικῆς καταστάσεως ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πρόβλεψιν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα βραδύτερον ἐπηκολούθησαν :

...'Η 'Εθνική μας "Ενωσις ἔχει ἤδη συντελεσθῆ μὲ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. 'Ελπίζω ὅτι τὸ "Εθνος θὰ ἐξέλθη ἀπὸ τὴν δουλείαν ὁμαλῶς καὶ θὰ συντελεσθῆ ἀναιμάκτως ἡ 'Απελευθέρωσις. Τοῦτο εἶναι οὐσιῶδες, ἀλλὰ ὄχι ὁριστικόν. Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα δια-

θέτει σήμερον δυναμικὴν ὑπεροχὴν χάρις εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Ὅπως ἐπανειλημμένως εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξηγήσω, ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ μίαν μεγάλην ἀφωπλισμένην πλειοψηφίαν καί, ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τὴν ἔνοπλον μειοψηφίαν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Ἐξ ἄλλου, ἡ προσαρμογὴ τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν ἔχει συντελεσθῆ ὑπὸ τὴν **σιωπηρὰν προϋπόθεσιν τῆς παρουσίας ἐν Ἑλλάδι σημαντικῶν Βρεττανικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων.** Ἐὰν διεπιστοῦτο ὅτι ὁ ὅρος οὗτος δὲν ὑφίσταται, ὑπάρχει φόβος ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. **θὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν, κατὰ τρόπον συγκεκαλυμμένον ἢ ἀπροκάλυπτον, τὴν ὑλικήν του δύναμιν διὰ νὰ γίνῃ κύριον τῆς καταστάσεως.**

Τὰ ἀκόλουθα μέτρα εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρισίμου ταύτης καταστάσεως:

1. Ἡ ἄμεσος ἀποστολὴ σημαντικῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων εἰς Ἑλλάδα.

. . . .

2. Ἡ ἄμεσος δημιουργία τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Ὁ πρῶτος λόγος τῆς δημιουργίας Ἐθνικοῦ Στρατοῦ ἔγκειται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἔθνους νὰ συνεχίσῃ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν Ἀγῶνα. Καὶ ἔγκειται ἐπίσης εἰς τὴν ἀνάγκην ὅπως, ἐφόσον αἱ βουλγαρικαὶ προθέσεις ἐμπνέουν ἀνησυχίαν, ὁ Ἐθνικὸς Στρατὸς ἀποτελῇ μίαν πρόσθετον ἐγγύησιν διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων.

Ἀλλὰ ὁ Ἐθνικὸς μας Στρατὸς εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητος ὡς ἐγγύησις διὰ τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν, τὴν ἀτομικὴν ἀσφάλειαν καὶ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν τοῦ Λαοῦ μας, πρὸς πραγματικὴν λειτουργίαν τῆς Δημοκρατίας.

Διὰ νὰ καταστῇ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος αὐτοδύναμον καὶ νὰ ἠμπορῇ ἡ πλειοψηφία νὰ κυβερνᾷ συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Δημοκρατίας, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τῶν πραξικοπημάτων τῆς ἐνόπλου μειοψηφίας, πρέπει τὸ Κράτος νὰ διαθέτῃ μίαν πραγματικὴν δύναμιν ἡ ὁποία θὰ ἀνήκῃ καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς αὐτό.

Διὰ νὰ ὀργανωθῇ ὅμως τακτικὸς στρατός, ἐπὶ τῇ βάσει κανονικῆς ἐπιστρατεύσεως, χρειάζεται ἱματισμὸς καὶ ὁπλισμός. Ἀπὸ μακροῦ ἔχω ὑποβάλει εἰς τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν τοιαύτην αἴτησιν χωρὶς μέχρι τοῦδε νὰ ὑπάρχῃ ἀπάντησις. Ἐπαναλαμβάνω τὴν αἴτησίν μου καὶ παρακαλῶ νὰ μοῦ ἐπιτραπῇ ὅπως ἐπιμείνω ἵνα ἐγκριθῇ καὶ πραγματοποιηθῇ, δεδομένης τῆς θεμελιώδους σημασίας της.

3. Ὁ πλήρης ἐφοδιασμὸς τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν οἰκονομικήν της ἀποκατάστασιν καὶ τὴν ἐπάνοδον εἰς συνθήκας ὁμαλῆς ζωῆς.

Οἱ Σύμμαχοι Ἡγέται καὶ ἡ δημοσία γνώμη τῶν χωρῶν των ἐπανειλημμένως διεκήρυξαν τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας καὶ τὰς μεγάλας θυσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Κατὰ συνέπειαν, εὐλόγως ἀνεμένομεν ἐξαιρετικὴν μέριμναν διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν ἐρειπίων μας. Ἐν τούτοις διαπιστοῦται ὅτι αἱ προβλεπόμεναι βοήθειαι ἀπὸ τὰς σχετικὰς Συμμαχικὰς ὀργανώσεις εἶναι ἐντελῶς ἀνεπαρκεῖς.

Προφανῶς καὶ ἡ περίπτωσις τῆς Ἑλλάδος κρίνεται μὲ τὸ αὐτὸ μέτρον ὅπως καὶ αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς κατεχομένης Εὐρώπης. Τοιαύτη ὅμως κρίσις δὲν εἶναι δικαία. Ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖ **μοναδικὴν περίπτωσιν**, λόγῳ καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν θυσιῶν της, καὶ ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ.

Ἡ πλέον στοιχειώδης δικαιοσύνη ἐπιβάλλει τὴν ἐπείγουσαν ἀνόρθωσιν τῆς Χώρας μας. Ἐπειδὴ ὁ Λαός μας θὰ αἰσθανθῇ βαθεῖαν καὶ πικρὰν ἀπογοή-

τευσιν ὅταν ἀναγκασθῇ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐτίμησαν μὲ ἀφθόνους ἐπαίνους, τοῦ ἀρνοῦνται μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωσιν τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀνορθώσεως.

Τοιαύτη ὅμως οἰκονομικὴ ἀποκατάστασις τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠμπορεῖ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ὑφισταμένων εἰδικῶν Συμμαχικῶν ὀργανώσεων, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν προσωπικὴν ἐπέμβασιν τῆς Συμμαχικῆς πολιτικῆς Ἡγεσίας.

Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας μας θ᾿ ἀποτελέσῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς κυρίους παράγοντας τῆς ὁμαλῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἀντιθέτως, ἡ κοινὴ δυστυχία θὰ δημιουργήσῃ τοὺς ὅρους καὶ τὴν πρόφασιν τῆς ἀναρχικῆς ἀποσυνθέσεως καὶ ἐπικρατήσεως.

Α Θ Η Ν Α Ι

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944 – ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1945

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ
ΑΘΗΝΑΙ · 18 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ · 1944

Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ὅπως ἐθεμελιώθη μὲ τὰ Σύμφωνα τοῦ Λιβάνου καὶ τῆς Καζέρτα, εὗρε τὴν πλήρη δικαίωσίν της μὲ τὸ «θαῦμα» τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν 8 Ὀκτωβρίου 1944, μεταβαίνοντες εἰς Μόσχαν, εἶχον διέλθει ἐξ Ἰταλίας, ὅπου συνηντήθησαν μὲ τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργόν, οἱ Βρεττανοὶ Ἡγέται Τσῶρτσιλ καὶ Ἤντεν. Τὴν 11 Ὀκτωβρίου διῆλθεν ἐπίσης ἐκ Νεαπόλεως ὁ Διάδοχος Παῦλος, ἐπιστρέφων ἐκ Λονδίνου, καὶ ἔσχε μακρὰν συνάντησιν μὲ τὸν Γ. Παπανδρέου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεβεβαιώθη πάλιν ἡ συμπεφωνημένη ρύθμισις τοῦ Πολιτειακοῦ ζητήματος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ Βασιλεύς, μέχρι τοῦ δημοψηφίσματος, θὰ παρέμενεν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, μεριμνῶν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων.

Τὴν ἑπομένην, Πέμπτην 12 Ὀκτωβρίου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Κάβα ντεῖ Τιρέννι διὰ Τάραντα. Ἦτο ἡ ἐκκίνησις πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἀπελευθερουμένην Πατρίδα... Εἰς τὸν Τάραντα παρέμεινε μέχρι τῆς Κυριακῆς 15 Ὀκτωβρίου, ὁπότε ἐπέβη τοῦ Καναδικοῦ «Πρίγκηψ Δαβίδ», τὸ ὁποῖον, συνοδευόμενον ὑπὸ Βρεττανικῶν πολεμικῶν, ἔφθασεν εἰς Πόρον. Ἐκεῖ, τὴν 17 Ὀκτωβρίου, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπέβη τοῦ «Ἀβέρωφ», ὁ ὁποῖος τὴν πρωίαν τῆς Τετάρτης 18 Ὀκτωβρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν Πειραϊκὸν λιμένα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἡ ὑποδοχὴ τὴν ὁποίαν ἐπεφύλαξεν ὁ Λαὸς τῆς Πρωτευούσης εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἀπελευθερώσεως ὑπῆρξε χωρὶς προηγούμενον εἰς τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Χώρας. Τὸ σύνολον τοῦ πληθυσμοῦ εὑρίσκετο εἰς τὰς ὁδούς, τοὺς ἐξώστας καὶ τὰς στέγας, ὁπόθεν τὴν ἐπευφήμει καὶ ἔρραινε μὲ ἄνθη. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου καὶ ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι ἐπέβαινον τῆς πρώτης ἀνοικτῆς ἁμάξης, ἀνταποδίδοντες τοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ ἐνθουσιῶντος Λαοῦ.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα, ἀνῆλθε πρῶτον εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὅπου ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἀπελευθερώσεως ὕψωσε τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν, ζητωκραυγάσας ὑπὲρ τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδος. Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Μητρόπολιν, ὅπου ἐψάλη Δοξολογία ἐπὶ τῇ Ἀπελευθερώσει, καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρ-

χιεπίσκοπος προσεφώνησε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, εὐλογήσας τὸ ἔργον αὐτῆς.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Δοξολογίας ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μετέβη εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, ὅπου, ἀπὸ τὸν ἐξώστην τοῦ Ὑπουργείου τῆς Συγκοινωνίας, ὁ Πρωθυπουργὸς ἐξεφώνησε τὸν λόγον τῆς Ἀπελευθερώσεως ἐν μέσῳ τῶν ἐπευφημιῶν τοῦ ἀπείρου πλήθους. Διεπιστώθη ἐν τούτοις, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λόγου του, ἡ παρουσία ἐγκαθέτων ὁμάδων τοῦ ΕΑΜ, αἱ ὁποῖαι, διακόπτουσαι, ἐκραύγαζον τὰ εἰδικὰ συνθήματα τῆς ὀργανώσεως. Τοιουτοτρόπως ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἔγινε σαφὴς ἡ σοβοῦσα πάλη μεταξὺ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς.

Ὁ λόγος τῆς Ἀπελευθερώσεως ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἀσπαζόμεθα τὴν ἱερὰν γῆν τῆς Ἐλευθέρας Πατρίδος... Οἱ Βάρβαροι, ἀφοῦ ἐβεβήλωσαν, ἐπυρπόλησαν καὶ ἐδῄωσαν, ἐπὶ τρία καὶ ἥμισυ ἔτη, πιεζόμενοι πλέον ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν νίκην καὶ τὴν ἐθνικήν μας ἀντίστασιν τρέπονται εἰς φυγήν. Καὶ ἡ Κυανόλευκος κυματίζει μόνη εἰς τὴν Ἀκρόπολιν...

Ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἱστορίας οἱ ἑλληνικοὶ αἰῶνες πανηγυρίζουν τὴν ἐπάνοδον τῆς Ἐλευθερίας εἰς τὴν ἀρχαίαν Πατρίδα της. Καὶ στεφανώνουν τὴν Γενεάν μας. Διότι ὁλόκληρος ὁ Λαός μας ὑπῆρξεν ἀγωνιστὴς τῆς Ἐλευθερίας. Δὲν εὑρίσκεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν κατεχομένην Εὐρώπην ἄλλο παράδειγμα τόσης καθολικῆς ἀντιστάσεως καὶ τόσης ἀκλονήτου αἰσιοδοξίας διὰ τὴν τελικὴν Νίκην.

Ἀλλὰ πρὸς Σὲ περισσότερον, Λαὲ τῶν Ἀθηνῶν, Λαὲ τῆς περιφερείας τῆς Πρωτευούσης, ἀνήκει ὁ ἐθνικὸς ἔπαινος. Ἐδῶ ἐπάλλετο ἡ ἀδάμαστος καρδία τῆς Ἑλλάδος. Ἐδῶ ἦσαν εὐτυχεῖς ὅσοι ἐπροκινδύνευαν καὶ κατεθλίβοντο, ὅσοι δὲν εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ κινδυνεύσουν...

Καὶ πρὸς Σᾶς, Νέοι καὶ Νέαι, ἐκφράζομεν τὸν θαυμασμόν μας. Εἴχατε μεταβάλει εἰς καθημερινὴν συνήθειαν τὴν πρόκλησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὴν περιφρόνησιν

τοῦ θανάτου. Ἐμπρὸς εἰς τὰ στόμια τῶν πολυβόλων του ἐξητωκραυγάζατε τὴν Ἑλλάδα!

Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἔχει καταστῆ ἄξιος τῆς Πατρίδος. Μὲ τὸ πέρασμα τῶν καιρῶν, εἰς τὸ περίλαμπρον ἔπος τῆς Ἀλβανίας θὰ προστεθῇ καὶ ὁ μῦθος τῆς καθολικῆς ἀντιστάσεως...

Ἄπειρα ὅμως ὑπῆρξαν τὰ θύματα τῶν Βαρβάρων... Ὑποκλινόμεθα εὐλαβῶς ἐνώπιον τῶν ὀνομαστῶν καὶ ἀνωνύμων μαρτύρων τῆς Ἐλευθερίας. Εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους αἰωνία θὰ εἶναι ἡ μνήμη των...

Καὶ ἐκτὸς τῆς δούλης Πατρίδος, εἰς τὸ κοινὸν Συμμαχικὸν μέτωπον τῆς Ἐλευθερίας, τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος ἐξηκολούθησαν τὸν ἀγῶνα. Καὶ τὸ Πολεμικὸν καὶ τὸ Ἐμπορικὸν Ναυτικόν μας ἐπὶ τέσσαρα ἔτη μάχονται, προσφέρουν σκληροτάτας θυσίας καὶ ἐπιτελοῦν ἡρωικὰ κατορθώματα.

Καὶ ἡ ἀπαράμιλλος Ἀεροπορία μας εὑρίσκεται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τὴν συμμαχικὴν ἡγεσίαν ὑπόδειγμα.

Καὶ ὁ στρατός μας τῆς Μέσης Ἀνατολῆς μᾶς ἔδωσε τὸ Ἐλ-Ἀλαμέϊν, τὸν Ἱερὸν Λόχον καί, προχθές, τὴν δόξαν τοῦ Ρίμινι. Ἡ ἐλευθέρα Πατρὶς ἀναμένει μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν τὰ ξενητεμένα παιδιά της, τὰ ὁποῖα σήμερον μὲ τόσην ἀκαταμάχητον νοσταλγίαν στρέφουν πρὸς τὰς ἀκτάς μας ἀνυπόμονα τὰ ὑγρὰ βλέμματά των...

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης αὐτῆς Ἐθνικῆς χαρᾶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀπευθύνωμεν εὐγνώμονα χαιρετισμὸν καὶ πρὸς τοὺς Μεγάλους Συμμάχους μας. Ὑπῆρξαν σταθεροὶ καὶ θερμοὶ παραστάται μας καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος. Καὶ εἰς ἡμέρας δοκιμασίας καὶ εἰς ἡμέρας χαρᾶς εὑρίσκοντο εἰς τὸ πλευρόν μας. Ὅταν ὁ κατακλυσμὸς τῶν Βαρβάρων ἐκάλυπτε τὴν Πατρίδα μας καὶ οἱ στρατιῶται τῆς Μεγάλης Βρεττανίας

ἐγκατέλειπαν τὴν Ἑλλάδα, μᾶς ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐπανέλθουν ἐλευθερωταί. Καὶ σήμερον τηροῦν τὸν λόγον των. Τοὺς ἐκφράζομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους.

I. Ο ΑΓΩΝ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Ἀλλὰ ὁ ἀγὼν συνεχίζεται. Οἱ Βάρβαροι ὑπάρχουν ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὸ μέτωπον τῆς Ἐλευθερίας δίδει τὴν τελευταίαν του μάχην ἐναντίον τοῦ Ναζισμοῦ. Εἰς τὴν τελικὴν αὐτὴν φάσιν τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἐλευθερίας ἐναντίον τῆς Βαρβαρότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκόμη καὶ οἱ χθεσινοὶ ἡττημένοι προσπαθοῦν νὰ παρεμβληθοῦν, παριστάνοντες τοὺς «συνεμπολέμους», ἡ Ἑλλάς, ὁ ἔνδοξος πρωταγωνιστής, δὲν δύναται ν' ἀπουσιάσῃ. Μέχρι τῆς τελικῆς νίκης θὰ εἴμεθα συμπαραστάται τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας.

II. Η ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Ἡ Κυβέρνησις, ἐπανερχομένη εἰς τὴν Ἐλευθέραν Πατρίδα, ὀφείλει νὰ λογοδοτήσῃ διὰ τὸ παρελθὸν καὶ νὰ χαράξῃ τὰς κατευθύνσεις τοῦ μέλλοντος.

Ἀχάριστος εἶναι σήμερον ἡ ἀναδρομὴ εἰς τὸ παρελθόν. Ἀρκούμεθα εἰς τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἐκληρονομήσαμεν ἐρείπια εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ ἔνοπλον διαίρεσιν εἰς τὴν δούλην Πατρίδα... Σύμφωνα μὲ τὸν πικρὸν λόγον τοῦ ἡγέτου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας « ἡ αἴγλη τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ἀμαυρωθῆ ».

Καὶ σήμερον ἡ Κυβέρνησις, εὑρισκομένη ἐνώπιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διακηρύξῃ ὅτι καὶ ἡ συμμαχικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἐπανεύρει τὴν παλαιάν της αἴγλην. Καὶ αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις μας, παλλόμεναι ἀπὸ πίστιν πρὸς τὴν Πατρίδα, καθ' ἡμέραν δοξάζονται. Καὶ ἡ σημερινὴ πάνδημος συγκέντρωσις ἀποδεικνύει ὅτι ἔχομεν ὑπερνικήσει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ὅτι ἔχει ἐπιβληθῆ ἡ ἰδέα τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Περισσότερον ὅμως ἐνδιαφέρει τὸ μέλλον...

III. ΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ. ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λιβάνου διεκηρύξαμεν ὅτι κύριος σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωσις καὶ Ἀποκατάστασις. Ἡ Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωσις, εὐτυχῶς, συντελεῖται. Ὑπολείπονται ἀκόμη εἰς τὴν Χώραν μας βάρβαροι, ἀλλὰ δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ἡμέρα τῆς πλήρους ἀπολυτρώσεως.

Οἱ Βούλγαροι εἶχαν ἐλπίσει ὅτι μὲ τὰ τεχνάσματα τῆς τελευταίας στιγμῆς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς Συμμάχους καὶ νὰ παραμείνουν εἰς τὰ ἱερά μας ἐδάφη. Μὲ τὸ διάγγελμα τῆς 28 Σεπτεμβρίου ἐξ Ἰταλίας εἴχαμεν ἤδη ἐξαγγείλει ὅτι «ἀποτελεῖ ἀπόφασιν ὅλων τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, καὶ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ὅπως οἱ Βούλγαροι ἀμέσως, ἄνευ ὅρων καὶ ἄνευ συζητήσεων ἐγκαταλείψουν τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη». Καὶ ἡ διαβεβαίωσίς μας, ἐν τῷ μεταξύ, ἔχει ἐπαληθεύσει. Οἱ Βούλγαροι διετάχθησαν καὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀποδεχθοῦν ὅπως ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ἐγκαταλείψουν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Θράκην, εἰς τὰς ὁποίας ἀπεστάλησαν ἤδη Ὑπουργοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν.

Πρὸς τὰ θύματα τῶν βαρβάρων τῆς Βαλκανικῆς, τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, εἴτε εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Βουλγαρίας, εἴτε εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, εἴτε παρέμειναν ἐπὶ τόπου καὶ ἐδοκιμάσθησαν περισσότερον, ἡ Κυβέρνησις, συμμεριζομένη τὴν βαθυτάτην ἐθνικήν των συγκίνησιν, παρέχει τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θὰ εἶναι στοργικὸς συμπαραστάτης διὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰς ἐρημωθείσας ἑστίας των καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς οἰκονομικῆς των ζωῆς.

Ἀλλὰ σκοπός μας δὲν εἶναι μόνον ἡ Ἐθνικὴ Ἀπελευθέρωσις. Εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ Ἐθνική μας Ὁλοκλήρωσις. Τὸ Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου, τὸ ὁποῖον ἔχουν συνυπο-

γράψει ὅλα τὰ κόμματα ὅσα μετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ὁρίζει ὡς περιεχόμενον τοῦ ἐθνικοῦ μας προγράμματος «τὴν πλήρη ἐθνικήν μας ἀποκατάστασιν καὶ τὴν πλήρη ἀσφάλειαν τῶν νέων συνόρων μας».

Ἡ Βόρειος Ἤπειρος ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστον τμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἔχει προσφάτως καθαγιασθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν ἡρώων μας. Τὰ Δωδεκάνησα θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἐπὶ πλέον καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀσφαλείας. Γνωρίζομεν ὅτι, χωρὶς καθολικὸν σύστημα Ἀσφαλείας, ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια τῶν συνόρων δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ ἐπαρκῆ ἐγγύησιν. Ἐφ' ὅσον ὅμως καὶ μετὰ τὴν καθιέρωσιν τοῦ συστήματος τῆς γενικῆς ἀσφαλείας πρόκειται νὰ διατηρηθοῦν τὰ σύνορα τῶν Κρατῶν, καὶ ἡ Ἑλλὰς θὰ διατηρήσῃ τὰ σύνορά της καὶ θὰ διεκδικήσῃ τὴν πλήρη ἀσφάλειάν των. Διότι ὑπέστη, ἐντὸς μιᾶς γενεᾶς, τρεῖς εἰσβολὰς ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους καὶ μίαν ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸν Φασισμόν. Καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας της, νὰ ἀποκτήσῃ ἐπὶ τέλους τὸ αἴσθημα τῆς πλήρους τοπικῆς ἀσφαλείας διὰ τὸ μέλλον...

Ὁμιλῶν διὰ τὰ ἑλληνικὰ σύνορα τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἶχεν εἴπει: «Ἡ Ἑλλὰς στερεῖται σπονδυλικῆς στήλης».

Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ τὴν ἀποκτήσῃ...

IV. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐθνικήν μας ἀποκατάστασιν ἡ Κυβέρνησις τάσσει εἰς τοὺς πρώτους σκοπούς της τὴν μέριμναν διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Χώρας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Δουλείας καθολικὴ ὑπῆρξεν ἡ κατάρρευσις τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας καὶ ἀπάνθρωποι αἱ στερήσεις τοῦ Λαοῦ μας. Ἡ Κυβέρνησις, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς μας εἰς τὸ ἐξωτερικόν,

κατέβαλλεν ἀδιαλείπτους προσπαθείας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἐπαρκοῦς βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ὑπεστηρίξαμεν πάντοτε, καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν εὐγνωμόνως ὅτι εὕρομεν πρόθυμον συναντίληψιν ἐκ μέρους τῶν Μεγάλων Συμμάχων, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς περιπτώσεις τῶν κατεχομένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀποτελεῖ μοναδικὴν περίπτωσιν καὶ ὡς τοιαύτη πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὴν **προτεραιότητα τῶν ὑπηρεσιῶν** πρὸς τὴν κοινὴν Συμμαχικὴν ὑπόθεσιν. Πρώτη ἀντεστάθη εἰς τὸν Ἄξονα, ἐνῷ τὸ μέλλον ἐφαίνετο σκοτεινόν, καὶ ἐνίκησε τὸν Φασισμὸν καὶ καθυστέρησε τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Ναζισμοῦ ἐναντίον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Καὶ τοιουτοτρόπως ἢ ἔσωσε τὸν πόλεμον ἢ ἐσυντόμευσε τὴν νίκην.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐπίσης τὴν θλιβερὰν **προτεραιότητα τῶν θυσιῶν**. Κατάκειται εἰς ἐρείπια. Μόνον ἡ ψυχὴ τοῦ Λαοῦ μας εἶναι ὀρθία, ἀντέχει καὶ μάχεται...

Δικαιοῦται ἑπομένως νὰ διεκδικήσῃ καὶ τὴν **προτεραιότητα τῆς ἀνοικοδομήσεως**. Ἡ προτεραιότης αὐτὴ μᾶς ἀνεγνωρίσθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου. Ἡ ἄρσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἡ ἀποστολὴ τροφίμων καὶ φαρμάκων ἀπετέλεσαν πράγματι μοναδικὸν προνόμιον τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὀφείλομεν εἰς τὴν προνομιακὴν αὐτὴν μέριμναν τῶν Μεγάλων Συμμάχων καθὼς καὶ τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα βαθύτατα εὐγνώμονες, τὴν ἐπιβίωσιν τῆς Φυλῆς μας. Τὴν ἰδίαν προτεραιότητα ζητοῦμεν καὶ διὰ τὸ μέλλον.

Γνωρίζομεν βεβαίως ὅτι ὁ πόλεμος συνεχίζεται καὶ αἱ μεταφοραὶ εἶναι βεβαρυμέναι. Ἀλλὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ ἔκκλησις τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν παροχὴν ἀμέσου ἐπισιτιστικῆς βοηθείας καὶ περιθάλψεως, καθὼς καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν καὶ πλήρη οἰκονομικήν της ἀνασυγκρότησιν, εὑρίσκει καὶ πάλιν θερμοτάτην ἀπήχησιν.

Δὲν πρόκειται βεβαίως νὰ ἀποτελέσῃ τὸ ἰδεῶδες μας ἡ

ἐπάνοδος εἰς τὴν προπολεμικήν μας Οἰκονομίαν. Ἡ Ἑλλὰς ἦτο καὶ τότε ἡ πτωχοτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης, μὲ τὸ μικρότερον ἐθνικὸν εἰσόδημα. Ὀφείλομεν νὰ ἀποβλέψωμεν διὰ τὸ μέλλον εἰς τὴν σοβαρὰν αὔξησιν τοῦ ἐθνικοῦ μας εἰσοδήματος καὶ ταυτοχρόνως εἰς τὴν δικαίαν διανομήν του. Τὸ ἰδεῶδες μας εἶναι νὰ πραγματοποιήσωμεν συγχρόνως καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Πιστεύομεν εἰς τὴν Λαοκρατίαν. Καὶ Λαοκρατία δὲν σημαίνει μόνον δικαίωμα ψήφου. Σημαίνει ἐπίσης δικαίωμα ζωῆς, δικαίωμα εὐημερίας, δικαίωμα πολιτισμοῦ. Καὶ ὁ Λαός μας, μὲ τοὺς ἀπαραμίλλους ἀγῶνας καὶ τὰς σκληροτάτας θυσίας του, κατέκτησε τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ ἀνήκῃ τὸ Μέλλον.

Νέος κόσμος θὰ ὑψωθῇ ἀπὸ τὰ ἐρείπια...

V. ΘΑ ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΟΣ

Ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιδίωξιν καὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀποκαταστάσεως θὰ χρειασθῇ τὸ ἀπαραίτητον ὄργανον: **τὸ Κράτος.** Ἀνήκει διὰ τοῦτο εἰς τοὺς ἀμέσους καὶ θεμελιώδεις σκοπούς μας ἡ ἀποκατάστασις τῆς λειτουργίας τοῦ Ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐπὶ μίαν ὀκταετίαν τὸ Ἐλεύθερον Ἑλληνικὸν Κράτος ἔχει καταλυθῆ ἀπὸ τὴν Δικτατορίαν καὶ τὴν Κατοχήν. Ἦλθεν ὁ καιρὸς νὰ ὑπάρξῃ!

Εἰς τὰ καθεστῶτα τοῦ Φασισμοῦ τὸ Κράτος ὑποτάσσεται εἰς τὸ Κόμμα. Εἰς τὰ Ἐλεύθερα Λαοκρατικὰ Πολιτεύματα τὸ Κόμμα, ἡ Ὀργάνωσις ὑποτάσσονται εἰς τὸ Κράτος. Εἰς τὰ Ἐλεύθερα Πολιτεύματα ἡ πλειοψηφία κυβερνᾷ, ἡ μειοψηφία ἐλέγχει, ἀλλὰ τὸ Κράτος, αἱ δημόσιαι λειτουργίαι δὲν ἀνήκουν οὔτε εἰς τὴν πλειοψηφίαν οὔτε εἰς τὴν μειοψηφίαν. Ἀνήκουν εἰς τὴν Ἰδέαν τῆς Πατρίδος καὶ ὑπηρετοῦν τὸ σύνολον τοῦ Λαοῦ.

Εἰς τὸ Κράτος δικαίου κύριος εἶναι ὁ Νόμος.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος εἰς τὸ παρελθὸν δὲν ὑπενομεύθη μόνον ἀπὸ τὸν Φασισμόν. Ὑπενομεύθη καὶ ἀπὸ

τὴν Συναλλαγήν. Ὑπῆρξαν εἰς τὸ παρελθὸν περίοδοι ἀκμῆς καὶ περίοδοι πτώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ἔχει ἀπόφασιν νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς λαμπροτέρας ἡμέρας του. Ἡ τάξις, ἡ προσωπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία τοῦ Λαοῦ θὰ κατοχυρωθοῦν. Τὸ σύνθημα θὰ εἶναι: Ἐλευθερία καὶ Νόμος. Διότι τὰ αἰώνια, ἀμετακίνητα συστατικὰ τῆς ἀληθοῦς Πολιτείας εἶναι ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ Δικαιοσύνη.

Ἐν τῇ μερίμνῃ πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ Ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἡ **Κυβέρνησις θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τοῦ Ἔθνους** μὲ κριτήρια ἀποκλειστικῶς Ἐθνικὰ καὶ Στρατιωτικά, ὅπως προσδιορίζει τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου.

Θὰ ἀποδοθοῦν αἱ δίκαιαι τιμαὶ εἰς τοὺς γενναίους ἀγωνιστὰς τῶν ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων, καὶ τὰ στελέχη των θὰ εὕρουν τὴν πρέπουσαν θέσιν εἰς τὸν ἀνασυντασσόμενον τακτικόν μας Στρατόν.

Βάσις τοῦ ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ διὰ τὸ μέλλον, ὅπως συνέβαινεν ἀνέκαθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς Ἐλευθέρους Λαούς, θὰ εἶναι ἡ τακτικὴ στρατολογία. Ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς διεκδικεῖ τὴν τιμὴν νὰ εἶναι ὑπερασπιστὴς τῆς Πατρίδος.

Τὸ γνώριμον κινηματικὸν πνεῦμα τῶν ἐνόπλων μας δυνάμεων θὰ καταλυθῇ. Θὰ γίνῃ συνείδησις **καὶ πρᾶξις** ὅτι ὁ Στρατὸς δὲν βουλεύεται. Βουλεύεται μόνον ὁ Κυρίαρχος Λαός, τοῦ ὁποίου τὴν θέλησιν ἐκφράζει ἡ Κυβέρνησις. Καὶ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως ἐκτελεῖ ὁ Στρατός.

Θὰ γίνῃ συνείδησις **καὶ πρᾶξις** ὅτι ὁ Στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα, οὔτε εἰς κόμματα. Ἀνήκει μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ ὑπακούει μόνον εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

Θὰ ἐπιδιωχθῇ ἐπίσης ἡ ἀνασύνταξις τῶν Σωμάτων τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας.

Καὶ κατὰ τὰς δύο περιόδους τῆς δουλείας τοῦ Ἔθνους, τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς, εἰς τὰ Σώματα τῆς Δημοσίας Ἀσφαλείας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Χωροφυλακήν, παρουσιάσθησαν συμπτώματα ἠθικῆς κρίσεως.

Δὲν ἔχομεν τὸ δικαίωμα νὰ τὰ καταδικάσωμεν ἐν τῷ συνόλῳ των, διότι ὑπῆρξαν πολλοί, καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι, ἐν μέσῳ δυσχερεστάτων καταστάσεων, ἐπετέλεσαν μ' ὅλα ταῦτα τὸ ἐθνικόν των καθῆκον. Θὰ εἶναι ὅμως αὐστηροτάτη ἡ ἐκκαθάρισις καὶ ἡ ἀνασύνταξις, ὥστε νὰ ἐμπνεύσουν διὰ τὸ μέλλον πλήρη ἐμπιστοσύνην ὅτι δὲν θὰ εἶναι ὄργανα Τυράννων πρὸς δίωξιν τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ φρουροὶ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν.

Θὰ γίνῃ ἐπίσης γενικὴ ἀνασύνταξις τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν μας: Καὶ τῆς Δικαιοσύνης, καὶ τῆς Διοικήσεως, καὶ τῶν Πνευματικῶν Ἱδρυμάτων μας, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων Ὀργανισμῶν Δημοσίου Δικαίου. Κατὰ τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῆς δουλείας τοῦ Ἔθνους ὁ Λαός μας ὑπῆρξεν ἀξιοθαύμαστος. Ἔδωκεν ἀπαράμιλλα δείγματα Ἰδεαλισμοῦ καὶ Αὐτοθυσίας. Ἀλλὰ ὑπῆρξε κρίσις τῆς Ἡγεσίας.

Ἡ Ἡγέτις Τάξις, κατὰ μέγα μέρος, δὲν ἀπεδείχθη ἀξία τοῦ Λαοῦ.

Εἰς τὸν καιρὸν τῆς Δικτατορίας, καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος, καὶ τὸ Συμβούλιον Ἐπικρατείας, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα Ἀνώτατα Ἱδρύματά μας, ἐκτὸς ὀλίγων λαμπρῶν ἐξαιρέσεων, περίπου ἐχρεωκόπησαν. Ἐπροτίμησαν νὰ γίνουν Ἐπαγγελματικὰ Σωματεῖα μεριμνῶντα διὰ τὰ βιωτικὰ συμφέροντα τῶν μελῶν των. Καὶ ἐλησμόνησαν ὅτι ἡ πρώτη ἀποστολὴ τῶν Ἀνωτάτων Ἱδρυμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς τὰς Δημοκρατίας ἀποτελοῦν τὴν Ἡγέτιδα Τάξιν, εἶναι νὰ γίνωνται θεματοφύλακες

τῶν ὅρων τῆς ὑπάρξεως, τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν τοῦ Ἔθνους. Καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς ὅρους τῆς ὑπάρξεως, εἰς τὰς πρώτας ἠθικὰς ἀξίας καὶ ἡ Ἐθνικὴ καὶ ἡ Πολιτική μας Ἐλευθερία. Διὰ τοῦτο θὰ προνοηθῇ ὥστε ἡ Ἡγέτις Τάξις νὰ μὴ ἔχῃ μόνον ἐπαγγελματικὴν ἐπάρκειαν. Νὰ ἔχῃ κατ' ἐξοχὴν Χαρακτῆρα. Νὰ ἔχῃ ὑψηλὸν Φρόνημα. Ν' ἀποτελῆται ἀπὸ Ἐθνικὰς καὶ Ἠθικὰς προσωπικότητας, αἱ ὁποῖαι θὰ γνωρίζουν νὰ προμαχοῦν εἰς τὰς ἐπάλξεις τῶν Ἰδεῶν καὶ νὰ πίπτουν, ὅταν χρειασθῇ, καὶ νὰ γίνωνται τὸ παράδειγμα...

VI. ΟΙ ΕΝΟΧΟΙ ΘΑ ΤΙΜΩΡΗΘΟΥΝ

Ἀλλὰ τὸ Κράτος τοῦ Δικαίου δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεμελιωθῇ διὰ τὸ μέλλον ἐὰν δὲν ἔχῃ συντελεσθῆ ἡ ἠθικὴ κάθαρσις τοῦ παρελθόντος. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἐκκαθαρίσεων τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, ἐκτὸς τῶν πειθαρχικῶν ποινῶν, θὰ χρειασθῇ ἐπίσης καὶ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ ἐθνικοῦ αἰτήματος πρὸς ἐπιβολὴν τῶν δικαίων Ποινικῶν κυρώσεων. Τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ἐπαγγέλλεται τὴν ἐπιβολὴν σκληρῶν κυρώσεων κατὰ τῶν προδοτῶν τῆς Πατρίδος καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς δυστυχίας τοῦ Λαοῦ μας. Μὲ τὸ Διάγγελμα τῆς 4ης Σεπτεμβρίου ἡ Κυβέρνησις ἐπανέλαβε τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἡ «Ἐθνικὴ Νέμεσις θὰ εἶναι ἀδυσώπητος». Καὶ τώρα θὰ τηρήσῃ τὴν ὑπόσχεσίν της.

Ὁ νόμος τῆς ἐπιβολῆς τῶν δικαίων κυρώσεων ἔχει δημοσιευθῆ καὶ θὰ τεθῇ ἀμέσως εἰς ἐφαρμογήν. Ἔχουν προνοηθῆ ὅλαι αἱ ἐγγυήσεις, ὥστε νὰ μὴ μεταβληθῇ εἰς ὄργανον ἐκδικήσεων καὶ ἱκανοποιήσεως παθῶν.

Ἐμπνευστὴς τῶν ποινῶν θὰ εἶναι ἡ συνείδησις τοῦ Ἔθνους.

Δὲν πρόκειται βεβαίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως συνέβη εἰς ἄλλας χώρας, περὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐνόχων, περὶ μερίδων Λαοῦ αἱ ὁποῖαι ἠπίστησαν πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ προσεχώρησαν εἰς τὸν Κατακτητήν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε

καθολικὴ ἡ πίστις πρὸς τὴν συμμαχικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐλάχιστα τὰ περιστατικὰ τῆς προδοτικῆς συνεργασίας μὲ τὸν ἐχθρόν. 'Αλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτό, διότι εὑρίσκοντο εἰς πλήρη ἀντίθεσιν πρὸς τὸ καθολικὸν αἶσθημα τοῦ Λαοῦ, θὰ πρέπει νὰ ὑποστοῦν αὐστηρὰν καταδίκην. 'Η ἐκκαθάρισις τῶν εὐθυνῶν τοῦ παρελθόντος θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ καθολικὸν 'Εθνικὸν καὶ 'Ηθικὸν αἴτημα, θὰ ἐξυγιάνῃ τὴν ἀτμόσφαιραν, θὰ ἐξατμίσῃ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ Λαοῦ καὶ θὰ θεμελιώσῃ ἀσφαλέστερον τὸ μέλλον τῆς 'Εθνικῆς μας 'Αναγεννήσεως.

VII. Ο ΛΑΟΣ ΑΝΑΚΤᾼ ΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΟΥ

'Η ἀποκατάστασις τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας ἀνήκει κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς πρώτους θεμελιώδεις σκοπούς μας. 'Ο Λαὸς ἀνακτᾷ τὰς ἐλευθερίας του καὶ γίνεται ὁ κυρίαρχος τῆς Χώρας του.

'Η Κυβέρνησις τῆς 'Εθνικῆς 'Ενώσεως ἔχει ἀπόφασιν νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν ταχυτέραν δυνατὴν ἐνέργειαν καὶ Δημοψηφίσματος καὶ ἐκλογῶν Συντακτικῆς Συνελεύσεως καθὼς καὶ Δημοτικῶν καὶ Κοινοτικῶν ἐκλογῶν. Καὶ ἀποτελεῖ ζήτημα τιμῆς διὰ τὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἡ Λαϊκὴ 'Ετυμηγορία ἐκδηλωθῇ κατὰ τρόπον ἀπολύτως γνήσιον. Εἶναι πλέον καιρός, ἔπειτα ἀπὸ τὴν μακρὰν περίοδον τῆς δουλείας, ὅπως ὁ 'Ελληνικὸς Λαός, ἀπηλλαγμένος πάσης καὶ ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας, ἀποφασίσῃ κυριάρχως καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστὼς καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τοὺς Δημοτικοὺς καὶ Κοινοτικοὺς ἄρχοντάς του.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προχωροῦμεν μὲ τὰ τεκμήρια τοῦ παλαιοῦ παρελθόντος, τὰ ὁποῖα εὐλόγως τίθενται ὑπὸ ἀμφισβήτησιν. 'Υπάρχει ἐπείγουσα ἀνάγκη νομιμότητος.

Τὸ Ἔθνος χρειάζεται ὁριστικὸν Πολίτευμα καὶ Λαοπρόβλητον Κυβέρνησιν, ὥστε ν' ἀναληφθῇ μετὰ σταθερότητος ἡ προσπάθεια τῆς μεγάλης δημιουργίας τοῦ Μέλλοντος.

VIII. Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Ἕως τότε, μόνον ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις σώζει! Ἀπέδωκεν ἤδη ὑπὲρ τοῦ Τόπου μέγα ἀγαθόν. Ηὐξήθη τὸ Διεθνὲς κῦρος τῆς Ἑλλάδος καὶ συνετελέσθη ἡ ὁμαλὴ μετάβασις ἀπὸ τῆς δουλείας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἡ ὁποία ἀπὸ ὅλους σχεδὸν ἐθεωρεῖτο ἀπίστευτος, ὥστε σήμερον νὰ προσλαμβάνῃ, περίπου, τὰς διαστάσεις «θαύματος».

Πρὸς ὅλους τοὺς συντελεστάς του ἀπευθύνομεν δημόσιον ἔπαινον καὶ τοὺς ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Κυβερνήσεως, διότι ἐπειθάρχησαν εἰς τὰς ἐντολάς της καὶ ἐδικαίωσαν τὴν ἐμπιστοσύνην της.

Παρόμοια «θαύματα» ἡ Ἐθνική μας Ἕνωσις θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιτελέσῃ, ἐὰν συνεχισθῇ μὲ τὴν ἰδίαν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν ἰδίαν πίστιν, καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ὅλοι οἱ μεγάλοι σκοποί, τοὺς ὁποίους ἀνεπτύξαμεν, χωρὶς τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν δὲν ἠμποροῦν νὰ πραγματοποιηθοῦν, ἐνῷ μὲ τὴν Ἕνωσιν θὰ εὐοδωθοῦν ἀσφαλῶς, εἰς τρόπον ὥστε ἀπὸ τὸ σημερινὸν χάος νὰ προέλθῃ ἕνας Νέος Ρυθμός, ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς δουλείας ἕνας Νέος Κόσμος, ἄξιος φορεὺς τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀναγεννήσεως.

Ἡ ἐποχή μας ἀνήκει βεβαίως εἰς ἄλλον αἰῶνα, ἔχει ὅμως πολλὰς ὁμοιότητας μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ 21. Καὶ σήμερον, ὅπως καὶ τότε, **ἐξερχόμεθα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα πλήρεις ἀπὸ δόξαν, ἐρείπια καὶ διχόνοιαν.** Γνωρίζομεν ποῦ ὡδήγησε τότε ἡ διαίρεσις, καὶ ὠφείλαμεν νὰ ἐμπνευσθῶμεν ἀπὸ τὸ παράδειγμα, διὰ νὰ τὸ ἀποφύγωμεν...

Ὅταν πρὸ ἑξαμήνου ἔφθασα εἰς Κάϊρον, διεκήρυξα ὅτι μετέβαινα ὡς Σταυροφόρος τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως. Σήμερον, ἐπιστρέφων εἰς τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, διακηρύττω καὶ πάλιν ὅτι ἐπανέρχομαι Σταυροφόρος τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι ἔχει πραγματοποιηθῆ.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας, ἡ ὁποία θὰ καθιερώσῃ τὸ ὁριστικὸν Πολίτευμα καὶ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ μέλλοντος.

Μὲ τὴν εὐθύνην τοῦ Κυβερνήτου διακηρύττω, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ γίνῃ κοινὴ συνείδησις, ὅτι χωρὶς τὴν Ἐθνικήν μας Ἕνωσιν τὰ ὑπέρτατα συμφέροντα τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Λαοῦ μας διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Μόνον ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις σώζει.

Ἀλλά, εὐτυχῶς, δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος ἀνησυχίας. Ὅλαι αἱ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι συνεργάζονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἔχουν ἀποδείξει ὅτι κατέχονται ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ διὰ τοῦτο θὰ διαρκέσῃ. Καί, ὅπως ἐθαυματούργησε μέχρι τοῦδε, θὰ θαυματουργήσῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Λαὲ τῶν Ἀθηνῶν: Ἑορτάζομεν σήμερον τὴν Ἀνάστασιν.

Μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν Σοῦ ἀπευθύνω τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τῆς Πατρίδος.

Καὶ χαιρετίζω ἐπίσης τὸ ἡρωικόν, μαχόμενον, ἐλευθερούμενον Ἔθνος.

Ζήτω ἡ Αἰωνία Ἑλλάς!

Ζήτωσαν οἱ Μεγάλοι μας Σύμμαχοι!

Ζήτω ἡ Ἐλευθερία!

Ο ΗΝΤΕΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἀθῆναι, Ὀκτώβριος 1944

Μίαν ἑβδομάδα μετὰ τὴν ἄφιξιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασαν καὶ οἱ Βρεττανοὶ ἡγέται, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Ἥντεν, ὁ Ἀρχιστράτηγος Οὐΐλσον καὶ ὁ Ναύαρχος Κάννιγκαμ, γενόμενοι δεκτοὶ μὲ ἔξαλλον ἐνθουσιασμὸν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Τὴν μεσημβρίαν τῆς 26 Ὀκτωβρίου παρετέθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπίσημον πρόγευμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἤγειρε πρόποσιν ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου καὶ ἀπήντησεν ὁ Βρεττανὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἡ πρόποσις τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ εἶχεν ὡς ἑξῆς:

«Ὅταν οἱ Βάρβαροι μᾶς ἐπετέθησαν, ὁ μέγας ἡγέτης Σας εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς Λαοὺς τῆς Μ. Βρεττανίας «αἷμα, μόχθον καὶ δάκρυα».

»Ὁ Λαός μας ἤκουσε τὴν ἐπαγγελίαν. Ἐγνώριζεν ὅτι τὸ μέλλον ἦτο σκοτεινόν. Ἀλλὰ δὲν ἐδίστασεν. Ἦλθεν εἰς τὸ πλευρόν Σας. Διότι ἐπίστευεν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν καὶ εἶχεν ἀπόφασιν νὰ τὴν ὑπερασπίσῃ μὲ θυσίαν ἀκόμη καὶ τῆς ὑπάρξεώς του.

»Ἔκτοτε σκληρόταται δοκιμασίαι ἐπηκολούθησαν. Σεῖς ἐμείνατε ἐλεύθεροι καὶ ἐξηκολουθήσατε μὲ ἀπαράμιλλον ἡρωισμὸν καὶ αὐτοθυσίαν τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου. Ἡμεῖς ὑπεδουλώθημεν, ἀλλὰ ἐπίσης ἐξηκολουθήσαμεν τὸν ἀγῶνα. Διότι ἡ ψυχὴ τοῦ Λαοῦ μας ἔμεινεν ἀδούλωτος...

» Σήμερον πανηγυρίζομεν τὴν Ἐλευθερίαν, καί, ὅπως εἴχατε συμμερισθῆ τὰς δοκιμασίας μας, ἤλθατε νὰ συμμερισθῆτε καὶ τὴν χαράν μας.

» Σᾶς εἴμεθα εὐγνώμονες. Δὲν ἔχομεν ἀμφιβολίαν διὰ τὸ μέλλον. Εἴμεθα βέβαιοι καὶ διὰ τὴν πλήρη ἱκανοποίησιν τῶν ἐθνικῶν μας δικαίων καὶ διὰ τὴν οἰκονομικήν μας ἀνοικοδόμησιν καὶ διὰ τὴν ἐθνικήν μας ἀναγέννησιν.

»Ἡ παρουσία καὶ ἡ στοργή σας ἀποτελοῦν πλήρη ἐγγύησιν διὰ τὸ μέλλον.»

Ὁ Ἄγγλος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ἀπαντῶν εἰς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργὸν εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ὡς Σύμμαχοί σας συμμεριζόμεθα τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν εὐτυχίαν σας, τώρα ποὺ ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως ἔφθασεν. Ὁ κόσμος δὲν θὰ λησμονήσῃ τὸν ρόλον ποὺ ἐπαίξατε ὅταν παρεβιάσθη ἡ Ἑλλάς. Ἀπεκρούσατε καὶ ἐνικήσατε τὸν ἐπιδρομέα. Αὐτὸ τὸ ἔνδοξον κατόρθωμα μιᾶς μικρᾶς χώρας εἰς μίαν ὥραν σκότους ἀξίζει νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του εἰς τὴν μακρὰν καὶ ὑπερήφανον ἱστορίαν σας. Ἔπειτα αἱ ὀρδαὶ τῶν ναζὶ ἐσάρωσαν σᾶς, καθὼς καὶ τὰς δυνάμεις ποὺ ἠδυνήθημεν νὰ ἀποστείλωμεν τότε εἰς βοήθειάν σας.

»Ἀνεμείνατε ἐπὶ μακρόν. Ὑπεφέρατε ἐπὶ πολύ, καὶ τώρα πάλιν αἱ Ἀθῆναι, ἂν καὶ ὄχι ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς, εἶναι ἐλεύθεραι. Ἡμεῖς, οἱ Ἀμερικανοὶ φίλοι μας καὶ ὅλα τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη χαίρομεν διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο. Ἡ μακρὰ περίοδος τῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς ἐπήνεγκε βαθείας πληγὰς εἰς τὴν χώραν σας. Ἄφησε μίαν κληρονομίαν ἀκανθωδῶν καὶ δυσκόλων προβλημάτων, πλεῖστα τῶν ὁποίων ἐδημιουργήθησαν ἐσκεμμένως ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ διὰ τὴν καταστροφήν σας.

»Αὐτὰ πρέπει νὰ ἐπιλυθοῦν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θὰ ἐπιλυθοῦν καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐπανακτήσῃ ταχέως τὴν σταθερότητα τῆς ὁποίας ἔχει ἀνάγκην. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς σταθερότητος ταύτης ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀνάγκην θάρρους, ἑνότητος καὶ ἀποφασιστικότητος. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ σοφοῦ της Πρωθυπουργοῦ ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ σταθερότητος τὴν γραμμὴν αὐτήν.

»Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ τιτάνιος πάλη ἐναντίον τῆς ναζικῆς Γερμανίας ὁλονὲν αὐξάνει εἰς ἔντασιν καὶ βιαιότητα. Ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν μέχρι τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὴν Ὁλλανδίαν

καὶ τὴν Γαλλίαν μέχρι τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας ἡ μάχη μαίνεται.

» Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν μέγα ἔργον ἔχει ἀκόμη νὰ ἐπιτελεσθῇ. Γνωρίζω ὅτι δυνάμεθα νὰ ὑπολογίζωμεν εἰς τὴν βοήθειαν καὶ τὴν ὑποστήριξίν σας πρὸς πλήρη χρησιμοποίησιν τῆς Ἡνωμένης συμμαχικῆς δυνάμεώς μας, μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ ἡ τελικὴ νίκη.

» Ἡ φιλία μεταξὺ τῶν δύο μας χωρῶν εἶναι παράδοσις μεταξύ μας, ἀλλὰ εἶναι καὶ κάτι βαθύτερον ἀπὸ αὐτό. Ἔχει ὑποστῆ ἐπιτυχῶς τὴν δοκιμασίαν καλῶν καὶ σκληρῶν καιρῶν. Κατὰ τὴν ἱστορικὴν ταύτην στιγμὴν ὑποσχόμεθα ἐκ νέου ἀμοιβαίαν πρὸς ἀλλήλους πίστιν.»

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ

Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1944

Εἰς τὸ τελευταῖον Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἐν Ἰταλίᾳ ἅπαντες οἱ Ὑπουργοὶ εἶχον θέσει τὰς παραιτήσεις των εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἶχεν ἐπίσης ὑποβάλει τὴν παραίτησίν του εἰς τὸν Βασιλέα, ὁ ὁποῖος δὲν τὴν ἀπεδέχθη, ἀλλὰ τοῦ ἀνέθεσε τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς Ἀθήνας. Ἡ νέα Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ὡρκίσθη τὴν 23 Ὀκτωβρίου 1944 ἐνώπιον τοῦ Πρωθυπουργοῦ, καταρτισθεῖσα ὡς ἑξῆς: Γ. Παπανδρέου, Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ προσωρινῶς τῶν Στρατιωτικῶν· Φ. Μανουηλίδης, Ἐσωτερικῶν· Π. Κανελλόπουλος, Ναυτικῶν· Ε. Φικιώρης, Ἀεροπορίας· Ν. Ἀβραάμ, Δικαιοσύνης· Θεμ. Τσάτσος, Ἐφοδιασμοῦ· Κ. Μαρούλης, Ὑγιεινῆς· Π. Ράλλης, Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας· Στ. Στεφανόπουλος, Μεταφορῶν· Δ. Λόντος, Κοινωνικῆς Προνοίας· Α. Θεολογίτης, Τ.Τ.Τ.· Π. Χατζηπᾶνος, Παιδείας· Ἀλ. Σβῶλος, Οἰκονομικῶν· Ἠ. Τσιριμῶκος, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας· Ν. Ἀσκούτσης, Δημοσίων Ἔργων· Μ. Πορφυρογένης, Ἐργασίας· Ι. Ζεῦγος, Γεωργίας· Γ. Καρτάλης, ἄνευ χαρτοφυλακίου· Φ. Δραγούμης, ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν· Λ. Λαμπριανίδης, ὑφυπουργὸς Στρατιωτικῶν· Π. Γαρουφαλιᾶς, ὑφυπουργὸς Τύπου· Α. Ἀγγελόπουλος ὑφυπουργὸς Οἰκονομικῶν· Κ. Βλαχοθανάσης, ὑφυπουργὸς παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ. Βραδύτερον ὁ Λ. Λαμπριανίδης ἔγινεν ὑπουργὸς ἄνευ χαρτοφυλακίου, ὑφυπουργὸς Στρατιωτικῶν ὁ στρατηγὸς Σαρηγιάννης καί, μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, ὁ στρατηγὸς Σπαῆς.

Ἡ σταθερὰ γραμμὴ κατευθύνσεως, τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν εἶχε χαράξει ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, ἦτο ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Κράτους καὶ ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν Ὀργανώσεων. Καὶ διὰ τοῦτο, ὀλίγας μόλις ἡμέρας μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐν Ἀθήναις, προέβη, κατόπιν συνεργασίας μὲ τὸν Βρεττανὸν Ἀρχιστράτηγον Σκόμπι, τὴν 5 Νοεμβρίου 1944, εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις:

Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν πλήρη Ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος λήγει καὶ ἡ ἡρωική μας Ἀντίστασις. Εἶναι

ἑπομένως φυσικὸν ὅτι ἐπακολουθεῖ καὶ ἡ ἀποστράτευσις τῶν ἀνταρτικῶν μας ὁμάδων ἀντιστάσεως, ΕΛΑΣ καὶ ΕΔΕΣ, ἡ ὁποία καὶ ὡρίσθη διὰ τὴν 10 Δεκεμβρίου.

Οἱ μόνιμοι ἀξιωματικοὶ τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων ἐπανέρχονται εἰς τὸν τακτικόν μας στρατόν, ὅπου θὰ εὕρουν θέσιν ἀνάλογον μὲ τὰς ἐθνικάς των ὑπηρεσίας.

Οἱ ἔφεδροι ἀξιωματικοί, ἐὰν ἐπιθυμοῦν νὰ μονιμοποιηθοῦν, θὰ εἰσέλθουν εἰς εἰδικὴν Σχολὴν Ἐκπαιδεύσεως.

Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ τρόπου τῆς ἀποστρατεύσεως θὰ καθορισθοῦν ἐν συνεννοήσει μὲ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων στρατηγοὺς Σαράφην καὶ Ζέρβαν.

Ἀπὸ τῆς 10 Δεκεμβρίου παύει ἐπίσης πᾶσα φορολογία ἐπιβληθεῖσα πρὸς συντήρησιν τῶν ὁμάδων ἀντιστάσεως.

ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΗΣ

Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1944

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀποστράτευσιν τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν ἀποστράτευσιν καὶ τῆς Ἑαμικῆς Πολιτοφυλακῆς, εἰς ἀντικατάστασιν τῆς ὁποίας ἐκλήθη ἡ κλάσις τοῦ 1936 ὅπως ἀπαρτίσῃ τὴν «προσωρινὴν ἐθνοφυλακήν». Σχετικῶς ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου προέβη, τὴν 5 Νοεμβρίου 1944, εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις :

Ἡ πραγματικὴ κατάστασις τὴν ὁποίαν εὗρεν ἡ Κυβέρνησις ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς της εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὅτι ἡ Χωροφυλακὴ σχεδὸν πανταχοῦ ἔχει παύσει ὑφισταμένη καὶ ἔχει ὑποκατασταθῇ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ. Πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς λειτουργίας τοῦ Κράτους ἐλήφθησαν ὁμοφώνως ὑφ' ὁλοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως αἱ ἀκόλουθοι ἀποφάσεις :

1. Ἡ Ἐθνικὴ Πολιτοφυλακὴ τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ τάσσεται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἀντιπροσώπων της μέχρι τῆς 1 Δεκεμβρίου, ὁπότε θὰ παραδώσῃ ὑπηρεσίαν καὶ θὰ παύσῃ ὑφισταμένη καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ἐξαιρεῖται ἡ περιφέρεια τῆς πρωτευούσης (Ἀθηνῶν - Πειραιῶς - Περιχώρων), ὅπου λειτουργεῖ ἡ Ἀστυνομία Πόλεων καὶ ὅπου ἡ Ἐθνικὴ Πολιτοφυλακὴ ἔπαυσεν ἤδη ὑφισταμένη.

2. Συνιστᾶται Σῶμα «Προσωρινῆς Ἐθνοφυλακῆς». Καλεῖται πρὸς τοῦτο ἡ κλάσις τοῦ 1936 κατὰ ἐπαρχίας. Θὰ προσέλθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἑκάστης ἐπαρχίας τὴν 24 Νοεμβρίου καὶ θὰ παραλάβῃ ὑπηρεσίαν τὴν 1 Δεκεμβρίου. Θὰ τελῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀξιωματικῶν τῆς ξηρᾶς, μονίμων καὶ ἐφέδρων. Ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τῆς ξηρᾶς θὰ ὁρισθῇ ἀρχηγὸς τῆς Ἐθνοφυλακῆς, ὑπαγόμενος

ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.
Ἡ Κυβέρνησις εἶναι βεβαία ὅτι, παραδίδουσα μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἀνασυντάξεως τοῦ σώματος τῆς Χωροφυλακῆς τὴν ἀσφάλειαν ἑκάστης ἐπαρχίας ὄχι εἰς μίαν πολιτικὴν μερίδα ἀλλὰ εἰς μίαν ὁλόκληρον κλάσιν χωρὶς διάκρισιν φρονημάτων, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ τῶν κόλπων της, θὰ κατοχυρώσῃ πλήρως τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς, τῆς περιουσίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Κράτους καθὼς καὶ τὴν προϋπόθεσιν τῆς λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς.

«ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ»

Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1944

Τὴν 12 Νοεμβρίου 1944, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπετείου τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Λέσβου, ἐγένετο εἰς τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον δεξίωσις ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ Λεσβίων πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωθυπουργοῦ Γ. Παπανδρέου. Ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰς γενομένας προσφωνήσεις δημοσιεύομεν τὰς ἀκολούθους περικοπάς, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὴν ἀνένδοτον αὐτοῦ σταθερότητα εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κύρους τοῦ Κράτους:

Εἶπεν ὁ ἀγαπητὸς φίλος, ὁ ὁποῖος μὲ προσεφώνησεν ἐξ ὀνόματος τοῦ ΕΑΜ, ὅτι πρέπει νὰ ἀγρυπνοῦμεν διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας μας μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας. Εἴμεθα ἀπολύτως σύμφωνοι. **Μὲ τὸ ὅπλον ἀνὰ χεῖρας — τοῦ Κράτους!**

Ἐφ᾽ ὅσον ὑπῆρχε δουλεία, τὸ Κράτος ἐδῶ ἦτο ἀνύπαρκτον. Καὶ ἀπετέλει ἀποστολὴν τῶν ὀργανώσεων ἡ ὑπεράσπισις τῆς ἐλευθερίας. Ἀφ᾽ ὅτου ἡ χώρα ἠλευθερώθη, τὸ καθῆκον τοῦτο ἀνήκει ἐπίσης εἰς μίαν ὀργάνωσιν, ἀλλ᾽ ὄχι εἰς ὀργάνωσιν μερικήν. Ἀνήκει εἰς τὴν καθολικὴν ὀργάνωσιν τοῦ Λαοῦ, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Κράτος.

Εἰς τὰ ἀπολυταρχικὰ καὶ τὰ φασιστικὰ πολιτεύματα τὸ Κράτος εἶναι ἀντίπαλος τοῦ Λαοῦ. Εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα τὸ Κράτος εἶναι ὁ ὠργανωμένος Λαός. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ Κράτος πρέπει νὰ ἀνήκει ἡ ὑλικὴ δύναμις διὰ τὴν ὑπεράσπισιν καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν του.

Ἐκηρύξαμεν μὲ τὸν προγραμματικὸν λόγον μας: Ἐλευθερία καὶ Νόμος. Καὶ θὰ τηρήσωμεν τὴν ἐπαγγελίαν μας. Ὅσοι τολμήσουν νὰ τεθοῦν ἀντιμέτωποι τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τῆς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ, θὰ συντριβοῦν. Τὸ Κράτος θὰ ὑπερασπίσῃ τὰ δίκαια καὶ τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Λαοῦ μας.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1944

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας 27 Νοεμβρίου 1944 οἱ ὑπουργοὶ Σβῶλος, Τσιριμῶκος καὶ Ζεῦγος ἐπεσκέφθησαν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπέδωκαν τὸ κείμενον τῆς Συμφωνίας διὰ τὴν ἀποστράτευσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, ἀναγνώσας τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου ἡ διατύπωσις ἦτο ἀποτέλεσμα μακρῶν διαπραγματεύσεων αἵτινες διῆλθον ἀπὸ πολλὰς φάσεις, ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι ἀπολύτως σύμφωνος, ἐξέφρασε τὴν πλήρη ἱκανοποίησίν του διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς Συμφωνίας ἡ ὁποία ἀποτρέπει τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ τοὺς ἀπηύθυνε θερμότατα συγχαρητήρια διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Χώραν. Οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς εὐχαριστήσαντες ἐδήλωσαν ὅτι ἡ τιμὴ ἀνήκει κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποίου ἡ δημοκρατικὴ πίστις ὡδήγησεν εἰς τὴν εὐόδωσιν τῆς Συμφωνίας. Τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Πρωθυπουργός, κατεχόμενος ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Συμφωνία ἦτο ὁριστική, ἀφοῦ εἰς δηλώσεις του ἐπέκρινεν αὐστηρῶς τὸν Τύπον τῆς Δεξιᾶς, ὁ ὁποῖος ἐδυσπίστει διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς Συμφωνίας, συνηντήθη μὲ τὸν Βρεττανὸν Πρεσβευτὴν Λήπερ καὶ τὸν Στρατηγὸν Σκόμπι καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἑώρτασαν τὸ εὐτυχὲς γεγονός. Τὴν ἑπομένην, Τρίτην 28 Νοεμβρίου, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις:

Χθὲς τὸ ἀπόγευμα μὲ ἐπεσκέφθησαν οἱ ὑπουργοὶ Σβῶλος, Ζεῦγος καὶ Τσιριμῶκος, οἱ ὁποῖοι μοῦ ἐπέδωκαν σχέδιον κειμένου ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου πρὸς διευθέτησιν τοῦ στρατιωτικοῦ ζητήματος ὡς καὶ ἄλλων σχετικῶν θεμάτων. Τὸ κείμενον ἀνταπεκρίνετο πράγματι εἰς τὴν συμφωνίαν εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ μακρὰς συνομιλίας εἴχομεν καταλήξει. Ἐδήλωσα ὅτι τὸ ἀποδέχομαι καὶ ὅτι θὰ τὸ ἔθετον χθὲς ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ὑπουργῶν τῶν ἄλλων συνεργαζομένων κομμάτων. Κατὰ τὴν χθεσινὴν ἐπικοινωνίαν μου διεπίστωσα εὐτυχῶς ὅτι τὸ κείμενον τοῦτο ἐγένετο ἐπίσης ὁμοφώνως δεκτόν. Κατόπιν τούτου ἐλπίζω ὅτι ἡ σχετικὴ ἀπόφασις θὰ ὑπογραφῇ σήμερον ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1944

Ἀπροόπτως, τὴν Τρίτην 28 Νοεμβρίου 1944, τὸ ἀπόγευμα, ὁ Κομμουνιστὴς Ὑπουργὸς Ζεῦγος ἐπεσκέφθη μόνος τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐτέλει ὑπὸ τὸ κράτος μεγάλης νευρικότητος. Ἐδήλωσεν εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως ὅτι τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα δὲν ἀποδέχεται πλέον τὴν Συμφωνίαν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχεν ἐγχειρίσει τὴν προηγουμένην, καὶ ὅτι θέτει νέους ὅρους πρὸς ἀποδοχήν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν ταυτόχρονον διάλυσιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου, τὴν ἄμεσον καθιέρωσιν συνοπτικῆς διαδικασίας διὰ τοὺς δοσιλόγους, τὴν ὑποχρεωτικὴν ἔκδοσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων πρὸ τῆς 10 Δεκεμβρίου, κτλ. Ὁ Πρωθυπουργός, κατάπληκτος, τοῦ ἐδήλωσεν ὅτι πρόκειται περὶ πλήρους ὑπαναχωρήσεως καὶ ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν δύναται ν' ἀποδεχθῇ τοὺς νέους ὅρους, ἀλλὰ ἐμμένει εἰς τὴν γενομένην Συμφωνίαν. Ὁ Ζεῦγος τότε, εἰς κατάστασιν ἐξάψεως, ἔσπευσε νὰ φύγῃ, χωρὶς κἂν νὰ ἀποχαιρετήσῃ. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀπεκόμισε τὴν σαφῆ ἐντύπωσιν, καθὼς ἀνεκοίνωσεν ἔπειτα εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ὅτι ὁ Ζεῦγος εἶχεν ἀποσταλῆ μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐπιφέρῃ ὁπωσδήποτε τὴν ρῆξιν.
Σχετικῶς ὁ Πρωθυπουργὸς προέβη τὴν 29 Νοεμβρίου εἰς τὰς ἀκολούθους δηλώσεις:

«Ἡ Συμφωνία μὲ τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ τὴν Ἐαμικὴν παράταξιν ἔχει κλεισθῆ καὶ ἔχει γίνει δεκτὴ καὶ ἀπὸ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν συνεργαζομένων ἐν τῇ Κυβερνήσει κομμάτων. Δὲν ἀπομένει τώρα παρὰ νὰ ἐρωτηθῇ τὸ Κ.Κ.Ε. ἂν εἶναι διατεθειμένον νὰ ὑπογράψῃ τὴν Συμφωνίαν τὴν ὁποίαν αὐτὸ τὸ ἴδιον ἔχει προτείνει.»

Ἐν συνεχείᾳ, εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Πέμπτης 30 Νοεμβρίου 1944 ἐδημοσιεύθησαν αἱ ἀκόλουθοι δηλώσεις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως:

«Αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως τῆς Ἐαμικῆς

Πολιτοφυλακῆς καὶ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τῆς Ἐθνοφυλακῆς, καθὼς καὶ τῆς ἀποστρατεύσεως τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων **εἶναι ἀμετακίνητοι.**

» Θέλω νὰ ἐλπίζω ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ὠθήσῃ τὴν Χώραν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον διότι τὸ προσκαλοῦμεν νὰ ὑπογράψῃ τὸ ἰδικόν του κείμενον.»

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Δημοσιεύομεν κατωτέρω, ἐν **ἀντιπαραβολῇ**, τὰ δύο κείμενα: Α) **Τὸ ἀρχικόν**, τῆς 27 Νοεμβρίου, τὸ ὁποῖον, **κατόπιν μακρῶν διαπραγματεύσεων, ἐπρότειναν** οἱ Ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ **ἀπεδέχθη** ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως· καὶ Β) **Τὸ κείμενον τῆς ὑπαναχωρήσεως** τὸ περιέχον **τοὺς νέους ὅρους**, τὸ ὁποῖον ὁ ὑπουργὸς Ζεῦγος, ἀπαρνούμενος τὸ κείμενον τῆς προτεραίας, ἐπέδωκε τὴν 28 Νοεμβρίου εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν **ὑπὸ τύπον τελεσιγράφου.**

Καὶ τὰ δύο ἀντιπαραβαλλόμενα κείμενα παραλαμβάνομεν ἀπὸ τὴν «Λευκὴν Βίβλον τοῦ Κ.Κ.Ε.», τῆς 1 Φεβρουαρίου 1945, ὅπου δημοσιεύονται ὑπ' ἀριθ. 31 καὶ 33. Ἑπομένως **ἡ ἀκρίβεια αὐτῶν δὲν δύναται νὰ τεθῇ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν.**

Α. (Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ)	Β. (Η ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ)
1. Τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1944 θὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ δυνάμεις Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως ΕΛΑΣ καὶ ΕΔΕΣ, καθὼς καὶ οἱ στρατιωτικοὶ σχηματισμοὶ οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν.	1. Τὴν 10ην Δεκεμβρίου θὰ ἀποστρατευθοῦν αἱ δυνάμεις τῆς Ἐθν. Ἀντιστάσεως ΕΛΑΣ, ΕΛΑΝ, ΕΔΕΣ, Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, Ἱερὸς Λόχος, καθὼς καὶ οἱ στρατιωτικοὶ σχηματισμοὶ οἱ εὑρισκόμενοι εἰς Μέσην Ἀνα-
2. Θὰ καταρτισθῇ τμῆμα Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ἵνα συνεχίσῃ συμβολικῶς τὴν συμμετοχήν του	

εἰς τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ λάβῃ ἐπίσης μέρος, ἂν ἀπαιτηθῇ, εἰς τὰς περιοχὰς Κρήτης καὶ Δωδεκανήσων. Εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ συμβολίζῃ ἐπίσης τὴν Ἐθνικὴν Ἑνότητα, θὰ μετάσχουν ἡ ὑφισταμένη Ὀρεινὴ Ταξιαρχία, ὁ Ἱερὸς Λόχος καὶ τμῆμα τοῦ ΕΔΕΣ, καθὼς καὶ μία Ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ ἔχουσα δύναμιν ἴσην πρὸς τὸ ἄθροισμα τῶν ἄνω δυνάμεων καὶ ἴσον ὁπλισμόν . . .

. . . .

12. Θὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν κυρώσεων, ὥστε (ἐντὸς τοῦ μηνὸς) ν' ἀρχίσουν ἀμέσως λειτουργοῦντα τὰ Εἰδικὰ Δικαστήρια.

τολήν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τμημάτων Χωροφυλακῆς Μ. Ἀνατολῆς.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

12. Θὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τῶν κυρώσεων, ὥστε μέχρι τῆς 10ης Δεκεμβρίου νὰ ἔχουν ἐκδοθῇ αἱ ἀποφάσεις τῶν κυριωτέρων ἀρχηγῶν τῆς Ἐθνοπροδοσίας.

ΔΙΑΣΠΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἀθῆναι, Νοέμβριος 1944

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης 30 Νοεμβρίου 1944 ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Ἀλ. Σβῶλος ἐπεσκέφθη εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου. Ἡ συνομιλία ὑπῆρξε μακρὰ καὶ διεξήχθη ὑπὸ τὸ κράτος βαθείας συγκινήσεως ἐνώπιον τῆς ἐπερχομένης τραγικῆς ἐσωτερικῆς κρίσεως. Ὁ Ἀλ. Σβῶλος ἐξεμυστηρεύθη τὴν ἐντύπωσίν του, ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ὑπῆρξεν ἀ π ό τ ο μ ο ς καὶ ὀφείλεται εἰς ἐξωτερικὰς ὑποδείξεις. Καὶ προσέθεσεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ καμμίαν ἀποφασιστικὴν ἐπιρροήν.

Ὁ Γ. Παπανδρέου τοῦ ἀπηύθυνε τότε θερμὴν ἔκκλησιν νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ νὰ μὴν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν παραίτησιν τοὺς ὑπουργοὺς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. «Ἡ Ἑλλάς, τοῦ εἶπε, δὲν εἶναι ἰδιωτική μου ὑπόθεσις, εἶναι κοινὴ Πατρίδα. Μεῖνε νὰ τὴν ὑπερασπίσωμεν μαζὶ ἀπὸ τὴν ἀπόπειραν τοῦ κομμουνιστικοῦ πραξικοπήματος.»

Ὁ Ἀλ. Σβῶλος ἀπήντησεν ὅτι ἡ ἰδική του θέσις εἶναι δυσχερής, λόγῳ τῶν δεσμῶν του, ἐνῷ ἡ θέσις τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως ἦτο εὐχερεστέρα.

«Καὶ ἐγώ, ἀπήντησεν ὁ Γ. Παπανδρέου, θὰ ἠμποροῦσα νὰ εἴπω ὅτι ἡ πολιτική μου ἦτο ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις, καὶ παραιτοῦμαι διότι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἀντιμετωπίσω ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀλλὰ αἰσθάνομαι ὅτι αὐτὸ θὰ ἦτο ἀνανδρία καὶ ἐγκατάλειψις θέσεως. Ἐὰν μείνῃς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, προσέθεσεν ὁ Γ. Παπανδρέου, τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἢ δὲν θὰ τολμήσῃ τὸ πραξικόπημα ἤ, καὶ ἂν τὸ τολμήσῃ, θ' ἀπογυμνωθῇ ἀπὸ τὸ δημοκρατικὸν προσωπεῖον του, καὶ θὰ ἠμπορέσωμεν τοιουτοτρόπως νὰ ὑπερνικήσωμεν εὐκολώτερον τὴν κρίσιν.»

Ὁ Ἀλ. Σβῶλος ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ δώσῃ καμμίαν ὁριστικὴν ἀπάντησιν. Ἔκτοτε δὲν συνηντήθησαν μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Τὴν ἑπομένην, Παρασκευὴν 1 Δεκεμβρίου, ἡ Ἑαμικὴ Πολιτοφυλακὴ ὤφειλε νὰ παραδώσῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Ἐθνοφυλακήν. Λαβοῦσα ὅμως ἀντιθέτους διαταγὰς ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ ΕΑΜ, ἠρνήθη νὰ παραδώσῃ. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἐπρότεινε τότε νὰ καταρτισθῇ ἀπόφασις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διατάσσουσα τὴν Ἑαμικὴν Πολιτοφυλακὴν νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἐθνοφυλα-

κήν. Εἰς τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως ἀνεγράφετο ὅτι ἡ ὑπογραφὴ ἀπετέλει θέμα ἐμπιστοσύνης. Ἅπαντες οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἐκτὸς τοῦ στρατηγοῦ Σαρηγιάννη, ἀρνηθέντες νὰ ὑπογράψουν ὑπέβαλον τὰς παραιτήσεις των. Καὶ ἐπῆλθεν ἡ κρίσις...
Τὸ κείμενον τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἀριθ. 37 1-12-44

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Κατόπιν τῆς συγκροτήσεως τῶν Ταγμάτων Ἐθνοφυλακῆς (κλάσεως 1936)

Ἀποφασίζομεν

1. Ἀπὸ σήμερον 1 Δεκεμβρίου ἑ ἔ. τὴν τήρησιν τῆς τάξεως θ' ἀναλάβουν τὰ κατὰ τόπους συγκροτηθέντα Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς εἰς τὰς περιοχὰς Ἀττικοβοιωτίας, Φωκίδος, Πελοποννήσου, Θεσσαλονίκης, Μυτιλήνης.

2. Ἀπὸ τῆς ἰδίας ἡμερομηνίας ἡ ὑπάρχουσα εἰς τὰς ὡς ἄνω περιοχὰς Ἐθνικὴ Πολιτοφυλακὴ θὰ παραδώσῃ ὑπηρεσίαν, ὡς καὶ ὁπλισμόν, πυρομαχικὰ καὶ ἄλλα τυχὸν ὑπάρχοντα ὑλικά, εἰς τὰ κατὰ τόπους Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς.

3. Ἐπίσης τὰ ἐν ταῖς αὐταῖς περιοχαῖς τμήματα Χωροφυλακῆς θὰ παραδώσουν, τὴν ἰδίαν ἡμερομηνίαν, τὸν ὁπλισμὸν καὶ τὰ πυρομαχικά των εἰς τὰ Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς.

4. Τὰ ἀνωτέρω θὰ ἐφαρμόζωνται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς περιοχὰς τῆς χώρας, εὐθὺς ὡς συγκροτοῦνται καὶ ἐκεῖ Τάγματα Ἐθνοφυλακῆς συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

5. Ὅσοι δὲν ἐκτελέσουν τὰς ἄνω ἐντολὰς θὰ διώκωνται ὡς παραβάται τοῦ Νόμου.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΚΟΜΠΙ

'Αθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἐφαρμογῆς τῆς σταθερᾶς πολιτικῆς της πρὸς «ἐξοπλισμὸν τοῦ Κράτους καὶ ἀφοπλισμὸν τῶν ὀργανώσεων», εὑρίσκετο εἰς συνεχῆ ἐπικοινωνίαν καὶ πλήρη ἁρμονίαν ἀπόψεων μὲ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐπισήμους, πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικούς, ἐκπροσώπους της, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν ἀποφασιστικοὶ συντελεσταὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀπελευθερώσεως. Ἐν ὄψει τῆς κρίσεως καὶ ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι ἀπηύθυνε, τὴν Παρασκευὴν 1 Δεκεμβρίου 1944, τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν:

«Τὰ Βρεττανικὰ στρατεύματα ἦλθον εἰς τὴν Χώραν σας διὰ τρεῖς σκοπούς:

»Πρῶτον: Νὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ διώξετε τὸν κατακτητήν. Δεύτερον: Νὰ σᾶς φέρουν τρόφιμα καὶ ἄλλο ὑλικόν. Τρίτον: Νὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ ἀναστήσετε τὴν Χώρανσας εἰς εὐδαιμονίαν καὶ εἰς τὸ πρῶτον της μεγαλεῖον.

»Θὰ εἶσθε οἱ πρῶτοι ποὺ θὰ ἐκτιμήσετε ὅτι, εἴτε ἐπιτύχωμεν εἴτε ἀποτύχωμεν εἰς τὰς προσπαθείας μας, αἱ προσπάθειαι αὗται προσφέρονται μὲ πνεῦμα ἀληθινῆς φιλίας καὶ σεβασμοῦ δι' ἕνα γενναῖον σύμμαχον, καθ' ὅν χρόνον συνεχίζομεν σφοδρὸν ἀγῶνα ἐναντίον ἰσχυροῦ ἐχθροῦ.

»Ὁ πρῶτος σκοπὸς σχεδὸν ἐξεπληρώθη. Ὁ ἐχθρὸς ἐδιώχθη ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴν Ἑλλάδα.

»Ὁ δεύτερος σκοπὸς ἐκτελεῖται μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ θάλασσα εἶναι γεμάτη μὲ νάρκες, μὲ ζημίας εἰς τὰ λιμάνια καὶ μὲ κατεστραμμένας συγκοινωνίας, ἔγινε μεγάλη πρόοδος κατὰ τὰς ἕξ ἑβδομάδας μετὰ τὴν πρώτην ἀπόβασιν.

»Ἡ ἐπιτυχία διὰ τὸν τρίτον σκοπὸν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Κυβερνητικῆς ἐξουσίας καθ᾽ ὅλην τὴν Χώραν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἐμπιστοσύνης ἐκ μέρους τοῦ Λαοῦ. Εἶμαι ἀποφασισμένος νὰ ἐπιτύχω, ἐφ᾽ ὅσον δύναμαι, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σκοπῶν οἱ ὁποῖοι μοῦ ἀνετέθησαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησίν μου.

»Εἶμαι ἐχθρὸς τῆς τρομοκρατίας, τῆς βίας καὶ τῶν φωνασκιῶν ἀπὸ οἱονδήποτε καὶ ἂν προέρχωνται. Εἶμαι πεπεισμένος διὰ τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλικὰ αἰσθήματα τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τῶν Ἑλλήνων.

»Ἐπίσης εἶμαι πεπεισμένος ὅτι εἰς πολλὰ μέρη αὐτῆς τῆς Χώρας δὲν ὑπάρχει ἐλευθερία τοῦ λόγου, οὔτε τοῦ τύπου, ἀλλὰ ὑφίσταται ἀκόμη τρομοκρατία καὶ ἐξαπάτησις. Αὐτὰ ὅλα ἐμποδίζουν τὴν δικαίαν διανομὴν τροφίμων καὶ περιθάλψεως, προμηθευομένων ἀπὸ τὰς συμμαχικὰς κυβερνήσεις. Δι᾽ αὐτὸ σᾶς ἀποστέλλω τὸ μήνυμα τοῦτο διὰ νὰ σᾶς μεταδώσω τὴν διαβεβαίωσιν τῆς συμπαθείας μου καὶ ὑποστηρίξεως.

»Βασίζομαι ἐπὶ τῆς βοηθείας κάθε Ἕλληνος καὶ Ἑλληνίδος οἱ ὁποῖοι ἐνδιαφέρονται ἀληθινὰ καὶ τίμια διὰ τὴν πατρίδα των.

» **Στέκομαι σταθερὰ εἰς τὸ πλευρὸν τῆς σημερινῆς συνταγματικῆς Κυβερνήσεως**, μέχρις ὅτου τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἠμπορέσῃ νὰ ἀποκατασταθῇ μὲ νόμιμον ἔνοπλον δύναμιν εἰς τὰς διαταγάς του καὶ νὰ ἠμποροῦν νὰ γίνουν ἐλεύθεραι ἐκλογαί. Ἐὰν ὅλοι μαζὶ δὲν ἐπιτύχωμεν αὐτό, τὸ νόμισμα δὲν θὰ κρατηθῇ σταθερὸν καὶ ὁ Λαὸς δὲν θὰ τραφῇ. Ἐγὼ **θὰ προστατεύσω σᾶς καὶ τὴν Κυβέρνησίν σας ἐναντίον οἱασδήποτε ἀποπείρας πραξικοπήματος**, ὁποθενδήποτε προερχομένης, ἢ ἄλλης πράξεως βιαίας καὶ ἀντισυνταγματικῆς.

» Μένετε ἥσυχοι ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἕνας νησιωτικὸς λαός, ἔχει βαθεῖαν ἀγάπην διὰ τὴν παλαιάν της σύμμαχον Ἑλλάδα καὶ θὰ τὴν ὑποστηρίξῃ.

» Θὰ σᾶς βοηθήσω νὰ προστατεύσετε τὰ σημερινά σας

σύνορα μέχρις ὅτου αἱ ἐθνικαί σας δυνάμεις ἠμπορέσουν νὰ ἀναλάβουν τοῦτο. Θέλω νὰ μὲ πιστεύσετε ὅτι τὰ αἰσθήματα τῆς χώρας μου διὰ σᾶς εἶναι εἰλικρινῆ. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ σᾶς ἴδωμεν μίαν ἐλευθέραν, εὐτυχῆ καὶ εὐδαιμονοῦσαν χώραν, ὅπου θὰ ζῆτε μεταξύ σας εἰρηνικῶς καὶ ἡσύχως μὲ τοὺς γείτονάς σας.

Στρατηγὸς ΣΚΟΜΠΙ»

Ἐξηγῶν τὴν ἀνωτέρω προκήρυξιν ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς:

« Φρονῶ ὅτι ὁ Λαὸς τῆς Ἑλλάδος εἶναι πολὺ ἀνήσυχος, λόγῳ τῶν φημολογουμένων παραιτήσεων μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ φημῶν περὶ ἐνδεχομένων ταραχῶν. Νομίζω ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ καθησυχάσω τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν περὶ τῶν προθέσεων τῶν ἐν Ἑλλάδι Βρεττανικῶν δυνάμεων, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ.»

Τὴν 4 Δεκεμβρίου ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἐξέδωκε τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν:

«Ὁ Πρωθυπουργὸς ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ γνωστὸν ὅτι τὸ Διάγγελμα τῆς 1 Δεκεμβρίου τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, τονίζοντος τὴν ἀνάγκην ἑνότητος καὶ ἐμφαίνοντος τὴν πλήρη ὑποστήριξίν μας διὰ τὴν παροῦσαν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἐγένετο ἐν γνώσει καὶ μὲ πλήρη ἐπιδοκιμασίαν τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος.»

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Ἡ παραίτησις τῶν Ὑπουργῶν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς εἶχε δημιουργήσει τὴν κρίσιν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀκόμη γνωστὸν ἂν τὸ Κ.Κ.Ε. θὰ κατέφευγεν ἀμέσως εἰς ἐπαναστατικὴν δρᾶσιν. Διὰ τοῦτο ἡ Κυβέρνησις, ὅταν ἐζητήθη ἐκ μέρους τοῦ ΕΑΜ ἡ ἄδεια πρὸς συγκρότησιν συλλαλητηρίου τὴν Κυριακὴν 3 Δεκεμβρίου, προθύμως τὴν παρέσχε. Τὴν ἑσπέραν ὅμως τοῦ Σαββάτου 2 Δεκεμβρίου ἐγνώσθησαν αἱ ἐπαναστατικαὶ ἀποφάσεις τῆς Διοικήσεως τοῦ ΕΑΜ, κατευθυνομένης, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἀπεφασίσθη: 1) Νὰ γίνῃ γενικὴ ἀπεργία· 2) Νὰ μὴ παραδώσῃ ἡ Ἑαμικὴ Πολιτοφυλακὴ εἰς τὴν Κρατικὴν Ἐθνοφυλακήν· καὶ 3) Νὰ ἀνασυγκροτηθῇ ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΛΑΣ, καθισταμένου τοιουτοτρόπως ἀνεξαρτήτου καὶ ἀπέναντι τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀπέναντι τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι, κατὰ παράβασιν τῶν συμφωνιῶν τῆς Καζέρτα. Κατόπιν τῶν πληροφοριῶν τούτων ἡ Κυβέρνησις ἀπηγόρευσε τὴν συγκρότησιν τοῦ συλλαλητηρίου τῆς Κυριακῆς, ἐφ' ὅσον διεπιστώθη ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐκδηλώσεως πολιτικοῦ φρονήματος ἀλλὰ περὶ ἀπαρχῆς σειρᾶς ἐπαναστατικῶν πράξεων αἱ ὁποῖαι ἀπέβλεπαν εἰς κατάλυσιν τοῦ Κράτους. Περὶ τούτου ὑπάρχει ἐκ τῶν ὑστέρων μία πλήρης ὁμολογία. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Κομμουνιστοῦ Ἀργύρη Καλλιγᾶ «Φλεγόμενη Πολιτεία»—ἡ Μάχη τῆς Ἀθήνας (σελὶς 13)—γράφονται τὰ ἀκόλουθα διὰ τὴν Παρασκευὴν 1 Δεκεμβρίου, ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν εἶχε τοιχοκολληθῇ ἡ προκήρυξις τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι: «...Οἱ ἐφημεριδοπῶλες διαλαλοῦσαν τὰ παραρτήματα μὲ τὴν μοιραία διαταγὴ καὶ τὸ διάγγελμα, ποὺ ἀπειλοῦσε τὸ Λαὸ μὲ λιμοκτονία καὶ οἰκονομικὸ βάραθρο. Τώρα πιὰ δὲν ἀπομένει καμμιὰ ἐλπίδα. Καμμιὰ ἐλπίδα; Ἴσως, ἂν ὑποχωροῦσαν οἱ Ἑαμικοί. Ἔτρεξα στὰ γραφεῖα τῆς Ὀργάνωσης, τὰ δωμάτια ἦσαν ἄδεια... τὰ ἔγγραφα εἶχαν μεταφερθεῖ καὶ πολλὰ ἔπιπλα. Ἀπὸ τὰ στελέχη κανείς. Μόνο οἱ ἐλασίτες τῆς φρουρᾶς ὑπῆρχαν στὸ χτίριο καὶ μερικοὶ πολῖτες. Χωρὶς νὰ ρωτήσω τίποτε, γύρισα πρὸς τὰ πίσω. Βγῆκα καὶ τράβηξα γιὰ τὸ Κόμμα. Μιὰ ἀνάλογη ἔκπληξη μὲ περίμενε καὶ κεῖ. Ὅλα εἶχαν μετακομιστεῖ. Τὸ χτίριο εἶχε ἀδειάσει. Ρώτησα τὸν ἄνθρωπο τῆς πόρτας: «Δὲν μοῦ λές, Σύντροφε, μεταφερθήκανε τὰ γραφεῖα σας;» «Ἀπὸ σήμερα», μοῦ ἀπήντησε. «Ποῦ;» ξανα-

ρώτησα μὲ ἀδημονία. «Στὴν παρανομία, Σύντροφε, ἔκανε ζωηρὰ ὁ θυρωρός! Δὲν κατάλαβες λοιπὸν ἀκόμα τί γίνεται;» Καὶ τότε πιὰ κατάλαβα ὁριστικὰ καὶ ἀναμφισβήτητα «τί γινότανε...».

Τὴν ἑσπέραν τοῦ Σαββάτου συνῆλθε τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τὴν διαμορφωθεῖσαν κρίσιμον κατάστασιν, ἐξ ἀποκλειστικῆς ὑπαιτιότητος τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως νὰ δηλώσουν ἐὰν εἶναι ἀπολύτως σύμφωνα, καὶ αὐτὰ προσωπικῶς καὶ τὰ κόμματα τὰ ὁποῖα ἐκπροσωποῦν, μὲ τὴν ἀκολουθουμένην πολιτικήν. Ἅπαντες οἱ ὑπουργοί, λαβόντες τὸν λόγον, ἐξέφρασαν τὴν ἀμέριστον ἐμπιστοσύνην των πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι ἐξουσιοδοτημένοι ἀπὸ τὰ Κόμματα, τὰ ὁποῖα ἐκπροσωποῦν, νὰ παράσχουν πλήρη καὶ ἀνεπιφύλακτον ὑποστήριξιν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου.

Συγκεκριμένως οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων Π. Φικιώρης καὶ Ν. Ἀβραὰμ εἶπον τὰ ἑξῆς: Π. Φικιώρης: «Φρονῶ, ὅτι ἡ χαραχθεῖσα γραμμὴ εἶναι ἡ νόμιμος καὶ πρέπουσα, ὀφείλομεν δὲ πάντες νὰ συντρέξωμεν τὸ ἔργον τοῦ Προέδρου». Ὁ Ν. Ἀβραὰμ εἶπεν: «Ἀπὸ χθὲς ἀνεκοίνωσα ὅτι ἐγκρίνω τὸν ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου χειρισμόν, καὶ τοῦτο κατόπιν συμφωνίας μου μὲ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων. Ὀφείλω εἰλικρινῶς νὰ εἴπω ὅτι ὁ χειρισμὸς ὑπῆρξεν ὄχι μόνον πολιτικὸς ἀλλὰ καὶ σύμφωνος πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐθνικῶν περιστάσεων τὰς ὁποίας διανύει ὁ τόπος. Κατεβάλατε, κύριε Πρόεδρε, προσπάθειαν αὐτόχρημα ἱστορικὴν διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως, ἥτις συνετελέσθη διὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. Εἴχατε ἀνέκαθεν τονίσει ὅτι σκοπὸς τῆς Κυβερνήσεως ἦτο ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Ἐλευθέρου Κράτους Δικαίου. Εἶναι γνωσταὶ αἱ αὐθαιρεσίαι τοῦ ΕΑΜ αἱ ὁποῖαι ἐν τῷ μεταξὺ ἐλάμβανον χώραν. Τὰς ἐχαρακτηρίσατε, πολὺ ὀρθῶς, ὡς συμπτώματα μιᾶς νόσου, τὰ ὁποῖα θὰ ἐξέλειπον ἅμα ἐθεραπεύετο αὐτὴ ἡ νόσος. Ἡμεῖς ἐγκρίνομεν ἀνεπιφυλάκτως τὴν ἀκολουθουμένην ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πολιτικήν. Βεβαίως ἀναλαμβάνομεν ἔργον δυσχερὲς καὶ ὅλοι θεωροῦμεν ἡμᾶς ὑποχρεωμένους νὰ παράσχωμεν τὴν συνδρομήν μας διὰ τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου τούτου. Μὲ τὴν ἠθικὴν συμβολὴν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ ἔργον θὰ εὐοδωθῇ χωρὶς βαρείας συνεπείας. Ἔχομεν ὡς Φιλελεύθερον Κόμμα συναίσθησιν τῶν εὐθυνῶν μετέχοντες τῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν διστάζομεν νὰ διαβεβαιώσωμεν ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον εἴμεθα πρόθυμοι νὰ παράσχωμεν πᾶσαν ὑποστήριξίν μας.»

Ὁ ἐκπρόσωπος τῶν Βασιλοφρόνων Ὑπουργὸς Π. Χατζηπᾶνος εἶπε τὰ ἑξῆς: «Τὸν σχηματισμὸν τῆς Κυβερνήσεως Ἐθνικῆς Ἑνότητος καὶ τὴν χαρὰν ἐκ τῆς ἐδῶ ἀφίξεως τοῦ Προέδρου καὶ τῆς συντελεσθείσης Ἀπελευ-

θερώσεως ἐπεσκίασεν ἡ τακτικὴ τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς. Ὁ χειρισμὸς τοῦ ὅλου ζητήματος ἐκ μέρους τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ δὲν εἶναι ἄξιος ἐξάρσεως μόνον ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως εἰλικρινείας. Ἐθαυμάσαμεν τὸν χειρισμὸν τοῦτον καὶ κατανοοῦμεν ὅτι πρέπει ὅλοι ἡνωμένοι νὰ χωρήσωμεν εἰς τὸ ἔργον μας κατὰ τρόπον ἐξασφαλίζοντα τὰ ἐξαγγελθέντα διὰ τοῦ προγραμματικοῦ λόγου, παρ' ὅλους τοὺς τυχὸν κινδύνους.»

Ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, Στρατηγὸς Σαρηγιάννης (ὁ ὁποῖος εἶχε συμμετάσχει εἰς τὴν Κυβέρνησιν καθ' ὑπόδειξιν τοῦ ΕΑΜ) εἶπε τὰ ἑξῆς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Πρόεδρον: «Ἀπὸ τὰ βουνὰ παρηκολουθήσαμεν τὰς προσπαθείας σας καὶ ἐχάρημεν ὅταν ἐπετεύχθη ἡ Ἐθνικὴ Ἑνότης. Ἤλθατε ἐδῶ καὶ ἠλπίσαμεν ὅτι εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα ὅπου ὁ Λαὸς θὰ εὕρισκε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν του. Προσεπάθησα πάντοτε μὲ ὅλας μου τὰς δυνάμεις νὰ πείσω τὸ ΕΑΜ πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν. Εἶχα ἐλπίσει ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Ἑνότης συνετελέσθη καὶ ἐδήλωσα εἰς τὸ ΕΑΜ ὅτι, ὡς Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, ἀναλαμβάνω ὑπευθύνως ὅτι οὐδένα κίνδυνον εἶχον νὰ διατρέξουν. Ἐπίστευσα ὅτι δὲν ἤθελαν νὰ διασπάσουν τὴν Ἑνότητα. Δυστυχῶς ἠπατήθην. Δὲν ὑπάρχει δισταγμὸς διὰ τὴν περίπτωσιν συρράξεως. Ἔγινε τὸ πᾶν διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἑνότητος καὶ δὲν φέρομεν τὴν εὐθύνην τῶν συνεπειῶν τῆς διασπάσεως. Θὰ καταβάλω ὅλας μου τὰς δυνάμεις διὰ νὰ συντελέσω εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου.»

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὑπέγραψε τὸ Διάταγμα τῆς ἀποστρατεύσεως τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων, ἔχον ὡς ἑξῆς:

Προτάσει τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ἤδη ἐξέλιπον οἱ ἐθνικοὶ λόγοι δι' οὓς συνεκροτήθησαν αἱ στρατιωτικαὶ ἔνοπλοι δυνάμεις τῶν ἐθνικῶν ὀργανώσεων ἀντιστάσεως ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν:

1. Τὴν ἀποστράτευσιν ἁπάντων τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν τῶν δυνάμεων ΕΛΑΣ, ΕΛΑΝ, ΕΔΕΣ καὶ πάσης ἄλλης τυχὸν ὑφισταμένης ὀργανώσεως, καὶ τὴν διάλυσιν τῶν μονάδων τῶν ὀργανώσεων τούτων.

2. Τὴν παράδοσιν τοῦ ὁπλισμοῦ, πυρομαχικῶν, παντοειδοῦς ὑλικοῦ γενικῆς χρήσεως καὶ κτηνῶν εἰς ἀρχὰς ὁρισθησομένας ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν.

3. Τὴν παρουσίασιν τῶν μονίμων ἀξιωματικῶν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν.

4. Διαταγαὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν θὰ καθορίσουν τὰς λεπτομερείας.

Ἡμέραν ἐνάρξεως τῆς ἀποστρατεύσεως καὶ διαλύσεως τῶν μονάδων ὁρίζομεν τὴν 10ην Δεκεμβρίου 1944 καὶ λήξεως τὴν 20ὴν ἰδίου.

Εἰς τὸν ἡμέτερον ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργὸν ἀνατίθεμεν τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ παρόντος Διατάγματος.

«ΘΑ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ»

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Ὑπῆρχον πολλοί, Ἕλληνες καὶ Σύμμαχοι, οἱ ὁποῖοι ἐφρόνουν ὅτι μία «ἀπειλητικὴ χειρονομία» τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων θὰ ἤρκει νὰ ἀναγκάσῃ τὰς ἐνόπλους καὶ ἐπαναστατικὰς δυνάμεις τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς ὑποταγήν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου οὐδέποτε συνεμερίσθη αὐτὴν τὴν γνώμην. Εἰς τὴν χάραξιν τῆς πολιτικῆς του ἀνεχώρει πάντοτε ἀπὸ τὴν πλήρη ἐπίγνωσιν καὶ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως καὶ τῆς ἐπαναστατικῆς διαθέσεως τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Χαρακτηριστικὸν σχετικῶς εἶναι τὸ τηλεγράφημα τὸ ὁποῖον τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου 2 Δεκεμβρίου ἀπέστειλε πρὸς τὰς Πρεσβείας μας. Διαπιστοῦται ἐκ τούτου καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς προβλέψεως ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. θὰ ἐπεχείρει πράγματι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἀλλὰ καὶ ἡ σταθερὰ ἀποφασιστικότης του πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτοῦ. Τὸ τηλεγράφημα ἔχει ὡς ἑξῆς:

Παρὰ ὑπερανθρώπους προσπαθείας μας ὅπως διατηρήσωμεν συνοχὴν Κυβερνήσεως, ἵνα ἐπιτευχθῇ ὁμαλῶς ἐπιστράτευσις Ἐθνοφυλακῆς καὶ ἀποστράτευσις Ἀνταρτικῶν δυνάμεων, ὑπουργοὶ Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἀρνηθέντες νὰ ὑπογράψουν ἀποστράτευσιν, παρῃτήθησαν. Παραίτησις σημαίνει δυστυχῶς ἀπαρχὴν ἐμφυλίου πολέμου. Μὲ ὅσην ἀποφασιστικότητα ἐξηντλήσαμεν τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, **μὲ τὴν ἰδίαν ἀποφασιστικότητα θὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν Ἑλλάδα** ἐναντίον τῶν ἐσωτερικῶν της ἐχθρῶν.

Εὔχομαι εἰς τὸν Θεὸν ἡ τραγικὴ περίοδος νὰ εἶναι σύντομος, καὶ πλήρης ἡ ἐπιβολὴ τοῦ Νόμου πρὸς πραγματικὴν Ἀπελευθέρωσιν τοῦ στενάζοντος Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

«ΚΑΤΗΓΟΡΩ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑΝ ΤΗΣ ΑΚΡΑΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ»

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Κ.Κ.Ε., παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπεχειρήθη μολαταῦτα ἡ συγκρότησις τοῦ συλαλλητηρίου τῆς Κυριακῆς 3 Δεκεμβρίου 1944, ὡς ἀπαρχὴ τοῦ Κομμουνιστικοῦ Πραξικοπήματος. Αἱ ὁμάδες τῶν διαδηλωτῶν ἦσαν ἔνοπλοι καί, συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον, ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ὀργάνων τῆς τάξεως, τὰ ὁποῖα ἠμύνθησαν, καὶ ἐσημειώθησαν θύματα. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου ἀπηύθυνε ραδιοφωνικῶς τὸ ἀκόλουθον Διάγγελμα πρὸς τὸ Ἔθνος:

Μὲ βαθεῖαν θλῖψιν ἀπευθύνομαι σήμερον πρὸς τὸ Ἔθνος... Διότι, δυστυχῶς, ἡ Ἐθνική μας Ἕνωσις ἔχει πλέον διασπασθῆ.

Γνωρίζει ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς μὲ πόσην πίστιν ἐπαλαίσαμεν, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λιβάνου, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως.

Ἀπὸ τότε ἐκηρύτταμεν τὸ σύνθημα: Μία Πατρίς, μία Κυβέρνησις, ἕνας Στρατὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος καὶ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ ἐπίτευξις τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως ὑπῆρξεν εὐτυχὲς γεγονός. Καὶ ἀπέδωκε, κατὰ τὸ τρίμηνον τῆς Κυβερνήσεως, μέγα ἀγαθὸν ὑπὲρ τῆς Χώρας. Ἐπραγματοποίησε τὸ «θαῦμα» τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως. Καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους ὑψώθη ὁ αἶνος πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως διὰ τὴν εὐτυχῆ αὐτὴν καὶ ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Χώραν.

Καὶ ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὴν Ἐλευθέραν Πατρίδα, ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της. Μὲ

τὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις τῆς 18ης Ὀκτωβρίου καθώρισε τοὺς σκοπούς της. Μαζὶ μὲ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν οἰκονομικῶν ἐρειπίων εἶχε νὰ ἐπιτελέση καὶ τὸν δεύτερον ἆθλον: Τὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν ἀνώμαλον περίοδον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως εἰς τὸ Ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου, εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Νόμου, εἰς τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῆς Λαϊκῆς Κυριαρχίας.

Συνεπεῖς πρὸς τὰς ἐπαγγελίας μας ἐκηρύξαμεν τὴν ἀποστράτευσιν τῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ, καθὼς καὶ τῶν Ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Καὶ ἐκηρύξαμεν ἐπίσης τὴν ἐπιστράτευσιν τῆς κλάσεως τοῦ 1936, ὅπως ἀπαρτίση τὴν Ἐθνοφυλακήν. Αἱ κυβερνητικαὶ ἀποφάσεις εἶχον ληφθῆ ὁμοφώνως. Καὶ δικαίως ἠλπίσαμεν ὅτι ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου θὰ συνετελεῖτο ἡ ἀποκατάστασις τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ Κράτους Δικαίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἐγγυητὴς τῶν ἐλευθεριῶν καὶ προστάτης τῆς ἀσφαλείας τοῦ Λαοῦ.

Καὶ ἀπροόπτως ἐπῆλθεν ἡ Κρίσις.

Ἡ εὐθύνη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, εἰς τὸν ὁποῖον μᾶς ὁδηγοῦν, εἶναι τραγική. Καὶ τὸ Ἔθνος πρέπει νὰ γνωρίζη ποῖος ἔπταισεν.

Ἡ ἐπαγγελία τῆς ἀποστρατεύσεως τῶν Ἀνταρτικῶν μας δυνάμεων περιέχεται εἰς τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως. Δὲν ἐξηρτήθη τότε ἀπὸ κανένα ὅρον. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἐτέθησαν ὅροι. Ἐζητήθη, ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅπως τεθῇ ἐκτὸς ὑπηρεσίας ὁλόκληρον τὸ σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς. Τοιαύτη ἐπαγγελία δὲν περιείχετο εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικάς μας δηλώσεις. Εἰς τὰς δηλώσεις μας περιείχετο μόνον ἡ ἐπαγγελία τῆς αὐστηρᾶς ἐκκαθαρίσεως. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, διὰ νὰ ἀποδείξωμεν τὴν ἀπόλυτον καλήν μας πίστιν, διὰ νὰ ἐμπνεύσωμεν πλήρη ἐμπιστοσύνην, χάριν τῆς παγιώσεως τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνώσεως ἀπεδέχθημεν τὸν ὅρον.

Μᾶς ἐζητήθη κατόπιν ὅπως οἱ ἀξιωματικοὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἐτοποθετοῦντο εἰς τὴν προσωρινὴν Ἐθνοφυλακήν, τὴν συγκροτουμένην ἀπὸ τὴν κλάσιν τοῦ 1936, ἐγκρίνωνται ἀπὸ τοὺς Ὑπουργοὺς τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Εἰς τὰς παλαιὰς συμφωνίας μας δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη ὑποχρέωσις. Ὑπῆρχε μόνον ἡ ὑποχρέωσις ὅπως ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος εἶναι πρόσωπα κοινῆς ἐμπιστοσύνης. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἀπεδέχθημεν καὶ αὐτὸν τὸν ὅρον, χάριν τῆς παγιώσεως τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνότητος. Καὶ ὅταν κατὰ λάθος, λόγῳ τοῦ ἐπείγοντος, ἐστάλησαν ἀξιωματικοὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας ὡς στελέχη τῆς Ἐθνοφυλακῆς, χωρὶς προηγουμένην ἔγκρισιν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ὄχι μόνον προέβημεν εἰς τὴν ἄμεσον ἀνάκλησίν των, ἀλλὰ ἀπεφασίσαμεν ἀμέσως μεταβολὰς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν. Ἐδέχθημεν τὰς παραιτήσεις καὶ τοῦ Ὑφυπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ καὶ τοῦ Προσωπάρχου. Καὶ ἀνεθέσαμεν τὸ Ὑφυπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν εἰς τὸν Στρατηγὸν τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπρότειναν.

Ἀλλὰ μᾶς ἐζητήθη ἀκόμη, μαζὶ μὲ τὴν ἀποστράτευσιν τῶν Ἀνταρτικῶν δυνάμεων, καὶ ἡ διάλυσις τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Τοιοῦτος ὅρος δὲν περιέχεται εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικάς μας δηλώσεις.

Ἀπηντήσαμεν ὅτι ἀποτελοῦν τακτικὸν Στρατόν. Καὶ ὅτι, ἀκόμη, ὁ πόλεμος συνεχίζεται καὶ αἱ δύο αὗται στρατιωτικαί μας μονάδες εἶναι αἱ μόναι τὰς ὁποίας διαθέτομεν, μέχρι τῆς ὀργανώσεως τοῦ τακτικοῦ μας Στρατοῦ, πρὸς συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν κοινὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα. Καὶ ἐπίσης τοὺς ἀνεκοινώσαμεν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη καὶ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ Στρατηγείου.

Καὶ ἐν τούτοις ἐπεδιώξαμεν πάλιν νὰ εὕρωμεν μίαν ἱκανοποιητικὴν λύσιν. Μᾶς ἐπροτάθη, καὶ ἀπεδέχθημεν,

νὰ διατηρηθῇ καὶ μία ταξιαρχία τοῦ ΕΛΑΣ ἰσοδύναμος πρὸς τὸ ἄθροισμα καὶ τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας καὶ τοῦ Ἱεροῦ Λόχου καὶ τῆς Μονάδος τοῦ ΕΔΕΣ.

Εἴχομεν, κατόπιν τούτου, ἐλπίσει ὅτι τὰ ἐπίμαχα θέματα διηυθετήθησαν καὶ ὅτι θὰ ἐβαδίζαμεν ὁμαλῶς πρὸς τὸ μέλλον.

Καὶ ὅμως, ἀπροόπτως, ἐπῆλθεν ἡ κρίσις. — Διατί;

Τὴν 1ην Δεκεμβρίου, συμφώνως πρὸς τὴν ὁμόφωνον ἀπόφασιν ὁλοκλήρου τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἔπρεπεν ἡ Πολιτοφυλακὴ τοῦ ΕΑΜ νὰ παραδώσῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὸ νέον Σῶμα τῆς Ἐθνοφυλακῆς. Ἀλλὰ ἡ Πολιτοφυλακὴ ἠρνεῖτο νὰ παραδώσῃ. Καὶ τότε ἐκρίναμεν ὅτι ἡ διαταγὴ τῆς παραδόσεως ἔπρεπε νὰ ὑπογραφῇ ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Καὶ ἐθεωρήσαμεν τὴν συνυπογραφὴν θέμα ἐμπιστοσύνης. Ἀλλὰ οἱ Ὑπουργοὶ τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, παρὰ τὴν ὁμόφωνον προηγουμένην ἀπόφασιν, δὲν ὑπέγραψαν.

Καὶ ἐπῆλθεν ἡ Κρίσις.

Καὶ τώρα, ἐνώπιον τῆς συνειδήσεως τοῦ Ἔθνους, τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ποῖος πταίει;

Τὸ Ἔθνος γνωρίζει ὅτι ἐξηντλήσαμεν ὅλας τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑνότητος. Ἐπροτιμήσαμεν νὰ ἐκτεθῶμεν εἰς σφοδρὰς ἐπικρίσεις διὰ τὴν ὑπέρμετρον ὑποχώρησίν μας εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς. Καὶ δὲν μᾶς ἐπτόησεν ἡ ἐπίκρισις, διότι ἀρχὴ τοῦ πολιτικοῦ βίου μας δὲν εἶναι ἡ δημοτικότης, ἀλλὰ τὸ χρέος.

Παρεμείναμεν σταθεροὶ εἰς τὴν προσπάθειαν, διότι ἐγνωρίζαμεν ποία κατάρα διὰ τὸν τόπον θὰ ἦτο ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Καὶ σήμερον ἔχομεν τὴν συνείδησιν ἤρεμον ὅτι δὲν ἐπταίσαμεν. Ὁλόκληρος ἡ εὐθύνη, ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἔθνους, βαρύνει τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς.

Διότι ἐπανελήφθη δυστυχῶς, ἡ περιπέτεια τοῦ Λιβάνου. Καὶ πάλιν ἐπεκράτησαν οἱ ἀδιάλλακτοι. Φαίνεται ὅτι ἐδέχοντο νὰ ὑπάρχῃ Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὅρον ἡ ὑλικὴ δύναμις νὰ εὑρίσκεται εἰς χεῖρας των. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν ἔφθασαν αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως, ἐξηγέρθησαν. Καὶ ἐπέβαλαν τὰς θελήσεις των. Καὶ ὁδηγοῦν τὴν Χώραν, μὲ τὰ ἔνοπλα συλλαλητήρια, μὲ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν, μὲ τὴν ἀνασύστασιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΕΛΑΣ, εἰς ἐμφύλιον πόλεμον.

Τοιουτοτρόπως ἔγιναν ἔνοχοι. Εἰς μάτην κατηγοροῦν ἀπὸ χθὲς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι προετοιμάζει τὸν Φασισμόν, ὅτι ἀπειλεῖ τὰς λαϊκὰς ἐλευθερίας, ὅτι ἐστράφη πρὸς τὴν Ἀντίδρασιν!...

Ὁ νόμος τῆς ἀνασυντάξεως τοῦ Στρατοῦ μας ἐψηφίσθη ὁμοφώνως ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Καὶ ὅταν ὁ Στρατός μας ἀνασυντάσσεται κατὰ τρόπον σύμφωνον καὶ μὲ τὴν γνώμην των, μὲ ποίαν ὑλικὴν δύναμιν ὁδηγοῦμεν εἰς τὸν Φασισμόν;

Ὅλοι οἱ οἰκονομικοὶ καὶ κοινωνικοὶ νόμοι τῆς Κυβερνήσεως ἐπροτάθησαν ἀπὸ τοὺς Ὑπουργοὺς τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ ἐψηφίσθησαν ὁμοφώνως ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Πῶς λοιπὸν ἐστράφημεν πρὸς τὴν Ἀντίδρασιν;

Ὄχι! Ἡ Κυβέρνησις παραμένει σταθερὰ εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν παραχώρησιν πρὸς τὴν Ἄκραν Ἀριστεράν, ἀλλὰ πολιτικὴν πίστιν μας.

Παραμένομεν πάντοτε θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ Φασισμοῦ, πολέμιοι τῆς Ἀντιδράσεως, σημαιοφόροι τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Κοινωνικῆς Δικαιοσύνης.

Καὶ ἡ ἀπόδειξις παρέχεται, καὶ σήμερον ἀκόμη, εἰς τὴν διαμάχην τῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τῆς Ἐθνοφυλακῆς τοῦ Λαοῦ. Ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ ὑποστηρίζει τὴν Πολιτοφυλακήν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς μίαν ὀργάνωσιν.

Ἡμεῖς ὑποστηρίζομεν τὴν Ἐθνοφυλακήν, ἡ ὁποία ἐνσαρκώνει τὴν ἰδέαν τοῦ Λαοῦ. Κηρύττουν τὴν Λαοκρατίαν μὲ λέξεις, καὶ ἡμεῖς τὴν καθιστῶμεν πρᾶξιν.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους κατηγοροῦμεν τὴν ἡγεσίαν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ὅτι ὁδηγεῖ εἰς ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ θανάσιμον συμφορὰν τῆς Πατρίδος.

Ἀλλὰ συγχρόνως θέλομεν ν' ἀπευθυνθῶμεν πρὸς τοὺς παλαιοὺς ὀπαδούς των. Ἀπευθυνόμεθα πρὸς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ ΕΛΑΣ, τῆς Πολιτοφυλακῆς, καθὼς καὶ πρὸς τὰ μέλη τοῦ ΕΑΜ, διὰ νὰ τοὺς εἴπωμεν:

«Ἐπαλαίσατε, κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως, ἐναντίον τοῦ Κατακτητοῦ. Καὶ προσεθέσατε ἐνδόξους τίτλους εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἐθνικῶν μας Ἀγώνων. Καὶ ἐπαλαίσατε ἐναντίον τοῦ Κράτους. Ἀλλὰ τὸ Κράτος, τότε, ἦτο τῆς Κατοχῆς. Καὶ ὠφείλατε νὰ παλαίσετε...

»Σήμερον καλεῖσθε ἐπίσης ἀπὸ τοὺς παλαιούς σας ἡγέτας νὰ παλαίσετε ἐναντίον τοῦ Κράτους. Σήμερον ὅμως εἶναι τὸ Κράτος τῆς Ἑλλάδος. Ἠμπορεῖτε νὰ τὸ πράξετε; Μὲ τὴν γενικὴν ἀπεργίαν βυθίζετε σήμερον εἰς δυστυχίαν τὸν Λαόν μας. Καὶ μὲ τὴν στασιαστικὴν ἀνασύστασιν τοῦ ΕΛΑΣ ἐγκαινιάζετε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἀφήνει ἀνοικτὰ τὰ σύνορα εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος.

»Νέοι τῆς Ἑλλάδος, εὐγενεῖς καὶ γενναῖοι μαχηταὶ τῶν Ἐθνικῶν μας Ἀγώνων: **Εἶναι δυνατὸν νὰ πλήξετε τὴν Πατρίδα εἰς τὴν καρδίαν;** Ἡ Πατρὶς ἔχει ἐπιζήσει ἀπὸ τὰ πλήγματα καὶ τῶν τριῶν βαρβάρων κατακτητῶν. Ἀλλὰ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιζήσῃ ἀπὸ τὰ πλήγματα τῶν τέκνων της. Ὄχι, Νέοι τῆς Ἑλλάδος, μέλη τοῦ ΕΑΜ. Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ στρέψετε τὰ ὅπλα ἐναντίον τῆς Πατρίδος. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς δουλείας ἡ φωνὴ

τῆς ὀργανώσεως ἦτο συγχρόνως καὶ φωνὴ τῆς Πατρίδος. Καὶ ὠφείλατε νὰ ὑπακούσετε. Σήμερον, δυστυχῶς, ἄλλη εἶναι ἡ φωνὴ τῆς Ὀργανώσεως καὶ ἄλλη ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος.

»Ὀφείλετε νὰ ὑπακούσετε εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἑλλάδος...»

Ἡ Κυβέρνησις γνωρίζει ὅτι ἔχει εἰς τὸ πλευρόν της τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἐκφράζει ἐπίσης τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς Ἐκπροσώπους ἐνταῦθα τῆς Μεγάλης Βρεττανίας διὰ τὴν ἀμέριστον αὐτῶν συμπαράστασιν πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἀλλὰ θέλομεν εἰς τὸ πλευρόν μας ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Διότι ἀγωνιζόμεθα τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡνωμένοι, ὀφείλομεν νὰ ὑπερνικήσωμεν τὴν θανάσιμον κρίσιν, νὰ ἀποκαταστήσωμεν τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὸν Νόμον καὶ νὰ βαδίσωμεν πάλιν ἀποφασιστικοὶ πρὸς τὸ Μέλλον.

Μὲ τὴν Βοήθειαν ὅλων τῶν τέκνων της, καθὼς καὶ τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, ἡ Πατρὶς θὰ ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον της.

Ζήτω ἡ Ἑλλάς!

ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΚΡΙΣΙΣ

'Αθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Τὴν ἑπομένην τῆς Κομμουνιστικῆς Στάσεως, Δευτέραν 4 Δεκεμβρίου, ἐδημιουργήθη ἀπροόπτως Κυβερνηνικὴ κρίσις. Τὸ ἱστορικὸν καὶ τὰ αἴτια τῆς κρίσεως προσδιορίζονται εἰς τὰ ἀκόλουθα κείμενα.
Τὴν ἑσπέραν τῆς 4 Δεκεμβρίου ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε πρὸς τὸν Βασιλέα Γεώργιον, εἰς Λονδῖνον, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα :

«ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΠΡΕΣΒΕΙΑΝ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

»Δι' Α. Μ. Βασιλέα.

»'Εν συνεχείᾳ πρὸς χθεσινὸν τηλεγράφημά μου πληροφορῶ 'Υμετέραν Μεγαλειότητα ὅτι προβλέψεις ἐνάρξεως ἐμφυλίου πολέμου δυστυχῶς ἐπηλήθευσαν. Χθὲς καὶ σήμερον εἴχομεν αἱματηρὰς συγκρούσεις, τῶν ὁποίων προβλέπεται συνέχεια. Δυστυχῶς ἀνεπάρκεια καὶ 'Ελληνικῶν καὶ Βρεττανικῶν δυνάμεων δὲν ἐπέτρεψεν ἄμεσον καὶ ἀποτελεσματικὴν ἐξουδετέρωσιν στασιαστικῶν ἐκδηλώσεων. Στρατηγὸς Σκόμπι συνεργαζόμενος μετὰ στρατιωτικῶν μας ἀρχῶν ἑτοιμάζει σχέδιον γενικωτέρας ἀντιμετωπίσεως καταστάσεως. 'Εν τῷ μεταξὺ ἀνέκυψε πολιτικὸν ζήτημα. Παρελθὸν Σάββατον, μετὰ ἀποχώρησιν 'Υπουργῶν ῎Ακρας 'Αριστερᾶς, ἐδήλωσα ὅτι δέχομαι παραμείνω 'Αρχὴν μόνον ὑπὸ ὅρον ἀνεπιφυλάκτου ἐνισχύσεως πάντων συνεργαζομένων κομμάτων. Εἰς ἀπάντησιν πάντες ἐδήλωσαν ἀπόλυτον ἀλληλεγγύην των δι' ἐπικείμενον ἐσωτερικὸν ἀγῶνα. 'Επίσης Πρεσβευτὴς Leeper μοῦ εἶχε δηλώσει ὅτι ἐνδεχομένη παραίτησίς μου θὰ ἀπετέλει συμφορὰν (disaster) διὰ τὴν Χώραν καὶ

μοῦ συνέστησε μόνον μεγαλυτέραν ἱκανοποίησιν Φιλελευθέρων εἰς Κυβέρνησιν. Ἐνισχυόμενος τοιουτοτρόπως ὑπὸ Συμμάχων καὶ ὑπὸ σύμπαντος πολιτικοῦ κόσμου ἀπεδύθην σκληρότατον ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον πανταχόθεν ἐπικρινόμενος εἶχον προσπαθήσει νὰ ἀποτρέψω. Σήμερον, μετὰ πάροδον δύο ἡμερῶν, κατάστασις μετεβλήθη. Ὑπουργοὶ Λαϊκοῦ Κόμματος Ράλλης καὶ Στεφανόπουλος ἐπισκεφθέντες Leeper ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ, ἀντιθέτως πρὸς προγενεστέρας δηλώσεις του, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ ἀνάμιξιν εἰς τὰ ἐσωτερικά μας καὶ ὅτι ἔπρεπε πρὸς σχηματισμὸν εὐρυτέρας Κυβερνήσεως συνεννοηθοῦν δύο προσωπικότητες, Παπανδρέου - Σοφούλης, πατριωτισμὸς ὁποίων θὰ ἔδιδε λύσιν. Ἐκάλεσα ἀμέσως Σοφούλην καὶ ὑπενθύμισα προχθεσινήν του δήλωσιν περὶ ἀπολύτου ὑποστηρίξεως καὶ ἠρώτησα ἐὰν Κόμμα Φιλελευθέρων διατηρῇ ἀπόφασίν του. Μοῦ ἀπήντησεν ὅτι περιβάλλει μὲ μεγάλην ἐμπιστοσύνην καὶ ἐμὲ καὶ τὴν πολιτικήν μου. Φρονεῖ ὅμως ὅτι εἰς τὰς σημερινὰς περιστάσεις θὰ ἔπρεπε νὰ καταρτισθῇ Κυβέρνησις παρ' ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γηραιοτέρου. Προσέθεσεν ὅτι αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ γνώμη τῶν ἄλλων κομμάτων, ἐπίσης καὶ Leeper, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος μετὰ τῆς ὁποίας ὑπάρχει συνεννόησις. Ἀπήντησα ἀμέσως ὅτι οὐδέποτε εἰς τὸν πολιτικόν μου βίον ὡδηγήθην ἀπὸ τὴν φιλαρχίαν, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν συνείδησιν τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα. Θεωρῶ διὰ τοῦτο καθῆκον μου νὰ δηλώσω ὅτι εἶμαι πρόθυμος νὰ παραδώσω ἀμέσως τὴν Ἀρχήν, καὶ τοῦ ηὐχήθην πλήρη εὐόδωσιν τῆς κυβερνητικῆς προσπαθείας του. Προσέθεσα ἐπίσης ὅτι ἡ ἀνάληψις τῆς Ἐξουσίας θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄμεσος, διότι αἱ κρίσιμοι περιστάσεις δὲν ἐπιτρέπουν παράτασιν τῆς κυβερνητικῆς κρίσεως.

»Τερματίζων τοιουτοτρόπως κυβερνητικὸν ἔργον μου ἔχω ἤρεμον τὴν συνείδησιν ὅτι ὑπηρέτησα μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μου τὴν Πατρίδα καὶ θεωρῶ καθῆκον μου νὰ

Σᾶς ἐκφράσω τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου δι' ἀμέριστον ἐμπιστοσύνην καὶ συμπάθειαν μὲ τὴν ὁποίαν μὲ περιεβάλατε.»

ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΣΩΡΤΣΙΛ

Τὴν μεσημβρίαν τῆς Τρίτης 5 Δεκεμβρίου ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Μ. Βρεττανίας Leeper ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα τοῦ Πρωθυπουργοῦ Οὐΐνστον Τσῶρτσιλ, πρὸς τὴν Βρεττανικὴν Πρεσβείαν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεδοκίμαζε σφοδρῶς τὴν μηχανορραφίαν πρὸς μεταβολὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ παρεκάλει τὸν Γ. Παπανδρέου «νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ πηδάλιον», ὑποσχόμενος πλήρη ὑποστήριξιν:

«Δὲν εἶναι καιρὸς διὰ πολιτικολογίας. Εἶναι ζήτημα ζωῆς καὶ θανάτου: Νὰ σωθῇ ἢ νὰ μὴ σωθῇ ἡ Πρωτεύουσα τῶν Ἀθηνῶν. Ἀνελάβομεν τὸ ἔργον νὰ τὴν σώσωμεν. Μεταβολὴ Κυβερνήσεως τώρα εἶναι ἀπαράδεκτος. Θέλω τὸν Παπανδρέου εἰς τὸ πηδάλιον, καὶ θὰ τοῦ δώσω τὴν πλήρη καὶ ἀνεπιφύλακτον ὑποστήριξίν μου. Πρὸς τοῦτο ἐδόθησαν εἰς τὸν στρατηγὸν Σκόμπι αἱ εὐρύταται δυναταὶ ἐξουσίαι νὰ σώσῃ τὴν κατάστασιν, καὶ θὰ ἔχῃ ἀκεραίαν τὴν ὑποστήριξιν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως διὰ πᾶν μέτρον τὸ ὁποῖον θὰ λάβῃ, ἀκόμη καὶ ἂν ὑπάρξῃ αἱματοχυσία.»

ΑΔΙΣΤΑΚΤΟΣ ΦΙΛΑΡΧΙΑ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης 5 Δεκεμβρίου ὁ Πρεσβευτὴς τῆς Μ. Βρεττανίας Leeper ἐγνώρισεν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου τὰ ἀκόλουθα:

«Ὁ κ. Leeper συνηντήθη μὲ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνεκοίνωσε τὸ περιεχόμενον τοῦ τηλεγραφήματος τοῦ Βρεττανοῦ Πρωθυπουργοῦ. Ὁ Θεμ. Σοφούλης ἀπήντησεν ὅτι θὰ παράσχῃ πλήρη ὑπο-

στήριξιν εἰς πᾶν μέτρον τὸ ὁποῖον θὰ ἐλάμβανεν ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι, ἀλλὰ δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν παροῦσαν Κυβέρνησιν, ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς Φιλελευθέρους Ὑπουργοὺς νὰ παραμείνουν εἰς αὐτήν, διότι δὲν ἔχει πλέον τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ὁ Θεμ. Σοφούλης προσέθεσεν ὅτι θὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἰδέαν νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν καὶ δὲν θὰ ἀντιπολιτευθῇ τὴν Κυβέρνησιν τοῦ Γ. Παπανδρέου. Τότε ὁ Πρεσβευτὴς Leeper προειδοποίησε τὸν Θεμ. Σοφούλην ὅτι θὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν Τσῶρτσιλ αὐτὴν τὴν ἀπάντησίν του καὶ φοβεῖται ὅτι ὁ **Τσῶρτσιλ θὰ τὴν θεωρήσῃ ὡς τὴν πλέον ἀπογοητευτικὴν ἀπάντησιν.»**

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων — **ἀναιρῶν ἀπολύτως τὰς ἐπισήμους του δηλώσεις τοῦ Σαββάτου**, 2 **Δεκεμβρίου, καὶ ταυτοχρόνως παραποιῶν τὴν ἀλήθειαν** — προέβη πρὸς τὸ Πρακτορεῖον Ρώϋτερ εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις, τὰς ὁποίας ἀναδημοσιεύομεν, ὡς ἔχουν, ἀπὸ τὴν «Λευκὴν Βίβλον» τοῦ Ε.Α.Μ. (σελὶς 43):

«Ὁ κ. Παπανδρέου, τὴν 4 Δεκεμβρίου, μὲ παρεκάλεσε νὰ σχηματίσω νέα Κυβέρνηση. Σ' **αὐτὸ ἡ ἀριστερὴ παράταξη** καὶ τὰ ἄλλα κόμματα ἔδωσαν τὴν συγκατάθεσή τους, δηλ. στὸ νὰ μπῶ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Κυβέρνησης. Ἐγὼ συνεφώνησα, γιατὶ ἔβλεπα μ' αὐτὸ μιὰ καλὴ λύση στὰ προβλήματα ποὺ ἀνεφύησαν. Στὶς 5 Δεκεμβρίου ὁ Ἄγγλος Πρεσβευτὴς μοῦ ἀνεκοίνωσε ὅτι, σύμφωνα μὲ τὴς τελευταῖες ὁδηγίες ποὺ εἶχε, ὁ Ἄγγλος Πρωθυπουργὸς δὲν συμφωνεῖ μὲ ὁποιαδήποτε ἀλλαγὴ στὸ πρόσωπο τοῦ Προέδρου τῆς Κυβέρνησης στὴ σημερινὴ κατάσταση. Ὁ Στρατηγὸς κ. Σκόμπι μὲ παρεκάλεσε νὰ ὑποστηρίξω τὸν κ. Παπανδρέου, καὶ ἐγὼ τοῦ ἀπήντησα ὅτι, ἂν συγκατατεθῶ νὰ ὑποστηρίξω τὴν Κυβέρνηση Παπανδρέου, **αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὑποστηρίζω τὴ δικτατορία**, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δὲν μπορῶ νὰ κάνω...»

Η ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Τὴν 6 Δεκεμβρίου ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ἀπέστειλεν εἰς τὸν Πρωθυπουργὸν Γ. Παπανδρέου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Ἐπὶ ὑμετέρου τηλεγραφήματος, διὰ τὸ ὁποῖον σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς, ἐπιθυμῶ διευκρινίσω ὅτι εἰς οὐδεμίαν συνεννόησιν προῆλθον μετὰ οἱασδήποτε πολιτικῆς προσωπικότητος. Ἐὰν θεωρῆτε, ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιτοπίου γνώσεως καταστάσεως, ὅτι ὑπάρχουν λόγοι ἐπιβάλλοντες Κυβερνητικὴν μεταβολήν, παρακαλοῦμεν μοὶ τηλεγραφήσητε ἐπειγόντως σκέψεις σας, ὡς καὶ σκέψεις κυριωτέρων πολιτικῶν Ἀρχηγῶν. Ὁπωσδήποτε εἶμαι βέβαιος ὅτι, βοηθούμενος ὑπὸ μεγίστης πλειοψηφίας Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, θέλετε προέλθει εἰς ὅλας ἐνδεικνυομένας ἐνεργείας πρὸς ἀποκατάστασιν τάξεως.»

ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

Ἀπαντῶν εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦ Βασιλέως ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλε, τὴν 6 Δεκεμβρίου, τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Εὐχαριστῶ θερμότατα. Δὲν ὑφίσταται πλέον Κυβερνητικὸν ζήτημα. Κατόπιν τηλεγραφήματος κ. Τσῶρτσιλ, περιβαλλόμενος μὲ ἐμπιστοσύνην μεγίστης πλειοψηφίας Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ Συμμάχων, παραμένω θέσιν μου, ἵνα ἐπιτελέσω ἐθνικὸν καθῆκον ἀπελευθερώσεως Ἑλλάδος.»

Η ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Τὴν 11 Δεκεμβρίου ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀπέστειλεν εἰς τὸν Βασιλέα τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον περιέχει πλήρη ἐξήγησιν διὰ τὴν στάσιν του κατὰ τὸ στάδιον τῆς Κυβερνητικῆς κρίσεως καὶ

χαράσσει τὴν γραμμὴν τῆς Κυβερνητικῆς πορείας διὰ τὸ μέλλον:

«ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΠΡΕΣΒΕΙΑΝ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

»Δι' Α. Μ. Βασιλέα.

»Ἐλπίζομεν ἀπὸ σήμερον ἀναληφθοῦν εὐρύτεραι ἐπιθετικαὶ ἐπιχειρήσεις ἐθνικῶν μας δυνάμεων πρὸς ἀπώθησιν στασιαστῶν ἐκτὸς Ἀθηνῶν. Ἐρωτώμεθα ὑπὸ ξένων δημοσιογράφων πῶς δύναται λήξῃ ἐμφύλιος πόλεμος. Κομμουνισταὶ δίδουν ἀπάντησιν ὅτι μεταβολὴ Κυβερνήσεως δύναται ὁδηγήσῃ εἰς διευθέτησιν καταστάσεως. Ἡμεῖς ἀπαντῶμεν ὅτι δὲν ὑπῆρξε θέμα Κυβερνήσεως ὅπερ ὡδήγησε στάσιν, ἀλλὰ θέμα ἀποστρατεύσεως καὶ ἀφοπλισμοῦ ἀνταρτικῶν δυνάμεων. Ἐπομένως μόνον κατάθεσις ὅπλων καὶ γενικὸς ἀφοπλισμὸς ἀποτελεῖ τερματισμὸν ἐμφυλίου πολέμου. Θέσις ζητήματος μεταβολῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἀπολύτως ἄτοπος καὶ ἀποτελεῖ νίκην στασιαστῶν. Κυβερνητικὴ συνεργασία μετὰ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος δέον πλέον ἀποκλεισθῇ ὁριστικῶς. Καταστελλομένης Στάσεως δέον ἐπιδοθῶμεν συγκρότησιν ἐθνικοῦ Κράτους μὲ ἰσχυρὰν καὶ ἐθνικῶς ἀξιόπιστον Ἀστυνομίαν καὶ Χωροφυλακήν, καθὼς καὶ μὲ ἐθνικὸν Στρατόν, ἵνα στερεώσωμεν ὁριστικῶς μέλλον Ἑλλάδος. Συνεργασία μὲ Κομμουνισμὸν ἐπεβάλλετο πρὸς ἀποτροπὴν ἐμφυλίου πολέμου. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἄκρα ἀριστερὰ ἐπεχείρησεν ἐμφύλιον πόλεμον, δέον τοὐλάχιστον ἔχωμεν ὡς ἀντάλλαγμα τὴν ὁριστικὴν ἐκκαθάρισιν Κράτους ἀπὸ ἀναρχικὰς δυνάμεις καὶ τὴν παγίωσιν ἀληθοῦς Ἑλληνικοῦ Κράτους δικαίου.

»Καθ' ὅσον ἀφορᾷ παραίτησίν μου παρελθούσης Δευτέρας ἐπιθυμῶ παράσχω ἐξήγησιν ὅτι προέβην εἰς αὐτὴν ὄχι λόγῳ μηχανορραφιῶν κομμάτων, εἰς ὁποῖα οὐδεμίαν ἀποδίδω σημασίαν, ἐπειδὴ στεροῦνται ἀπολύτως λαϊκῆς βάσεως, ἀλλὰ διότι Leeper ἐνεθάρρυνε μεταβο-

λὴν καὶ εὐλόγως ὑπέθεσα ὅτι ἐκφράζει γνώμας Κυβερνήσεώς του, ἢ καὶ Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Μετὰ ἐπελθόντα γεγονότα ζήτημα παραιτήσεως ἔπαυσεν ὑφιστάμενον. Αἰσθάνομαι ὅτι περιβάλλομαι ὑπὸ ἐμπιστοσύνης μεγίστης πλειοψηφίας Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καί, ἐφ' ὅσον θὰ τυγχάνω τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, καθὼς καὶ τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας, **θεωρῶ καθῆκον νὰ παραμείνω εἰς τὴν θέσιν μου** πρὸς ἐξυπηρέτησιν Πατρίδος εἰς κρισίμους σημερινὰς περιστάσεις.»

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΣΚΟΜΠΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ

'Αθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Τὴν 5 Δεκεμβρίου ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι ἀπηύθυνε τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν πρὸς τὸν 'Ελληνικὸν Λαόν:

Τὴν 1 Δεκεμβρίου 1944 σᾶς ἀπηύθυνα μήνυμα ζητῶν τὴν συνδρομήν σας εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου μου, σαφῶς καθορίζων τὴν στάσιν μου ὡς πρὸς τὴν τρομοκρατίαν, τὴν βίαν καὶ τὴν φωνασκίαν.

Μετ' ἐμπιστοσύνης ἀνέμενον ὅτι ἡ ἔκκλησίς μου θὰ ἐτύγχανε τῆς ὁλοψύχου ὑποστηρίξεως τῶν ἐλευθέρως σκεπτομένων 'Ελλήνων.

Λυποῦμαι διότι τοῦτο δὲν συνέβη.

Μερικὰ στοιχεῖα μειοψηφίας σαφῶς ἐξεδήλωσαν πρόθεσιν νὰ θυσιάσουν τὰ γενικώτερα συμφέροντα τῆς 'Ελλάδος καὶ νὰ προκαλέσουν εἰ δυνατὸν ἐσωτερικὴν διαμάχην. 'Ως ἐκ τούτου ἡ 'Ελληνικὴ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη νὰ θέσῃ εἰς ἰσχὺν τὸν ὑφιστάμενον Στρατιωτικὸν Νόμον εἰς τὰς 'Αθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ, συμφώνως πρὸς τὸ 'Ελληνικὸν Σύνταγμα.

'Επαναλαμβάνω ὅτι, μαζὶ μὲ τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν 'Ελλήνων, εὑρίσκομαι σταθερῶς παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Συνταγματικῆς Κυβερνήσεως καὶ θὰ βοηθήσω ταύτην μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτω καὶ μέχρις ὅτου τὸ 'Ελληνικὸν Κράτος δυνηθῇ νὰ ἀποκατασταθῇ μὲ νόμιμον Ἔνοπλον Δύναμιν ὑπὸ τὰς διαταγάς του καὶ δυνηθοῦν νὰ διενεργηθοῦν ἐλεύθεραι ἐκλογαί.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΝ ΤΥΠΟΝ

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Τὴν 7 Δεκεμβρίου 1944 ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Γ. Παπανδρέου, δεχθεὶς τοὺς ξένους ἀνταποκριτάς, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις:

«Γνωρίζω μὲ πόσην συμπάθειαν παρακολουθεῖτε τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς περιπετείας τῆς Χώρας μας. Χαίρω διὰ τὴν συνάντησίν μας, ἐπειδὴ θεωρῶ ἀπαραίτητον νὰ διαφωτίσω τὴν Συμμαχικὴν κοινὴν γνώμην περὶ τῆς σημερινῆς ἐν Ἑλλάδι καταστάσεως.

»Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορίαν τῆς διαφωνίας, παρακαλῶ νὰ λάβετε γνῶσιν τοῦ Διαγγέλματος τὸ ὁποῖον ἀπηυθύναμεν τὴν παρελθοῦσαν Κυριακήν, 3 Δεκεμβρίου, πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Θὰ διαπιστώσετε τὸ πλῆθος τῶν ὑποχωρήσεων εἰς τὰς ὁποίας προέβημεν, διὰ νὰ ἱκανοποιήσωμεν καὶ παραλόγους ἀκόμη ἀξιώσεις τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, πρὸς διατήρησιν τῆς ἐθνικῆς μας ἑνότητος.

»Εἰς μίαν μόνον ὑποχώρησιν δὲν ἠδυνάμεθα νὰ προβῶμεν. Εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων, ἡ ἀποστράτευσις τῶν ὁποίων εἶχεν ὁρισθῆ διὰ τὴν 1 καὶ 10 Δεκεμβρίου.

»Γράφεται συχνὰ εἰς τὸ Συμμαχικὸν τύπον ὅτι αἱ ἀνταρτικαὶ δυνάμεις εἶναι δημιούργημα δημοκρατικὸν καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὰς διατηρήσωμεν ὡς ἐγγύησιν τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν. Αἱ ἀνταρτικαὶ δυνάμεις προσέφεραν ἐθνικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν Ἀγῶνα, καὶ δι' αὐτὸ τοὺς ἀπενείμαμεν τὴν ἀμέριστον ἀναγνώρισιν τῆς Χώρας. Ἔπειτα ὅμως ἀπὸ τὴν Ἐθνικήν μας Ἀπελευθέρωσιν δὲν εἶχαν

πλέον λόγον ὑπάρξεως. Διατήρησις ἐνόπλων δυνάμεων εἰς τὴν διάθεσιν ἑνὸς κόμματος δὲν εἶναι Δημοκρατία, εἶναι Φασισμός. Εἶμαι ὁ ἴδιος δημοκράτης καὶ σοσιαλιστής. Ἀπευθύνομαι πρὸς τοὺς δημοκράτας καὶ σοσιαλιστὰς ὅλου τοῦ κόσμου, διὰ νὰ τοὺς ἐρωτήσω: Δέχονται εἰς τὴν δημοκρατικὴν χώραν των ὁ στρατὸς καὶ ἡ ἀστυνομία νὰ ἀνήκουν εἰς τὸ κόμμα καὶ ὄχι εἰς τὸ Κράτος, ποὺ εἶναι τὸ σύνολον τοῦ Λαοῦ;

»Αὐτὸ ἦτο τὸ θέμα ποὺ μᾶς ἐχώρισε. Ἡ ἰδική μας σημαία εἶναι ἡ δημοκρατικὴ ἐλευθερία τοῦ Λαοῦ. Ἡ ἐπιμονή των νὰ διατηρήσουν ἰδίαν ἔνοπλον δύναμιν εἶναι σημαία Φασισμοῦ. Ἄλλην μίαν φορὰν εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν γίνεται ἡ ἱστορικὴ πάλη τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τῆς Βίας. Ὑπερασπίζομεν τὴν Ἐλευθερίαν ἐναντίον τῆς Βίας καὶ ἐπικαλούμεθα ὅλους τοὺς Ἐλευθέρους Λαοὺς εἰς τὸ πλευρόν μας. Διότι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς διεξήγαγε πολλοὺς ἀγῶνας καὶ ὑπέστη πολλὰς θυσίας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ἐλεύθερος.

»Εἰς ὅλην τὴν πολιτικὴν ζωήν μου ὑπῆρξα ἐχθρὸς τοῦ Φασισμοῦ. Μὲ κάθε φασιστικὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἤμην ὁ πρῶτος εἰς τὴν φυλακὴν ἢ εἰς τὴν ἐξορίαν. Ἐπίστευσα εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν καὶ θὰ μείνω πάντοτε πιστὸς εἰς τὰ δύο ἰδεώδη: τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Κοινωνικὴν Δικαιοσύνην, καὶ ἀποκρούω μὲ ἀγανάκτησιν τὴν κατηγορίαν, τὴν ὁποίαν ἐκ τῶν ὑστέρων προσπαθοῦν νὰ μοῦ ἀποδώσουν, ὅτι τάχα ἡ Κυβέρνησίς μας ἔγινε Κυβέρνησις ἀντιδραστική. Μισῶ τὴν βίαν τόσον τῆς Δεξιᾶς ὅσον καὶ τῆς Ἀριστερᾶς. Ἐπαναλαμβάνω ὅ,τι εἶπα εἰς τὸν Λίβανον: «Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν Τυραννίαν.»

»Γίνεται προσπάθεια νὰ δοθῇ ἡ ἐξήγησις ὅτι ἀφορμὴ τῶν γεγονότων ἦτο τὸ συλλαλητήριον τῆς Κυριακῆς. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ παραίτησις τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία ὠργανωμένου

πραξικοπήματος κατὰ τῆς Χώρας, καὶ ὑπάρχουν περὶ αὐτοῦ πλήρεις ἀποδείξεις.

»Τὸ Σάββατον βράδυ συνῆλθεν ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΑΜ καὶ ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Ριζοσπάστην» τῆς Κυριακῆς, νὰ ὀργανώσῃ παλλαϊκὴν συγκέντρωσιν εἰς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος. Εἶμαι σύμφωνος ὅτι, ἂν ἐπρόκειτο περὶ αὐτῆς μόνον τῆς ἀποφάσεως, δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν, διότι αἱ διαδηλώσεις εἶναι πολιτικὸν δικαίωμα τοῦ Λαοῦ.

»Ἀλλὰ ἔλαβε καὶ δευτέραν ἀπόφασιν. Νὰ ὀργανώσῃ ἀπεργίαν. Δέχομαι ἐπίσης ὅτι καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπόδειξις, διότι εἶναι δικαίωμα τῶν ἐργαζομένων νὰ ἀπεργοῦν, ἂν καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται σήμερον ἡ Ἑλλὰς ἡ ἀπεργία εἶναι θανάσιμον πλῆγμα. Ἐπειδή, ὅταν εὑρίσκωνται πλοῖα εἰς τὸν λιμένα Πειραιῶς κομίζοντα τρόφιμα διὰ τὸν Λαὸν καὶ οἱ Ἕλληνες ἐργάται ἀρνοῦνται νὰ τὰ ἐκφορτώσουν, αὐτὸ δὲν λέγεται ἄσκησις δικαιώματος, ἀλλὰ λιμὸς τοῦ Λαοῦ μας.

»Ὑπάρχει ὅμως καὶ τρίτη ἀπόφασις, ὅπως ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΕΛΑΣ ἀνασυγκροτηθῇ. Ἕως ἐκείνην τὴν ὥραν ὁ ΕΛΑΣ εἶχε ταχθῆ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Βρεττανικῶν Δυνάμεων ἐν Ἑλλάδι. Μὲ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν ὁ ΕΛΑΣ ἀρνεῖται πλέον τὴν ἐξάρτησίν του ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν Στρατηγὸν Σκόμπι. Γίνεται στρατὸς ἀνεξάρτητος. Κράτος ἐν Κράτει. Ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν ἦτο πλέον φανερὸν ὅτι ἤρχιζεν ἡ ἀπόπειρα πραξικοπήματος.

»Αὐτὸ δὲν τὸ συνάγω μόνον ἐγώ, ἀπὸ ὅσα ἀνέφερα. Τὸ γράφει καὶ ὁ Ζεῦγος εἰς τὸν «Ριζοσπάστην» τῆς Κυριακῆς. Γράφει: «Τώρα τὸν λόγον ἔχουν οἱ μπαρουτοκαπνισμένοι μαχητὲς τοῦ ΕΛΑΣ, ποὺ τοὺς ζητοῦν νὰ παραδώσουν τὰ τιμημένα καὶ κερδισμένα σὲ μάχες ὅπλα τους».

»Καὶ ὑπάρχει καὶ μία ἀκόμη ἔμπρακτος ἀπόδειξις. Ὁ

ΕΛΑΣ εἰς τὰς ἐπαρχίας ἤρχισε νὰ ἀφοπλίζῃ τὴν Ἐθνοφυλακήν, τὴν ὁποίαν εἴχομεν ὀργανώσει κατόπιν κοινῆς συμφωνίας.

»Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις τὴν Κυριακήν, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀρχίσῃ τὸ συλλαλητήριον. Ἡ Κυβέρνησις ἀντελήφθη ὅτι τὸ συλλαλητήριον δὲν ἐγίνετο διὰ νὰ ἐκφράσῃ πολιτικὰς γνώμας, ὁπότε ὤφειλε νὰ παράσχῃ τὴν ἄδειαν. Ἐγίνετο ὡς ἀπαρχὴ τῆς ἐπαναστατικῆς δράσεως, καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἀπηγόρευσεν. Ἡ ἐξέλιξις ἀπέδειξεν ὅτι εἴχομεν δίκαιον, διότι, παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς Κυβερνήσεως, ἔλαβε χώραν καὶ ἦτο ἔνοπλον, ἤρχισε μὲ ἐπίθεσιν κατὰ τῆς οἰκίας μου, ὅπου ἔρριψαν χειροβομβίδας καὶ ἐτραυμάτισαν ἕνα φρουρὸν ἀστυφύλακα. Ἐπίσης εἰς τὴν πλατεῖαν Συντάγματος ἐπετέθησαν ἐναντίον τῆς Ἀστυνομίας, ἀφώπλισαν ἀστυφύλακας, τοὺς ἐπῆραν αὐτόματα ὅπλα, καὶ ἐκινδύνευαν οἱ ἀστυφύλακες νὰ ἀφοπλισθοῦν ὅλοι. Ἐφονεύθη καὶ εἷς ἀρχιφύλαξ. Τότε ἠναγκάσθησαν νὰ ἀμυνθοῦν.

»Καὶ αὐτὸ ὑπῆρξεν ἡ ἀρχή. Ἠκολούθησαν ἡ δευτέρα καὶ τρίτη ἡμέρα τῆς ἐπαναστατικῆς δράσεως. Κατέλαβον ἀστυνομικὰ τμήματα καὶ ἐφόνευσαν ἀστυφύλακας, καὶ τοὺς τραυματίας καὶ αἰχμαλώτους τοὺς ἔσφαξαν. Ἐπίσης εἰς οἰκίας πολιτῶν ἔκαμαν σφαγὰς καὶ ἁρπαγὰς ἀτόμων. Θὰ σᾶς θέσωμεν ὑπ' ὄψιν κατάλογον ὀνομάτων σφαγιασθέντων, διὰ νὰ δυνηθῆτε νὰ τὰ ἐλέγξετε.

»Ἡ Κυβέρνησις καὶ ὁ στρατηγὸς Σκόμπι ἔκαμαν ὑπομονὴν καὶ παθητικὴν ἄμυναν μέχρι τῆς Τετάρτης. Ἀλλὰ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ φθάσῃ ὁ ΕΛΑΣ εἰς τὸ κέντρον καὶ νὰ καταλάβῃ ὁλόκληρον πλέον τὴν πόλιν. Τότε ἐθεωρήσαμεν ὅτι εἴχομεν καθῆκον, διὰ τὴν ὕπαρξιν τοῦ Κράτους καὶ τὴν Ἐλευθερίαν τοῦ Λαοῦ, νὰ τὴν ὑπερασπίσωμεν. Τότε διετάχθη ἡ ἀντιμετώπισις τῆς καταστάσεως.

»Ἡ πορεία τοῦ ἀγῶνος ἀπέδειξεν ὅτι ὑπῆρχε σοβαρὰ ἐπαναστατικὴ ὀργάνωσις, ἡ ὁποία ἐπεχείρησε τὴν κατάληψιν τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ πραξι-

κοπήματος μᾶς βοηθοῦν Βρεττανικαὶ δυνάμεις. Τὸ Ἔθνος ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην του. Ὑπεστηρίξαμεν ἀνέκαθεν ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰς κοινὰς ἀποφάσεις τῶν Συμμάχων ἡ ὑποχρέωσις διὰ τὴν πραγματικὴν καὶ πλήρη ἀπελευθέρωσιν τῶν συμμαχικῶν χωρῶν.

»Ἡ βοήθεια ποὺ μᾶς παρέχουν δὲν εἶναι ἐπέμβασις. Ἐπέμβασις ὑπάρχει μόνον ὅταν γίνεται εἰς ἐλεύθερα κράτη, ὅπου λειτουργεῖ ἡ Λαϊκὴ Κυριαρχία. Καὶ τοιαύτην ἐπέμβασιν οὐδεὶς ἐλεύθερος Λαὸς ἀνέχεται. Ὅταν ὅμως ἕνας Λαὸς δὲν ἔχῃ ἀποκτήσει τὰς πολιτικάς του ἐλευθερίας, διότι κατέχεται ἀπὸ μίαν ἔνοπλον μειοψηφίαν, τότε ἡ βοήθεια δὲν λέγεται ἐπέμβασις ἀλλὰ Ἀπελευθέρωσις, καὶ ἐπισύρει τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τοῦ Λαοῦ. Ἀποτελεῖ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τεσσάρων ὅρων ποὺ ἔθεσεν ὁ Πρόεδρος Ρούζβελτ.

»Κατὰ τὴν γνώμην μας ἡ βοήθεια ποὺ μᾶς παρέχεται δὲν εἶναι μόνον φιλικὴ ὑπηρεσία, ἀλλὰ καὶ χρέος.

»Διότι ἡ σημερινὴ κατάστασίς μας εἶναι συνέπεια τοῦ πολέμου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ κοινὴν ὑπόθεσιν. Καὶ εἶναι ἐπίσης συνέπεια τῆς βοηθείας, ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς, ποὺ οἱ Σύμμαχοι παρέσχον εἰς τὰς ἀνταρτικὰς δυνάμεις. Ἂν ἡ Ἑλλὰς εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν της τὸν στρατὸν τοῦ Λαοῦ της, τὸν στρατὸν τοῦ Μετώπου τῆς Ἀλβανίας, δὲν θὰ ἐχρειάζετο βοήθειαν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐλευθεριῶν της. Ἀλλὰ ὁ στρατός μας δὲν ὑπάρχει, δυστυχῶς, διότι προσεφέρθη εἰς τὸν βωμὸν τῆς κοινῆς ὑποθέσεως. Εἰς ἀντάλλαγμα τῶν θυσιῶν μας ζητοῦμεν τὴν βοήθειαν τῶν Συμμάχων διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Λαοῦ μας.

»Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω ὅτι ἐπιθυμεῖ ἡ Ἑλλὰς νὰ ὀργανώσῃ τὸν στρατόν της τὸ ταχύτερον, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς τάξεως καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν κοινὸν ἀγῶνα μέχρι τῆς τελικῆς νίκης τῆς Ἐλευθερίας.

»Καὶ ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

»Ἡ Κυβέρνησις δὲν ὑπῆρξε, οὔτε εἶναι, οὔτε πρόκειται νὰ γίνῃ ἀντιδραστική. Ἡ Κυβέρνησις θὰ εἶναι πάντοτε σημαιοφόρος τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Λαοῦ μας. Παραμένει πιστὴ εἰς τὰς κοινὰς προγραμματικὰς δηλώσεις. Θὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀρχὴν τὴν ὁποίαν ἐπηγγέλθη, ὅτι εἰς τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα ἡ πλειοψηφία κυβερνᾷ, ἡ μειοψηφία ἐλέγχει, ἀλλὰ τὸ Κράτος δὲν ἀνήκει οὔτε εἰς τὴν πλειοψηφίαν, οὔτε εἰς τὴν μειοψηφίαν. Ἀνήκει εἰς τὴν ἰδέαν τῆς Πατρίδος καὶ ὑπηρετεῖ τὸ σύνολον τοῦ Λαοῦ.

»Θεωροῦμεν ἀποστολήν μας νὰ δημιουργήσωμεν ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ἔχουν ἴσα δικαιώματα καὶ ἐλευθερίαν γνώμης καὶ οἱ κομμουνισταί, καὶ οἱ δημοκρατικοί, καὶ οἱ βασιλόφρονες, ἀλλὰ εἰς τὸ ὁποῖον κανεὶς ἀπὸ τοὺς πολίτας καὶ τὰ κόμματα δὲν θὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιήσῃ βίαν διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησίν του. Θεωροῦμεν ἀποστολήν μας νὰ ἐνεργηθῇ ἀπολύτως ἐλεύθερον δημοψήφισμα διὰ τὸ πολιτειακὸν ζήτημα καὶ ἐλεύθεραι ἐκλογαί. Καὶ θεωροῦμεν ὑποχρέωσίν μας νὰ καταβάλωμεν ἐπίσης ὅλας τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τῆς Χώρας, ἡ ὁποία κατάκειται εἰς ἐρείπια. Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν θεωρῶ καὶ πάλιν καθῆκον μου νὰ ἐπαναλάβω τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τοὺς Μεγάλους Συμμάχους μας διὰ τὴν βοήθειαν ποὺ μᾶς παρέχουν.»

Τὴν 23 Δεκεμβρίου 1944 ὁ Πρωθυπουργός, δεχθεὶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τοὺς ἀνταποκριτὰς τοῦ Ἐξωτερικοῦ Τύπου, προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις:

«Ἐξακολουθεῖ, δυστυχῶς, ἡ ἀντεθνικὴ καὶ ἀντιλαϊκὴ Στάσις. Τίποτε δὲν εἶναι θλιβερώτερον διὰ τὴν Χώραν μας ἀπὸ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς Στάσεως εἰς μίαν ἐποχὴν ποὺ ὅλαι αἱ δυνάμεις τοῦ Ἔθνους ἔπρεπε νὰ εἶναι

ἠνωμέναι παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ καὶ διὰ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς χώρας μας ἀπὸ τὰ ἐρείπια τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησαν οἱ μηχανοκίνητοι βάρβαροι.

» Ἡ Χώρα μας, δυστυχῶς, ἐβυθίσθη εἰς αὐτὴν τὴν αἱματηρὰν περιπέτειαν. Καμμία μεγαλυτέρα ὑπηρεσία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προσφερθῇ εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἀπὸ τὴν ἐγκληματικὴν Στάσιν. Εἶναι πρᾶξις ἐχθρικὴ καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ κατὰ τῶν Συμμάχων. Καὶ τίποτε δὲν εὐχόμεθα περισσότερον ἀπὸ τὸ νὰ λήξῃ τὸ ταχύτερον χάριν καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Συμμαχικῆς ὑποθέσεως.

» Ἔγινε λόγος καὶ περὶ παραιτήσεως τῆς Κυβερνήσεως πρὸς διευκόλυνσιν τῆς καταστάσεως. Ἀφ' ὅτου ἀνέλαβον τὴν Ἀρχήν, εἰς τὸ Κάϊρον, πολλάκις ἐπροθυμοποιήθην νὰ παραιτηθῶ. Καὶ δὲν θὰ εἶχον καὶ σήμερον καμμίαν δυσκολίαν νὰ τὸ πράξω. **Εἶμαι πάντοτε πρόθυμος νὰ παραιτηθῶ ὅταν ἡ παραίτησίς μου πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν Χώραν.** Ἀλλὰ δὲν ἔχω πρὸς τοῦτο καμμίαν διάθεσιν ἐὰν ἡ παραίτησις πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν Στάσιν.

» Τὸ κρίσιμον θέμα τῆς Χώρας μας εἶναι ἡ ἄρνησις τῶν ἀδιαλλάκτων τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς νὰ καταθέσουν τὰ ὅπλα. Πρέπει τὰ κόμματα νὰ παύσουν νὰ ἔχουν ἴδιον στρατόν, διὰ νὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς ἕνα Κράτος ὅπως τὰ ἰδικά σας εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Καὶ νομίζω ὅτι ἔχω δικαίωμα νὰ σᾶς κάμω ἔκκλησιν νὰ μᾶς κρίνετε μὲ τὰ ἴδια μέτρα ποὺ χρησιμοποιεῖτε καὶ εἰς τὰς Δημοκρατικὰς Χώρας σας. Ὅπως καὶ σεῖς ἀρνεῖσθε εἰς τὰ κόμματα τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουν ἰδιωτικὸν στρατὸν καὶ ζητεῖτε ἀπὸ τὸ Κράτος νὰ προστατεύῃ τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Τάξιν, ζητοῦμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἴδιον διὰ τὴν Χώραν μας, ποὺ εἶναι ἐπίσης Ἐλευθέρα καὶ Δημοκρατικὴ ὅπως ἡ ἰδική σας.»

Ἐν τέλει ὁ Πρωθυπουργὸς ἔθεσεν ὑπ' ὄψιν τῶν ξένων ἀνταποκριτῶν σωρείαν ψηφισμάτων ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Μ. Βρεττανίας ἀπὸ τὰς λαϊκὰς ὀργανώσεις τοῦ Πειραιῶς καὶ προσέθεσε:

«Σᾶς ἀπευθύνω θερμὴν ἔκκλησιν νὰ ἐπισκεφθῆτε τὰς περιφερείας ποὺ ἠλευθερώθησαν καὶ νὰ ἔλθετε εἰς ἐπαφὴν μὲ ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Καὶ κατόπιν νὰ διακηρύξετε τὴν ἀλήθειαν. Θὰ πεισθῆτε καὶ σεῖς ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔγινεν εἶναι πραγματικὴ ἀπελευθέρωσις.

»Ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν δικαίαν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὴν ἀλήθειαν.»

ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Δεκέμβριος 1944

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, τῆς 5 Δεκεμβρίου 1944, ὁ Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ προέβη εἰς τὰς κάτωθι δηλώσεις σχετικῶς πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν:

«Εἶναι λυπηρὸν ὅτι τοιοῦτο γεγονὸς ἔλαβε χώραν εἰς Ἀθήνας ἕνα μόνον μῆνα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὸν ἀνεφοδιασμόν της. Ἡ Ἑλλὰς ἀντιμετωπίζει ἀπελπιστικὰ οἰκονομικὰ καὶ δημοσιονομικὰ προβλήματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τὸν ὁποῖον προσπαθοῦμεν νὰ σταματήσωμεν. Ἡμεῖς καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ Σύμμαχοί μας κάμνομεν τὸ πᾶν διὰ νὰ δώσωμεν βοήθειαν, καὶ τὰ στρατεύματά μας ἐνεργοῦν διὰ νὰ ἀποφευχθῇ ἡ αἱματοχυσία, ἀλλὰ ἐνίοτε εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ χρῆσις βίας πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλυτέρας αἱματοχυσίας.

»Ἡ εὐθύνη ἀπὸ στρατιωτικῆς ἀπόψεως, κοινῇ συμφωνίᾳ ὅλων τῶν Συμμάχων, ἀνήκει εἰς ἡμᾶς, καθ᾿ ὅσον ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖ στρατιωτικὴν σφαῖραν διὰ τὰς ἐκεῖθεν διεξαγομένας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. Μέχρις ὅτου λάβουν χώραν γενικαὶ ἐκλογαί, ὑπὸ ἐλευθέρας καὶ τιμίας συνθήκας, τὸ κῦρος τῆς Συνταγματικῆς Κυβερνήσεως πρέπει νὰ γίνῃ γενικῶς ἀποδεκτὸν καὶ νὰ ἐνισχυθῇ ἀπὸ ὁλόκληρον τὴν Χώραν. Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν. Οὐδεμία Κυβέρνησις δύναται νὰ ἔχῃ στερεὰς βάσεις ἐφ᾿ ὅσον ὑπάρχουν ἰδιωτικὰ στρατεύματα ἐξαρτώμενα ἀπὸ ὁμάδας, κόμματα καὶ ἰδεολογίας, ἀντὶ νὰ ἀνήκουν εἰς τὸ Κράτος καὶ τὸ Ἔθνος. Αἱ διαπιστώσεις αὗται δέον νὰ εἶναι σαφεῖς εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἀριστερὰν καὶ εἰς τοὺς ἡγέτας τοῦ Κομμουνισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐπροτίμησαν νὰ παραιτη-

θοῦν τῆς Κυβερνήσεως παρὰ νὰ στέρξουν εἰς τὰ μέτρα ἐκεῖνα, πρὸς τὰ ὁποῖα εἶχον ἤδη συμφωνήσει, διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῆς Πολιτοφυλακῆς τοῦ ΕΑΜ καὶ τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων ἀπὸ κανονικὰ ἐθνικὰ στρατεύματα. Ἐπιπροσθέτως οἱ ἡγέται τοῦ ΕΑΜ ἐκήρυξαν καὶ παρώτρυναν εἰς γενικὴν ἀπεργίαν, ἡ ὁποία ἤδη ἐμποδίζει τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τὸν ὁποῖον ἡμεῖς καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ Σύμμαχοί μας προσπαθοῦμεν νὰ διαθρέψωμεν.

»Ἡ θέσις μας εἶναι ἀπολύτως σαφής. Ἐναπόκειται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν νὰ ἀποφασίσῃ περὶ Βασιλευομένης ἢ Ἀβασιλεύτου Δημοκρατίας. Ὅπως ἐπίσης ἰδική του ὑπόθεσις εἶναι ἐὰν ἐπιθυμῇ Κυβέρνησιν Δεξιᾶς ἢ Ἀριστερᾶς. Μέχρις ὅτου εὑρεθῇ ὁ Λαὸς εἰς θέσιν νὰ ἀποφασίσῃ ἐλευθέρως, δὲν θὰ διστάσωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰς ἐν Ἑλλάδι σοβαρὰς ἐνόπλους δυνάμεις μας, αἵτινες θέλουν ἐνισχυθῆ, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐμπεδωθῇ ὁ νόμος καὶ ἡ τάξις. Πιστεύομεν ὅτι ἐν προκειμένῳ ἡ Κυβέρνησις τῆς Α. Μεγαλειότητος (ἡ Ἀγγλικὴ) πρέπει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν συντριπτικὴν πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Εἶναι πρωταρχικὴ ἀνάγκη νὰ ληφθῇ πρόνοια διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν συνθηκῶν ἐκείνων, ἡ ἐξασφάλισις τῶν ὁποίων θὰ παράσχῃ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν τὴν εὐχέρειαν νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Καὶ διὰ τὰς δύο περιπτώσεις ἐπιθυμοῦμεν νὰ βοηθήσωμεν τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, καὶ ἐργαζόμεθα συνεχῶς μὲ ἐμπειρογνώμονας οἰκονομολόγους καὶ ἄλλους διὰ νὰ παράσχωμεν τὴν βοήθειάν μας κατὰ πάντα δυνατὸν τρόπον. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τοῦτο ὅταν αὐτόματα ὅπλα, τὰ ὁποῖα ἐπρομηθεύσαμεν πρὸς χρῆσιν κατὰ τῶν Γερμανῶν, χρησιμοποιοῦνται τώρα διὰ δικτατορίας, χωρὶς ὁ Λαὸς νὰ δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν θέλησίν του. Εἰς τὸν Στρατηγὸν Σκόμπι, μετὰ τοῦ ὁποίου εὑρισκόμεθα εἰς συνεχῆ ἐπικοινωνίαν, ἔχει ἀνατεθῆ ἐν λευκῷ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς καταστάσεως καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως.»

Εἰς σύστασιν γενομένην ὅπως παρὰ τὰ γεγονότα ἀκολουθηθῇ ἀμερόληπτος τακτικὴ συνδιαλλαγῆς, ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

«Θὰ ἀκολουθήσωμεν πολιτικὴν συνδιαλλαγῆς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν περιλαμβάνει ἀποφυγὴν ἢ ὑποταγὴν εἰς τὴν ἀπειλὴν ἐνόπλου ἀνταρσίας καὶ βίας.»

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων τῆς 8 Δεκεμβρίου 1944 ὁ Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ, ἀπαντῶν εἰς ἐπερώτησιν τῶν βουλευτῶν τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος, οἱ ὁποῖοι κατέθεσαν καὶ σχετικὸν ψήφισμα διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γεγονότα, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ κατηγορία ἐναντίον μας εἶναι ὅτι χρησιμοποιοῦμεν τὰς Βρεττανικὰς δυνάμεις διὰ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν «φίλων τῆς δημοκρατίας» εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ διὰ νὰ ἐξαλείψωμεν τὰ λαϊκὰ ἐκεῖνα κινήματα τὰ ὁποῖα ἐπαξίως ἐβοήθησαν εἰς τὴν ἧτταν τοῦ ἐχθροῦ. Ἰδοὺ ἕνα ἄμεσον ζήτημα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Βουλὴ θὰ πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ σήμερον τὸ ἑσπέρας. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἦτο ἀναξία πάσης ἐμπιστοσύνης ἐὰν δυνάμεις τῆς Α. Μεγαλειότητος ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ νὰ ἀφοπλίσουν τοὺς φίλους τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης.

»Τὸ θεμέλιον τῆς δημοκρατίας εἶναι ὁ ταπεινὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος μὲ σύζυγον καὶ οἰκογένειαν, ὁ ὁποῖος πολεμᾷ διὰ τὴν πατρίδα του καὶ ψηφίζει τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον θέλει νὰ ἴδῃ ἐκλεγόμενον εἰς τὸ Κοινοβούλιον. Ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ τὸ κάμῃ χωρὶς φόβον ἀπειλῆς ἢ βίας. Βάσις μας εἶναι δίκαιαι καὶ ἐλεύθεραι ἐκλογαί. Πολλῶν εἰδῶν γνῶμαι συνθέτουν μίαν δημοκρατίαν, ὄχι μόνον ἡ ἀριστερὰ ἢ οἱ κομμουνισταί. Ἕνα κόμμα τὸ ὁποῖον τείνει ὁλονὲν περισσότερον πρὸς τὴν ἀκροτάτην μορφὴν ἐπαναστάσεως δὲν εἶναι δημοκρατικόν, οὔτε εἶναι βεβαίως δημοκρατικὸν ἐὰν αὐξάνῃ ἡ βία τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ὅπου ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν του.

»Τὸ τελευταῖον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πρὸς τὴν δημοκρατίαν εἶναι ὁ νόμος τοῦ ὄχλου μὲ ὁμάδας συμμοριτῶν (γκάγκστερς), διὰ τῆς βίας εἰσελαυνόντων εἰς ἑλληνικὰς πόλεις, καταλαμβανόντων ἀστυνομικοὺς σταθμοὺς καὶ προσπαθούντων νὰ ἐπιβάλουν ὁλοκληρωτικὸν καθεστώς.

»Κατὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἠναγκάσθημεν νὰ ὁπλίσωμεν οἱονδήποτε ἠδύνατο νὰ φονεύσῃ τοὺς Οὕννους. Τὸ πληρώνομεν τώρα μὲ τὴν συζήτησιν αὐτήν. Τὸ πληρώνομεν ἐπίσης μὲ τὰς δαπάνας ποὺ ὑφιστάμεθα καὶ μὲ τὸ αἷμα μας, ἀλλὰ ὄχι μὲ τὴν τιμήν μας καὶ τὴν ἧτταν μας. Ὅταν μία χώρα ἐλευθερώνεται, δὲν ἕπεται ὅτι οἱ λαμβάνοντες τὰ ὅπλα ἠμποροῦν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τοὺς ἰδίους αὐτῶν σκοποὺς διὰ τῆς βίας καὶ διὰ τοῦ φόνου. Ἕνα πραξικόπημα σχεδιασμένον μὲ προσοχὴν ὑπὸ δολοφονικῶν συμμοριῶν, χωρὶς νὰ ἔχουν ὑπὲρ ἑαυτῶν οὐδεμίαν ψῆφον, εἶναι γελοιοποίησις καὶ ἐμπαιγμὸς τῆς Δημοκρατίας.

»Γνωρίζομεν ὅτι ὁ σκοπός μας εἶναι ὅπως αἱ χῶραι αἱ ἐλευθερούμεναι ἀπὸ τὸν Γερμανικὸν ζυγὸν δυνηθοῦν νὰ ἔχουν, ὑπὸ συνθήκας γαλήνης, ἐλευθέρας γενικὰς ἐκλογὰς διὰ ν' ἀποφασίσουν ἐὰν ἡ κυβέρνησίς των θὰ εἶναι τῆς ἀριστερᾶς ἢ τῆς δεξιᾶς. Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπός μας, καί, ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπομεν εἰς συμμορίας βαρέως ὡπλισμένων ἀνταρτῶν νὰ κατέλθουν ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς μεγάλας πρωτευούσας, μᾶς ἀποκαλοῦν προδότας τῆς Δημοκρατίας. Ἀποκρούω τὴν κατηγορίαν αὐτήν.» (Ἐπευφημίαι.)

Συνεχίζων ὁ κ. Τσῶρτσιλ εἶπεν ὅτι, ἐὰν παρήρχετο ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας προτοῦ ἐγκατασταθῇ ἡ ὠργανωμένη Κυβέρνησις, θὰ ἦτο πιθανώτατον ὅτι τὸ ΕΑΜ καὶ οἱ ἄκροι κομμουνισταὶ θὰ ἐπεχείρουν νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν καὶ καταστείλουν κάθε ἄλλην μορφὴν ἐκφράσεως τῆς ἑλληνικῆς γνώμης ἐκτὸς τῆς ἰδικῆς των. Εἰς τὴν διάσκεψιν τοῦ Κουημπὲκ ἐπροτάθη ὑπὸ τοῦ

συνδυασμένου Ἐπιτελείου ὅπως οἱ Βρεττανοὶ προετοιμάσουν τὰς δυνάμεις διὰ τὴν κατοχὴν τῆς περιφερείας Ἀθηνῶν καὶ προλειάνουν τὸ ἔδαφος διὰ τὴν παροχὴν βοηθείας, τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ νόμου, τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς καὶ ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἀνεγνωρίσαμεν ἐπισήμως. Ἡ πρότασις τοῦ Ἐπιτελείου ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ ἐμοῦ, καὶ ἐδόθησαν διαταγαὶ εἰς τὸν στρατηγὸν Οὐΐλσον, τὸν Ἀνώτατον Διοικητὴν Μεσογείου, νὰ ἐνεργήσῃ ἀναλόγως ὅταν θὰ ἐθεώρει τοῦτο ἀναγκαῖον.

»Κατὰ τὸ 1944 συνηντήσαμεν δυσκολίας μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπὸ τὰς δυσκολίας ὅμως αὐτὰς ἀνεφάνη ἕνας ἄνθρωπος, ὁ κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸν ἔζη εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρὶς νὰ δείξῃ οὔτε τὴν ἐλαχίστην δουλοπρέπειαν εἰς τὸν ἐχθρόν. Καὶ ὅταν ἔφυγεν ἄπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἀποκατέστησε τὴν τάξιν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἥτις εἶναι ἡ συνταγματικὴ Κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἥτις δύναται νὰ ἀντικατασταθῇ μόνον διὰ τῆς ἐλευθέρας ψήφου τοῦ Λαοῦ.

»Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πρὸ τῆς Ἀπελευθερώσεως, καὶ συνεφωνήθη εἰς συνεδρίασιν μετὰ τοῦ κ. Παπανδρέου καὶ ἄλλων πολιτικῶν νὰ σχηματισθῇ κοινὴ Κυβέρνησις. Ταυτοχρόνως ἡ Μεγάλη Βρεττανία προητοίμασε μὲ μεγάλην μυστικότητα τὴν ἐκστρατευτικὴν δύναμιν, καὶ ἡ ἐπιχείρησις τῆς ἀπελευθερώσεως ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.»

Προχωρῶν ὁ κ. Τσῶρτσιλ καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὰ σχέδια τοῦ ΕΛΑΣ εἶπε:

«Κατεστρώθη καλῶς ὠργανωμένον σχέδιον διὰ τὴν πορείαν τοῦ ΕΛΑΣ ἐναντίον τῶν Ἀθηνῶν καὶ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τρομοκρατίας, μὲ τὴν δικαιολογίαν τῆς ἐκκα-

θαρίσεως τῶν συνεργασθέντων μετὰ τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς ποῖον βαθμὸν ἦσαν τὰ ἀνωτέρω ἐκ τῶν προτέρων γνωστὰ εἰς τοὺς Γερμανοὺς δὲν δύναμαι νὰ εἴπω, ἀλλὰ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν παρέμειναν καὶ δροῦν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ΕΛΑΣ.

»Ἀντιμετωπίζουσα ἕνα τοιοῦτον ἐνδεχόμενον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἥτις περιλαμβάνει ἓξ Ὑπουργοὺς τοῦ ΕΑΜ, προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ τὸν γενικὸν ἀφοπλισμὸν καὶ τὴν δημιουργίαν Ἐθνικοῦ Στρατοῦ ἢ Ἐθνοφυλακῆς, περίπου 50.000 ἀνδρῶν. Ἡ προσπάθεια τῆς Κυβερνήσεως ἔγινε προθύμως δεκτὴ εἰς ὅλας τὰς περιοχὰς ὅπου δὲν ἠδυνήθη νὰ κυριαρχήσῃ ὁ ΕΛΑΣ, ἀλλ' ἡ συγκρότησις τοῦ ἐθνικοῦ τούτου στρατοῦ δὲν ἐπροχώρησε εἰς σημεῖον ὥστε νὰ ἠδύνατο νὰ προβάλῃ ἀποτελεσματικὴν ἀντίστασιν εἰς τὰς ὠργανωμένας κινήσεις ἀνατρεπτικῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι προσεπάθησαν νὰ ἐπιβληθοῦν ἐπὶ τοῦ Κράτους διὰ τῆς βίας. Ἐξ ἄλλου ἡ Ἀστυνομία τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία ἐπέζησε τῶν περιπετειῶν τῆς Γερμανικῆς τυραννίας, δὲν ἀπετέλει ἀσφαλῆ ἐγγύησιν σταθερότητος.

»Ἐνῷ ταῦτα πάντα ἐπροχώρουν, ἐβασίλευε τάξις καὶ εἰρήνη. Ὁ Σὲρ Ντέϊβιντ Οὐέϊλυ καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θησαυροφυλακίου προσεπάθησαν νὰ διασώσουν τὴν δραχμὴν καὶ νὰ σταθεροποιήσουν τὸ νόμισμα. Τὸ Βρεττανικὸν Ναυτικὸν καὶ τὰ Βρεττανικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐξεφόρτωσαν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐμπορεύματα, ἀμερικανικῆς κυρίως προελεύσεως, τὰ ὁποῖα ἀνῆλθον συνολικῶς εἰς 45.000 τόννους ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος. Ἐφθάσαμεν λοιπὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῶν Ρώσων, κατόπιν προσκλήσεως μιᾶς Κυβερνήσεως ὅλων τῶν κομμάτων, φέροντες μεθ' ἡμῶν καλὰ δῶρα, ὅπως τὴν ἐλευθερίαν, τὴν τάξιν, τρόφιμα καὶ τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἀπολύτου δικαιώματος τοῦ Λαοῦ ὅπως ἀποφασίσῃ διὰ τὸ μέλλον του εὐθὺς ὡς θὰ ἀνεκτῶντο αἱ συνθῆκαι ὁμαλότητος καὶ ἡσυχίας.

»Ὑπῆρξαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν ὅτι, ἐὰν οἱ Ἕλληνες ὑπέφεραν ἐκ πείνης, ὑπῆρχαν ἄλλαι χῶραι εἰς τὴν

αὐτὴν δεινὴν κατάστασιν καὶ ὅτι ἔχομεν ἤδη ἀρκετὰ νὰ πράξωμεν χωρὶς νὰ ἀναλάβωμεν καὶ τὸ ἔργον τῆς διανομῆς. Ἡ Κυβέρνησις ὅμως, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν της τὰς θυσίας τὰς ὁποίας ἔκαμε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Γερμανικῆς ἐν Ἑλλάδι εἰσβολῆς, ὡς καὶ τὴν μακρὰν καὶ στοργικὴν φιλίαν μεταξὺ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἔχουσα ἐπίσης ὑπ' ὄψιν τὰς ἀποφάσεις τῶν κυριωτέρων Συμμάχων μας, ἀπεφάσισε νὰ μεριμνήσῃ ὅπως δοθῇ εἰς τὸν δυστυχῆ αὐτὸν Λαὸν μία δικαία εὐκαιρία διὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν δυστυχίαν καὶ ν' ἀρχίσῃ μίαν νέαν ζωήν. Αὐτὴ ἦτο ἡ μόνη μας ἐπιθυμία, προσωπικῶς δὲ ἐγὼ δὲν ἐντρέπομαι διὰ τοῦτο. (Ἐπευφημίαι.)

»Τὰ γεγονότα ὅμως ἤρχισαν νὰ ἐξελίσσωνται. Αἱ ἐπιμελῶς ἑτοιμασθεῖσαι δυνάμεις τοῦ ΕΛΑΣ ἤρχισαν νὰ εἰσδύουν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν Πειραιᾶ. Ἄλλα σώματα ἤρχισαν νὰ κατέρχωνται ἀπὸ τοὺς βορείους λόφους εἰς τὴν πόλιν. Οἱ ἐξ Ἑαμικοὶ ὑπουργοὶ παρῃτήθησαν κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν. Εἷς ἐκ τῶν κυρίων, νομίζω, καθυστέρησεν ὀλίγον. Μόλις ὅμως ἔλαβε τηλεφώνημα ὅτι θὰ ἐφονεύετο ἐὰν δὲν παρῃτεῖτο, ἔσπευσε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων. Ἡ πρόθεσις τῶν «φίλων τῆς δημοκρατίας», οἱ ὁποῖοι ἐν συνεχείᾳ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἦτο νὰ ἀνατρέψουν διὰ τῆς ὠμῆς βίας τὴν συνταγματικὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν ἑαυτούς, ἄνευ οὐδενὸς εἴδους ἐκλογῶν, ὡς τὴν κυρίαρχον δήλωσιν τῆς θελήσεως τοῦ Λαοῦ.

»Κατὰ τὰς πρώτας πρωινὰς ὥρας τῆς Τρίτης μὲ ἐπληροφόρησεν ὁ Στρατηγὸς Οὐΐλσον ὅτι αἱ πολὺ σημαντικαὶ δυνάμεις καλῶς ἐξησκημένων στρατευμάτων, τὰς ὁποίας εἴχομεν ἤδη ἀποστείλει, ἐνισχύοντο. Συγχρόνως διέταξα τὸν Στρατηγὸν Σκόμπι ὅπως ἀναλάβῃ πλήρη ἔλεγχον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν πέριξ περιοχῶν καὶ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἀναγκαίας δυνάμεις διὰ νὰ ἐκδιώξῃ τὰς συμμορίας τοῦ ΕΛΑΣ, αἵτινες ἐλυμαίνοντο τὴν πρωτεύουσαν.» (Ἐπευφημίαι.)

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΗΝΤΕΝ

Ἀκολούθως ὡμίλησεν ὁ Α. Ἤντεν, ὁ ὁποῖος εἶπε:

«Τὴν σημερινὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς διέπει τὸ αἴσθημα τῆς τραγωδίας. Μόλις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ὅταν ἤμην εἰς Ἀθήνας, ἤκουσα τὰ χειροκροτήματα ἑνὸς ἀπεράντου ἑλληνικοῦ πλήθους, ὡς ἐκδήλωσιν τῆς φιλίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Ὁποία ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ τῶν στρατευμάτων μας! Εἶναι τραγικὸν ὅτι ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴν ἐκείνην ἐφθάσαμεν εἰς τὰ τωρινὰ γεγονότα.

»Ὁ σκοπός μας εἶναι νὰ καταστήσωμεν δυνατὸν ὥστε ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν θέλησίν του καὶ τὰς ἀποφάσεις του. Πρέπει ὅμως νὰ ἐπιμείνωμεν ὅπως ἡ ἐκδήλωσις τῆς θελήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ γίνῃ εἰς τὴν ψηφοδόχον καὶ ὄχι διὰ βομβῶν.»

Ἐξετάζων τὸ κατὰ πόσον ἡ Κυβέρνησις πρὸ ἑβδομάδος ἦτο ἀληθῶς ἀντιπροσωπευτικὴ τοῦ Λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἤντεν εἶπεν ὅτι καὶ τὰ 24 μέλη τῆς Κυβερνήσεως ἦσαν δημοκρατικῶν πεποιθήσεων, καὶ ἐχαρακτήρισεν ὡς διαστρέβλωσιν τῆς ἀληθείας τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἀντιδραστική.

«Ὅταν ἤμην εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσέθεσεν, ἀντιπρόσωποι τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ἐζήτησαν νὰ μὲ ἰδοῦν καὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἦσαν πλήρως ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν ἑνότητα τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικήν της καὶ ἐξεδηλώθησαν ὡς ἔχοντες ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἡγεσίαν τοῦ κ. Παπανδρέου. Ἐξέφρασα τὴν ἱκανοποίησίν μου ἀπὸ τὴν δήλωσιν αὐτὴν καὶ εἶπα ὅτι ἤλπιζα ὅτι ἡ ἑνότης ἥτις ὑφίστατο εἰς τὴν Κυβέρνησιν θὰ ἐξηκολούθει. Μοῦ ἐδήλωσαν ἐπίσης ὅτι συνεφώνουν μὲ τὴν δήλωσιν τοῦ κ. Παπανδρέου ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὀργάνωσιν ἑνὸς Ἐθνικοῦ Στρατοῦ καὶ εἶπον ὅτι ἀπέβλεπον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἰδίας ἑνότητος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος ὅπερ εἶχεν ἐκθέσει ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργός.»

Ο ΤΣΩΡΤΣΙΛ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Δεκέμβριος 1944

Τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων ἔφθασαν εἰς Ἀθήνας ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργὸς Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Ἤντεν. Τὴν ἑπομένην, 26 Δεκεμβρίου 1944, ἐγένετο εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν σύσκεψις, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκλήθησαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ὁ Στρατηγὸς Πλαστήρας καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τῶν στασιαστῶν Σιάντος καὶ Παρτσαλίδης.
Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συσκέψεως παρέστησαν οἱ Βρεττανοὶ ἡγέται, ὁ Ἀρχιστράτηγος Ἀλεξάντερ, ὁ Ὑπουργὸς Μακμίλλαν, ὁ Στρατηγὸς Σκόμπι, ὁ Βρεττανὸς Πρεσβευτὴς Λῆπερ, ὁ Πρεσβευτὴς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Μὰκ Βῆ, καθὼς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων Συμμάχων Δυνάμεων.
Ὁ Τσῶρτσιλ ὡμίλησε πρῶτος, χαιρετίσας τοὺς παρισταμένους καὶ προσδιορίσας τὴν Βρεττανικὴν πολιτικήν.
Μετὰ τὰς προσφωνήσεις οἱ ἐπίσημοι Ξένοι ἐγκατέλειψαν τὴν αἴθουσαν καὶ ἤρχισεν ἡ συζήτησις πρὸς ἀνεύρεσιν βάσεως «συμβιβασμοῦ» διὰ τὸν τερματισμὸν τῆς Στάσεως. Ἀλλὰ ἡ συζήτησις εἰς οὐδὲν ἀπέληξεν, διότι οἱ Κομμουνισταί, ἐκλαβόντες τὴν ἔλευσιν τοῦ Τσῶρτσιλ ὡς ἀδυναμίαν, ἤθελαν νὰ ὑπαγορεύσουν ὅρους νικητῶν. Τὸ μόνον θετικὸν ἀποτέλεσμα τῆς συσκέψεως ὑπῆρξεν ἡ συμφωνία τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τοὺς παρισταμένους διὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμέσου καθιερώσεως Ἀντιβασιλείας.
Ὁ λόγος τοῦ Τσῶρτσιλ εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε, Κύριε Πρωθυπουργέ, Κύριοι Ὑπουργοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Στρατιωτικὲ Διοικητὰ τῶν Συμμαχικῶν Στρατευμάτων Μεσογείου, Κύριε Ὑπουργὲ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, Ἀντιπρόσωποι τῶν Μεγάλων Συμμάχων, Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Ρωσίας καὶ Γαλλίας, Κύριε Πρέσβυ καὶ ἄλλοι παρευρισκόμενοι Κύριοι.

Ἀπόψε ἔχομεν πολλὰ σοβαρὰ ζητήματα. Σήμερον δύναται ἡ Ἑλλὰς νὰ καταστῇ ἕνα ἡνωμένον Ἔθνος καὶ νὰ

βαδίση ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἡνωμένων Ἐθνῶν τοῦ κόσμου πρὸς τὴν Νίκην.

Αὔριον, ἐὰν ὅλαι αἱ προσπάθειαί μας ἀποτύχουν, θὰ ὑποχρεωθῶμεν νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὸ τραχὺ καθῆκον, καὶ ἡμεῖς οἱ Βρεττανοὶ θὰ ἔχωμεν νὰ ἀναλάβωμεν ἕνα μέγα μέρος τοῦ καθήκοντος, νὰ σώσωμεν τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὴν ἀναρχίαν καὶ τὰς σημερινὰς οἰκτρὰς συνθήκας καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν μίαν ἐπαρκῆ περιοχὴν ἀσφαλείας πέριξ αὐτῆς, διὰ νὰ δυνηθῇ ὁ Λαὸς τῶν Ἀθηνῶν νὰ προχωρήση εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν καὶ ἐργασίαν του, νὰ λάβη τὰς προμηθείας αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται καὶ νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἔχει εἰρήνην, ὅτι ἔχει ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν. Τὸ ὅτι ἐζητήσαμεν τὴν σύσκεψιν αὐτὴν δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ προσπάθεια τὴν ὁποίαν ἀνέλαβεν ἡ Κυβέρνησις τῆς Α.Μ. εἶναι ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, οὔτε ὅτι διστάζομεν νὰ τὴν ἐκτελέσωμεν. Ἐλπίζομεν ὅμως διακαῶς ὅτι, σύντροφοι εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς Ναζιστικῆς τυραννίας, θὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν κἄποιαν λύσιν παρ' ὅλας τὰς δυσκολίας μας. Ἐλπίζω ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΛΑΣ δὲν θὰ φαντασθοῦν ὅτι παρανοοῦμεν τὰς ἀπόψεις των καὶ τὰς δυσκολίας των. Ὅλοι εὑρισκόμεθα πρὸ δυσχερειῶν. Πρέπει νὰ ὑπάρξη αἴσθημα εὐθύνης διὰ τὸ μέλλον καὶ κατανόησις μεταξὺ ἀνθρώπων.

Διατί ἡμεῖς οἱ Ἄγγλοι ἤλθομεν ἐδῶ; Ἤλθομεν ἐν γνώσει καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Προέδρου Ροῦζβελτ καὶ τοῦ Στρατάρχου Στάλιν, καὶ φρονοῦμεν ἐπίσης ὅτι εἰς Καζέρτα εἴχομεν λάβει τὴν πρόσκλησιν ὅλων τῶν Ἑλλήνων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ΕΛΑΣ. Εἴχομεν ἄλλωστε τὰς ἡμέρας ἐκείνας νὰ ἐκδιώξωμεν τοὺς Γερμανούς, καὶ εἶναι ἀληθὲς ὅτι σήμερον εὑρισκόμεθα εἰς διαφορετικὴν θέσιν. Δι' αὐτὸ ἐδέχθημεν, ὅταν ἐκλήθημεν, νὰ ἔλθωμεν. Δι' αὐτὸ προσεπάθησα νὰ ἐξηγήσω εἰς τοὺς Ἀντιπροσώπους τοῦ ΕΛΑΣ τὴν θέσιν μας, ὅτι θεωροῦμεν ἡμᾶς κληθέντας καὶ ὅτι ἤλθομεν μὲ

καλὴ καρδιὰ καὶ μὲ πλήρεις τὰς χεῖρας, χωρὶς καμμίαν ἄλλην βλέψιν παρὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν θέσιν της, ὡς νικητρίας διὰ μέσου σκληρῶν ἀγώνων, εἰς τὴν σειρὰν τῶν Συμμάχων, τώρα ὁπότε ἡ νίκη δὲν εἶναι τόσον μακράν. Διατί δὲν δυνάμεθα νὰ φύγωμεν; Ἀφ' ὅτου εὑρισκόμεθα ἐδῶ βίαιαι καὶ ἀπροσδόκητοι ταραχαὶ ἀνακύπτουν, καὶ ἡμεῖς ἀνεμίχθημεν εἰς αὐτὰς κάμνοντες ἐκεῖνο ποὺ πιστεύομεν ὅτι εἶναι τὸ καθῆκον μας. **Τὸ καθῆκον μας αὐτὸ θὰ τὸ ἐκτελέσωμεν ἄφοβα καὶ πιστὰ μέχρι τέλους.**

Μὴ νομισθῇ ὅμως ὅτι ἡ Μεγάλη Βρεττανία προσδοκᾷ οἱονδήποτε ὑλικὸν πλεονέκτημα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν θέλομεν οὐδὲ σπιθαμὴν τοῦ ἐδάφους σας. Δὲν ἐπιδιώκομεν ἐμπορικὰ ὠφέλη ἄλλα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλλὰς προσφέρει εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη τοῦ κόσμου. Δὲν ἔχομεν τὴν ἐλαχίστην πρόθεσιν νὰ ἐπέμβωμεν εἰς τὰς ὑποθέσεις, μὲ τὰς ὁποίας ἀσχολεῖται μία νόμιμος καὶ ἥσυχος Ἑλλάς. Ἐὰν ἡ Ἑλλὰς εἶναι Μοναρχία ἢ Δημοκρατία εἶναι ὑπόθεσις τῶν Ἑλλήνων καὶ μόνοι οἱ Ἕλληνες θὰ ἀποφασίσουν. Θέλομεν μόνον τὸ καλό σας, ποὺ εἶναι καλὸ δι' ὅλους. Τί θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα; Φυσικὰ τώρα ποὺ συνέβησαν ὅλα αὐτὰ τὰ τραγικὰ πράγματα ἡ τιμὴ μᾶς ἐπιβάλλει νὰ τὰ φέρωμεν εἰς αἴσιον πέρας. Πρέπει συνεπῶς νὰ ζητήσωμεν τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὅρων τοῦ Στρατηγοῦ Σκόμπι. Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐγκατασταθῇ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἐπὶ εὐρείας βάσεως, ἀντιπροσωπευτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, κεκτημένη ἱκανὸν ἑλληνικὸν ἐθνικὸν στρατόν, καὶ μὲ ἑλληνικὴν ἀστυνομίαν, μέχρις ὅτου τίμιαι καὶ ἐλεύθεραι γενικαὶ ἐκλογαὶ ἐνεργηθοῦν καθ' ὅλην τὴν χώραν ἢ εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς. Ἐλπίζομεν ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ φωνὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ θὰ ἐκφρασθῇ πλήρως, μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅπως ἐκδηλώνομεν τὴν φωνήν μας εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν διὰ τῆς μεθόδου ἐκλογῶν στηριζομένων εἰς μυστικὴν

ψηφοφορίαν, εἰς τρόπον ὥστε κάθε ἄνθρωπος, πτωχὸς ἢ πλούσιος, νὰ ἔχῃ ἴσον δικαίωμα ψήφου. Ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἡ παλαιά των φιλία. Ἐκεῖνο ποὺ ἐπιθυμοῦμεν εἶναι νὰ ζῆτε εὐτυχισμένοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ νὰ ἀποκτήσετε εὐημερίαν καὶ νὰ πάρετε εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τὴν θέσιν σας, ἀξίαν τῶν Ἑλλήνων ποὺ ἔθραυσαν τὴν Ἰταλικὴν ἰσχὺν καὶ ἐπολέμησαν τόσον γενναίως κατὰ τῆς μεγάλης δυνάμεως τῆς Γερμανίας. Σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστεύσετε ὅτι ὁμιλῶ ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α. Μεγαλειότητος καὶ ὅτι αὐτὸ ποὺ λέγω προέρχεται ἀπὸ τὴν καρδιά μου.

Ὅταν ἤλθαμεν χθὲς ἐδῶ, ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ ὁμιλήσωμεν πέριξ μιᾶς τραπέζης. Εἶναι προτιμότερον νὰ γίνῃ κάθε προσπάθεια διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ Ἑλλὰς εἰς συντελεστὴν τῆς νίκης, καὶ αὐτὸ νὰ γίνῃ τώρα. Σχετικῶς συνωμιλήσαμεν μὲ τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Παπανδρέου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸν Λίβανον ὑπεστηρίχθη ἀπὸ ὅλα τὰ ἐν Ἑλλάδι κόμματα, καὶ τοῦ ἐπροτείναμεν μίαν διάσκεψιν ὡς ἐκείνη. Ἐγὼ καὶ ὁ κ. Ἤντεν ἐκάμαμεν ὅλο αὐτὸ τὸ ταξίδι, παρὰ τὰς μεγάλας μάχας αἱ ὁποῖαι διεξάγονται εἰς τὸ Βέλγιον καὶ τὰ Γερμανικὰ σύνορα, διὰ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ἀθλίαν μοῖραν καὶ νὰ τὴν ὑψώσωμεν εἰς σημεῖον μεγάλης δόξης καὶ φήμης. Ὁ κ. Παπανδρέου εἶπεν ἀμέσως ὅτι μία τοιαύτη διάσκεψις θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος, καὶ συνήλθομεν ὅλοι τώρα, ἐδῶ, εἰς τὴν πόλιν αὐτήν, ὅπου ὁ κρότος τῶν πυροβόλων εἰς οὐχὶ μεγάλην ἀπόστασιν ἀκούεται κάθε λεπτόν. Τὸ ἑπόμενον ἀγγλικὸν βῆμα ἦτο νὰ κληθῇ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος νὰ προεδρεύσῃ τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς διασκέψεως. Δὲν προτιθέμεθα νὰ παρεμποδίσωμεν τὰς συζητήσεις σας. Ἡμεῖς οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ λοιποὶ ἀντιπρόσωποι τῶν μεγάλων ἡνωμένων νικητριῶν Δυνάμεων θὰ σᾶς ἀφήσωμεν, σᾶς τοὺς Ἕλληνας, νὰ συζητήσετε μόνοι σας ὑπὸ τὸν ἐξοχώτατον τοῦτον καὶ

ἀξιοσέβαστον πολίτην, καὶ δὲν θὰ σᾶς ἐνοχλήσωμεν ἕως ὅτου σεῖς μᾶς καλέσετε ἐκ νέου. Δὲν ἔχομεν πολὺν χρόνον νὰ περιμένωμεν, διότι ἔχομεν πολλὰ ἄλλα ἔργα νὰ ἐκπληρώσωμεν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν τῆς τρομερᾶς καταιγίδος. Ἐλπίζω, ὡς τόσον, ὅτι ἡ διάσκεψις ἡ ὁποῖα ἀρχίζει ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας σήμερον τὸ ἀπόγευμα θὰ ἀποκαταστήσῃ πάλιν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν δόξαν καὶ τὴν ἰσχύν της μεταξὺ τῶν Συμμάχων, καὶ ἡ τόσον ἀναμενομένη ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς γῆς εἰρήνη θὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα ἀπὸ κίνδυνον ἐκ Βορρᾶ καὶ θὰ καταστήσῃ ἱκανὸν κάθε Ἕλληνα νὰ κάμῃ, πρὸ τῶν ὀμμάτων ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, τὸ καλύτερον διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ διὰ τὴν Χώραν του. Τὴν στιγμὴν ταύτην τὰ βλέμματα ὅλων στρέφονται πρὸς αὐτὴν τὴν τράπεζαν, καὶ ἡμεῖς οἱ Βρεττανοὶ πιστεύομεν ὅτι παρ' ὅλα ὅσα συνέβησαν εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς μάχης, παρὰ πᾶσαν παρεξήγησιν ἡ ὁποία ἔλαβε χώραν, θὰ διατηρήσωμεν τὴν παλαιὰν ἐκείνην φιλίαν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μεγάλης Βρεττανίας, ἡ ὁποία τόσον σπουδαῖον ρόλον ἔπαιξεν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.»

«ΕΙΣ ΟΥΔΕΝΑ ΘΑ ΕΠΙΤΡΕΨΩΜΕΝ ΝΑ ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ»

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Κατὰ τὴν σύσκεψιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, τῆς 26 Δεκεμβρίου 1944, ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Κ.Κ.Ε. Σιάντος προσεπάθησε νὰ ἐπιρρίψῃ τὴν εὐθύνην τῆς Στάσεως εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Γ. Παπανδρέου, ἀπαντῶν, εἶπε τὰ ἑξῆς:

Οἱ προηγηθέντες ὁμιληταὶ ἔθεσαν τὸ ζήτημα τῶν εὐθυνῶν καὶ ἐπεχείρησαν νὰ διαστρέψουν τὴν ἀλήθειαν. Ὀφείλω διὰ τοῦτο νὰ λάβω τὸν λόγον. Εἰς μάτην προσπαθοῦν νὰ μεταθέσουν τὰς εὐθύνας τῆς σημερινῆς αἱματηρᾶς τραγῳδίας. Τὸ ὄνομα τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως θὰ μείνῃ πάντοτε εἰς τὴν Ἱστορίαν συνυφασμένον μὲ τὴν προσπάθειαν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως. Καὶ οἱ ἀδιάλλακτοι ἡγέται τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς θὰ παραμείνουν οἱ ἔνοχοι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβόλαιον τοῦ Λιβάνου ἐτέθησαν αἱ ἀρχαί, τὴν πραγμάτωσιν τῶν ὁποίων σταθερῶς ἐπεδίωξα. Καὶ αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ εἶναι ἡ διάλυσις τῶν Ἀνταρτικῶν δυνάμεων, ἡ δημιουργία Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ἡ κατάργησις τῆς τρομοκρατίας, ἡ ἀποκατάστασις τῆς τάξεως, τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας, ὥστε ἀπηλλαγμένος πάσης ὑλικῆς καὶ ψυχολογικῆς βίας ν' ἀποφασίσῃ ἐλευθέρως καὶ διὰ τὸ Πολίτευμα, καὶ διὰ τὸ Κοινωνικὸν Καθεστώς, καὶ διὰ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀρεσκείας του.

Τὰς ἀρχὰς αὐτὰς ἐπανελάβομεν καὶ εἰς τὸν προγραμ-

ματικὸν λόγον τῆς Κυβερνήσεως, τὴν 18 Ὀκτωβρίου. Αὐταὶ ὑπῆρξαν αἱ κοιναί μας ἐπαγγελίαι. Ποία ὅμως ἦτο ἡ πραγματικότης; Ὑπῆρχεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ ὁλόκληρος ἡ Χώρα ἐστέναζεν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς Ἑαμικῆς τρομοκρατίας. Οἱ ἀντάρται τοῦ ΕΛΑΣ καὶ ἡ Ἑαμικὴ πολιτοφυλακὴ ἀπετέλουν τὸ Κράτος. Καὶ ἐξηκολούθουν καὶ αἱ συλλήψεις καὶ αἱ ἐκτελέσεις τῶν πολιτῶν οἱ ὁποῖοι ἐβαρύνοντο μόνον μὲ τὴν εὐθύνην ὅτι δὲν συνεμερίζοντο τὴν τρομοκρατικὴν πολιτικὴν τῆς ἐνόπλου μειοψηφίας. Εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, ἔγιναν χιλιάδες συλλήψεων καὶ πλῆθος ἐκτελέσεων. **Καὶ ἐν τούτοις ἐκάμαμεν ὑπομονήν.** Ἠθέλαμεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι διετρέχαμεν μίαν μεταβατικὴν περίοδον καὶ ὅτι, μετὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀποστράτευσιν τῶν Ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ τῆς Ἑαμικῆς πολιτοφυλακῆς, θὰ ἀποκαθίστατο τὸ ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου εἰς τὴν Χώραν. Δι' αὐτὸ εἴχομεν ζητήσει προθεσμίαν δύο μηνῶν ἀπὸ τὸ Ἔθνος πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Οἰκονομίας μας. Ὅλην μας τὴν προσοχὴν εἴχομεν συγκεντρώσει εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἀποστρατεύσεως, καὶ διὰ τοῦτο αἱ προθεσμίαι της ἔμεναν ἀμετακίνητοι. Ἀλλά, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀποστράτευσις καὶ ὁ ἀφοπλισμός, δὲν ἠρκέσθημεν μόνον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κοινοῦ προγράμματος. Ἐπροθυμοποιήθημεν καὶ εἰς ἄλλας ὑποχωρήσεις.

Καὶ τὸ ἀπόγευμα τῆς Δευτέρας, περίπου μίαν ἑβδομάδα πρὸ τῆς Στάσεως, οἱ ὑπουργοὶ Ζεῦγος, Σβῶλος καὶ Τσιριμῶκος μὲ ἐπεσκέφθησαν καὶ μοῦ ἐπέδωκαν κείμενον Συμφωνίας τὸ ὁποῖον εἶχον συντάξει οἱ ἴδιοι, καὶ εἶναι αὐτὸ τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον ἔχω εἰς χεῖρας μου, τὸ ὁποῖον περιεῖχε πράγματι τὰ πορίσματα τῶν μακρῶν μας συνεννοήσεων.

Ὑπῆρξα εὐτυχὴς καί, ὑπὸ τὸ κράτος βαθείας συγκινήσεως, τοὺς συνεχάρην διὰ τὴν ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν

τὴν ὁποίαν ἀπὸ κοινοῦ προσεφέραμεν εἰς τὴν Χώραν, ἐξασφαλίζοντες τὴν ὁμαλὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν περίοδον τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως εἰς τὸ Ἐλεύθερον Κράτος Δικαίου. Μὲ ἐβεβαίωσαν τότε ὅτι ἡ μεγαλυτέρα τιμὴ ἀνήκει εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποίου ἡ δημοκρατικὴ συνείδησις καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὰς Λαϊκὰς Ἐλευθερίας ὡδήγησαν εἰς τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα. Ἐν τούτοις, τὴν ἑπομένην, Τρίτην τὸ ἀπόγευμα, μὲ ἐπεσκέφθη ἀπροόπτως ὁ ὑπουργὸς Ζεῦγος, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐδήλωσεν ὅτι ὑποχωροῦν καὶ δὲν ἀποδέχονται πλέον τὸ κείμενον τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς χεῖρας μου. **Ἦτο προφανὲς ὅτι ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ ἀπεφάσισε νὰ μεταβάλῃ κατεύθυνσιν.** Διότι ἐπλησίαζαν αἱ προθεσμίαι τῆς ἀποστρατεύσεως. Ἐνώπιον αὐτῆς ἐτέθη τὸ δίλημμα ἢ νὰ δεχθῇ τὴν ἀποστράτευσιν καὶ τὸν ἀφοπλισμὸν ἢ νὰ στασιάσῃ. Μετὰ σφοδρὰν πάλην μεταξὺ Διαλλακτικῶν καὶ Ἀδιαλλάκτων, **τελικῶς οἱ Ἀδιάλλακτοι ἐπεκράτησαν καὶ ἀπεφάσισαν τὴν Στάσιν.**

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ματαία εἶναι ἡ προσπάθεια τὴν ὁποίαν καταβάλλετε νὰ μεταθέσετε τὰς τρομεράς σας εὐθύνας. Εἰς οὐδένα θὰ ἐπιτρέψωμεν νὰ παραμορφώσῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. **Θὰ μείνωμεν εἰς τὴν Ἱστορίαν οἱ πρωταγωνισταὶ τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, καὶ θὰ μείνετε οἱ ἐγκληματίαι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.**

«ΕΠΕΤΕΛΕΣΑΜΕΝ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΜΑΣ»

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Ἡ σύσκεψις, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ἐξηκολούθησε καὶ τὴν ἑπομένην, 27 Δεκεμβρίου 1944. Κατὰ ταύτην, συζητουμένου τοῦ θέματος τῆς Ἀντιβασιλείας, ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἔλαβε τελευταῖος τὸν λόγον καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ποία εἶναι ἡ σύνθεσις τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως; Οἱ Στασιασταὶ τὴν ἐμφανίζουν ὡς προσωπικήν. Ἀλλὰ εἶναι πράγματι προσωπικὴ ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις;

Ὄχι! Εἶναι Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἐκτὸς μόνον τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς καὶ τοῦ κ. Καφαντάρη, ὁ ὁποῖος ἠρνήθη συμμετοχήν. Διότι εἰς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν συμμετέχουν τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, μὲ τρεῖς ὑπουργούς, τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, ἡ Δημοκρατικὴ Ἕνωσις, τὸ Ἑνωτικὸν Κόμμα καὶ ἀνεξάρτητοι πολιτικοί.

Καὶ πρέπει νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα προηγήθησαν τῆς Στάσεως. Ὅταν ἔβλεπα ὅτι αἱ ὑπεράνθρωποι προσπάθειαι, τὰς ὁποίας εἶχον καταβάλει πρὸς διατήρησιν τῆς συνεργασίας μὲ τὴν Ἄκραν Ἀριστερὰν καὶ πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἀπέβαινον μάταιαι, διότι ἡ Ἄκρα Ἀριστερά, ἀντιληφθεῖσα πλέον ὅτι ἀποτελεῖ μικρὰν μειοψηφίαν τοῦ Λαοῦ, ἠρνεῖτο τὴν ἀποστράτευσιν καὶ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν ἐνόπλων της δυνάμεων, τότε δὲν ἠρκέσθην εἰς τὴν παλαιὰν ἐμπιστοσύνην τῶν συνεργαζομένων πολιτικῶν κομμάτων. Ἐκάλεσα τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καὶ ἀνεκοίνωσα ὅτι εἰσήλθομεν εἰς τὴν κρίσιν. Ὅτι ἡ Ἄκρα Ἀριστερὰ ἔχει ἀποφασίσει τὴν Στάσιν ἐναντίον τοῦ Κράτους. Ὅτι σκληρὸν καὶ ἀχάριστον εἶναι πλέον τὸ καθῆκον τὸ ὁποῖον θὰ ὀφεί-

λωμεν νὰ ἐπιτελέσωμεν. Ἀλλὰ ἀκριβῶς δι' αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιβάλλεται μὲ ἠλαττωμένην καὶ ἀμφίβολον ἐμπιστοσύνην τῶν συνεργαζομένων κομμάτων. Ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ἡ ἀλληλεγγύη θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀπόλυτοι, ἄλλως ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ ἀμέσως τὴν παραίτησίν της, διὰ νὰ ἔλθουν ἄλλοι, περιβαλλόμενοι μὲ τὴν κοινὴν ἐμπιστοσύνην.

Ἀπηυθύνθην, ἰδιαιτέρως, πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς τῶν Φιλελευθέρων καὶ παρεκάλεσα τὸν ὑπουργὸν κ. Ἀβραὰμ ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων καὶ ἀνακοινώσῃ τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως.

Καὶ ὁ κ. Ἀβραάμ, συναντήσας τὸν Ἀρχηγὸν τῶν Φιλελευθέρων, ἐπέστρεψε καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ὅτι τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων ὄχι μόνον « ἀνεπιφυλάκτως » ἀλλὰ « μετ' ἐνθουσιασμοῦ » τάσσεται εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἀπειλουμένης Στάσεως. Τὸ ἴδιον ἐπανέλαβε καὶ εἰς ἐμὲ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων ὅταν τὴν ἐπομένην τὸν ἐπεσκέφθην.

Τὸ Λαϊκὸν Κόμμα, διὰ τῶν ὑπουργῶν του, οἱ ὁποῖοι μετεῖχον εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἐξεδήλωσεν ἐπίσης τὴν ἀπόλυτον ὁμοφωνίαν του.

Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ ὅλα τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν Ἀγῶνα, ὑπερασπισταὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Ἔθνους καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Λαοῦ μας ἐναντίον τῆς ἀντεθνικῆς καὶ ἀντιλαϊκῆς Στάσεως.

Ἔκτοτε ποῖον ἦτο τὸ κοινὸν καθῆκον;

Τὸ κοινὸν καθῆκον ἦτο νὰ γίνεται καθ' ἡμέραν συμπαγέστερον τὸ Ἐθνικὸν Μέτωπον, νὰ ἐνισχύεται καθ' ἡμέραν περισσότερον ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα.

Καὶ ὅμως συνέβη τὸ ἀντίθετον! Ἐνῷ ἐπετέλει μὲ αὐταπάρνησιν καὶ αὐτοθυσίαν τὸ ἐθνικόν της καθῆκον, ἐνῷ ἀνήρχετο εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Μαρτυρίου, ἤρχισε ταυτοχρόνως νὰ βάλλεται καὶ ἐκ τῶν νώτων! Ἀπόψεις κομ-

ματικαὶ καὶ προσωπικαὶ ἤρχισαν νὰ ἐπικρατοῦν ἀπέναντι τῶν ἐθνικῶν ἀπόψεων. Καὶ ἀντὶ νὰ διαλύεται, ὡς ὤφειλε, τὸ ΕΑΜ, τὸ ὁποῖον ἦτο ἔνοχον τῆς προδοτικῆς Στάσεως, ἤρχισεν ἡ ἀποσύνθεσις εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἐθνικοῦ Μετώπου. Ἀντὶ νὰ βάλλωνται οἱ στασιασταί, ἐβάλλετο τὸ Ἔθνος!

Καὶ ἀνεγνώσαμεν δηλώσεις πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ὅτι «χρειάζεται ρυθμιστὴς τοῦ Πολιτεύματος, διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ συμβιβασμὸν» μεταξὺ τῶν δύο ἀντιμαχομένων παρατάξεων. Ὑπάρχουν λοιπὸν «δύο ἀντιμαχόμεναι παρατάξεις» ἠθικῶς ὁμότιμοι; Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς δὲν ὑπάρχουν δύο ἀντιμαχόμεναι παρατάξεις. Ὑπάρχει ἀφ' ἑνὸς τὸ Ἔθνος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ Στάσις. Τὸ Ἔθνος τὸ ὁποῖον πλήττεται καὶ ἡ Στάσις ἡ ὁποία προδίδει.

Καὶ δὲν συνέβη μόνον αὐτό. Χθὲς τὴν ἑσπέραν, κατὰ τὴν σύσκεψιν, ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν προσῆλθε, περίπου, συνήγορος τῆς Στάσεως. Κατηγόρησε τὴν Κυβέρνησιν διότι δὲν ἀπεδέχθη τὴν διάλυσιν τῆς Ὀρεινῆς Ταξιαρχίας, τὴν ὁποίαν ἠξίωσεν ἡ Ἄκρα Ἀριστερά, καὶ παρέσχε τοιουτοτρόπως τὴν ἠθικὴν βάσιν καὶ τὴν δικαίωσιν τῆς Στάσεως. Καὶ ὠνόμασε μάλιστα τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ Ρίμινι «Σῶμα Πραιτωριανῶν»!...

Καὶ ἐπανέρχομαι εἰς τὸ θέμα τῆς Ἀντιβασιλείας. Διατί λοιπὸν ἡ Ἀντιβασιλεία θεωρεῖται σήμερον ἀπαραίτητος; Διὰ νὰ ἐπιδιώξῃ τὸν σχηματισμὸν νέας Κυβερνήσεως. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἡ Κυβέρνησις σᾶς προσφέρει τὴν λύσιν.

Ποῖος θὰ εἶναι ὁ ἐνδεχόμενος Ἀντιβασιλεύς; Θὰ εἶναι ὁ Μακαριώτατος, ὁ ὁποῖος τώρα προεδρεύει τῆς συσκέψεως. Ποίους θὰ συμβουλευθῇ; Προφανῶς τὸν πολιτικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος παρίσταται.

Μακαριώτατε, ὡς Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως σᾶς ὑποβάλλω τὴν παραίτησίν μας καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ ἀναλάβετε ἀμέσως τὴν πρωτοβουλίαν, συμβουλευόμενοι τὸν παριστάμενον πολιτικὸν κόσμον, διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας Κυβερνήσεως.

Εἶναι, ἄραγε, τόσον ἐπιτακτικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ διατάγματος τῆς Ἀντιβασιλείας, ὅταν μὲ τὴν δήλωσιν τῆς Κυβερνήσεως παρέχομεν ἀμέσως τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐπιλύσεως τοῦ Κυβερνητικοῦ ζητήματος;

Ἔχομεν ἤρεμον τὴν συνείδησιν ὅτι ἐπετελέσαμεν τὸ καθῆκον μας ἀπέναντι τῆς Χώρας.

Προσεφέραμεν, πρῶτον, τὴν μεγάλην ὑπηρεσίαν τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως τοῦ Ὀκτωβρίου. Χωρὶς ἐκείνην τὴν ὑπηρεσίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τίτλον ἀπαράγραπτον τῆς Κυβερνήσεως, δὲν θὰ ὑπῆρχον σήμερον ἐδῶ οὔτε Κυβέρνησις Ἑλληνική, οὔτε δυνάμεις Βρεττανικαί, διὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας ἀπὸ τὴν τρομοκρατικὴν τυραννίαν τῆς ἐνόπλου μειοψηφίας.

Ἐξηντλήσαμεν ἔπειτα ὅλας τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου.

Καὶ κατόπιν, ὅταν ἐσήμανεν ἡ κρίσιμος ὥρα, ὅταν παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας μας ἀπεφασίσθη τὸ πραξικόπημα ἐκ μέρους τῆς ἐνόπλου Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἐχωρήσαμεν σταθερῶς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ μας καθήκοντος ὅπως συντρίψωμεν τὴν Βίαν καὶ τὴν Ἀνταρσίαν καὶ ὑπερασπισθῶμεν, μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις, τὴν ἀκεραιότητα τοῦ Ἔθνους καὶ τὰς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἀθῆναι, Δεκέμβριος 1944

Τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου 30 Δεκεμβρίου 1944 συνῆλθεν εἰς τελευταίαν συνεδρίασιν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ἀνεκοίνωσεν ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἐνέκρινε τὴν καθιέρωσιν Ἀντιβασιλείας καὶ ὅτι μετὰ τὴν ὁρκωμοσίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ὡς Ἀντιβασιλέως, ἡ ὁποία εἶχεν ὁρισθῆ διὰ τὴν ἑπομένην, ἡ Κυβέρνησις θὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησίν της, ἡ ὁποία συνέπιπτε μὲ τὴν οὐσιαστικὴν ἧτταν τῆς Στάσεως. (Ὄντως τὴν μεθεπομένην οἱ Στασιασταὶ ἐγκατέλειψαν τὰς Ἀθήνας καὶ ἤρχισαν διαπραγματεύσεις αἱ ὁποῖαι κατέληξαν εἰς τὴν Συμφωνίαν τῆς Βάρκιζας, 13 Φεβρουαρίου 1945). Ἅπαντες οἱ Ὑπουργοὶ λαβόντες τὸν λόγον ἐξῆραν τὸ ἐθνικὸν ἔργον τοῦ Γ. Παπανδρέου. Τὰ πρακτικὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου (εἰς τὸ ὁποῖον, ἀσθενοῦντες, δὲν ἔλαβον μέρος οἱ Π. Κανελλόπουλος καὶ Κ. Βλαχοθανάσης) ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Π. Γαρουφαλιᾶς, λαμβάνων τὸν λόγον, λέγει: «Τὸ σημερινὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον εἶναι τὸ τελευταῖον τῆς παρούσης Κυβερνήσεως, καὶ ὡς νεώτερος ἐκ τῶν Ὑπουργῶν θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου ὑποχρεωμένον νὰ ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην μεθ' ἧς μὲ περιέβαλε· ταῦτα δὲ λέγων διερμηνεύω καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ὁλοκλήρου τῆς κοινῆς γνώμης διὰ τὸ ἐπιτελεσθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Προέδρου ἔργον, τὸ ὁποῖον πιθανὸν τώρα, πίσω ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῆς μάχης, νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ φανῇ, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον θὰ καταδείξῃ αὔριον ἡ Ἱστορία. Ἐκφράζων καὶ αὖθις τὰς προσωπικάς μου εὐχαριστίας εὔχομαι ὅπως ταχέως ὁ κ. Πρόεδρος κληθῇ διὰ νὰ παράσχῃ ἐκ νέου τὰς πολυτίμους πρὸς τὴν Πατρίδα ὑπηρεσίας του.»

Θεμιστοκλῆς Τσάτσος: «Κύριε Πρόεδρε. Κατὰ τὴν πρώτην συνάντησίν μας εἰς Αἴγυπτον σᾶς ἐξέφρασα τὴν ἐμπιστοσύνην μου. Σήμερον ποὺ ἡ Κυβέρνησίς σας παραιτεῖται, ἡ πίστις μου πλέον εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα, εἶναι ἀπόλυτος. Αὐτὸ ἐνόμισα καθῆκον μου νὰ διακηρύξω σήμερον, καὶ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὸ οὐδὲν ἔχω νὰ προσθέσω.»

Φ. Μανουηλίδης: «Οἱ ἐν τῇ Κυβερνήσει προσωπικοί σας φίλοι, Κύριε Πρόεδρε, μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀπεριόριστον θαυμασμόν, προσβλέπουν πρὸς τὸ ὑπέροχον ἔργον σας κατὰ τὸν τερματισμὸν τῆς πρώτης πρωθυπουργίας σας. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων μηνῶν τὸ πατριωτικὸν καὶ ἐθνικὸν ἔργον σας θὰ παραμείνῃ ἱστορικόν. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς εἰς τὴν μεγάλην του πλειοψηφίαν ἀναγνωρίζει τὰς πολυτίμους

καὶ ἀνεκτιμήτους πρὸς τὸν Τόπον ὑπηρεσίας σας. Ἄς εὐχηθῶμεν νὰ εὐημερήσῃ ἡ Ἑλλάς, καὶ ἡ πρόσκαιρος ἐκ τῆς Ἀρχῆς ἀπομάκρυνσίς σας νὰ μὴ συσσωρεύσῃ περισσοτέρας εἰς τὴν χώραν μας συμφοράς. Ἡμεῖς θὰ παραμείνωμεν πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι συνεργάται σας, πρόθυμοι εἰς κάθε θυσίαν πρὸς χάριν τῆς Πατρίδος καὶ τῶν ἰδεῶν μας.»

Ν. Ἀβραάμ: «Ὁμολογῶ ὅτι θὰ διατυπώσω μὲ ἰδιαιτέραν συγκίνησιν τὰ αἰσθήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα διακατέχομαι. Σᾶς ἐγνώρισα προσωπικῶς ὡς συνεργάτην τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ, τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Σᾶς παρηκολούθησα ὡς φίλος καὶ συναγωνιστὴς καὶ εἶχον ἔκτοτε ἐκτιμήσει τὰς ἐκτάκτους ἀρετάς σας καὶ διεῖδον τὸ πολιτικὸν αἰσθητήριόν σας. Δὲν λησμονῶ τὸ γεγονὸς ὅτι, ὅτε παρεσκευάζετο ἡ 4η Αὐγούστου, εἰς τὴν τελευταίαν Βουλὴν ἦσθε ὁ μόνος ὁ ὁποῖος διέκρινε τὸν κίνδυνον. Ὅταν ἐκλήθητε εἰς τὴν Αἴγυπτον κατεβάλατε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ Ἐθνικὴ Ἑνότης. Τὴν δρᾶσιν σας ὡς Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως παρηκολούθησα ὡς συνεργάτης σας. Διέγνωσα καὶ διεπίστωσα τὴν ἀνωτέραν ἔμπνευσιν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀσκεῖτε τὰ καθήκοντα τοῦ Κυβερνήτου, καθὼς καὶ τὸ ἰδανικὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶσθε προσηλωμένος, τῆς πραγματοποιήσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος. Κατεβάλατε ὑπερανθρώπους προσπαθείας διὰ νὰ ἐξαναγκάσετε τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν ἄκραν ἀριστερὰν νὰ παραιτηθοῦν τῶν σκοπῶν των, οἱ ὁποῖοι πρὸ μηνὸς ἐξεδηλώθησαν. Νομίζω ὅτι ἔχετε πᾶν δικαίωμα, ἐγκαταλείποντες τὸ πηδάλιον τοῦ Κράτους, νὰ εἶσθε ὑπερήφανος ὅτι ἐπράξατε τὸ πᾶν διὰ νὰ ἐξυπηρετήσετε τὴν Πατρίδα. Αἱ ὑπηρεσίαι σας αὐταὶ θὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους σας. Ἐγὼ εἶχα τὴν γνώμην ὅτι, ἀφ' οὗ ἡ Κυβέρνησίς σας ἔλαβε θέσιν ἔναντι τῆς Στάσεως, ἀνέλαβεν ἱστορικὰς εὐθύνας, καὶ δὲν θὰ ἦτο ἐξυπηρετικὴ τῶν συμφερόντων τῆς Χώρας ἡ ἐγκατάλειψις τῆς θέσεώς σας, ἐλπίζω δὲ ὅτι ὁ Μακαριώτατος, εἰς ὃν περιέρχεται νῦν ἡ Βασιλικὴ ἐξουσία, θὰ ἐκτιμήσῃ τοῦτο καὶ θὰ τὸ λάβῃ ὑπ' ὄψιν. Πάντως θὰ πρέπει ὁ διάδοχός σας νὰ ἐμπνευσθῇ ἀπὸ τὴν ἔξαρσιν ὑμῶν. Ἐὰν ἡ μέχρι τῆς Στάσεως προσπάθειά σας ὑπῆρξεν ἐξυπηρετικὴ πρὸς τὸν Τόπον, ἀπὸ τῆς Στάσεως καὶ ἐντεῦθεν οὐ μόνον ἐξυπηρετικὴ ὑπῆρξεν, ἀλλὰ ἱστορική.»

Πέτρος Ράλλης: «Σᾶς παρηκολουθήσαμεν μὲ συγκίνησιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ πάθος σας ἦτο ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις, ἡ Ἑλλάς. Ἐπῆλθον βεβαίως τὰ δυσάρεστα γεγονότα. Δὲν πταίει εἰς αὐτὸ ἡ Κυβέρνησις. Ἐγνωρίζαμεν ὅτι εἴχαμεν νὰ κάμωμεν μὲ κακοποιοὺς καὶ ἀναρχικούς, ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς κατηγορήσῃ ὅτι δὲν ἐκάμαμεν τὸ πᾶν διὰ νὰ φέρωμεν τὴν εἰρήνευσιν εἰς τὴν χώραν. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ὅτι δὲν εἶναι στιγμὴ ἀποχαιρετιστήριος. Οἱ πολιτικοὶ δὲν ἀποχαιρετῶνται. Εἶναι πρόσωπα ἱστορικά, ποὺ ἐπανέρχονται, καὶ μάλιστα μὲ μεγαλυτέραν αἴγλην. Κύριε Πρόεδρε, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ χρειασθῇ καὶ πάλιν τὰς ὑπηρεσίας σας.»

Στ. Στεφανόπουλος: «Ἐκφράζω τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸν θαυμασμόν μου διὰ τὸ ἔργον σας. Δὲν εἶσθε μόνον ὁ πρωτεργάτης τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως, ἀλλὰ καὶ ὁ πολιτικὸς εἰς τὸν

ὁποῖον ἡ Χώρα ὀφείλει τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς Στάσεως, ἡ ὁποία ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἐμπιστοσύνη καὶ ὁ θαυμασμός μας εἶναι τίτλος ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης. Χωρὶς ἐπιφύλαξιν τονίζω ὅτι ἀποτελεῖτε, Κύριε Πρόεδρε, μέγα κεφάλαιον διὰ τὸν Τόπον μας. Καὶ πάλιν σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ σᾶς ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐχειρίσθητε τὰς ἐθνικὰς ὑποθέσεις.»

Αὐγ. Θεολογίτης: «Καὶ ἐκ μέρους τῆς Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως καὶ προσωπικῶς σᾶς ἐκφράζω θερμὰς εὐχαριστίας. Ἡ Κυβέρνησις τερματίζει τὸν βίον της ἐν μέσῳ φλογῶν. Νομίζω ὅτι εἶναι δύσκολος ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὁμαλῆς ζωῆς εἰς τὴν Χώραν ἂν ἐπὶ κεφαλῆς δὲν τεθοῦν οἱ ἱκανοὶ νὰ ὁδηγήσουν πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Ἐὰν σεῖς φύγετε, δὲν βλέπω ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἀναλάβῃ. Ἐλπίζω ὅτι καὶ ἐκτὸς τῆς Κυβερνήσεως εὑρισκόμενοι θὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ ἐργαζώμεθα στενῶς μαζί σας.»

Γ. Καρτάλης: «Νομίζω ὅτι εἶμαι ἐκ τῶν ὀλίγων συναδέλφων ποὺ σᾶς παρηκολούθησαν ἀπὸ τὸν Λίβανον. Ἀπὸ τότε ἐκάματε ἀναμφισβητήτως μεγάλην προσπάθειαν διὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἑνότητα. Ὅταν ἡ Ἱστορία κάμῃ τὸν ἀπολογισμόν της, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ρίψῃ τὸ βάρος εἰς σᾶς διὰ τὴν ἀποτυχίαν αὐτήν. Καὶ δι' αὐτὸ θέλω καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου.»

Δ. Λόντος: «Κύριε Πρόεδρε. Ἐνεπνεύσθητε πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀνωτέραν ἠθικὴν ἐπιβολὴν νὰ ἀκολουθήσετε τὸ συμφέρον τοῦ Τόπου θυσιάζοντες ἀείποτε τὰς προσωπικάς σας ἐπιδιώξεις. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς μετὰ συγκινήσεως παρηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον σας καὶ τὸ ἔργον σας. Ὁ δρόμος ὑπῆρξε τραχύς, ἀλλὰ τὸν διηνύσατε μὲ ὅλην τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν νὰ ὑπηρετήσετε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Δύνασθε νὰ εἶσθε ἥσυχος ὅτι ἐπράξατε τὸ καθῆκον σας καὶ ἐδώσατε τὸ δεῖγμα πῶς ἕνας πολιτικὸς ὑπηρετεῖ τὸν Τόπον του. Εἶναι μέγας ὁ τίτλος ὅτι κατωρθώσατε νὰ ἐπιτύχετε τὴν ἀναίμακτον Ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, καταβάλλοντες περαιτέρω πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ ἀποφύγετε τὴν ρῆξιν, καὶ θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα διὰ νὰ φανῇ ἡ ἱστορικὴ σημασία τοῦ γεγονότος τούτου. Αὐτὸ θὰ σᾶς δίδῃ τὸ δικαίωμα ὥστε καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ ζητῶνται αἱ ὑπηρεσίαι σας πρὸς τὸ Ἔθνος. Εἴμεθα συγκεκινημένοι κατὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποὺ διακόπτομεν τὴν συνεργασίαν ἐν τῇ Κυβερνήσει. Κατὰ τὴν δύσκολον αὐτὴν ὥραν ἡ Χώρα ἔχει ἀνάγκην τῶν ὑπηρεσιῶν σας. Εἶναι ὀλίγοι ἐκεῖνοι ποὺ δύνανται νὰ τὴν ὑπηρετήσουν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν κατέχετε τὴν πρώτην θέσιν. Μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν εὔχομαι καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ προσφέρετε τὰς αὐτὰς πρὸς τὴν Πατρίδα ὑπηρεσίας.»

Π. Χατζηπᾶνος: «Δὲν ἔχω νὰ προσθέσω τίποτε εἰς ὅσα ἤδη ἐλέχθησαν παρὰ τῶν κυρίων συναδέλφων, τὰ ὁποῖα ἀνεπιφυλάκτως συμμερίζομαι. Σᾶς παρηκολούθησα, Κύριε Πρόεδρε, εἰς τὸ ἔργον σας καὶ εἰς τὴν προσπάθειάν σας πρὸς πραγματοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνότητος καὶ πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ Κράτους Δικαίου. Παρηκολούθησα μὲ πόσον πόνον εἴδατε ὅτι παρὰ τὰς προσπαθείας σας δὲν κατωρθώσατε νὰ κρατήσετε

τὴν Ἐθνικὴν Ἑνότητα, καὶ ὅταν ἐξερράγη ἡ Στάσις τὴν ἀντιμετωπίσατε ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος. Σᾶς ἐκφράζω τὸν θαυμασμόν μου καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους.»

Λ. Λαμπριανίδης: «Κύριε Πρόεδρε. Ὑπῆρξα ἀνέκαθεν ἀφωσιωμένος φίλος σας καὶ ὑπῆρξα συνεργάτης σας εἰς τὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὴν τελευταίαν κρισιμωτάτην ἐθνικὴν περίοδον. Εἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ σᾶς παρακολουθῶ εἰς τὴν καθημερινὴν ἀγωνίαν τῶν μεγάλων περιστάσεων τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζατε καὶ ἐθαύμαζα τὸν πατριωτισμόν, τὸ θάρρος καὶ τὴν πολιτικὴν πρόβλεψιν, ἡ ὁποία ἐνέπνεε τὰς ἀποφάσεις σας καὶ ἡ ὁποία τόσον πανηγυρικῶς ἐδικαιώθη ἀπὸ τὴν πορείαν τῶν πραγμάτων. Ὑπήρξατε πράγματι ἄξιος τῆς Πατρίδος.»

Οἱ Ὑπουργοὶ Π. Φικιώρης καὶ Φ. Δραγούμης διαδηλοῦν ἐπίσης τὴν ἀπόλυτον ἀναγνώρισιν τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου τοῦ Προέδρου, συμμεριζόμενοι τὰς ἀπόψεις τῶν συναδέλφων των.

Ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου, ἀπαντῶν, ἀφοῦ ηὐχαρίστησε τοὺς συναδέλφους του διὰ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς τιμῆς καὶ φιλίας, καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐγκαρδιότητα τῆς συνεργασίας, προέβη εἰς ἱστορικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς:

Σκοτεινὴ ἦτο ἡ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ὅταν ἀνελάβομεν τὴν Ἀρχήν, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944. Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἦτο ὑπόδουλος ὄχι μόνον εἰς τὴν Γερμανικήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἐαμικὴν—καὶ διὰ νὰ εἴμεθα κυριολεκτικώτεροι—εἰς τὴν Κομμουνιστικὴν τυραννίαν. Καὶ πρέπει νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα τότε δὲν ἠπειλεῖτο ἁπλῶς ἡ ἐπιβολὴ τῆς Κομμουνιστικῆς τυραννίας, τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτρέψωμεν. Ἡ Κομμουνιστικὴ Κατοχὴ εἶχεν οὐσιαστικῶς συντελεσθῆ, καὶ ὠφείλαμεν ν' ἀγωνισθῶμεν διὰ νὰ τὴν ἀνατρέψωμεν. Καὶ ὁ ἆθλος ἐφαίνετο ὑπεράνθρωπος...

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1944 εἶχε σχηματισθῆ καὶ ἡ Ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις τῶν Βουνῶν, ἡ Πολιτικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Ἀπελευθερώσεως (Π.Ε.Ε.Α.), ὅπως ἐπωνομάζετο. Καὶ ἐφαίνετο τόση ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ΕΑΜ ὥστε ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ Κάϊρον νὰ ἐκμυστηρεύεται εἰς τοὺς συναδέλφους του ὅτι εἶχε σοβαρὰς ἀνησυχίας μήπως ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις

προβῇ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἐαμικῆς Κυβερνήσεως...
Καὶ ἡ κατάστασις εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν, μὲ τὸ καθολικὸν σχεδὸν στασιαστικὸν κίνημα τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1944, ἦτο ἀκόμη περισσότερον τραγική. Οἱ στρατιωτικοὶ ἡγέται τῶν Συμμάχων μας εὑρίσκοντο εἰς ἀπόγνωσιν. Εἰς τὴν Μεσόγειον ἐβυθίζοντο ἀμερικανικὰ πλοῖα διότι ἔπλεαν χωρὶς τὴν καθωρισμένην συνοδείαν. Καὶ δὲν ἠχρηστεύοντο μόνον τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἕνεκα τῆς Στάσεως, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ τὰ συμμαχικά, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ φρούρησις τῶν στασιαστῶν. Ὁ Ναύαρχος Κάνιγκαμ εἶχεν ἀνακοινώσει ὅτι, ἂν ἐντὸς ὡρισμένης συντόμου προθεσμίας δὲν ἐτερματίζετο ἡ Στάσις, θὰ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ βυθίσῃ τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα. Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας ἐτηλεγράφει ὅτι «ἡ λάμψις τῆς Ἑλλάδος μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἔχει ἀμαυρωθῆ». Καὶ ὁ Πρόεδρος Ροῦζβελτ ἦτο ἀκόμη σκληρότερος μὲ τὴν διαπίστωσιν ὅτι «ἡ Ἑλλὰς ἐξῆλθε τοῦ συμμαχικοῦ στρατοπέδου...»

Αὐτὴ ἦτο ἡ κατάστασις τὴν ὁποίαν παρελάβομεν. Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε σκληρότατος, ἀλλὰ ἡ καλὴ μοῖρα τῆς Ἑλλάδος ἐβοήθησε τὸ ἔργον μας. Αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις, ὑπὸ ἐμπνευσμένην ἐθνικὴν ἡγεσίαν, ἀνασυνεκροτήθησαν. Καὶ τὸ Ναυτικόν, καὶ ἡ Ἀεροπορία, καὶ ὁ Στρατός μας. Ἀπὸ τὰ ἐρείπια τῆς Στάσεως ἀνέκυψεν ἡ Ὀρεινή μας Ταξιαρχία, ἡ ὁποία μᾶς ἔδωκε τὴν δόξαν τοῦ Ρίμινι. Ἀπίστευτοι ὑπῆρξαν αἱ ἀντιδράσεις καὶ αἱ δυσχέρειαι τὰς ὁποίας συνηντήσαμεν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνασυντάξεως. Τελικῶς ὑπερενικήθησαν.

Ἀλλὰ ἡ μεταβολὴ δὲν ἐπῆλθε μόνον εἰς τὰς ἐνόπλους δυνάμεις μας. Ἐπῆλθε γενικώτερον εἰς τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τῶν Συμμάχων. Τὸ κέντρον τοῦ βάρους μετετοπίσθη. Δὲν ἦτο πλέον τὸ ΕΑΜ ἡ ἔκφρασις τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰς τὸ Κάϊρον. Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις, ἡ ὁποία

ἕως τότε παρεῖχε καὶ ὑλικὴν βοήθειαν καὶ ἠθικὴν ἐνίσχυσιν εἰς τὸ ΕΑΜ, ἤλλαξε γραμμήν. Τὴν 27 Ἰουλίου 1944 ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τὴν 2 Αὐγούστου ὁ Βρεττανὸς Πρωθυπουργός, εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, ἐχάραξαν ὁριστικῶς τὴν νέαν πολιτικὴν τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος. Ἐτέθησαν ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὸ πλευρὸν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀναγνωρίσαντες ὅτι ἐκπροσωπεῖ τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, καὶ ἐκάλεσαν τὸ ΕΑΜ νὰ μετάσχῃ εἰς τὴν Κυβέρνησίν μας, συμφώνως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τοῦ Λιβάνου, ἀπειλήσαντες ὅτι εἰς περίπτωσιν ἀρνήσεως θὰ ἐθεώρουν τὸ ΕΑΜ ὑπεύθυνον τῆς διασπάσεως τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, καὶ μάλιστα «κατὰ τὰς ὑπερτάτας στιγμὰς τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος».

Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀπομονώσεως, καθὼς καὶ τῆς ὑλικῆς του ἐγκαταλείψεως, τὸ ΕΑΜ ἠναγκάσθη τελικῶς νὰ συμμορφωθῇ. Καὶ μετέσχε, τρεῖς μῆνας μετὰ τὸν Λίβανον, εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως.

Δραματικὴ ὑπῆρξεν ἡ πάλη μεταξὺ τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῆς Κομμουνιστικῆς ἡγεσίας κατὰ τὸ κρίσιμον ἔτος 1944, κατὰ τὸ ὁποῖον συνετελέσθη ἡ διπλῆ ἀπελευθέρωσις τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Κομμουνισμὸς τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος, ἀπέδειξεν ἐξαιρετικὰς ἱκανότητας Ὀργανώσεως, Αὐτοθυσίας καὶ Ἐγκλήματος. Καὶ ἰδίως Ἐγκλήματος... Ἀλλὰ δὲν ἀπέδειξεν Ἡγεσίαν ἀνάλογον πρὸς τὰς «ἐκτελεστικάς του» ἱκανότητας. Ἐστερήθη γραμμῆς. Εὑρίσκετο εἰς ἀδιάκοπον παλινῳδίαν μεταξὺ ἐπαναστατικῆς καὶ πολιτικῆς γραμμῆς, ἡ ὁποία τὸν ὡδήγησε τελικῶς εἰς τὴν διπλῆν συντριβὴν—καὶ τῆς δυναμικῆς κατοχῆς καὶ τῆς λαϊκῆς του βάσεως.

Ἡ γραμμὴ τῆς Ἐθνικῆς ἡγεσίας ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν συνεπὴς καὶ σαφής, καὶ ἐτηρήθη σταθερῶς, χωρὶς καμ-

μίαν παρέκκλισιν. Ὑπήρξαμεν ἀπολύτως τίμιοι εἰς τὰς σχέσεις μας μὲ τὴν Ἄκραν Ἀριστεράν. Διεκηρύξαμεν μὲ τὸν πλέον ἀνεπιφύλακτον καὶ δημόσιον τρόπον τὸν σκοπόν μας. **Ἀνέκαθεν εἴχομεν τάξει σκοπὸν τὴν διπλῆν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος.**

Μέσα διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Λαοῦ μας ἦσαν δύο: **Τὸ πρῶτον**, ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις. Τίποτε δὲν ἦτο εὐτυχέστερον διὰ τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὴν σύμπνοιαν καὶ τὴν ἤρεμον μετάβασιν πρὸς τὸν ὁμαλὸν πολιτικὸν βίον. Καὶ διὰ τοῦτο ἐξηντλήσαμεν εἰλικρινῶς ὅλας τὰς προσπαθείας μας καὶ προέβημεν εἰς ὅλας τὰς δυνατὰς ὑποχωρήσεις διὰ τὴν πραγματοποίησιν καὶ τὴν διατήρησίν της. Τὸ δεύτερον μέσον ἦτο ἡ Πάλη. Ἐὰν ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις δὲν κατωρθώνετο νὰ εὐοδωθῇ ἢ νὰ διαρκέσῃ, ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, ὠφείλαμεν νὰ παλαίσωμεν. Καί, διότι δὲν διεθέταμεν ἐπαρκῆ ὑλικὴν δύναμιν, ὠφείλαμεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν βοήθειαν τῶν Συμμάχων μας.

Ἡ ἀπόφασις τῆς Πάλης περιέχεται εἰς ὅλα καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ ἐμπιστευτικά μας κείμενα. Προτοῦ τὴν διακηρύξωμεν εἰς τὸν Λίβανον, τὴν εἴχομεν ἐπίσης ἀνεπιφυλάκτως ἀνακοινώσει καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ὅταν διήρχοντο ἀπὸ τὸ Κάϊρον, διὰ τὸν Λίβανον, τὴν 8 Μαΐου:

«Ἐὰν ἔρχεσθε, τοὺς εἴπομεν, μὲ τὴν ἀπόφασιν ν' ἀποκαταστήσωμεν πραγματικὰς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας καὶ νὰ παγιώσωμεν τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς, δὲν θὰ εὕρετε κανένα εἰλικρινέστερον ἀπὸ ἐμὲ συνεργάτην σας. Ἀλλὰ ἐάν, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, ἐννοῆτε νὰ διατηρήσετε τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὴν δυναμικὴν κατοχὴν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, τότε θὰ παλαίσωμεν. Καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶμεν καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων εἰς τὸν ἀγῶνα, διότι, **ὅπως πιστεύετε, πιστεύομεν**...»

Ἡ πολιτικὴ τῆς «Ἐθνικῆς Ἑνώσεως» κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον ηὐδοκίμησεν. Ἀπέδωκε τὸ «θαῦμα» τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως, τὸν Ὀκτώβριον. Καὶ κατέστησε δυνατὴν τὴν ἔλευσιν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων.

Ἡ πολιτικὴ τῆς «Πάλης» ἐχρειάσθη, τὸν Δεκέμβριον, ἐναντίον τῆς Στάσεως. Μὲ τὴν ἐπικουρίαν τῶν Βρεττανῶν ὡδήγησεν εἰς τὴν συντριβὴν τοῦ «Τροτσκισμοῦ», ὅπως τὸν ἀπεκάλεσεν ὁ μέγας Βρεττανὸς ἡγέτης, καὶ εἰς τὴν ὁριστικὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Λαοῦ μας.

Ἐν τούτοις, ὑπάρχουν καὶ **ἐπικρίσεις** τῆς πολιτικῆς μας, τὰς ὁποίας εἴμεθα πρόθυμοι νὰ συζητήσωμεν.

Ὑπάρχει, πρῶτον, ἡ Ἄκρα Ἀριστερά, ἡ ὁποία μᾶς ἀπευθύνει τὴν κατηγορίαν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐπιχειρήσωμεν «Μοναρχοφασιστικὸν πραξικόπημα», καὶ ὅτι μὲ τὴν Στάσιν ἠθέλησε νὰ τὸ προλάβῃ!...

Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτήν, φυσικά, δὲν χρειάζεται ἀπάντησις. Διότι ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει ὅτι εἶναι φανταστική. Καὶ τὸ γνωρίζουν περισσότερον ἀπὸ ὅλους αὐτοὶ οἱ ἡγέται τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, οἱ ὁποῖοι εἶχον διαπιστώσει καὶ ἐπανειλημμένως εἶχον ἐξάρει τὴν δημοκρατικήν μου εἰλικρίνειαν καὶ οἱ ὁποῖοι, σύμφωνα μὲ τὰς δηλώσεις τοῦ Βρεττανοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων, τοῦ ἀνεκοίνωσαν οἱ ἴδιοι ὅτι «μὲ περιβάλλουν μὲ πλήρη ἐμπιστοσύνην». Ἄλλωστε, ἐνθυμούμεθα ὅτι προχθὲς ἀκόμη ὁ κ. Σιάντος, εἰς τὴν σύσκεψιν τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ὡμολόγησεν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς Ταξιαρχίας ἦτο «πρόφασις»...

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, ὅταν οἱ Ἀδιάλλακτοι ἐπεκράτησαν ἐντὸς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος καὶ ἀπεφάσισαν ἀντὶ τῆς ἀποστρατεύσεως τὴν Στάσιν, ἐχρειά-

σθησαν ἕνα «μῦθον». Καὶ τὸν κατεσκεύασαν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν μᾶς ἐπέκριναν ὅτι ἐδώκαμεν πολλὰ ὑπουργεῖα εἰς τὸ ΕΑΜ. Ἐν τούτοις ἐδώκαμεν μόνον τὸ τέταρτον τοῦ συνόλου. Καὶ ἡ ἀποδοχή των ἀπὸ τὸ ΕΑΜ ἐσήμαινεν ὁμολογίαν, καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἑλλην. Λαοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν Συμμάχων, ὅτι ἀπετέλει πράγματι μικρὰν μειοψηφίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Μᾶς ἐπέκριναν ὅτι ἐδώκαμεν τὰ Οἰκονομικὰ ὑπουργεῖα εἰς τὴν Ἄκραν Ἀριστεράν. Βεβαίως ἡ διαχείρισις τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργείων δὲν ἦτο χωρὶς ζημίας. Ἀλλὰ λησμονοῦν οἱ ἐπικριταὶ ὅτι, ἂν ἐδίδαμεν ἄλλα, οἱ κίνδυνοι τοῦ Κράτους θὰ ἦσαν ἀκόμη μεγαλύτεροι. Καὶ ἐπίσης, ὅτι ἡ δημαγωγία τῶν δρόμων θὰ ἐστρέφετο ἐναντίον τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία κατ' ἀνάγκην ἦτο δυσάρεστος κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας... Τὸ γεγονὸς ἄλλωστε ὅτι ὁ κ. Σιάντος, κατὰ τὴν τελευταίαν σύσκεψιν, διατυπώνων τοὺς νέους ὅρους τοῦ ΕΑΜ καὶ κατονομάζων τὰ ὑπουργεῖα ποὺ ἐζήτουν, δὲν ἀνέφερε πλέον τὰ οἰκονομικὰ ὑπουργεῖα, ἀποδεικνύει πόσον τοὺς εἶχαν γίνει ἀνεπιθύμητα...

Διατυποῦται καὶ ἡ ἐπίκρισις ὅτι δὲν διεφωτίσαμεν ἐγκαίρως καὶ ἐπαρκῶς τὴν συμμαχικὴν κοινὴν γνώμην. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον τρίμηνον τῆς Κυβερνήσεως, μὲ τὴν δημοσίαν πάλην μας κατὰ τοῦ ΕΑΜ, παρέσχομεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὅλας τὰς εὐκαιρίας τῆς διαφωτίσεως. Κατόπιν ὅμως, συνεργαζόμενοι εἰς τὴν Κυβέρνησιν, πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς κατηγγέλλαμεν; Ἡ προκατάληψις τῆς συμμαχικῆς κοινῆς γνώμης εἶχε δυστυχῶς συντελεσθῇ ἀπὸ μακροῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴν ἀρκέσουν πρὸς μετάπεισιν οὔτε οἱ λόγοι τοῦ Βρεττανοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων.

'Αλλὰ ὑπάρχει μία γενικωτέρα ἐπίκρισις. Διατυπώνεται καὶ ἡ γνώμη ὅτι ἐν γένει ἡ πολιτικὴ τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως, μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἀπετέλεσε λάθος. Ὑποστηρίζεται ὅτι θὰ ἔπρεπεν ἡ Κυβέρνησις ἔκτοτε ν' ἀποκρούσῃ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ΕΑΜ καὶ ν' ἀποβλέψῃ ἐξωτερικῶς μὲν εἰς τὴν βοήθειαν τῶν Συμμάχων, καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων καὶ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας.

Ἡ ἐπίκρισις εἶναι ἀσύστατος.

Ἂν ἡ Κυβέρνησις ἀπέκρουε τὴν συμμετοχὴν τοῦ ΕΑΜ, τότε ἡ εὐθύνη τῆς ματαιώσεως τῆς ἐθνικῆς ἑνώσεως θὰ κατελογίζετο ἐκ μέρους τῶν Συμμάχων ὄχι πλέον εἰς τὸ ΕΑΜ ἀλλὰ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, καὶ τοῦτο βεβαίως θὰ εἶχε βαρυτάτας συνεπείας διὰ τὸ μέλλον.

Ἂς δεχθῶμεν ὅμως ὅτι ὁπωσδήποτε, εἴτε ἐξ ἀρνήσεως τῆς Κυβερνήσεως εἴτε ἐξ ἀρνήσεως τοῦ ΕΑΜ, ἐματαιοῦτο ἡ συμμετοχή του εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι τὸ ΕΑΜ, τότε, θὰ διετήρει ἐδῶ τὴν ἐπαναστατικήν του Κυβέρνησιν καὶ θὰ προητοιμάζετο διὰ τὴν βιαίαν κατάληψιν τῆς Ἀρχῆς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γερμανῶν. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις;...

Οἱ ἐπικριταὶ μᾶς προτείνουν νὰ εἴχομεν ἐπικαλεσθῆ, πρῶτον, τὴν βοήθειαν τῶν Συμμάχων μας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος. Εἶναι περιττὸν νὰ ὑπενθυμίσωμεν πόσον ἐπίμονος ὑπῆρξεν ἡ προσπάθειά μας πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Ἀλλὰ τίθεται σήμερον τὸ ἐρώτημα: **Ἡ Συμμαχικὴ βοήθεια θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ παρασχεθῇ;**

Πρέπει, πρῶτον, νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι κατὰ τοὺς δύο κρισίμους μῆνας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν κατοχήν, τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον, αἱ συμμαχικαὶ δυνάμεις εὑρέθησαν ἐντελῶς ἀπησχολημέναι εἰς τὰ δύο Γαλλικὰ καὶ εἰς τὸ Ἰταλικὸν μέτωπον, καὶ

δὲν ὑπῆρχον διαθέσιμοι διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ ἄν, μολαταῦτα, ὑπῆρχον διαθέσιμοι, ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι θὰ ἐπεχείρουν «ἀποβατικὴν» ἐκστρατείαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος πρὸς κατάλυσιν τοῦ ἑαμικοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον θὰ ἐνεφανίζετο μὲ τὸ προσωπεῖον τῆς λαϊκῆς δημοκρατίας καὶ θὰ προσεποιεῖτο ἐγκαρδιότητα ἀπέναντι τῶν Συμμάχων; Ὅταν γνωρίζωμεν πλέον τὴν ἀντίδρασιν τὴν ὁποίαν ἐπροκάλεσεν εἰς ὅλας τὰς συμμαχικὰς χώρας ἡ σημερινὴ ἐνέργεια τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο ἐδῶ καὶ μάλιστα προσκεκλημένα, κατὰ τὸ σύμφωνον τῆς Καζέρτα, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Ἄκραν Ἀριστερὰν καὶ ὑπεστήριζον τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν τῆς Χώρας, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διατυποῦται ἡ γνώμη ὅτι ἡ «ἀποβατικὴ» ἐκστρατεία θὰ ἦτο εὐχερής;

Οἱ ἐπικριταὶ μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι ὑπῆρχαν καὶ ἐσωτερικαὶ δυνάμεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἠδυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν. Ἐνθυμίζουν, πρῶτον, τὴν ὕπαρξιν τῶν «Ἐθνικῶν Ὀργανώσεων». Ἐγνωρίζαμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ὕπαρξίν των καὶ ἐμεριμνήσαμεν μάλιστα ἀπὸ τὸ Κάϊρον, κατὰ τὸν σύντομον χρόνον τῆς Κυβερνήσεώς, μας, νὰ τὰς ἐνισχύσωμεν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐνίσχυσιν αἱ δυνάμεις των ἦσαν ἀσήμαντοι.

Καὶ μᾶς ὑπενθυμίζουν ἀκόμη τὰ «Τάγματα Ἀσφαλείας». Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λιβάνου ἐλάβομεν θέσιν ἀπέναντι τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας καὶ διατηροῦμεν πάντοτε τὴν αὐτὴν γνώμην. Ἀλλὰ θὰ πρέπῃ, πρῶτον, νὰ καταστῇ γενικῶς σαφὲς ὅτι τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας, ὀργανούμενα καὶ ἐξοπλιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ἦσαν συμμαχικῶς ἀπαράδεκτα. Ἐπανειλημμένως μᾶς συνεστήθη ἀπὸ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν νὰ τὰ καταγγείλωμεν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ἑπομένως, διὰ λόγους καὶ ἐθνικοὺς καὶ συμμαχικοὺς δὲν ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς καμμίαν συνεργασίαν μὲ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Ἀσχέτως ὅμως πρὸς τὴν συνεργασίαν, θὰ πρέπῃ νὰ ἐξετάσωμεν ἂν

ἦσαν ὄντως εἰς θέσιν τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ἐπαναστατικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ καὶ τὴν ἔνοπλον δύναμιν τοῦ ΕΛΑΣ, ἡ ὁποία θὰ συνεκεντροῦτο εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Ἀλλὰ ὑπάρχει ἡ ἀπόδειξις! Ὅπου συνεκρούσθησαν — εἰς Πύργον, Καλάμας, Μελιγαλᾶ, Γαργαλιάνους — τὰ Τάγματα ὄχι μόνον ἡττήθησαν καὶ ἐσφάγησαν, ἀλλὰ ὡδήγησαν εἰς τὴν σφαγὴν καὶ τοὺς πληθυσμοὺς τῶν πόλεων...

Καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς Ἀθήνας θὰ συνέβαινε τὸ ἴδιον, ὅπου ἡ δύναμις τῶν Ταγμάτων ἀνήρχετο εἰς 1500 ἄνδρας. Καὶ θὰ ἐδίδετο τοιουτοτρόπως ἡ ἀφορμὴ διὰ τὴν «ἀνηλεῆ σφαγήν», τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπροφήτευαν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰ ἀγωνιώδη τηλεγραφήματα τῶν Ἀθηνῶν.

Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι, μολαταῦτα, δὲν ἀπεφύγαμεν τὴν σφαγὴν τὸν Δεκέμβριον.

Τοῦτο εἶναι δυστυχῶς ἀκριβές. Δὲν γνωρίζομεν ὅμως, πρῶτον, ἐὰν δὲν θὰ ἦτο περισσότερον τραγικὴ ἡ σφαγὴ τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἀλλὰ τὸ πλέον σημαντικὸν εἶναι ὅτι ἡ μὲν «σφαγὴ» τοῦ Ὀκτωβρίου θὰ ἐπαγίωνε τὸ Ἐαμικὸν Κράτος, διότι θὰ ἐφαίνετο στρεφομένη ἐναντίον τῶν ὀργάνων τοῦ Κατακτητοῦ καὶ τῶν ἐκμεταλλευτῶν τοῦ Λαοῦ, καὶ θὰ προσέδιδε μάλιστα εἰς τὸ ΕΑΜ τὸν φωτοστέφανον τοῦ πρωταγωνιστοῦ τῆς συμμαχικῆς ὑποθέσεως, ἐνῷ ἡ «σφαγὴ» τοῦ Δεκεμβρίου συνέτριψεν ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καὶ ἐπαγίωσε τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, διότι ὑπῆρξε Στάσις ἐναντίον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Βρεττανικῶν στρατευμάτων.

Εἶναι ἐπομένως προφανὲς ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Κυβέρνησιν μᾶς ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τρόπον ὥστε τὴν 3 Δεκεμβρίου 1944, ἀντὶ νὰ εἴμεθα ἡμεῖς ἐξόριστοι καὶ τὸ ΕΑΜ Κράτος, νὰ εἴμεθα ἡμεῖς Κράτος καὶ τὸ ΕΑΜ Στάσις...

Ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἐπικριταί, οἱ ὁποῖοι ἀνα-

γνωρίζουν μὲν τὸ « θαῦμα » τῆς ἀναιμάκτου ἀπελευθερώσεως, εὑρίσκουν ὅμως ὅτι ἔγιναν λάθη μετὰ τὴν ἄφιξιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εὑρίσκουν ὅτι ἐχάσαμεν καιρὸν διὰ τὴν σύγκρουσιν καὶ ὅτι ἐκάμαμεν μεγάλας ὑποχωρήσεις. Καὶ εὑρίσκουν ἀκόμη ὅτι εἴχομεν ὑπερμέτρως ἐμπιστευθῆ εἰς τὴν Ἄκραν Ἀριστερὰν καὶ παρεπλανήθημεν.

Θὰ ἔπρεπε πρῶτον νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς Κυβερνήσεως μέχρι τῆς ρήξεως. Ἤλθαμεν τὴν 18 Ὀκτωβρίου, ὡρκίσθημεν τὴν 23 Ὀκτωβρίου, ἡ ρῆξις ἐπῆλθεν οὐσιαστικῶς τὴν 27 Νοεμβρίου καὶ ἡ Στάσις τὴν 3 Δεκεμβρίου. Ἐπομένως, ἀπὸ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς Κυβερνήσεως μέχρι τῆς ρήξεως παρῆλθον μόνον 35 ἡμέραι. Αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ χρόνος τῆς Κυβερνήσεως...

Ἀνέκαθεν, ὅπως εἶναι γνωστόν, ἡ σταθερὰ πολιτική μας ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἀποστράτευσιν τῶν ἀνταρτικῶν δυνάμεων καὶ τὴν δημιουργίαν ἐθνικοῦ στρατοῦ.

Κατὰ τὴν συνάντησιν τῆς Ρώμης, ὅταν ἠρωτήθημεν ἀπὸ τὸν Βρεττανὸν ἡγέτην διὰ τὴν ἐσωτερικήν μας πολιτικήν, τὴν συνωψίσαμεν εἰς τὴν ἀπάντησιν: « Ἐξοπλισμὸς τοῦ Κράτους, ἀφοπλισμὸς τῶν ὀργανώσεων».

Καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἐπεδιώξαμεν ἀμέσως μετὰ τὴν ἄφιξίν μας. Ὡρίσαμεν προθεσμίαν διὰ τὴν ἀποστράτευσιν τῆς Ἐαμικῆς Πολιτοφυλακῆς τὴν 1 Δεκεμβρίου καὶ τῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων τὴν 10 Δεκεμβρίου. Καὶ αὐταὶ αἱ προθεσμίαι, παρὰ τὰς ἐπιμόνους πιέσεις πρὸς παράτασιν, ἔμειναν ἀμετακίνητοι. Ἐκεῖ ἀκριβῶς, εἰς τὴν τήρησιν τῶν προθεσμιῶν, εἴχαμεν τοποθετήσει τὴν «πυγμὴν» τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν οἱ ἐπικριταί μας ἤθελον ἐκδηλουμένην ἐπὶ δευτερευόντων θεμάτων. Ἀνεχωροῦμεν ἀπὸ τὴν σκέψιν ὅτι, ἢ θὰ ἐπραγματοποιεῖτο εἰς τὰς καθορισθείσας προθεσμίας ὁ εἰρηνικὸς ἀφοπλισμός, καὶ τότε, θεραπευομένης τῆς νόσου, θὰ ἐξέλειπον αὐτομάτως καὶ ὅλα τὰ συμπτώματα τῶν διαμέσων αὐθαιρεσιῶν, καὶ θὰ μετεβαίνομεν πλέον πρὸς τὸ ἐλεύθερον Κράτος δικαίου· ἢ θὰ ἐπήρχετο ἡ ρῆξις, ἀλλὰ

ἐπὶ τοῦ θεμελιώδους θέματος τῆς ὑπάρξεως ἢ τῆς μὴ ὑπάρξεως τοῦ Κράτους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ μόνου ἡ μάχη εὕρισκε δικαίωσιν...

Ἠρωτήθημεν ἐὰν εἴχομεν ἐλπίσει εἰς τὸν εἰρηνικὸν ἀφοπλισμόν. Οὐδέποτε ὑπήρξαμεν βέβαιοι. Ἦσαν τόσαι αἱ παλινῳδίαι τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1944, μεταξὺ ἐπαναστατικῆς καὶ πολιτικῆς γραμμῆς, ὥστε νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ ἐμπνέῃ καμμίαν βεβαιότητα. Ἐν τούτοις ἠθέλαμεν νὰ ἐλπίζωμεν. Καὶ ὄχι μόνον διότι ἀπὸ τὴν πορείαν τῶν διαπραγματεύσεων αὐτὴ ἦτο ἡ ψυχολογική μας ἐντύπωσις. Ἀλλὰ καὶ διότι ἐκάμναμεν τὸν ἁπλοῦν συλλογισμὸν ὅτι, ἀφοῦ μᾶς παρέδωκαν τὴν Ἑλλάδα τὸν Ὀκτώβριον, ὁπότε ἦσαν κύριοι, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἠλίθιοι διὰ νὰ ἐπιχειρήσουν τὴν Στάσιν τὸν Δεκέμβριον, ὁπότε ἡ συντριβή των ἦτο βεβαία. Καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων, ἄλλωστε, πιστεύομεν ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Στάσεως ὑπῆρξεν ἀπότομος καὶ ἐλήφθη κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας...

Κατηγορούμεθα ἀκόμη διὰ τὰς μεγάλας «ὑποχωρήσεις» τὰς ὁποίας ἐκάμαμεν κατὰ τὸ στάδιον τῶν διαπραγματεύσεων.

Εἶναι ἀκριβὲς ὅτι προέβημεν εἰς ὑποχωρήσεις.

Ὑπῆρξαν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι ὑπετίμων καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ ὑπεστήριζαν ὅτι ἤρκει μία «ἀπειλητικὴ χειρονομία» διὰ τὴν ὑποταγήν του. Ἡμεῖς οὐδέποτε συνεμερίσθημεν αὐτὴν τὴν γνώμην. Κατειχόμεθα πάντοτε ἀπὸ τὴν πλήρη ἐπίγνωσιν καὶ τῆς ἠθικῆς δυνάμεως τοῦ «Ἑαμισμοῦ» εἰς τὴν συμμαχικὴν κοινὴν γνώμην, καὶ τῆς ἐνόπλου ὀργανώσεως, καὶ τῆς ἐπαναστατικῆς του διαθέσεως. Καὶ ἡ ἐπίγνωσις αὐτή, τὴν ὁποίαν μετεδίδαμεν καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας συνεργάτας καὶ εἰς τοὺς Ξένους φίλους μας, ἐνέπνεε πάντοτε τὴν πολιτείαν μας.

Καὶ διὰ τοῦτο ἐθεωρήσαμεν ἐπιβεβλημένον νὰ προ-

βῶμεν εἰς ὅλας τὰς «δυνατὰς» ὑποχωρήσεις, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἦσαν ἀπαραίτητοι καὶ διὰ τὰς δύο περιπτώσεις.

Θὰ ἤμεθα εὐτυχεῖς ἐὰν αἱ ὑποχωρήσεις μας ὡδήγουν τελικῶς εἰς τὸν εἰρηνικὸν ἀφοπλισμὸν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τὴν ὁμαλὴν ἀποκατάστασιν τοῦ αὐτοδυνάμου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐὰν ὅμως, παρὰ τὰς ὑποχωρήσεις μας, οἱ ἀδιάλλακτοι τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ἀπετόλμων καὶ πάλιν τὴν Στάσιν ἐναντίον τοῦ Κράτους, μὲ τὰς ὑποχωρήσεις ἐξησφαλίζαμεν τὴν ἠθικὴν βάσιν τοῦ ἀγῶνος. Εἰς πάντα ἀγῶνα, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἡ ἐξασφάλισις τῆς ἠθικῆς βάσεως εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητος, διότι καθησυχάζει τὴν συνείδησιν ἐνώπιον τῆς σκληρᾶς ἀδελφοκτονίας ἡ ὁποία ἐπακολουθεῖ.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι καμμία ἀπὸ τὰς ὑποχωρήσεις μας δὲν ἐβελτίωσε τὴν θέσιν τῶν στασιαστῶν διὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀγῶνος. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριάκοντα πέντε ἡμερῶν τῆς Κυβερνήσεως συνετελέσθη ἡ ὑλικὴ ἐνίσχυσις τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων — Ταξιαρχία, Ἐθνοφυλακὴ — καὶ ὁ ἠθικὸς ἀφοπλισμὸς τῶν στασιαστῶν. Ὅταν ἐξερράγη ἡ Στάσις ὁλόκληρον τὸ Ἔθνος κατείχετο ἀπὸ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ εὐθύνη ὁλόκληρος ἐβάρυνε τὴν Ἄκραν Ἀριστεράν.

Καὶ πράγματι, ἀνεξιλέωτος εἶναι ἡ εὐθύνη της. Τὸ Ἔθνος καὶ ὁ Λαὸς οὐδέποτε θὰ συγχωρήσουν τοὺς ἐγκληματίας τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νὰ μᾶς στοιχίσῃ τὰς ἀπωλείας τοῦ Ἀλβανικοῦ Μετώπου... Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ ἀριθμός, ἀλλὰ ἡ φρίκη τῶν ἀδελφοκτόνων ἐγκλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀτιμάζουν τὸν πολιτισμόν μας, καθὼς καὶ ἡ πολυάριθμος ὁμηρία ἀνυπόπτων καὶ ἀθώων ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἐπαναφέρει βαρβάρους καιρούς...

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἡ Κυβέρνησις, ἐν μέσῳ ἀπείρων δοκιμασιῶν, ἀντιμετώπισεν ἀνενδότως τὴν

Στάσιν. Κατωρθώσαμεν ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου, βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ὅλμων καὶ τῶν πυροβόλων, νὰ ὀργανώσωμεν τριάκοντα τάγματα Ἐθνοφυλακῆς, τὰ ὁποῖα προσετέθησαν εἰς τὸν ἀγῶνα.

Ἐκφράζομεν πρὸς ὅλους τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς Πατρίδος, καὶ τὴν Ταξιαρχίαν τοῦ Ρίμινι, καὶ τὴν Ἐθνοφυλακήν, καὶ τὴν Χωροφυλακήν, καὶ τὴν Ἀστυνομίαν, τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἔθνους διὰ τὸν ἡρωισμὸν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν μὲ τὴν ὁποίαν, ἐν μέσῳ τοῦ καταράτου ἐμφυλίου πολέμου, ἐπετέλεσαν τὸ σκληρὸν καθῆκον τῆς ὑπερασπίσεως τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Λαοῦ μας.

Ἀλλὰ ἡ εὐγνωμοσύνη μας εἶναι ἄπειρος πρὸς τὴν κραταιὰν φίλην καὶ σύμμαχον, τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν μέγαν Ἡγέτην της. Πρὸς τοὺς ἐνταῦθα Πολιτικοὺς καὶ Στρατιωτικοὺς ἐκπροσώπους της, τοὺς ἀληθινοὺς φίλους τῆς Ἑλλάδος. Καθὼς καὶ πρὸς τὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖα τέκνα της, τὰ ὁποῖα ἔδωκαν τὸ αἷμα των διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὸ ἔργον τῆς Ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Λαοῦ μας οὐσιαστικῶς ἔληξεν. Οἱ Στασιασταὶ ἑτοιμάζονται πλέον νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς Ἀθήνας, καὶ ἡ ἧττα τῶν Ἀθηνῶν προδικάζει τὴν τελικὴν ἧτταν των.

Ὁ νέος μέγας σκοπός μας εἶναι ἡ Ἀνοικοδόμησις. Ἡ παγίωσις τοῦ Ἐλευθέρου Κράτους Δικαίου, ἡ Εὐημερία τοῦ Λαοῦ μας, ἡ Ἐθνική μας Ἀποκατάστασις.

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀποστολήν, ὁπουδήποτε εὑρεθῶμεν εἰς τὸν δημόσιον βίον, ὀφείλομεν πλέον ν' ἀφιερώσωμεν τὰς δυνάμεις μας...

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΩΣ

'Αθῆναι, 'Ιανουάριος 1945

'Η ὁρκωμοσία τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ ὡς 'Αντιβασιλέως ἔγινε τὴν 31 Δεκεμβρίου 1944. Μετὰ τὴν ὁρκωμοσίαν ὁ Πρωθυπουργὸς Γ. Παπανδρέου ὑπέβαλε τὴν παραίτησιν τῆς Κυβερνήσεως.
Τὴν 3 'Ιανουαρίου 1945 ἔγινεν ἡ ὁρκωμοσία τῆς νέας Κυβερνήσεως ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Πλαστήραν. Κατόπιν τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς ὁ Μακαριώτατος 'Αντιβασιλεὺς ἀπέστειλε πρὸς τὸν Γ. Παπανδρέου τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν:

'Εν 'Αθήναις τῇ 3 'Ιανουαρίου 1945

Πρὸς τὴν
Αὐτοῦ 'Εξοχότητα τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως
κύριον Γεώργιον Παπανδρέου

'Ενταῦθα

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ὑφ' ὑμᾶς Κυβέρνησις πρόκειται ν' ἀποχωρήσῃ τῆς διαχειρίσεως τῶν κοινῶν, διὰ πολλῆς σπουδῆς ἔχομεν, ὅπως ἐκφράσωμεν πρὸς ὑμᾶς τὰς 'Ημετέρας θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσεφέρατε πρὸς τὴν Πατρίδα, ἰδίᾳ δὲ διὰ τὰς ἐπιμόνους προσπαθείας, τὰς ὁποίας κατεβάλετε διὰ τὴν ἐπίτευξιν καὶ διατήρησιν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος. Ἔχομεν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ Λαός, κατὰ τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν του, ἀναγνωρίζει τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ ἐκτιμᾷ τὴν ὑμετέραν ἀπόφασιν, ὅπως ἀντιμετωπίσητε τὴν ἐκραγεῖσαν Στάσιν.

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς

'Ο 'Αντιβασιλεὺς
† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ο ΒΡΕΤΤΑΝΟΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

'Ιανουάριος, 1945

Κατόπιν τῆς παραιτήσεως τῆς Κυβερνήσεως ὁ Γεώργιος Παπανδρέου ἀπέστειλε τὴν 3 'Ιανουαρίου 1945 τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κ. Τσῶρτσιλ:

«Κατόπιν διορισμοῦ 'Αντιβασιλείας, ὑποβαλὼν ὁριστικὴν παραίτησιν Κυβερνήσεως, θεωρῶ καθῆκον μου νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην τῆς Χώρας μου διὰ τὴν πολύτιμον βοήθειαν τὴν ὁποίαν τῆς παρέσχετε διὰ τὴν ἀνασύνταξιν τῶν 'Εθνικῶν μας δυνάμεων εἰς τὴν Μέσην 'Ανατολήν, τὴν 'Απελευθέρωσιν ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς Τυραννίας καὶ τὴν Οἰκονομικήν μας 'Ανόρθωσιν. 'Αλλά, ἐπίσης, καὶ διὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ἀντιμετώπισιν τῆς Στάσεως τῆς Ἄκρας 'Αριστερᾶς, τὴν βαρεῖαν σημασίαν τῆς ὁποίας ἀντελήφθη ἡ μεγαλοφυΐα σας ἐν μέσῳ γενικῆς σχεδὸν ἐλλείψεως κατανοήσεως.

» Παρακαλῶ ἐπίσης νὰ δεχθῆτε τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μου διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ ἐμπιστοσύνην μὲ τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν προσωπικῶς μὲ περιεβάλατε.»

'Ο Πρωθυπουργὸς τῆς Μ. Βρεττανίας Οὐΐνστων Τσῶρτσιλ, εἰς ἀπάντησιν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Γεώργιον Παπανδρέου τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

«Εὐχαριστῶ τὴν 'Εξοχότητά σας διὰ τὸ μήνυμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἔστειλε διὰ τοῦ Ἕλληνος Πρεσβευτοῦ ἐν Λονδίνῳ ἐπὶ τῇ παραιτήσει τῆς Κυβερνήσεώς σας, καὶ εἶμαι συγκεκινημένος ἀπὸ τὴν ἱκανοποιητικὴν μνείαν σας

τῶν προσπαθειῶν μου πρὸς ἐπίλυσιν τῆς προσφάτου κρίσεως εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ὑποθέσεις.

»Ἀναγνωρίζω πλήρως τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν ἀνιδιοτέλειαν τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ἡ Ἐξοχότης σας εἰς αὐτὴν τὴν λυπηρὰν ὑπόθεσιν καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ καρτερία, μὲ τὴν ὁποίαν ἀντιμετωπίσατε μεγάλας δυσχερείας, θὰ εὕρῃ τὴν ὀφειλομένην ἐπιβράβευσίν της εἰς τὰς ἡμέρας ποὺ ἔρχονται.»

Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ

Ἀθῆναι, Ἀπρίλιος 1945

Τὴν 8 Ἀπριλίου 1945 ὁ Γεώργιος Παπανδρέου προέβη εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ξένου Τύπου:

Μέχρι τοῦδε οἱ ἔνοχοι ἡγέται τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς, τοὺς ὁποίους βαρύνει τὸ ἀνεξιλέωτον ἔγκλημα τοῦ Δεκεμβρίου, προσεπάθουν νὰ ἀποσείσουν τὰς εὐθύνας των ἰσχυριζόμενοι ὅτι «ὑπέστησαν ἐπίθεσιν» καὶ «ἠναγκάσθησαν νὰ ἀμυνθοῦν»!... Ὑπὸ τὴν κατάθλιψιν ὅμως τῆς καθολικῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Ἔθνους ἠναγκάσθησαν, ἐπὶ τέλους, νὰ ὁμολογήσουν τὰς εὐθύνας των... Ἡ ὁμολογία των περιέχεται εἰς τὸ Ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον ὑπέβαλον εἰς τὸν Μακαριώτατον Ἀντιβασιλέα καὶ τὸν Πρωθυπουργόν, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν «Ριζοσπάστην» τῆς 5 Ἀπριλίου καὶ φέρει τὰ ὑπογραφὰς τῶν Σβώλου, Σιάντου, Ζεύγου, Πορφυρογένη, Ἀγγελοπούλου, Ἀσκούτση, Μάντακα κ.λ.

Γράφουν λοιπὸν εἰς τὸ Ὑπόμνημά των οἱ ἡγέται τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς: «ΕΓΙΝΕ ΕΝΑ ΚΙΝΗΜΑ, ΠΟΥ ΟΛΟΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΓΙΝΗ ΚΑΙ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΕΙΧΕ ΑΠΟΦΕΥΧΘΗ.» Καὶ προσθέτουν: «ΔΥΣΤΥΧΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΥΤΟ ΕΓΙΝΑΝ ΟΣΑ ΕΓΙΝΑΝ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΑΜΑΧΩΝ ΚΑΙ ΑΘΩΩΝ...»

Τοιουτοτρόπως, ἐνώπιον τῆς Ἱστορίας, ἐνώπιον τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῆς Συμμαχικῆς συνειδήσεως, ἡ διαμάχη περὶ τὸ θέμα τῶν εὐθυνῶν λήγει ὁριστικῶς. Οἱ ἔνοχοι Ἡγέται τῆς Ἄκρας Ἀριστερᾶς ΟΜΟΛΟΓΟΥΝ ΤΑΣ ΕΥΘΥΝΑΣ ΤΩΝ.

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥ-ΘΕΡΩΣΕΩΣ

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ

Ἀθῆναι, Ὀκτώβριος 1945

Κατὰ τὸ γεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Δημοκρατικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐπετείῳ τῆς Ἀπελευθερώσεως — 18 Ὀκτωβρίου 1945 — ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ κόμματος Γεώργιος Παπανδρέου προέβη εἰς μίαν γενικὴν ἀνασκόπησιν τοῦ παρελθόντος.
Ἀφοῦ ἀπηύθυνε θερμὸν προσωπικὸν χαιρετισμὸν πρὸς ὅλα τὰ μέλη τοῦ κόμματος, εἶπε :

Δὲν ὑπελόγιζα ὅτι θὰ ἐχρειάζετο ἐπάνοδος εἰς τὸ παρελθόν. Οἱ ἀγαπητοὶ φίλοι, οἱ ὁποῖοι ὡμίλησαν, τὴν κατέστησαν ἀπαραίτητον. Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: Ἐχρειάζετο πράγματι ὁ Λίβανος; Ἡ Κυβερνητικὴ συνεργασία μὲ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἦτο χρήσιμος, ἢ καὶ ἀπαραίτητος;

Ὅσοι θέτουν σήμερον τὸ ἐρώτημα ἔχουν δίκαιον ἠθικῶς. Πράγματι, συνεργασία μὲ τοὺς ἐγκληματίας, ἠθικῶς ἦτο ἀπαράδεκτος. Ἔχουν ὅμως ἄδικον πολιτικῶς. Διότι ὁ Ἐαμοκομμουνισμὸς κατεῖχε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ θέτω τὸ ἐρώτημα: Χωρὶς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ποῖος θὰ ἤνοιγε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος; Ὅσοι διατυπώνουν ἐπιφυλάξεις ὀφείλουν νὰ δώσουν ἀπάντησιν εἰς αὐτὸ τὸ ἐρώτημα. Μὲ ποίας δυνάμεις θὰ κατελύετο ἡ τυραννία τοῦ Κομμουνισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὁριστικῶς ἐπικρατήσει εἰς τὴν Χώραν; Μὲ τὰς ἐσωτερικὰς δυνάμεις Ἀντιστάσεως; Μὲ τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀξιοθρήνητα καὶ μισούμενα ἀπὸ τοὺς Συμμάχους Τάγματα Ἀσφαλείας; Ἢ μὲ τὰς Συμμαχικὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι, ὅπως ἀνέπτυξαν ὁ κ. Π. Κανελλόπουλος καὶ ὁ κ. Θ. Τσάτσος, κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν ἦσαν ἀνύπαρκτοι;

Οὔτε ἐσωτερικαὶ οὔτε, εἰς τὸ ἐξωτερικόν, Συμμαχικαὶ

ἢ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις ὑπῆρχον. Μόνον ἡ πολιτικὴ συνεργασία, ἡ Ἐθνικὴ Ἕνωσις ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ τίτλος μας. Ἂν ὑπῆρχον ὑλικαὶ δυνάμεις, ὁ τίτλος θὰ ἦτο ἀσήμαντος. Ἡ ἔλλειψις ὅμως τῶν ὑλικῶν δυνάμεων καί, παρὰ ταύτην, ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀποτελεῖ τὴν ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν μας πρὸς τὴν Χώραν.

Πράγματι, τραγικαὶ ἦσαν αἱ ὧραι τὰς ὁποίας ἐζήσαμεν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἀνεγνώσατε τὰ τηλεγραφήματα τῆς ἀγωνίας, τὰ ὁποῖα ἐκεῖθεν ἀπηυθύναμεν πρὸς τοὺς Συμμάχους μας. Ἐφθάσαμεν μίαν ἡμέραν νὰ τηλεγραφήσωμεν: «Αἰσθανόμεθα ὅτι προδίδομεν τὴν Πατρίδα μας!» —διότι ἀφηνόμεθα ἀβοήθητοι. Ἡ καλὴ Μοῖρα τῆς Ἑλλάδος ἐβοήθησε τὸ ἔργον μας. Εἰς μίαν ὥραν ἐγκαταλείψεως ὑλικῆς, μόνον τὰ πολιτικὰ μέσα, ἡ πολιτική μας γραμμή, ἀπηλευθέρωσε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἐπετελέσθη τὸ θαῦμα τῆς ἀναιμάκτου Ἀπελευθερώσεως...

Ἐλέχθη ἀκόμη: «Ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς μας ἔκαμεν ὥστε νὰ ἐξαπατηθῶμεν ἀπὸ τοὺς Κομμουνιστάς, νὰ τοὺς δεχθῶμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως καὶ κατόπιν νὰ ὑποστῶμεν τὸν Δεκέμβριον.»

Καὶ ὁ κ. Κανελλόπουλος ἐζήτησε «τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἁγνότητος τῶν Ἐθνικῶν μας προθέσεων...» Δὲν ἀμφισβητοῦμεν τὴν εὐγένειαν τῆς εὐπιστίας. Ἀλλὰ ἀπορρίπτομεν τὴν ἐξήγησιν. Καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν μας οὔτε ἐξηπατήθημεν, οὔτε ἐξηπατήσαμεν. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ Κομμουνισμοῦ ἴσως νὰ ὑπῆρξεν Αὐταπάτη, καὶ ἀσφαλῶς ὑπῆρξε Παλινῳδία. Ἀλλὰ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μας οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐξαπάτησις. Ἀφότου μετέβημεν εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν εἴχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως καὶ τῶν προθέσεων τοῦ Κομμουνισμοῦ. Τὰ Κείμενα τὸ πιστοποιοῦν. Καί, ὅταν συνηντήθημεν, ὑπήρξαμεν πάντοτε ἀπολύτως εἰλικρινεῖς. Ἀποτελεῖ ἀρετὴν καὶ ἐλάττωμά μας τὸ πάθος τῆς σαφηνείας καὶ τῆς εἰλικρινείας. Τοὺς εἴπομεν εἰς τὸ

Κάϊρον, τὴν 8 Μαΐου, ὅταν ἦλθον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ: «Ἐὰν ἔρχεσθε μὲ τὴν ἀπόφασιν ν' ἀποκαταστήσωμεν πραγματικὰς ἐλευθερίας τοῦ Λαοῦ μας καὶ νὰ παγιώσωμεν τοὺς δημοκρατικοὺς θεσμούς, δὲν θὰ εὕρετε κανένα εἰλικρινέστερον ἀπὸ ἐμὲ συνεργάτην σας. Ἀλλὰ ἐάν, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, ἐννοῆτε νὰ διατηρήσετε τὴν τρομοκρατίαν καὶ τὴν δυναμικὴν κατοχὴν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος, τότε θὰ παλαίσωμεν. Καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶμεν καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶν Συμμάχων εἰς τὸν ἀγῶνα — **διότι, ὅπως πιστεύετε, πιστεύομεν...**»

Καὶ εἰς τὸν Λίβανον ἐπανελάβομεν τὰ ἴδια, ὄχι μόνον διὰ νὰ τὰ ἀκούσῃ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ ἀκούσουν καὶ οἱ παριστάμενοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ΕΑΜ. Τοὺς εἴπομεν: «**Ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν Τυραννίαν.**» Καὶ ὅταν, βραδύτερον, τὰ μηνύματα τῶν Βουνῶν ἐζήτουν μεταβολὴν τοῦ Συμβολαίου τοῦ Λιβάνου, ἀπηυθύνθημεν πρὸς τὸ Ἔθνος ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον τοῦ Καΐρου καὶ εἴπομεν: «**Μᾶς ζητοῦν νὰ παραδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα. Ἀρνούμεθα!**»

Οὐδέποτε ὑπήρξαμεν ἀσαφεῖς καὶ ἀμφίβολοι. Τὰς προθέσεις μας διεκηρύξαμεν πάντοτε: Ὅτι ἐννοοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν ἐλεύθερον Ἐθνικὸν Κράτος Δικαίου, νὰ καταλύσωμεν τὸν Ταξικὸν Στρατὸν καὶ νὰ τὸν ἀντικαταστήσωμεν μὲ τὸν Ἐθνικὸν Στρατὸν ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Καὶ τοὺς ἐδηλώσαμεν ὅτι, ἐὰν θέλουν νὰ εἶναι τμῆμα τοῦ Ἔθνους, εἴμεθα εἰς τὴν διάθεσίν των· ἀλλά, ἐὰν θέλουν νὰ εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ Ἔθνους, θὰ παλαίσωμεν. Καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο θὰ ἡττηθῇ. **Καὶ ἡττήθησαν...**

Καὶ ὅταν ἤλθαμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἴχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν ὅτι σοβεῖ ὁ ἀγών. Εἰς τὸν λόγον μας τῆς σημερινῆς ἐπετείου δὲν κατειχόμεθα ἀπὸ καμμίαν παραίσθησιν ὅτι, τάχα, ἡ Ἑλλὰς—ἡ «ὠργανωμένη» Ἑλλὰς—μᾶς

ἀνῆκεν. Ἐγνωρίζομεν ὅτι ἡμεῖς ἤμεθα ἡ ἰδέα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκεῖνοι ἡ ὑλικὴ δύναμις. Ἡ Κυβέρνησις τότε ἦτο «ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἐαμικοῦ Κράτους». Ὑπῆρξαν ἀφελεῖς, οἱ ὁποῖοι ἠπόρουν: Διατί, ἔπειτα ἀπὸ τὰς καθημερινάς των προκλήσεις, δὲν ἀπεδυόμεθα ἀμέσως εἰς τὸν ἀγῶνα; Ἀλλὰ ὁ Στρατός, ὁ ΕΛΑΣ, ἦτο ἰδικός των, ἡ Ἐαμικὴ Πολιτοφυλακὴ ἰδική των, καὶ ἐπίσης ἰδική των ἡ ἐπαναστατικὴ ὀργάνωσις τοῦ ΕΑΜ. Δὲν διεθέτομεν παρὰ μόνον τὴν ἰδέαν τῆς νομιμότητος, τὴν συμβολικὴν ἀκόμη παρουσίαν τῶν Συμμάχων καὶ τὴν ψυχήν μας, τὴν πίστιν μας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἤλπισεν ὁ Κομμουνισμὸς—καὶ αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ Αὐταπάτη του—ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν ἡμεῖς νὰ παριστάνωμεν τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐκεῖνος νὰ διαθέτῃ τὴν πραγματικὴν δύναμιν. Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας ἡ πάλη κατέστη σαφής. Ἐὰν ἐνδιεφερόμεθα διὰ τὴν Ἐξουσίαν, ἢ ἐὰν δὲν εἴχομεν σαφῆ ἐπίγνωσιν τῆς πραγματικότητος, θὰ ἀνεβάλλομεν τὸ θέμα τῆς διαλύσεως τοῦ ΕΛΑΣ. Τίποτε δὲν μᾶς ὑπεχρέωνεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας νὰ θέσωμεν τὸ θέμα τῆς διαλύσεως. Τοὐναντίον, ὅλαι αἱ συνθῆκαι ἐδικαιολόγουν τὴν ἀναβολήν: Ὁ πόλεμος ἐξηκολούθει. Καὶ ἐν τούτοις, ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας, τὸ πρῶτον θέμα μας ὑπῆρξεν ὁ καθορισμὸς τῆς προθεσμίας τῆς διαλύσεως τοῦ ΕΛΑΣ. Οἱ ἀφελεῖς ἐπικριταὶ ἐπεσήμαιναν καὶ ἐπέκριναν διαφόρους ἄλλας ὑποχωρήσεις μας. Καὶ δὲν κατώρθωσαν ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι περὶ ἑνὸς μόνον ἐπρόκειτο: περὶ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως! Καὶ εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἡ ἀπόφασίς μας ὑπῆρξεν ἄκαμπτος. Αἱ προθεσμίαι ἔμεναν ἀμετακίνητοι. Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ ἀφοπλισμοῦ, τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἐστάθμισε: Νὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα καὶ νὰ μεταβληθῇ εἰς ἄοπλον, εἰρηνικὸν πολιτικὸν κόμμα μιᾶς μικρᾶς μειοψηφίας, ὅπως ἦτο; Ἢ νὰ ἀντισταθῇ καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ; Προχθές, εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Κ.Κ.Ε., ὁ σύντροφος Ροῦσος, ὁ ὁποῖος ἦτο Ἀντιπρόσωπος εἰς τὸν Λίβανον, ἐβεβαίωσεν

ὅτι τὸ Κόμμα ὑπῆρξεν ὁμόφωνον ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παραδοθοῦν τὰ ὅπλα...

Ἤλπισαν ὅτι δὲν θὰ εἴχομεν τὸ θάρρος τῆς ἀμύνης. Καὶ ἤλπισαν, ἐπίσης, ὅτι τὰ Βρεττανικὰ στρατεύματα δὲν θὰ ἐλάμβαναν διαταγὰς ὑλικῆς ἀντιστάσεως. Καὶ ἀπεφάσισαν τὴν Στάσιν. Ἀλλὰ συνήντησαν εἰς τὸν δρόμον των καὶ τὴν ἰδικήν μας Ἀπόφασιν καὶ τὴν Παρουσίαν τῶν Συμμάχων. Ἡ μάχη ἔγινε δεκτὴ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν θ᾽ἀπέβαινεν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος...

Ὁ κ. Ἀβραάμ, μέλος τότε τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεθυμήθη τὴν συγκίνησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τῆς ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου 2 Δεκεμβρίου. Κατειχόμεθα ἀπὸ τὴν πλήρη ἐπίγνωσιν ὅτι ἐβαδίζαμεν πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, τὸν ὁποῖον οἱ Κομμουνισταὶ εἶχον ἀποφασίσει. Ἐγνωρίζαμεν τὴν τραγικότητα τῆς πορείας καὶ τὰς εὐλόγους ἀβεβαιότητας τοῦ μέλλοντος... Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐδίστασεν! Ἀπεδύθημεν εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τὴν συνείδησιν ὅτι ὑπερησπίζομεν τὴν Ἑλλάδα. Εἴπομεν τότε: «Ὅταν οἱ ἀνώνυμοι ἄνθρωποι τοῦ Λαοῦ μας προσφέρουν, μὲ τὸ χαμόγελο εἰς τὰ χείλη, τὴν ζωήν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος, εἶναι ἀνάξιον διὰ τοὺς Ἡγέτας νὰ μὴν εἶναι πρόθυμοι διὰ παρομοίαν θυσίαν.»

Καὶ ἐπῆλθεν ἡ Ἀπελευθέρωσις! Καὶ ἔχομεν δίκαιον νὰ ἑορτάζωμεν σήμερον, διότι ἡ διπλῆ ἀπελευθέρωσις ἀποτελεῖ ἀπαράμιλλον ἱστορικὸν γεγονός, ἀληθινὴν Ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος... Οὐδέποτε εἰς τὴν Ἐθνικὴν μακραίωνα Ἱστορίαν της ἠπειλήθη ἀπὸ τόσον μέγαν κίνδυνον ὅπως ἦτο ἡ παγίωσις τῆς Κομμουνιστικῆς Τυραννίας.

Διὰ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἱστορικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν Πατρίδα μας ὅλοι οἱ συνεργάται καὶ φίλοι μου ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ὑπερήφανοι. Βραδύνει ἴσως ἀκόμη ἡ καθολικὴ δικαίωσις, ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ ἀσφαλῶς, εὑρίσκεται εἰς τὸν δρόμον της...

Ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

«Ἀναφέρω τὰ σημεῖα αὐτὰ ἀπὸ τὸ πρόσφατον παρελθόν, διότι οἱ ἄνθρωποι σήμερον λησμονοῦν τόσον γρήγορα, καὶ διότι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ βάθος εἰς κάθε εἰκόνα...»

ΟΥΪΝΣΤΟΝ ΤΣΩΡΤΣΙΛ

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἄρθρον του εἰς τοὺς «Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης» (11.4.1947) : **«Τί πράγματι συνέβη εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ 1944».**

Ο ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

'Αθῆναι, Μάρτιος 1948

Τὴν 2 Μαρτίου 1948, εἰς τὴν «Καθημερινὴν» ἐδημοσιεύθη, ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, καὶ εἰς ἀπάντησιν σχετικοῦ ἄρθρου της, ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολὴ τοῦ Γ. Παπανδρέου συνοψίζουσα τὴν πολιτικήν του, ἡ ὁποία ὡδήγησεν εἰς τὴν 'Απελευθέρωσιν τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ ἀπὸ τὴν Τυραννίαν τοῦ Κ.Κ.Ε.

Εἰς τὸ χθεσινὸν ἄρθρον σας, συνάγοντες «μάθημα» ἀπὸ τὸ πάθημα τῆς Τσεχοσλοβακίας, ἐνθυμεῖσθε καὶ τὸν ἰδικόν μας Δεκέμβριον. Νομιμοποιεῖτε τοιουτοτρόπως τὴν παρέμβασίν μου. 'Αλλὰ θὰ ἐπεθύμουν πρῶτον νὰ διατυπώσω μερικὰς γενικωτέρας ἀπόψεις μου.

Γράφετε: «Τὸ πάθημα τῆς Τσεχοσλοβακίας πρέπει νὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι οὐδεμία μέση λύσις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς σταθερᾶς καὶ ἀκάμπτου προσηλώσεως πρὸς τὴν ἐθνικήν μας ἐλευθερίαν, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, καὶ τῆς ἀπολύτου ὑποδουλώσεώς μας, ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ὅτι οὐδεμία δῆθεν «ἰδεολογικὴ» ὑποχώρησις ὠφελεῖ, οὔτε ἡ Δημοκρατία οὔτε ὁ Σοσιαλισμός. Μὲ τοὺς Σλάβους δυστυχῶς συνεννόησις δὲν ὑπάρχει.»

Εἴμεθα σύμφωνοι. Καὶ ὅπως γνωρίζετε εἶχον ἀνέκαθεν αὐτὴν τὴν γνώμην—ἀκόμη καὶ πρὸ πέντε ἐτῶν, ὅταν τὸν 'Ιούλιον τοῦ 1943 ἀπέστελλα ἀπὸ τὴν κατεχομένην 'Ελλάδα ἔκθεσιν πρὸς τὴν 'Ελληνικὴν καὶ τὴν Βρεττανικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἔκαμνα προβλέψεις διὰ τὸ μέλλον, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἔχουν ἐπαληθεύσει...

Πράγματι, «οὐδεμία δῆθεν ἰδεολογικὴ ὑποχώρησις ὠφελεῖ». 'Αλλὰ χρειάζεται διευκρίνισις: Δὲν ὠφελεῖ ἐὰν

δι' αὐτῆς ἐπιδιώκωμεν νὰ «κατευνάσωμεν» τὸν Κομμουνιστικὸν Πανσλαβισμὸν καὶ νὰ «συνεννοηθῶμεν», ὅπως μωρῶς ἐπηγγέλλετο τὸ «Κέντρον».

Ὠφελεῖ ὅμως διὰ νὰ τὸν νικήσωμεν. Διότι, ὅταν εἰς τὴν μεγάλην ἠθικὴν δύναμιν τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἔθνους, ὑπὲρ τῆς ὁποίας παλαίομεν, προσθέσωμεν καὶ τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς Ἀτομικῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Κοινωνικῆς Εὐημερίας, τότε τὸ ἰδεῶδες μας καθίσταται πλῆρες καί, ἀντιστοίχως, συντελεῖται πλήρως ὁ ἠθικὸς ἀφοπλισμὸς τοῦ Κομμουνισμοῦ. Τότε κατακτῶμεν ἡμεῖς καὶ τὰς Μάζας καὶ τὴν Νεότητα, αὐξάνομεν καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸν φανατισμὸν τοῦ Ἐθνικοῦ μας μετώπου καὶ φθάνομεν ἀσφαλέστερον εἰς τὴν Νίκην. Ἀλλά, βεβαίως, ὑπὸ μίαν προϋπόθεσιν: Ὅτι αἱ ἠθικαὶ αὐταὶ δυνάμεις θὰ πρόκειται νὰ συμπληρώσουν τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἀγῶνος καὶ ὄχι νὰ τὰς ἀναπληρώσουν — ὅπως φαίνεται νὰ συνέβη εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν...

Καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸν ἰδικόν μας Δεκέμβριον. Γράφετε: «Ὁ Ὕψιστος μᾶς ἔκαμε δῶρον τὴν Ἐπανάστασιν καὶ τὰ Δεκεμβριανά. Διότι τί θὰ συνέβαινεν ἂν δὲν ἐγίνοντο; Διὰ νὰ μὴ γίνουν, ἤμεθα τότε εἰς κάθε ὑποχώρησιν ἕτοιμοι. Θὰ ἐδίδαμεν εἰς τοὺς Κομμουνιστὰς καὶ ἕνα καὶ δύο ὑπουργεῖα, ἀκόμη καὶ πέντε. Σιγὰ σιγὰ θὰ τοὺς παρεδίδαμεν — διὰ νὰ μὴ γίνῃ Ἐπανάστασις — καὶ τὴν Διοίκησιν, καὶ τὸν Στόλον, καὶ τὸν Στρατόν. Θὰ τοὺς τὰ ἐδίναμε ὅλα.»

Ἡ διαφωνία μου εἶναι ἀπόλυτος. Ὄχι ὅτι δὲν ὑπῆρξε «δῶρον τοῦ Ὑψίστου» ὁ Δεκέμβριος... Ἀλλὰ ὅτι «θὰ τοὺς τὰ ἐδίδαμεν ὅλα...» Διότι συνέβαινεν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Γνωρίζω ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη σύγχυσις, ἡ ὁποία ἐμποδίζει τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι δὲν ἠμποροῦν ἀκόμη νὰ ἐννοήσουν. Καὶ ὑπάρχουν ἄλλοι οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται νὰ ἐν-

νοήσουν... Ἀπαντῶ διὰ τοὺς πρώτους — καὶ ἐπίσης διὰ τὴν Ἱστορίαν, διότι οἱ ἄνθρωποι ποὺ θὰ ἔλθουν θὰ εἶναι ἀπροκατάληπτοι καὶ θὰ θέλουν νὰ ἐννοήσουν.

Κατέχομαι ἀπὸ τὴν συνείδησιν ὅτι χάρις εἰς τὴν πολιτικὴν τὴν ὁποίαν ἠκολούθησα κατὰ τοὺς κρισιμωτάτους ἐκείνους μῆνας, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Μοῖρα μὲ εἶχεν ἐπιφορτίσει μὲ τὴν εὐθύνην τῆς Ἑλλάδος, κατέστη δυνατὴ ἡ συντριβὴ τῆς Κομμουνιστικῆς Τυραννίας, ἡ ὁποία τότε ἦτο παντοδύναμος καὶ ἐδυνάστευε τὴν Ἑλλάδα. Καὶ πιστεύω ὅτι ἡ πορεία τῶν γεγονότων — καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην — ἐπαληθεύει τὴν πρόβλεψιν τοῦ μεγάλου Βρεττανοῦ Ἡγέτου, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐτηλεγράφει τὸν Ἰανουάριον 1945 ὅτι ἡ πολιτική μου «θὰ εὕρῃ τὴν ὀφειλομένην ἐπιβράβευσίν της εἰς τὰς ἡμέρας ποὺ ἔρχονται.»

Θὰ ἐπικαλεσθῶ Κείμενα:

Τὴν 26ην Ἀπριλίου 1944, ὅταν ἀνέλαβα τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὸ Κάϊρον, διεκήρυξα τὸ σύνθημα: «Μία Πατρίς, μία Κυβέρνησις, εἷς Στρατός».

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λιβάνου, τὴν 17ην Μαΐου 1944, ὁμιλῶν ἐνώπιον καὶ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Κ.Κ.Ε. εἶπα: «Τὸ κύριον ἐπίμαχον θέμα εἶναι τὸ στρατιωτικόν, τὸ θέμα τῆς ὑλικῆς δυνάμεως. Ἡ ὥρα εἶναι ἱστορική, καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν εἰλικρινῶς καὶ ἀπεριφράστως. Ἐὰν τὸ Ε.Α.Μ. ἔχῃ τὴν πρόθεσιν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὑλικήν του δύναμιν ὡς ὄργανον ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἐξοντώσεως τῶν ἀντιπάλων του, καὶ αὔριον, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας, ὡς ὄργανον τῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως ἐπὶ τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τότε βεβαίως δὲν ὑπάρχει στάδιον συνεννοήσεως. Τὸ καθῆκον μας τότε εἶναι νὰ συναγείρωμεν τὸ Ἔθνος καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ἐπικουρίαν ὅλων τῶν Μεγάλων Συμμάχων μας εἰς τὸν διπλοῦν ἀγῶνα καὶ κατὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσβολέως

καὶ κατὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ. Διότι ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς δὲν κάμνει ἐπιλογὴν τυράννων. Ἀρνεῖται τὴν Τυραννίαν...

»Ἐὰν ὅμως τὸ ΕΑΜ ἔχῃ λάβει ἀπόφασιν νὰ ἐγκαταλείψῃ τοὺς σκοποὺς τῆς δυναμικῆς ἐπικρατήσεως καὶ νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ μέσα τῆς πειθοῦς, καὶ ἂν κατὰ συνέπειαν δέχεται ν' ἀποξενωθῇ πάσης ἐπιρροῆς ἐπὶ τῶν ἐνόπλων μας δυνάμεων, ἐὰν δέχεται τὴν κατάργησιν τοῦ ΕΛΑΣ, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἀνταρτικῶν σωμάτων, καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνήκῃ μόνον εἰς τὴν Πατρίδα καὶ θὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, τότε ἡ συμμετοχὴ καὶ τοῦ ΕΑΜ εἰς τὴν Ἐθνικήν μας Ἕνωσιν θὰ ἠμπορῇ νὰ θεωρῆται γεγονός.»

Τὴν 6ην Ἰουλίου 1944 ἀπήντησα ἀπὸ τὸ ραδιόφωνον τοῦ Καΐρου πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν Βουνῶν, ἡ ὁποία εἶχε ζητήσει ἐπιπροσθέτως τὰ ὑπουργεῖα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ἐσωτερικῶν. Καὶ εἶπα: «Ἀποδοχὴ τῶν νέων ὅρων σημαίνει κατ' οὐσίαν: Στρατὸν τοῦ ΕΑΜ. Ἔλεγχον τῆς Ἀστυνομίας, τῆς Χωροφυλακῆς, τῆς Διοικήσεως καὶ τῆς Δικαιοσύνης ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Καὶ ἔμπνευσιν τῆς Παιδείας μας ἀπὸ τὸ ΕΑΜ. Τώρα πλέον ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ πλήρης ἐξήγησις. Γνωρίζομεν τί μᾶς ζητοῦν. Καὶ ἀπέναντι τῶν αἰτημάτων των λαμβάνομεν ἐπίσημον, ὑπεύθυνον θέσιν: Ἀρνούμεθα. Μᾶς ζητοῦν νὰ παραδώσωμεν τὴν Ἑλλάδα. Ἀρνούμεθα!...»

Τὴν 21ην Αὐγούστου 1944 συνηντήθην εἰς τὴν Ρώμην μὲ τὸν Βρεττανὸν Πρωθυπουργόν. Καὶ ὅταν μοῦ ἔθεσε τὸ ἐρώτημα, ποία εἶναι ἡ πολιτική μου, ἀπήντησα: «Ἐξοπλισμὸς τοῦ Κράτους, ἀφοπλισμὸς τῶν ὀργανώσεων».

Τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 1944 συνηντήθην πάλιν μὲ τὸν Βρεττανὸν Ἡγέτην καὶ τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Ἤντεν εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Εἰς τὸ ὑπόμνημα τὸ ὁποῖον τοὺς ἐπέδωκα προβλέπω καὶ ὅτι ἡ ἐπι-

κειμένη Ἀπελευθέρωσις θὰ εἶναι ἀναίμακτος καὶ ὅτι κατόπιν τὸ Κ.Κ.Ε. θὰ ἐπιχειρήσῃ Στάσιν. Καὶ αἱ δύο προβλέψεις ἐπηλήθευσαν. Ἔγραφα: «...Ἐλπίζω ὅτι τὸ Ἔθνος θὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν δουλείαν ὁμαλῶς καὶ θὰ συντελεσθῇ ἀναιμάκτως ἡ Ἀπελευθέρωσις. Τοῦτο εἶναι οὐσιῶδες, ἀλλὰ ὄχι ὁριστικόν. Τὸ Κ.Κ.Ε. διαθέτει σήμερον δυναμικὴν ὑπεροχὴν χάρις εἰς τὰς ὀργανώσεις ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Ὅπως ἐπανειλημμένως εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξηγήσω, ἡ Ἑλλὰς ἀποτελεῖται σήμερον ἀπὸ μίαν μεγάλην ἀφωπλισμένην πλειοψηφίαν καί, ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τὴν ἔνοπλον μειοψηφίαν τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἐξ ἄλλου ἡ προσαρμογὴ τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἕνωσιν ἔχει συντελεσθῇ ὑπὸ τὴν σιωπηρὰν προϋπόθεσιν τῆς παρουσίας ἐν Ἑλλάδι σημαντικῶν Βρεττανικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων. Ἐὰν διεπιστοῦτο ὅτι ὁ ὅρος οὗτος δὲν ὑφίσταται, ὑπάρχει φόβος ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. θὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν, κατὰ τρόπον συγκεκαλυμμένον ἢ ἀπροκάλυπτον, τὴν ὑλικήν του δύναμιν διὰ νὰ γίνῃ κύριον τῆς καταστάσεως. Τὰ ἀκόλουθα μέτρα εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρισίμου ταύτης καταστάσεως: 1) Ἡ ἄμεσος ἀποστολὴ σημαντικῶν Βρεττανικῶν δυνάμεων. 2) Ἡ ἄμεσος δημιουργία τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, καὶ 3) Ὁ πλήρης ἐφοδιασμὸς τῆς Ἑλλάδος.»

Καὶ τὴν 18ην Ὀκτωβρίου 1944, ἐκφωνῶν τὸν λόγον τῆς Ἀπελευθερώσεως εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, ἐπανελάμβανον: «Βάσις τοῦ Ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ διὰ τὸ μέλλον θὰ εἶναι ἡ τακτικὴ στρατολογία. Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πρᾶξις ὅτι ὁ Στρατὸς δὲν βουλεύεται. Βουλεύεται μόνον ὁ Κυρίαρχος Λαὸς τοῦ ὁποίου τὴν θέλησιν ἐκφράζει ἡ Κυβέρνησις, καὶ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως ἐκτελεῖ ὁ Στρατός. Θὰ γίνῃ συνείδησις καὶ πρᾶξις ὅτι ὁ Στρατὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀνήκῃ οὔτε εἰς πρόσωπα οὔτε εἰς κόμματα. Ἀνήκει μόνον εἰς τὴν Πατρίδα

καὶ ὑπακούει μόνον εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως.»

Καὶ συνεπὴς πρὸς τὴν σταθερὰν ἐπαγγελίαν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐφαρμογή...

Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἐθνικῆς Ἑνώσεως ἀνεσχηματίσθη ἐν Ἀθήναις τὴν 23ην Ὀκτωβρίου. Καὶ μετὰ δύο ἑβδομάδας, τὴν 5ην Νοεμβρίου 1944, προέβην εἰς τὰς ἀκολούθους ἀνακοινώσεις:

«Μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν πλήρη Ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος λήγει καὶ ἡ Ἀντίστασις. Εἶναι ἑπομένως φυσικὸν ὅτι ἐπακολουθεῖ ἡ ἀποστράτευσις τῶν Ἀνταρτικῶν ὁμάδων ΕΛΑΣ καὶ ΕΔΕΣ, ἡ ὁποία ὡρίσθη διὰ τὴν 10ην Δεκεμβρίου.»

Καὶ ὅταν ἔφθασεν ἡ ὥρα τῆς πραγματοποιήσεως, καὶ τὸ Κ.Κ.Ε. διεπίστωσεν ὅτι αἱ ἀποφάσεις μου δὲν ἦσαν λέξεις ἀλλὰ πράξεις, καὶ ὅτι ἀφοπλιζόμενον θὰ μετεβάλλετο πλέον ἀπὸ παντοδύναμος δυνάστης εἰς μικρὸν πολιτικὸν κόμμα μειοψηφίας, ἀπετόλμησε τὴν Στάσιν.

Τὰ Κείμενα ἀπήντησαν... Ἀποδεικνύουν ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἤμεθα διατεθειμένοι «νὰ τὰ δώσωμεν ὅλα» — διὰ νὰ μὴ γίνῃ Στάσις, ἀλλ' ὅτι, ἀντιθέτως, εἴχομεν ἀνένδοτον ἀπόφασιν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀποστράτευσιν τοῦ ΕΛΑΣ, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐπακολουθήσῃ Στάσις, τὴν ὁποίαν εἴχομεν προπαρασκευασθῇ — μὲ τὴν παρουσίαν τῶν Βρεττανῶν, τὴν ἄφιξιν τῆς Ταξιαρχίας τοῦ Ρίμινι, τὴν συγκρότησιν τῆς Ἐθνοφυλακῆς καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν χωροφυλάκων εἰς Ἀθήνας — ν' ἀντιμετωπίσωμεν. Τὸ Σάββατον 2 Δεκεμβρίου, παραμονὴν τῆς Στάσεως, ἐτηλεγράφησα εἰς τὸν Βασιλέα: «Ὑπουργοὶ Ἄκρας Ἀριστερᾶς, ἀρνηθέντες νὰ ὑπογράψουν ἀποστράτευσιν, παρῃτήθησαν. Παραίτησις σημαίνει, δυστυχῶς, ἀπαρχὴν ἐμφυλίου πολέμου. Μὲ ὅσην ἀποφασιστικότητα ἐξηντλήσαμεν τὰς προσπαθείας μας διὰ τὴν ἀποτροπὴν τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, μὲ τὴν ἰδίαν ἀποφασιστικότητα θὰ ὑπερασπίσωμεν τὴν

Ἑλλάδα ἐναντίον τῶν ἐσωτερικῶν της ἐχθρῶν. Εὔχομαι εἰς τὸν Θεὸν ἡ τραγικὴ περίοδος νὰ εἶναι σύντομος καὶ πλήρης ἡ ἐπιβολὴ τοῦ Νόμου, πρὸς πραγματικὴν Ἀπελευθέρωσιν τοῦ στενάζοντος Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.»

Ὅλαι αἱ ἄλλαι παραχωρήσεις μου πρὸς τὸ Κ.Κ.Ε.— αἱ ὁποῖαι τόσον ἐπεκρίνοντο τότε ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον ἐμβαθύνει εἰς τὴν ὑφισταμένην πραγματικὴν κατάστασιν—ἦσαν ἐντελῶς δευτερεύουσαι καὶ ἄνευ οὐσιαστικῆς ἀξίας. Ἐπειδὴ τότε μία ἦτο ἡ ἐπείγουσα καὶ ὑπερτάτη ἀνάγκη: Νὰ ἀφοπλισθῇ τὸ Κ.Κ.Ε. καὶ νὰ ἐξοπλισθῇ τὸ Κράτος.

Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἡμερομηνία τῆς Ἀποστρατεύσεως — ἡ 10η Δεκεμβρίου — ἔμεινεν ἀμετακίνητος...

Ὅσοι θέλουν νὰ κρίνουν δικαίως ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὀφείλουν νὰ ἀναπολήσουν τὴν κατάστασιν τοῦ Ἀπριλίου 1944, ὅταν ἀνέλαβον τὴν Κυβέρνησιν. Εἰς τὴν Μ. Ἀνατολὴν αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις μας εἶχον ἀποσυντεθῆ ἀπὸ τὴν Στάσιν. Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ Κ.Κ.Ε. εἶχε καταστῆ παντοδύναμον, καὶ εἶχε συγκροτήσει καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Βουνῶν — τὴν Π.Ε.Ε.Α. Καὶ ἡ ἀγωνία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀδιαλείπτως κατειχόμην, ἦτο: Πῶς θὰ κατελύετο;

Δύο ἦσαν τὰ στάδια διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Νίκην: Πρῶτον, ἡ ἔλευσις εἰς τὰς Ἀθήνας. Καὶ δεύτερον, ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ Κ.Κ.Ε.

Διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὰς Ἀθήνας — ὡς ἀντίπαλοι τοῦ Κ.Κ.Ε.— δὲν διεθέταμεν, δυστυχῶς, οὔτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οὔτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν, Ἑλληνικὰς δυνάμεις ἀριθμητικῶς ἐπαρκεῖς διὰ ν' ἀντιμετωπίσουν τὰς μυριάδας τοῦ ΕΛΑΣ, τακτικοῦ καὶ ἐφεδρικοῦ, καθὼς καὶ τὴν εὐρυτάτην συνωμοτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ ΕΑΜ. Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχον ἐπίσης τότε οὔτε Βρεττανικαὶ δυνάμεις διαθέσιμοι, διότι εἶχον ἀπορροφηθῆ ἀπὸ τὰ τρία εὐρωπαϊκὰ μέτωπα, τὰ ὁποῖα κατὰ τοὺς κρισίμους ἐκείνους μῆνας — Σεπτέμ-

βριον καὶ Ὀκτώβριον 1944 — ἐπιέζοντο σφοδρῶς ἀπὸ τὸν Χίτλερ, ἀποβλέποντα εἰς τὸν ἐξαναγκασμὸν χωριστῆς εἰρήνης... Καὶ εἶχε μάλιστα φθάσει εἰς τόσον βαθμὸν ἡ ἔλλειψις διαθεσίμων Βρεττανικῶν δυνάμεων ὥστε νὰ ἀναγκασθῶ, μίαν ἡμέραν, εἰς τὸν Πρεσβευτὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ὁ ὁποῖος μοῦ ὡμίλει περὶ ἀποστολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα «ἑκατοντάδων» ἢ καὶ «δεκάδων» ἀνδρῶν, νὰ δώσω τὴν ἀπάντησιν ὅτι «ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁμιλῶ μὲ ἀντιπρόσωπον τοῦ Λουξεμβούργου...»

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη καθίστατο, μ' ὅλα ταῦτα, δυνατὸν νὰ ἐξευρίσκοντο δυνάμεις Βρεττανικαί, καὶ πάλιν θὰ ἦτο τότε πολιτικῶς ἀδύνατος ἀπόβασις ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ-ΕΛΑΣ λόγῳ τῆς σφοδρᾶς ἀντιδράσεως καὶ τῶν Ἄγγλων ἐργατικῶν καὶ τοῦ Προέδρου Ροῦζβελτ καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Διὰ νὰ πεισθῶμεν, φθάνει νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὴν γενικὴν ἐξέγερσιν τὴν ὁποίαν εἶχε προκαλέσει ἡ Βρεττανικὴ ἐνέργεια κατὰ τὸν Δεκέμβριον καὶ ἡ ὁποία ἐκλόνισε τὴν θέσιν τοῦ Τσῶρτσιλ — καὶ ἡ ὁποία, ἐν τούτοις, εἶχεν ἐπιχειρηθῆ ὑπὸ ἀπείρως εὐμενεστέρας συνθήκας, διότι αἱ Βρεττανικαὶ δυνάμεις ὑπεστήριζαν τότε τὴν νόμιμον Κυβέρνησιν καὶ εὑρίσκοντο ἐδῶ, προσκεκλημέναι καὶ ἀπὸ τὸν ΕΛΑΣ, διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως.

Ἰδοὺ διατὶ μόνον ἡ συμμετοχὴ τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν Κυβέρνησιν μᾶς ἤνοιγε τὰς πύλας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐπεδίωξα — καί, εὐτυχῶς, κατωρθώθη... Καθώς, ἐπίσης, μόνον τὸ σύμφωνον τῆς Καζέρτα, ὅπου ὁ ΕΛΑΣ, διὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ του, ὑπέγραψε τὴν ὑποταγήν του εἰς τὸ Βρεττανικὸν Στρατηγεῖον καὶ προσεκάλεσε τοὺς Βρεττανοὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθίστα Συμμαχικῶς εὔκολον τὴν παρουσίαν των.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ τὸ δεύτερον στάδιον, ὁ ἀφοπλισμὸς τοῦ ΕΛΑΣ. Διότι, ἐφ' ὅσον τὸ Κ.Κ.Ε. παρέμενε πάνοπλον,

ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, καθὼς ἐλέγομεν τότε, ἦτο ἁπλῶς «ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἑαμικοῦ Κράτους...».

Ἀλλὰ πότε θὰ ἔπρεπε ν' ἀποφασισθῇ ἡ ἀποστράτευσις; Θὰ ἔπρεπε ν' ἀποφασισθῇ ἀμέσως, ἢ νὰ ἀναβληθῇ δι' ἀργότερον; Τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου ἦτο κρισιμώτατον. Τὸ Κ.Κ.Ε. ἐζήτει ἀναβολήν. Καὶ αἱ γενικώτεραι συνθῆκαι τὴν ηὐνόουν. Ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ὁ πόλεμος ἐναντίον τοῦ Ναζισμοῦ, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ παράλογος ἡ ἄμεσος ἀποστράτευσις δυνάμεων τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως. Καὶ δι' αὐτὸ οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης συνέβη...

Ἀλλὰ μοῦ ἦτο σαφὲς ὅτι ὁ χρόνος εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ Κ.Κ.Ε. Καὶ ἐσωτερικῶς, διότι θὰ ἐξησφάλιζεν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν πλήρη διάβρωσιν—ὅπως φαίνεται νὰ συνέβη εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν. Καὶ ἐξωτερικῶς, διότι τότε ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις εὑρίσκετο ἀκόμη εἰς τὴν θανάσιμον ἐμπλοκὴν μὲ τὸν Ναζισμὸν καὶ ἐπροφυλάσσετο νὰ διαταράξῃ τὰς Συμμαχικὰς σχέσεις της. Καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς παρέστησε, καθ' ὅλον τὸν Δεκέμβριον, τὸν οὐδέτερον —καὶ μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου νὰ μᾶς ἀναγγείλῃ, τὴν 30ὴν Δεκεμβρίου, τὴν ἀποστολὴν Πρέσβεως, ἐνῷ ἀκόμη αἱ μάχαι ἐμαίνοντο εἰς τὰς Ἀθήνας... Καὶ διὰ τοῦτο ἐπέμεινα ἀνενδότως εἰς τὴν ἄμεσον ἀποστράτευσιν. Καὶ ἡ 10η Δεκεμβρίου ἔμενεν ἀμετακίνητος...

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ὁ Δεκέμβριος ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ «δῶρον τοῦ Ὑψίστου».

Ἀλλά, διὰ νὰ ὑπάρξῃ ὁ Δεκέμβριος, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ εἴχομεν ἔλθει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τοῦτο ἦτο δυνατὸν μόνον μὲ τὴν συμμετοχὴν καὶ τοῦ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν Κυβέρνησιν, δηλαδὴ μὲ τὸν Λίβανον.

Καὶ διὰ νὰ εὑρεθοῦν ἐδῶ οἱ Βρεττανοί, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀπαραίτητοι διὰ τὴν Νίκην, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ εἶχεν ὑπογραφῆ τὸ Σύμφωνον τῆς Καζέρτα.

Καὶ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ τότε ἡ ἐκκαθάρισις τῆς καταστάσεως ἔπρεπε προηγουμένως νὰ ἐπιμείνω εἰς τὴν ἄμε-

σον ἀποστράτευσιν τοῦ ΕΛΑΣ καὶ νὰ θέσω τὸ Κ.Κ.Ε. ἐνώπιον τοῦ διλήμματος ἢ νὰ ἀποδεχθῇ εἰρηνικῶς τὸν ἀφοπλισμόν του ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν Στάσιν, ὑπὸ συνθήκας ὅμως, πλέον, αἱ ὁποῖαι ὡδήγουν εἰς τὴν συντριβήν του...

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια.